
ఆత్మవిజయము

బౌద్ధ వాఙ్మయబ్రహ్మ,

గుగ్గిరాల బలరామకృష్ణయ్యగారు.

1000 . ప్రతులు

బెజవాడ:

ఆంధ్రగ్రంధాలయ ముద్రాక్షరశాలయందు

క. కోదండరామయ్యగారిచే ముద్రితము.

1929.

సర్వస్వామ్య సంకలితము] [వెల 1—0—0.

మానవాదర్శ గ్రంథమండలి

పోషకవర్గము.

శాశ్వతోద్ధారకులు.

1 శ్రీ కొడాలి ఉమామహేశ్వరరావు చౌదరిగారు,
భూస్వాములు—జబర్లపూడి.

2 శ్రీ కొప్పర్తి సుబ్బయ్య శ్రేష్ఠిగారు, వైస్ చైర్మను
పొన్నిదుట్టూరు.

3 శ్రీ మెట్టుపల్లి కొండారెడ్డిగారు, భూస్వాములు. ,,

ప్రధాన రాజపోషకులు.

1 శ్రీ చెలసాని వెంకటకృష్ణయ్యగారు, భూస్వాములు,
కురుమద్దాలి.

2 శ్రీ కొమ్మారెడ్డి పట్టాభిరామయ్యగారు, భూస్వాములు,
కమ్మసంఘాధ్యక్షులు—బందరు.

3 శ్రీ జాగర్లమూడి కుప్పుస్వామి చౌదరిగారు, ఎం. ఎల్. సి.
జిల్లాబోర్డు ప్రెసిడెంటు,—గుంటూరు.

4 శ్రీ పోలా వేంకటగురవయ్య శ్రేష్ఠిగారు, వర్తకులు,
నంద్యాల.

5 శ్రీ మొగిళ్ళ సుబ్బారెడ్డిగారు, భూస్వాములు – నంద్యాల.

6 శ్రీ కొరపాటి శివరామయ్య చౌదరిగారు, భూస్వాములు,
చల్లపల్లి.

రాజపోషకులు.

1 దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు, ఆంధ్ర, భారతి పత్రికాసంపాదకులు — మదరాసు.

2 దుక్కిపాటి వేంకటసుబ్బారావుగారు & బ్రదర్సు.

3 అట్లూరి కాంతయ్య చౌదరిగారు — అంగలూరు.

4 సూదనగుంట అప్పారావు చౌదరిగారు, భూస్వాములు, మునుపల్లె.

5 రాజా చినసుబ్బారాయుడు శ్రేష్ఠిగారు, వర్తకులు, నంద్యాల.

6 ఆత్మకూరి సుబ్రహ్మణ్యం శ్రేష్ఠిగారు, వర్తకులు, నంద్యాల.

7 వంకదారి రామయ్య శ్రేష్ఠిగారు, వర్తకులు, గోపాలపురం.

ప్రధానపోషకులు:

1 రావుసాహెబు కంఠంనేని వెంకటరంగయ్యచౌదరిగారు, భూస్వాములు, నాగాయతిప్ప.

2 కావూరి కోదండరామయ్యచౌదరిగారు, కృష్ణాజిల్లా ఎడ్యుకేషనల్ బోర్డు ప్రెసిడెంటు, మోపిదేవి.

3 యార్లగడ్డ అనంతశ్రీధరం బహద్దరుగారు, బాదరు.

4 మలినేని రాఘవయ్య చౌదరిగారు, భూస్వాములు, తోట్లపాలెం.

5 అత్తోట సత్యనారాయణ చౌదరిగారు, భూస్వాములు,
తోట్లపాలెం

6 దాసరి పెదబాపయ్య చౌదరిగారు ,, ,,

7 రామినేని అంకమ్మ చౌదరిగారు ,, ,,

8 దాసరి అంకమ్మచౌదరిగారు ,, ,,

9 తుమ్మల సూర్యనారాయణ చౌదరిగారు, భూస్వాములు,
గోవాడ.

10 కంఠంనేని రాఘవయ్యచౌదరిగారు, భూస్వాములు,
పెదగాదెలవఱ్ఱు.

11 చదలవాడ నాగభూషణరావు చౌదరిగారు, భూస్వాములు
పేరుకలపూడి.

12 కుదరవల్లిసూర్యరామలక్ష్మయ్యచౌదరిగారు, భూస్వాములు
నెమ్మికూరు.

13 భట్టా జ్ఞానకోటయ్యగారు, చైర్మను, పెడన.

14 కరిపినేని రాజయ్యచౌదరిగారు, భూస్వాములు,
కొరిమెర్ల.

15 కిలారు గోవిందయ్య చౌదరిగారు, భూస్వాములు,
కోమటిగుంట.

16 శ్రీమతి దావులూరు తులిశమ్మగారు, పసుమర్రు,
(ప్రకాశరావు చౌదరిగారి సతీమణి).

17 ఓరుగంటి సుబ్రహ్మణ్యం అయ్యర్ గారు, బి. ఏ. బి. ఎల్.
నంద్యాల.

18 రాజా పెదసుబ్బారాయుడు శ్రేష్ఠిగారు, వర్తకులు,
నంద్యాల.

19 కొప్పరవు రామయ్య శ్రేష్ఠిగారు, వర్తకులు, నంద్యాల.

20 పగిడి వీరన్న శ్రేష్ఠిగారు, వర్తకులు, నంద్యాల.

21 శింగారెడ్డి తిమ్మారెడ్డిగారు అహింసాప్రచారకులు,
కోయిలకుంట్ల.

22 చెలసాని రామయ్యచౌదరిగారు, భూస్వాములు,
శేరీకల్వపూడి.

23 మండవ కోటయ్యచౌదరిగారు, భూస్వాములు,
శేరీకల్వపూడి.

కృతిసమర్పణము.

సీ॥ ఏమహనీయుండు ◆ యిద్ధ సద్గుణపేటి
కవికోటి కోకమేటి ◆ కల్పకంబు,
ఏమహాశయుఁడు ప్ర◆జామానసికవాసి
గుణరాశి యర్థిచ◆కోరవిధుఁడు,
ఏశాంతమూర్తి క◆ళాశాంతవర్తి యా
యతకీర్తి ధనుఁడు బు◆ధైకసురభి,
ఏధన్యచారితుఁ ◆ డీ ధాత్రిని పవిత్ర
మిత్రాబ్జతతికెల్ల ◆ మిత్రకుండు,

తే॥ గీ॥ అట్టి చెలసానివంశ సు◆ధాబ్ధి శీత
కరుఁడు వేంకట కృష్ణచం◆ద్రునకుఁ గృతిగ
"ఆత్మవిజయ" మహాగ్రంథ ◆ మాత్మవిజయ
ముగను నర్పింతుఁ దారార్క◆మును నహింప.

తే॥ గీ॥ మిత్రునకు బద్మములుఁ నమో ◆ మిత్రయనుచు
ముకుళిత కరాబ్జములఁ దొల్లి ◆ మ్రొక్కుచే వి
కాస స్వాగతమిచ్చు నా ◆ గతిమె దీని
కృతినొసంగితి వేంకట◆కృష్ణ గొనుము.

కృతిభర్త.

విద్యాపోషకులు, జాతీయవాదులు:
చెలసాని వేంకట కృష్ణయ్య చౌదరీగారు.

విన్నపము.

"యస్యాస్తి సద్గ్రంథ విమర్శభాగ్యం,
కిం తస్య శుష్కైశ్చపలా వినోదైః."

మనుష్యలోక సంతరణమునకు జ్ఞానము ముఖ్యసాధనము. అతిక్లిష్టమగు మానవజీవితముయొక్క వివిధసమస్యలు జ్ఞానము మూలముననే పరిష్కరింపఁబడుచున్నవి. జ్ఞానశూన్యమగు జీవితము మనుష్యజీవితమనఁబడ నేరదు. జీవసామాన్య ధర్మములగు నాహారనిద్రాభయమైథునములకంటె నాదర్శప్రాయములగుధర్మములఁ ననుష్ఠింపఁజేయు జ్ఞానము లోకమందలి యితర ప్రాణులందుకంటె మనుష్యునియందు విశేషముగా వెలయుచున్నది. పరమ పవిత్రమగు నిట్టి జ్ఞానబలముచే మనుష్యుఁ డుత్తమ జీవితమున కావశ్యకములగు సకలసద్గుణములను సముపార్జించి, తద్ద్వారమున విశ్వమునఁగలుగుచుండు విషాదభయముల నతిక్రమించి సౌఖ్యానందములఁ బడయఁగలుగుచున్నాఁడు. మానవజీవిత పరమావధియు నిశ్చలమగు నిట్టి బ్రహ్మానందమే. శోకమోహభయాది వికారములచేఁ గూడియున్న యిహలోకము నానంద సామ్రాజ్యము గావింపఁగల దైవతేజమగు జ్ఞానమును మానవలోకమందంతట బాగుగా వ్యాపింపఁజేయుటకు సద్గ్రంథములు త్తమసాధనములు. మానవునియందు విషయ వాసనలను బెంచి వాని జీవితము నంధకార బంధురమొనరించునట్టి ప్రగాఢమగు నవివేకమును విధ్వంస పఱచుటకుఁ

దగునీతిని, ధర్మమును, సత్యమును, ఆత్మబలమును ప్రసాదించు నట్టి లోకోత్తరమగు జ్ఞానమును గలిగించునట్టిదే సద్గ్రంథము. ఇట్టిసద్గ్రంథముల మూలమున లోకమందలి స్త్రీపురుషు లెల్లరు సుజ్ఞానమును సంపాదించి నాగరికులు కాఁగలుగుచున్నారు.

నీతివిరుద్ధములును, ఆత్మవిశ్వాస ప్రతిబంధకములును నగు గ్రంథములు క్షుద్రములు. ఇట్టి గ్రంథములఁ బఠించు టచే మానవుని చిత్తమున విషయవాసనా బీజములు పుంఖాను పుంఖములుగ నుదయించి, వాని చారిత్రమును భ్రష్టమొన రించి, తుదకు వానిజీవిత నౌకను దుఃఖవారిధిని ముంచివేయు చున్నవి. ప్రకృతి రంగమున దృగ్గోచర మగుచుండు భ్రాంతి కరములగు వివిధవస్తువులనుండి మానవుని విముఖు నొనరింపఁ గల సామర్థ్యము సద్గ్రంథములకే కలదు. కల్పిత కథలతోడను అశ్లీలములగు శృంగారమయ వర్ణనముల తోడను నిండియుండు గ్రంథములచే మానవజీవిత ముద్ధరింపఁ బడనేరదు.

లోకకల్యాణము నిమిత్తము పావనచరితులగు మన ప్రాచీన ఋషివరేణ్యులచే సృజింపఁబడిన ధార్మికసాహిత్యము విపుల జ్ఞానదాయక మయినది. కాలవైపరీత్యముచే నానాట నాయార్ష వాఙ్మయము వికాసముందక్క, విషయవాసనల బరమ లక్ష్యముగఁ గలిగియున్న భౌతిక సాహిత్యము నేఁడ సర్వత్ర విజృంభించినది. దీనిప్రభావముననే విలాసము నాగ

కతమైనది. నాగరికతచే మానవుని తృష్ణ వర్ధిల్లి వానినెట్టి దురంత ... లకేని ముముక్షుని గావించివైచినది. నేటి మానవ జాతీయ హైన్యదశకు నైతిక సాహిత్య విహీనతయు నొక ముఖ్యకారణమని వచింపకతప్పదు. సువర్ణయుగమున "ధమ్మ పదము" వంటి నీతిబోధకమగు సద్గ్రంథముచే నసంఖ్యాకులగు స్త్రీపురుషుల జీవితములు సంస్కరింపఁ బడినవి. కావుననే మహాత్ములు సద్గ్రంథమును కల్పవృక్షమని పొగడియున్నారు.

శ్రీ గాంధియుగము ప్రారంభమయినప్పటినుండి మానవలోకదృష్టి భౌతికజీవితమునుండి ఆధ్యాత్మిక జీవితము వైపునకు మరలినది. సమస్త మానవు లిపుడిపుడే పశుబలము వ్యర్థమయినదనియు, ఆత్మబలము మహత్తర మయినదనియు, గ్రహింపుచుఁ బంచేంద్రియముల విషయాదుల వైపునకుఁ బురుగెత్తించునట్టి నీతివిరుద్ధము లగు గ్రంథములను, నావస్తువులను నిషిద్ధములుగ భావింపఁ గడంగినారు. తత్ఫలితముగ మహాపురుషులగు పండితులును, కవులును శ్రమచే హితోప దేశముల నొసంగు సద్గ్రంథముల దేశదేశముల విరచింప మొదలిడినారు. విదేశములకంటెఁ గర్మభూమియగు నార్యావర్తమున నిట్టి కృషి విశేషముగ జరుగుచున్నది. భరతఖండముయొక్క ప్రతిరాష్ట్రమందు గల కవులెల్లరు నిష్కళంక చారిత్రులయి తమ మేధాశక్తిని, పాండిత్యమును, లోకానుభవమును సద్గ్రంథముల

రచించి, తమ మాతృభాషావధూటికి యమూల్యాభూషణములుగ నొసంగి ధన్యులు కావలసియున్నది.

పవిత్రమగు నిట్టి సంకల్పముచేఁ బ్రేరేపితులమయియే సర్వాంగసుందరమగు నైతిక జీవితమున కావశ్యకములగు పవిత్ర గ్రంథములఁ బ్రచురించి, తన్మూలమున భాషాసేవ దేశసేవ సలుపు నిమిత్తము మేము "మానవాదర్శ గ్రంథ మండలి" ని స్థాపించియుండుట దేశీయు లెఱుంగుదురు. మా మండలికి సంపాదకులుగను, గ్రంథ రచయితలుగను నున్న బౌద్ధవాఙ్మయబ్రహ్మ, దుగ్గిరాల బలరామకృష్ణయ్యగారి పరిచయము నాంధ్రుల కొసంగ నవసరములేదు. బౌద్ధవాఙ్మయ బ్రహ్మగారు పిన్నవయస్కులయ్యు నాదర్శ వాఙ్మయ సేవా ధురీణులయి "బుద్ధపురాణము" వంటి మహాగ్రంథమును సకల పండిత సంస్తవపాత్రముగ విరచించి, ఆంధ్రలోకమునకు సమర్పించిరి. మామండలియొక్క యీ ప్రథమ కుసుమ ప్రాశస్త్య ప్రయోజనముల గ్రహించి విద్యాభిమానులగు నాంధ్ర మహాశయు లనేకులు మండలిని స్వయంశక్తిచే స్థాపించి, స్వతంత్రముగ నడుపుచు, వ్యయ ప్రయాసలకు లోనగుచున్న బలరామకృష్ణకవిగారికిఁ గడు యుదారబుద్ధితో సాయ మొనరించి వందనీయు లయినారు.

మామండలి తరఫున "శ్రీకృష్ణ వేణుగానము" అను ననుబంధ గ్రంథమొకటి వెలువడియున్నది. ప్రస్తుత గ్రంథమగు

"ఆత్మవిజయము" ద్వితీయ కుసుమము. ఇయ్యది విదేశీయ పండిత కృతము. బౌద్ధవాఙ్మయ బ్రహ్మగారు దీనికి స్వతంత్రానువాదకర్తలు. ఇందుఁ జర్చింపఁబడిన పదునాలుగు విషయములును మానవ జీవతోన్నతికిఁ దారకమంత్రములయి రాణింపఁగలవు. ఇందలి ప్రతివాక్యమును మానవజీవిత సామాన్యములగు దోషముల విమర్శింపుచు సంస్కరణమునకు దారి తీయుచున్నది. ఈ గ్రంథరాజము యొక్క నీతి మనఋషుల్యాదుల నైతికవిజ్ఞానముతో నేకీభవించి యుండుట సంతోషదాయకము. బౌద్ధవాఙ్మయబ్రహ్మగారిచే వ్రాయబడిన "ఆదర్శ మనుష్యజీవిత"మను 2000 పుటలు గల బ్రహ్మాండమగు గ్రంథమును బ్రచురించుటలోఁ గలుగనున్న విలంబమును సహింపలేక మేమీ గ్రంథరాజమును బ్రకటింప వలసిన వారమయితిమి. ఈగ్రంథ ప్రాశస్త్యము నెఱుంగు బాధ్యత చదువరులపై నున్నది.

ఆంధ్ర మహాజనులు దాస్యగ్రస్తమును, దారిద్ర్యపిశాచపీడితమును నగు ప్రస్తుత స్థితిలో నొక గ్రంథమండలిని యథోచితముగఁ బోషింపుచు, దాని బాధ్యతలనెల్ల వహించుటలో నొక వ్యక్తికిఁ గలుగు కష్టనష్టముల విచారించి శక్తివంచన లేక తోడ్పడుచు మాపవిత్రోద్యమము నుద్ధరింప బద్ధాంజలినయి వేడుచున్నాఁడను. ఆంధ్రులు 'మేధావంతులును, వివిధ భాషల నెఱింగినవారును, ధీరులును, మహావక్తలునునగు బౌద్ధవాఙ్మయబ్రహ్మగారిని సన్మానించినచో శీఘ్రకాలమందే

అమూల్యములగు గ్రంథరాజము లగణితములుగ నాంధ్ర భాషాయోష పాదారవిందార్చన ప్రసూనములుగ మామం డలినుండి వెలువడఁగలవు.

ఇంతవఱకు బలరామకృష్ణకవిగారికి వారి సంచారము లో మండలిహితము నపేక్షించి వాగ్ధనసాహాయ్యము లొన రించిన దయామయు లెల్లఱకు నాకృతజ్ఞతాభి వందనములు. మామండలియెడ విశేష శ్రద్ధాభక్తులఁ బ్రదర్శించిన శ్రీ కొడాలి ఉమామహేశ్వరరావు చౌదరిగారికిని, శ్రీ చెలసాని వెంకటకృష్ణయ్య చౌదరిగారికిని మేము మిక్కిలి కృతజ్ఞులము. ఈగ్రంథమును బంపినంతనే తన బాధ్యతల నన్నింటి గట్టిపెట్టి శ్రమయనక సాంగోపాంగముగ జదివి, అమూల్యమగు నుపో ద్ఘాతమును దయచేసిన దయార్ద్రహృదయులును, దేశభక్తు లును, సుప్రసిదాంధ్ర మహాకవులును నగు శ్రీ శ్రీ జనాబ్ ఉమర్ అలీషా పండితులవారికి మానమశ్శతంబులు. ఏత ద్గ్రంథ లేఖన ముద్రణాది కార్యములు కేవల మొకపక్షములో ముగింపవలసి వచ్చుటచే నటనట దోషములు దొరలియుండ వచ్చు. ఆదోసగులు ద్వితీయ సంస్కరణమున దూరమొన రింపఁ బడఁగలవు.

3—6—29
అంగలూరు.
యం. జ. మండలి
కార్యస్థానము.

విధేయుఁడు,
త్రిపిర్నేని లక్ష్మీనారాయణ,
వ్యవస్థాపకుఁడు.

ఉపోద్ఘాతము.

ఆంగ్లభాషను అమెరికావాసి, 'జేమ్సుఎలను' అను మహాకవివ్రాసిన (Byways of Blessed) అను మహాగ్రంథమునకు 'బౌద్ధవాఙ్మయబ్రహ్మ' బిరుదము వహించిన శ్రీయుత దుగ్గిరాల బలరామకృష్ణయ్యగారు ఆత్మవిజయమను పేర నాంధ్రభాషను చక్కని శైలిని, ముద్దులు మూటలు గట్టునట్లు రచియించియున్నారు. ఇందలి విషయము గొప్ప పారావార సదృశమైన నైతిక జ్ఞాన సంపత్తిని ప్రబోధించునదయి యున్నది.

వేదములు, వేదాంగములు, నానావిధపురాణములు, భారతేతిహాసాద్యనేక మహానైతిక గ్రంథములు సంస్కృతమున నే గాక, ఆంధ్రీకరణములయి కుప్పలు తిప్పలుగా బడి యుండ, పాశ్చాత్యులంతకన్న నధికము నిర్వచింపగలరని యా వారి నీతియను నాతిని యర్థించి, ఆంధ్రావనినిబ్రవేశ బెట్టుటయని కొందఱు తెగనాడవచ్చును. కొందఱు ముసిముసినవ్వులు నవ్వుకొన వచ్చును. కొందఱు పెదవివిఱువ వచ్చును. "ఎవరేమన్న నేమి? నాకేమికొదువ" యని శ్రీనాథుడన్నట్లు, నైతికవిజ్ఞానసంపన్నుడిట్టివి లెక్కింపడు. నీతి, ధర్మము, కళ, విద్య మున్నగు మహాపదార్థము లొకరి కాణాచి కానేరవు; ఒకరి కుంకువమై వారితో సమసి పోవలసినవిగావు. సూర్యుని వెలుతురు, గాలియొక్క సంసర్గము, నీటియొక్క మధురసుధాసేచనము ఎల్లవారి కెట్లు సేవ్యమానములో నీతిగూడ నెల్లరిచే బరిగ్రహణీయము. నీతి గోడమీద

దనున్నను, గోడ మృత్తిక జడపదార్థమని ఆ నీతిచపు వకుండ వదలిపెట్టఁజాలము. మనకు వస్తువుతోఁ బనిగాని ఉపాధితోఁగాదు. గులాబిపువ్వు ముళ్లలోనున్నను, ముళ్లు తొలఁగించి పువ్వును తీసుకొనుచున్నాము. అట్లే నీతిని వచించు నప్పుడు విదేశీయులని, దేశీయులని భేద మనావశ్యకము. ఇది యును నేర్చుకొనవలసిన నొక నీతియే.

శుక్రాచార్యులు రాక్షసగురువయినను తనపేర 'శుక్ర నీతిసార'మని వ్రాసినప్పుడద్దానిని మనము ప్రమాణముగ గ్రహించుచున్నాము. హూణులాది విదేశీయులును అట్టి తెగకుఁ జేరినవారేయని యనవచ్చును.

"భూరుహమెల్ల వారలకుఁ ♦ బుష్పఫలంబులు నీడయుఁగా బ్రీతీ,
కారము గోరకిచ్చుటను ♦ గాంచి బకంబది యభ్యసింపఁగా,
నేరదు పెద్దకాలమట ♦ నిల్చియు మోసముజేసి చేపలా,
హారముసేయు దుష్టమతి♦కబ్బునె సత్సహవాస సంపదల్."

కావున నీతిచెప్పుట సుకరము. చేయుట దుర్ఘటము. నీతివంతులను చూచియు నీతి నేర్చుకోఁ జాలనివారలఁ జూడ, ప్రపంచమెంత తీవ్రతరముగ మానవులను స్వార్థము వంకకు లాగుచున్నదో యిదమిత్థమని వచించుటకు నెరికిని సాధ్యము గాదు.

ఈ నైతిక విజ్ఞానసంపత్తి లోకసామాన్యమునకు నేర్పుటకే వేనవేలు గ్రంథములు వ్రాయఁబడినవి; వేనవేలు మతములు స్థాపించఁబడినవి; వేనవేలు ప్రవక్తలు, ఋషులు, అవతారులు, బోధకులు ఒకటేమిటి- అనంతకోటి మహావిశ్వ

మంతయు నీతిని బోధించుటకయి యున్నదని ప్రతిపాదించుచున్నారు.

అజగరుఁడను ఋషి సహ్యాపర్వతముయొద్దఁ బడియుండి యీమహానీతి నీ వెచ్చట నేర్చితివని ప్రహ్లాదునిచేఁ బ్రశ్నింపఁబడినప్పు డతఁడు

"అజగరమును జుంటీఁగయు
నిజగురువులుగాఁ దలంచి నిశ్చింతుఁడనై
విజనస్థలిఁ గర్మంబుల
గజిబిజి లేకున్నవాఁడ గౌరవవృత్తిన్.

— భాగవతము.

అని తనకు నీతి పాము, తేనెటీఁగ చెప్పినవని చెప్పినాఁడు.

ఇఁక విదేశీయులు నీతిచెప్పరాదని యెవరు చెప్పసాహసించెదరు? నీతి నీతియే. అది యెక్కడున్నను 'సాది' అను పారసీకకవి చెప్పినట్లు మన జారిపోయిన ధనము యెందయిన లంభించిన నెట్లు నాది యని వాదించి పుచ్చుకొనుట కధికారముకలదో, అటులే నీతి వినిపించినపుడు అది నాదే యని గ్రహింపఁగల హక్కు యెల్ల మానవలోక సామాన్యమైన ధర్మమైయున్నది.

ఈనీతి చెప్పినకొలఁది యినుకపాతరవలె ననంతమైయున్నది. మఱియు నీతికి రెండు ముఖములు. ఏది నీతియని చెప్పుదురో స్థలాంతరమున నదియే అవినీతి యగుచున్నది, ఎట్లందురా—'కల్లు' త్రాగుట దుర్నీతి. అదియే వండి బెల్లముచేసి తిన్న నీతి. స్త్రీతోఁ గాపురముసేయుట నీతి. పర

స్త్రీతోఁ గాపురముసేయుట అవినీతి. ఇట్లే లెక్కనవియు గ్రహింపనగును. దీని నెఱుంగుట కేదేని కొలబద్దగలదా యని విచారింప మహాగాధ సవిలసనయుక్తమైన హ్రదమువలె అనూహ్యముగానున్నది. గ్రంథము శాసించు నీతులు కొన్ని యున్నవి. మహమ్మదీయుల మతనీతిప్రకారము పినతండ్రి కూతురును భార్యగా గ్రహింపవచ్చును. అదేరీతి భారతీయు నకు చుక్కెదురు. మహాఘోరమైన పాపపంకిలము. ఇఁక నెట్లు ఇట్టి ద్వంద్వములను సమన్వయింపవచ్చునని యోజింప మహానుభావులైన పింగళి సూరన్న ఒక్క మంచి త్రాసునొ సఁగినాఁడు. దానితో నెల్లవిషయములు సమన్వయింపఁబడి నవి. అది యేమందురా—"అచ్చపుబుద్ధికి లేవగమ్యముల్" అని ఒక పెద్దసిద్ధాంతమును జెప్పిపోయినాఁడు.

మఱియు నీ"యాత్మవిజయము"గూడ నైతికగ్రంథమే. ఇందు పెక్కు వాస్తవమానసిక నైతికపరిణామములు పెక్కు ఉదాహరణపూర్వకముగాఁ జూపఁబడినవి. ఇవి యోజించిన కొలఁది—ఆచరణములలో బరీక్షించినకొలఁది విశాలవిశ్వము నఁ బ్రస్తారముఁజేసినకొలఁది క్రొత్తక్రొత్త రుచుల నీనుచు, అనంతానుభవసిద్ధమైన అమృతస్థితికి మానవుని గొనిపోయి, ఆత్మను పరబ్రహ్మపదార్థముగా మార్చి, విజయరథమెక్కించి యీయజాండమాతను త్రుటిలో మెట్టివచ్చునట్లు గావింపు చున్నది. ఆహా! రత్నాలకైన వెలయున్నదిగాని నీతికి వెల యింతయని యెవరు నిర్ణయింపఁగలరు? దీనికి భారవిలోని పద్యముగూర్చి చెప్పుకథయే ఉదాహరణము,

ఈ "ఆత్మవిజయము" 14 నైతికవిషయములపైఁ జర్చింపబడినది. ఈ పదునాల్గును పదునాలుగు లోకములవలె మానవుని సంతృప్తిని గావించుచున్నవి. కాని చదివి అర్థముచేసికొని ఆత్మకుఁ బట్టించుకొన్నప్పుడే ఆత్మ, విజయమును బడయుచున్నది. కాని యిదియెల్లవారికి సులభసాధ్యముగాదు. ప్రతి పక్షికి మామిడిచిగుళ్ళు ఆహారము కాజాలవు.

ఈగ్రంథమును స్వతంత్రముగా భాషాంతరీకరించుటలో నా పరమమిత్రులయిన శ్రీ బలరామకృష్ణయ్యగారు గొప్ప మేధాశక్తిని, భాషాపరిశ్రమను చాల ఓరిమిని, నేర్పును, ప్రశాంతతను జూపియున్నారు. వీరి అసాధారణ ప్రజ్ఞావిశేషము లాంధ్రలోకము చిరకాలమై పరిచయము గలిగించుకొనియున్నది. నిజముగా వీరు రచించియున్న "శ్రీబుద్ధపురాణము" గొప్ప ఆదర్శప్రాయమై యెందరినో ఆకర్షించినదనుటలో నతిశయోక్తిలేదు.

వీరు "మానవాదర్శ గ్రంథమండలి" అనుపేర నొకనిలయమును స్థాపించి దానికి బుద్ధపురాణమును మొదటి కుసుముగను, ఈ "ఆత్మవిజయము" ను రెండవ కుసుమముగను నేర్పఱచి లోకమునకుఁ బ్రసాదించియున్నారు. ఇట్టిగ్రంథముల నాంధ్రమహాజనులు చదవి తరింప బ్రార్థితులు.

ది 29-5-29,
పిఠాపురము.

ఇట్లు,
ఉమరు అలీ.షా.

విషయసూచిక.

పుట.

1. ఉత్తమోద్యోగము. (ప్రథమ ప్రకరణము) 1
2. సామాన్యకార్యములు - కర్తవ్యములు (ద్వితీయప్రకరణము) 22
3. కాఠిన్యము - వ్యాకులత (తృతీయప్రకరణము) 46
4. భారము తగ్గించుకొనుటెట్లు? (చతుర్థప్రకరణము) 62
5. గుప్తాత్మసమర్పణము (పంచమప్రకరణము) 85
6. సహానుభూతి (షష్ఠమప్రకరణము) 113
7. సహనము (సప్తమప్రకరణము) 138
8. దోషములఁ జూడకుండుట (అష్టమప్రకరణము) 154
9. సుస్థిరానందము (నవమప్రకరణము) 194
10. మౌనము (దశమప్రకరణము) 205
11. ఏకాంతవాసము (ఏకాదశప్రకరణము) 223
12. స్వావలంబనము (ద్వాదశప్రకరణము) 246
13. జీవిత సామాన్యనిబంధనముల గ్రహించుట (త్రయోదశప్రకరణము) 259
14. సౌఖ్యమయపర్యవసానము (చతుర్దశప్రకరణము) 282

ఆత్మవిజయము.

ప్రథమ ప్రకరణము.

ఉత్తమోద్యోగము.

మనుష్యజీవిత సంగ్రామ రంగస్థలమున సదాలోచన గోచరము లగుచుండు వివిధములగు వస్తుసంతతులును, భిన్న కార్యములును, సంతోషాసంతోషములును, సుఖ దుఃఖము లును మానవుని జీవితాభ్యుదయ ప్రాసాదము నధిరోహింప సుదృఢములగు సోపానములు. మనుష్యుల మగు మనకు వాయుపథమున కెగసి సంచరింప విహంగముల కున్నట్లు బక్షములు లేవు, కాని మనకుఁగల పాదముల మూలమున దుముకుచు, లంఘించుచు జీవిత విజ్ఞానశిఖరము నధిష్ఠింపఁ బాత్రులమయి యున్నార మనుట తథ్యము. —లాంగు ఫెలో.

మానవ జీవితముయొక్క సామాన్య కార్యములను, సాధారణ నిబంధనములను, నైసర్గిక వాంఛలను మనోహరముగఁ జిత్రించుట కంటె నాకు హృదయాహ్లాదకరమగు వృత్తి మఱొండు లేదు. —బ్రౌనింగు.

ఈశ్వరసృష్టియందలి సకలపదార్థములలో నుత్తమ స్థానము నలంకరించునది మానవజీవితము. తజ్జీవితమునఁ బ్రముఖ్యమును వహించినది విజ్ఞానము. విజ్ఞానమున కుద్గమస్థాన మాత్మ. ఇట్టి లోకపావనమగు నాత్మయొక్క గంభీర తత్త్వమును గూర్చి పర్యాలోచన మొనరింపఁ గడంగని వ్యక్తి య భ్యుదయపదవి నధిష్ఠింపఁ జాలఁడు. తనజీవితమును స్వర్గీయానందధామ మొనరించుకొన నభిలషించు ప్రతిసహృదయుఁడు నాత్మీయములగు భావములను గుఱించియు, భాషణములను గూర్చియుఁ, బ్రారంభములను గుఱించియు, సమస్త కర్తవ్యాకర్తవ్యములను గుఱించియు, దీర్ఘముగ వివేచించు టగత్యము. ఆత్మతత్త్వము నీరీతి సాధించు వ్యక్తి విజయుఁడయి సకలార్థసిద్ధిని సులభముగాఁ గరగత మొనరించుకొన సమర్థుఁడగుచున్నాఁడు. ఆత్మవిజయ రహస్యోద్ఘాటనమునిమిత్త మీప్రకరణమందుఁ బ్రప్రథమ ముత్తమోద్యోగమును గూర్చి చర్చించుట సమంజసము.

మానవజీవిత ముద్యోగపరిపూర్ణము. ప్రతిదినమును, ప్రతినిమేషమును మనుష్యుఁడు స్వాభావికముగ నుద్యమింపుచునే యుండును. అతఁ డేదో యొకకార్యమును ప్రారంభింపని గడియకాలమేని వానిజీవితమందు లభింపనేరదు. విశ్వమునం దనేకములగు కార్యములు ప్రారంభమునందు నీచములుగను,

నల్పములుగను, గోచరింపుచుండును, కాని పర్యవసానమం దాలఘుకార్యములే వాస్తవముగా మహోత్తమకార్యములుగఁ బరిణమింపుచున్నవి. స్థూలప్రపంచమును విలోకింపుఁడు. ప్రతికార్యమును సాధారణోద్యోగముచేఁ బ్రారంభమగుచున్నది ప్రతిమహానదియుఁ దనజన్మస్థానమున సామాన్యకీటకముల కేని దాటుటకసాధ్యపడునంతటి సంకీర్ణముగ నుండుచున్నది. ప్రచండమగు తుపాను వృష్టియొక్క స్వల్పసంఖ్యాకములగు జలబిందువులనుండియే ప్రారంభమగుచున్నయది. అతివిశాలమయి, మనోహరమయి సహస్రవర్షములాదిగ భయంకర శీతాతపవాతముల సహింపుచు సుస్థిరముగ భూమిపై నిలిచి గణనాతీతములగు జీవరాసుల కాశ్రయము నొసంగుచున్న బ్రహ్మాండమగు వటవృక్ష మొకానొకదినమున గణప్రాయమగు బీజరూపమునం దుండియుండెను. రేణుప్రకంటె సూక్ష్మమగు నగ్నిస్ఫులింగము ప్రమాదవశమునం దేస్థానమందయినఁ బడినచో విశాలములగు నగరములనేని భస్మీభూత మొనరించివేయ సమర్థమగుచున్నయది.

ఇదియేచందమున సూక్ష్మప్రపంచమును వీక్షింపుఁడు, మహత్వము లఘుత్వమునుండియే ప్రారంభమగుచున్నది. ఒక సాధారణమగు నాలోచనముచే నద్భుతమగు పదార్థావిష్కరణమును, సామాన్యభావచింతనముచేఁ జిరస్థాయియగు శిల్పాది

మహాకార్యమును నెఱవేరుచున్నవి. న్యూటను వినోద
స్త్రీచే నాకసమున గాలిపటము నెగురవేయుచు విద్యుచ్ఛ
యొక్క రహస్యములను గుర్తింపనేర్చెను. ముఖోద్గతమగ
నొకభాషణముచేనయిన దేశచారిత్రమంతయుఁ బరివర్తనమ
నందఁగలుగుచున్నది. పవిత్రమగు నొక్కభావన కంతరాత్మ
యందు స్థానము నొసంగుటచే విశ్వాభ్యుదయశక్తియొక్క
పరిజ్ఞానము సహజముగా హస్తగతమగుచున్నది. క్షణికమగు
నొక్క పాశవికభావముననె ఘోరమగు నత్యాచారము సంభ
వింపుచున్నది. ఇంతపర్యంతము నుడువఁబడిన వాక్యములచే మీ
కెల్లర కిపుడు ప్రారంభముయొక్క మహత్వము గోచరించి
యుండఁ గలదు. ఒకానొక కార్యముయొక్క పతనోత్థానముల
ను, జయాపజయములును దాని ప్రారంభముపై ముఖ్యముగా
నవలంబితములలై యున్నవని మీకిప్పటికి స్పష్టముగా గోచరించి
యుండవచ్చును. మీరనుదిన మెన్నిపర్యాయము లుద్యమిం
పుచున్నదియుఁ, ద దుద్యమములకెట్టి మహిమకలదియు మీ
రెపుడయిన గుర్తింప నుంకించి యుంటిరా? యత్నించియుండి
చో నిర్వాణసౌఖ్యము ననుభవింప నాత్మవిజయాపేక్షా ధు
ణులరయి నన్ననుగమింపుఁడు. మీరీ ప్రకరణమున నా
పచింపఁబడు 'ప్రారంభము'నుగూర్చి దీర్ఘముగా విచారింప
నాయత్తపడుఁడు. ఉద్యోగపరిభావము నెఱుంగు వ్యక్తి విశే
కవంతుఁడయి, బ్రహ్మానందపథము నన్వేషించుటయందు వి

యశీలుఁడు కాఁగలఁడు. అపుడు వాని సౌఖ్యము, ఆనందము, ధైర్యము, శాంతి వర్ధిల్లఁగలవు.

కార్యారంభమే యాకార్యముయొక్క కారణము. కారణమునకు వెనువెంటనే తత్తుల్యములగు పరిణామములు సయితము తటస్థింపుచుఁ గర్తకవశ్యభోక్తవ్యము లగుచున్నవి. ఒకానొక కార్యప్రారంభ మేరీతినుండునో, అదియేవిధమునఁ దత్పర్యవసాన మగు కార్య మెుండుచుండుట సత్యము ప్రకృతియొక్క యచంచల నియమప్రభావముచేఁ గార్యకారణముల కవినాభావ సంబంధ మేర్పడియున్నది. ఆరంభము గల స్థానమునసే పరిపూర్ణత్వమును, అంతమును, బరిణామమును, ఉద్దేశ్యమును వెలయుచుండునని గ్రహించు టావశ్యకము. మనుజుఁడు గృహద్వారమునుండి బాహ్యమున కేతెంచుచున్నాఁడు. అటు లరుదెంచి మార్గము ననుసరించి నిర్దిష్టస్థానమును జేరఁగలుగుచున్నాఁడు. ఇదియేచందమున ప్రారంభముచేఁ బరిణామమును, బరిణామముచేఁ బరిపూర్ణతయు సిద్ధింపుచున్నవి. ప్రారంభము ధర్మాశ్రితమును, సత్యానురక్తమును నగుచో సత్పరిణామమును—ప్రారంభము సత్యవిరుద్ధమును, ధర్మప్రతికూలమును నగుచో దుష్ఫలితమును సిద్ధింపఁగలవు. పర్యవసానముయొక్క మేలు కీళ్లు ఉద్యోగావలంబితములు. మనుష్యులు అప్రమత్తులయి దీర్ఘదృష్టియుక్తులయి విమర్శనజ్ఞానముచేఁ దమ్ము వివిధ

కార్యములయొక్క ఉత్పత్తోద్యోగములనుండి విముక్తులన
గావించుకొనుచో నవశ్యము దుష్పరిణామములనుండి సం
క్షింపఁబడి, సత్పరిణామముయొక్క సత్ఫలరసమ
నాస్వాదింప సమర్థులగుదురు. ఈశ్వరసృష్టియందు మాన
శక్తికిని, విజ్ఞానమునకును నొకవిధముగా నగమ్యములం
యొప్పు ప్రారంభములు కొన్ని కలవు. మనుష్యుఁడు వాని
గూర్చి శ్రమపడు టనుచితము. అట్టియుద్యోగములు మా
వుని యంతర్బాహ్యములను, దశదిశలను వ్యాప్తములం
యున్నవి. అందు గొన్ని ప్రకృతిసిద్ధములు. మఱికొన్ని దు
మానవకల్పితములు. ఉదాహరణములఁ దిలకింపుడు. అతివృష్టి
అనావృష్టి కలుగుటకును, నిరోధింపఁబడుటకును మానవుఁ
హేతుభూతుఁడు కాఁజాలఁడు. కొన్నిదేశములం దగ్నిపర్వ
ములు బ్రద్దలయి భూకంపము నొదవించుచుండును. కొన్ని
రాష్ట్రముల సముద్రము లుప్పొంగఁ దుపానుపీచి మహానగ
ముల విధ్వంసపఱచును. మానవుని సామర్థ్యముచేఁ గుప్పింగ
దీయఁబడని యిట్టి యుద్యోగములన్నియుఁ బ్రకృతికి సంబ
ధించియున్నవి. కావుననే వీనిని ప్రకృతిసిద్ధము లని వచిం
యుంటి. బుద్ధిమంతుఁ డెవఁడేని మార్గము ననుసరించిపోవుచుం
హఠాత్తుగా దస్యులు వానిని దండించుటయో, సంహరించు
టయో తటస్థింపుచుండుట మనము విలోకింపుచునే యున్న
రము. ఇట్టి దుఃఖదాయకములగు నుద్యోగములే దుష్టజన వి

చితములు. నిజోన్నతి నభిలషించు మనుష్యుఁ డిట్టి యుద్యోగములతో నెట్టినిమిత్తమును గలిగియుండరాదు. ఇవి మానవుని యెడ ప్రయోజనశూన్యము లగుచున్నవి. మనుష్య విజ్ఞానము వీనిపై స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుటనుండి మానవలోకమును నిషేధించుచున్నది. సహోదరులారా! మీరు తమ శక్తిని, ధ్యానమును, మానవజీవిత మందిరనిర్మాణానుగుణ్యములగు పరికరములను సేకరించునట్టియు, సుఖాంతము లయినట్టియు, ధర్మవిరుద్ధములు కానట్టియు నుద్యోగముల కయి వినియోగింపుఁడు. ఇట్టి యుద్యోగములు మానవజీవితోత్థానమున కత్యావశ్యకములనియు, నివి మీభావముల యొక్క ప్రతిబింబములనియు గుర్తింపుఁడు. మీ రనుదినము చూచుచున్నట్టి వివిధకార్యములయొక్క సంపాదనమున మీకుఁ గలుగు మనోభావమునుండియే సదుద్యోగములు లభింపఁగలవు. మీదినచర్యయందును, జీవితవ్యవహారమందును, మీయాత్మకు సంబంధించిన యంతర్జగత్తునందును, మీరు కావించునట్టి సమస్తోద్యోగములమీఁదఁ బూర్ణమగు లక్ష్యమును గలిగియుండు టావశ్యకము. స్వాభావికమగు జీవితానందము ననుభవించునిమిత్తము మీరు మీదినచర్యను భావములను నెట్లు ప్రారంభింపవలయునో విచారించుటముఖ్యము. సూర్యోదయానంతరము మనము మన దైనికకృత్యముల నేరీతిగ నారంభించుచున్నదియు బాగుగాఁ బరిశోధించుకొనవలయును. మనము ప్రాతఃకాలమునం దేసమ

యమున శిష్యోత్తలమును వ్రాయుచున్నదియుఁ, దదనంతర మేవడువున స్వీయకర్తవ్యముల నారంభింపుచున్నదియుఁ బరి శీలింపఁదగును. ప్రతి నవీనదినముయొక్క పవిత్రజీవిత రంగ మునం దేరీతి వర్తింపుచుండునదియు మనము మనయంతరా త్మలఁ బ్రశ్నించుకొని సముచిత ప్రత్యుత్తరములఁ బడయ వలసి యున్నది. అంతఃకరణము నీపగిదిఁ బృచ్ఛించుటచేఁ బ్రతిదినముయొక్క యుచి తానుచి తోద్యోగములమీఁదనే సమగ్రదినముయొక్క సుఖదుఃఖము లాధారపడి యున్నవని గ్రహింపఁ గలము. మనము ప్రతిదినమును వివేకపురస్సరం బుగ సదుద్యోగమునకయి వినియోగింపు చుందుమేని దివా రాత్రములు విశుద్ధానందస్వరూపములయి మనల సౌఖ్య వంతులనుగఁ జేయఁగలవు. అట్టి స్థితియందు జీవితాదర్శా నందమునం దెట్టి న్యూనతయు తటస్థింపనేరదు.

ప్రాతఃకాలమున శీఘ్రముగఁ దల్పమును వ్రాయుటే దైనికకార్యములయొక్క సముచితమును, సబలమును నగు ప్రారంభమయి యున్నది. ప్రాత స్సమయమున మన మేదేని విశేషకార్యము నాచరించుబాధ్యతను గలిగియుండకున్నను నకాలమునకుఁ బ్రమత్తతను విసర్జించి నిద్రావిముక్తుల మగు టావశ్యకము. మేల్కాంచుటకుఁ బిమ్మట దైనికకృత్యముల నారంభించుటయం దెట్టి యాలస్యమును, మాంద్యమును, నిరు

త్సాహమును వహింపఁ జనదు. ప్రత్యూషముననే పర్యంక మును వీడి, తదనంతరము మనుష్యుఁడు దుర్బలత్వముఁబోడ దైనికవిధులను నిర్వర్తింపఁ గడంగినచో వాని శరీరబలమును, మనోబలమును వృద్ధి నందనేరవు. ఏమానవుఁడు తన హృద యాంతరాళమునఁ జొచ్చి తన చరిత్రాబలమును జూర్ణమొన రించుచున్న దోషములయెడ దయాళుఁడయి శిక్షింపక క్షమిం చుచుండునో వాని జీవిత మవశ్యము దుఃఖమునకును, భయ మునకును, వ్యాకులతకును బుట్టినిల్లగుటయం దాశ్చర్య మేమి కలదు? సూర్యోదయానంతరమును పర్యంకము నంటిపట్టు కొని నిద్రించుచుండు మనుష్యులు దృఢకాయులును, స్వస్థ దేహులును, సౌఖ్యానంద మయులును, ప్రఫుల్ల వదనులును, తేజోమయులును గాఁజాలరు. అట్టివారు సదా వ్యాధిపీడితు లయి దుర్భర దుఃఖగ్రస్తులయి దుర్బలులయి మానసికముగ ను, దైహికముగను నానాట క్షీణించి, సౌఖ్యానందశాంతులకు నోచక మృత్యుదేవతయొక్క వినోదసామగ్రి కావలసివచ్చు చున్నారు. దైనిక కర్తవ్యాచరణమునం దశ్రద్ధను, నిర్లక్ష్య మును, మాంద్యమును వహించు మనుష్యులు జీవితానందమను పెన్నిధినుండి వంచితు లయి దుర్భరదారిద్ర్యమునకు గురియ గుచున్నారు.

మద్యపాయి అనుదినము సురాపాన మొనరించుచుఁ దన్మూలమునఁ దన దేహము వజ్రసమానమయి, నిత్యనూతన

స్వాస్థ్యమును గాంచుచున్నదని విశ్వసింపుచుండును, కా
యతఁడు మద్యపానముచేఁ దనకాయ మెట్లు రోగగ్రస్తమ
జర్జరమగుచున్నదియు గ్రహింపఁజాలఁడు. కావుననే వాఁడ
దినము విశేషముగ మద్యమును సేవింప నారంభింపుచుండు
అదియేవిధముగ నలసుఁడును దనదేహమునకు విశ్రాం
నొసంగుటచే సంపూర్ణారోగ్యము సిద్ధింపఁగలదను నంధవిశ్వా
సమునకు వశుఁడయి వ్యర్థముగా జీవితకాలమును గడ
చుండును. సోమరితన వ్యాకులచిత్తమునకు శాంతినిగలిగించు
కును, దేహస్థమగు దౌర్బల్యమును దూరమొనరించుటకు
చిరకాల విశ్రాంతి యపేక్షితమై యున్నదని తనమూఢవిజ్ఞా
ముచే సిద్ధాంతీకరించుకొనుచుండును. లోకమందలి సమ
వ్యాధులకు సోమరితనమే మూలమను రహస్యము సోమ
కగ్రాహ్యము. వాస్తవ మాలోచింతుమేని దైహికములగ
సమస్త విపత్పరంపరకును నవిరామమగు విశ్రాంతిని గైకొ
టయే యని ప్రాజ్ఞులు గ్రహింపవలసియున్నది. ఈవిధమగ
కృత్రిమాత్మలాలనముచే మనుష్య జీవితమునకుఁ గలుగ
గణనాతీతములగు కష్టనష్టములను బ్రిమత్తులు గ్రహింప
జాలకున్నారు. ఆత్మదోషములను క్షమించుకొను చుండు
వలననే దేహమనోబలక్షతియు, వైభవనష్టమును, జ్ఞా
హానియు, సౌఖ్యనాశనమును సంభవింపుచున్నవని గ్రహిం
లేని మానవులు కేవలము నిర్భాగ్యులు.

ఉషఃకాలముననే నిద్రనుండి విడివడి దినమును సదుద్యోగమునకయి వెచ్చింపఁగఢంగుట శ్రేయస్కరము ప్రత్యూషముననే మేల్కాంచి నిర్వహింపవలసినన్ని కార్యములు లేకున్నను స్త్రీ పురుషు లెల్లరు సత్వరము నిద్రావిముక్తులగుట కడులెస్స. ప్రతిమనుష్యుఁడును ప్రత్యూషముననే శయ్యాతలమును వీడి గృహబాహ్య సీమయందు విహరింపనరుగవలయును. అతఁడటఁ బ్రకృతియొక్క మనోహరమగు సౌందర్యమును నేత్రపర్వముగఁ గాంచుచుఁ బ్రకృతిని గూర్చి గంభీరముగ నిజాంతఃకరణమునఁ దర్కవితర్కములు కావించుకొనుచుండినచో నపారమగు ప్రయోజనము కలుగఁ గలదు. ఈరీతి నాచరించుటచేఁ బ్రతిమనుష్యుఁడు శక్తిని, తేజస్సును, స్వాస్థ్యమును, హర్షమును బాగుగా ననుభవింపఁగలిగి బ్రహ్మముహూర్తమున శయ్యాతల బహిష్కరణ పరిశ్రమకు యోగ్యమగు పారితోషికమును బడయుచున్నాఁడు. మనుష్యుఁ డొకతూరి సదుద్యమమునకు గడంగినచో ద్వితీయ ప్రారంభమును బ్రశస్తముగనే యుండఁ గలదు. ప్రాతఃకాలమున మేల్కాంచుట కభ్యస్తుఁడయిన మానవుని స్వాంతము నిర్మలమయి వాని భావములను బ్రశాంతములుగఁ జేయఁగలదు అట్టి యప్రమత్తుఁడు క్రమముగా విచారశీలుఁడయి తన జీవితమును, జీవిత సమస్యలను, స్వకీయకర్తవ్యములను వినిర్మల తేజో విలసితములుగఁ 'జేసికొన

గలుగు చున్నాఁడు. ఈకారణముచే నతఁడు నిత్యము ప్రాతః కాలముననే నిద్రనుండి మేల్కాంచి సమగ్రదినముయొక్క కర్తవ్యముల పారుష్యమును, కాఠిన్యమును వివేకముచేతను, ఆత్మబలముమూలమునను దూర మొనరించి నిజ మస్తిష్కమును, స్వాంతమును వజ్రసమానముగ నిర్మించుకొనుట కలవడుచున్నాఁడు.

ఉషఃకాలముయొక్క ప్రతినిమేషమం దొక విధమగు దైవశక్తియుఁ, బవిత్ర మౌనమును, గుప్తశాంతియు, సుస్నిగ్ధ గాంభీర్యమును నెలకొని యుండు చున్నవి. ఏ మానవుఁడు కార్యార్థియయి పురుష సింహమువలె దోషము లను జంతు జాలముల మట్టుబెట్టుచు విశ్రాంతిదుకూలమును దూరముగఁ బాఱవైచి, రక్తవర్ణమును వహింపుచున్న ప్రాగ్దిశను బాల భానుని గాంచు నిమిత్తము మోమెత్తి చూచుచుండునో, వాఁ డవశ్యము సత్యమును, నిత్యమును నగు బ్రహ్మానందము యొక్క సమున్నతపర్వతము నధిరోహింపఁ గలుగుచున్నాఁడు. ప్రాతఃకాలముననే సకాలమునఁ గార్యారంభ మొనరించుటచే మనుష్యునకు భోజన స్వీకారమందును విశేషానందము లభింపఁ గలదు. మఱియు నతఁడు నిండు దినముయొక్క సమస్తకర్తవ్యముల సులభముగా నిర్వహింపఁ గలిగి తనదైనిక జీవిత ధర్మభారమునుండి విమోచనము నంది ప్రశాంతస్థితిని భజింపుచు సుఖింపఁ గలఁడు.

ఒక విధముగ విచారించినచోఁ బ్రతి నూతనదిన మొక నవ్య జీవితారంభము కాఁగలదు. ఈ నవ్యజీవితమునందే మనుజుఁడు నవీన భావములను, గార్యములను నూతన వివేకోత్సాహములమూలమున నిర్వహింప సమర్థుఁడగు చున్నాఁడు.

ప్రతిదినము విశ్వజీవితమునం దొక నూతన ప్రారంభము.

ప్రతిదినము ప్రభాతమున విశ్వము నవీనముగ నుండు చున్నది.

భయవిషాద పాపములచే నలసిసొలసియున్న ప్రతి వ్యక్తియు స్వహితముకొఱకును, లోకహితము నిమిత్తమును స్వీయ జీవితపరివర్తనమునకయి కోరినపుడెల్ల నవీనాశాలతను సృష్టించి పుష్పితి మొనరించు కొనవచ్చును.

మనుష్యుఁడు గతదినమునఁ దా నొనరించియుండిన పాపములను గూర్చియు, దోషములను గుఱించియు విశేషముగ దుఃఖించుచు నేటికర్తవ్యముల నిర్వహింపఁ జాలనట్టి దుస్థితిని తన మానసమునకుఁ గలిగింపరాదు. పాపమునకుఁ బ్రాయశ్చిత్తము పుణ్యాచరణము. నిరుద్యోగపూర్వక మగు స్వయం కృతాపరాధ చింతనముచేఁ బాపికి నిష్కృతి కలుగనేరదు. నిన్న పాప మొనరించిన వ్యక్తి నేఁడు పుణ్యమును సముపార్జింపలేడని భావింపరాదు. గతదినానుభవముచే నీదినమును బొత్తిగా నూతన

పద్ధతి ననుసరించి ప్రారంభించు టుచితము. ప్రతి మనుష్యుఁడు నిన్నటికంటె నేఁడు తనకార్యాచరణ విధానమును బ్రశస్తము గావించుకొనఁ గలిగినపుడే ధన్యుఁడు కాఁగలఁడు. మనుష్యుఁడు నిత్యము తన జీవితమున దైనందినాభి వృద్ధి కలుగుచున్నదియు లేనిదియుఁ బరీక్షించుకొను చుండు టవసరము. కార్యప్రారంభమును సంబాళించుకొనఁ జాలని వ్యక్తి కార్యము నుత్తమ రీతి సాధింప నేరఁడని వేఱుగ నుడువవలయునా? సమగ్రదినముయొక్క వివిధ కర్తవ్య సాఫల్యము ప్రాతఃకాలముయొక్క ప్రారంభము ననుసరించి యుండుచున్నయది. మహత్తమును, సువిశాలమును నగు కార్యమును బ్రారంభించుట ద్వితీయ శ్రేణికి వర్తించు సదుద్యోగము. మనుష్యుఁడు గృహమును నిర్మించునపుడు దాని నేరీతి నారంభించు చున్నాఁడు! నిర్మింపఁ బడవలసిన గృహముయొక్క చిత్రపటము తొలుత సృజింపఁ బడుచున్నది. అనంతరము పునాది వేయఁబడి దానిపైనుండి చిత్రపటానుగుణ్యముగ సమగ్రనికేతనము విరచింపఁ బడుచున్నది. ప్రప్రథమము గృహముయొక్క చిత్రపటమే సిద్ధమొనరింపఁ బడక యున్నచోఁ జేసిన ప్రయాస మంతయు వ్యర్థము కావలసియే వచ్చును. ఒకవేళ విశేష శ్రమచే నేదియో యొక రీతి గృహము సాంగముగ నిర్మింపఁబడినను సుదృఢమును, ప్రశస్తమును నయి యుండఁ జాలదు. ఈ నియమమే మహత్తరములగు కార్యములనాచరించు

పట్లను సార్థకమగుచున్నది. ఏదేనియొక గురుతరమగు సత్కా ర్యము నాచరింపవలసి వచ్చినపుడు మనుష్యుఁడు తన్నిర్వహణో పక్రమణమునకుఁ బూర్వము తా నాచరింప నెంచిన ఘనకా ర్యముయొక్క సూక్ష్మరూపమును, తద్విశేషములను మనో దృష్టితోఁగాంచు టావశ్యకము. ప్రతికార్యము స్థూలప్రపంచ మున ప్రకటీభూత మగుటకుఁ దొలుత సూక్ష్మప్రపంచమున మూర్తీభూతమగు టగత్యము. ప్రకృతిమహాలక్ష్మి నియమ శూన్యమును, నికృష్టమును నగుకార్యమును బ్రేమింపనొల్లదు. ప్రకృతి క్రమభంగమునకుఁ బ్రబలశత్రువు. క్రమశూన్యతకే సర్వనాశన మను మఱొండునామధేయము కలదు. మృతున కును, క్రమము నుల్లంఘించినవానికిని మధ్య భేదమేమియు లేదనియే నుడువవచ్చును. స్థిరమగుపద్ధతి, మితత్వము, సత్ప్రో ద్దేశ్యము సర్వకాల సర్వావస్థలయందు శాశ్వతములగు సంప దలు. తనకర్తవ్యముల నిర్వహించు సందర్భమునం దీతత్త్వ రహస్యముల విస్మరించువ్యక్తి సత్యమునుండియు, సదుగ్రస్థితి నుండియు, సాఫల్యమునుండియు వంచింపఁబడుచున్నాఁడు.

ఒకపద్ధతి లేకుండ జీవిత మేగడియయందు సృజింపఁ బడినదో, ఆగడియనుండియు నయ్యది వ్యర్థమే యగుచున్నది. తజ్జీవితమందుఁ గేవల మసంతోషమే నిత్యము తాండవింపు చుండును. అయ్యది యర్థమయినను గడవకముందే భయంకరో

పద్రవములు పొడమి చెలరేగుచుండఁగలవు. నిరంతరోపద్రవ
ముల భయంకరాక్రమణములచే నాజీవితనౌక తలవసి
వుగా నొక్కసారి భవసాగరమున మునింగి యథాయథ
పోఁగలదు.

మనుష్యుఁ డేకార్యమునయిన ముందు తనమానసమ
నిర్మించుకొనకయే యాచరింప సన్నద్ధుఁడయినచో వానిస
ప్రయత్నములు నిష్ఫలములగును. అతని కపుడు విజయము
సిద్ధి, ప్రాప్తి, ఉపలబ్ధి యను పదములు స్వప్నగతసంపద
కావలసివచ్చును. ప్రతికార్యసాఫల్యమునకు సుదృఢమ
నియమ మపేక్షితమయి యున్నది. ఉత్తమంబగు చిత్రపట
ననుసరించి వస్తునిర్మాణసాధన మొనరింప యత్నించు మా
వునియుద్యోగము సదా సఫలీభూతమయి వానిజీవితము
సౌఖ్యానందమయ మొనరించివేయఁ గలదు.

కేవలము వాణిజ్యశిల్పాది కార్యములపట్ల కాక సమ
కార్యములయెడ నీనియమము చరితార్థమగుచున్నది. లేఖ
గ్రంథరచనమునకును, చిత్రకారుని చిత్రచిత్రణమునకు
వక్తయొక్క వక్తృత్వమునకును, సంస్కర్తయొక్క సంస్కా
మునకును, శోధకుని పరిశోధనమునకును, చమూపతియొక్క
సంగ్రామనిర్వహణమునకును వేయేల సృష్టియందలి సమస్త
కార్యములకును మనఃక్షేత్రమున రచనావిధానము దొ

నేర్పఱచికొని యుండుట గత్యము. మానసమందు నిర్మించుకొనఁబడిన చిత్రపటముయొక్క సమష్టిశక్తిని, దార్ఢ్యమును, సమగ్రస్థితిని యనుసరించియే కార్యములును ప్రశస్తములయి సిద్ధింపుచుండఁ గలవు.

వివిధ విధములగు కార్యాచరణపరిజ్ఞానమును సముపార్జించుటతోఁ బాటు మూఢజనులచే నల్పము లని భావింపఁబడి, విసర్జింపఁబడిన నిగూఢోద్యోగముల గుప్తమహాత్వమును గుర్తించి యాచరింప నేర్చిన మనుష్యులే సకలజనవందనీయులగు కార్యకుశలురు.

సుఖమునకుఁ గాని, దుఃఖమునకుఁ గాని హేతుభూతమగుచు మానవున కగోచరముగ నుండు సర్వవ్యాపకమగు కారణముయొక్క జన్మస్థానము మానసము. మనుష్యుఁడా! నీసమగ్రజీవితము నీమానసమందు జనించు కారణరూపములగు భావములయొక్క పర్యవసానమే యని గ్రహించితివా? నీ సమగ్రచారిత్రము త్వదీయభావపరంపరలచే నిర్మితమయి యున్నది. సమస్తకార్యములు దుష్టశిష్ట భావములయొక్క చిత్రములు. ఇవి తొలుతఁ జర్మచక్షువులకు గోచరింపనంతటి సూక్ష్మరూపమున మానసాంతరాళమున డాగియుండి పరిపక్వస్థితికిఁ బ్రాపించినపిదప బహిర్గతములయి లోచనగోచరములగుచుండును. క్షేత్రమందు నాటఁబడిన బీజ మొకానొక

వృక్షముయొక్క ప్రారంభము. బీజ మంకురింప నది వృక్షము
వాయుమండలము నాక్రమించుకొని సూర్యరశ్మిచే ననుదిన
ప్రవర్ధమానమగుచున్నయది. ఇదియేవిధముగ మస్తిష్కము
బుట్టుభావము మనుష్యునిచారిత్రమున కారంభమయి యున్న
భావము తొలుతఁ దనమూలముల మస్తిష్కమున నెలకొ
జేయుచున్నది. అటుపిమ్మట వానిని ప్రకాశమువైపున
గార్యముయొక్కయుఁ, జారిత్రముయొక్కయు రూపము
బరిణమింపఁ జేయుచున్నది. తదనంతరము మానవునిచా
త్రమునుండియే స్వభావము, భాగ్యము సృజింపఁబడుచున్నవి.

నింద్యములును, క్రోధాన్వితములును, ఈర్ష్యాపరిపూ
ర్ణములును, లోభయుక్తములును, స్వార్థాంధములును న
భావముల సృజించుట యనుచితప్రారంభ మనఁబడుచున్న
ఇట్టి హేయమగు నుద్యోగముచే దుఃఖదాయకమగు పర్య
సానము లభించుచున్నది. పవిత్రములును, నమ్రములును
దయార్ద్రములును, స్వార్థశూన్యములును నగు భావము
యొక్క యుత్పాదనము సదుద్యోగ మనఁబడుచున్నది. ఈ
సదుద్యోగముయొక్క పర్యవసాన మనంతసౌఖ్యదాయకము
ఈనియమము విశుద్ధమును, సత్యమును, నిత్యమును నై
యున్నది. ప్రపంచ మందలి విఖ్యాతము లగు సకలమతముల
ఉపనిషద్దర్శనాది భారతీయ పవిత్ర ధర్మగ్రంథము లీ పవిత్

సిద్ధాంతము నైక్యకంఠముతో స్తుతింపుచున్నవి. కాని మనుష్యు లీసిద్ధాంతమును మఱచి పుచ్ఛముఁ దుచ్ఛమని నుడువుటకును సాహసింపుచున్నారు.

తన పుష్పవాటికయం దెచ్చోట నెవ్వఁడే బీజముల నాటవలసియుండునదియు నెఱుంగు తోఁటమాలి యుత్తమ ఫలప్రాప్తి నందుచు వృత్తివిద్య యొక్క ప్రశస్తమగు జ్ఞాన మును సమువార్జింపఁగలఁడు. ఉత్తమోద్యోగ మొనరించు మానవుని యంతరాత్మ ప్రశస్తఫలప్రాప్తిచే హర్షోత్ఫుల్ల మయి నిత్యవికాసము నందుచున్నది. ప్రయోజనకరము లును, బరమపూతములును, సుకృతమూలకములును నగు సద్భావములఁ దనమస్తిష్కమునందు నాటు సక్రియాపద్ధతి నభ్యసించు మానవుఁడు సర్వోత్తమంబగు విజయమును సంపా దించి జీవితసార్థక్యమును బడసి మహాసత్యముయొక్క నిగూఢమగు విశేషజ్ఞానమును సంచిత మొనరింప సమర్థుఁడగు చున్నాఁడు. వానికి సర్వోత్తమంబగు నానందము లభించి నిత్య ము వాని మస్తిష్కమునఁ బవిత్రములును, సర్వోన్నతములును నగు భావముల నుదయింపఁజేయు చుండఁగలదు.

విశుద్ధభావములచేఁ బరిశుద్ధములును, సత్యములును నగు కార్యము లుదయింపు చుండును. సత్యము నాశ్రయించి యుండు కార్యాచరణముచే నాదర్శప్రాయమగు విశుద్ధ

జీవితోపలబ్ధి కరగత మగుచున్నది. పవిత్రజీవితముచే నను
నమును, నక్షయమును, నపారమును నగు స్వర్గీయానందమ
సిద్ధింపుచున్నది.

తనభావముల నిర్మాణము నెడను, దదుద్దేశ్యము
డను నిశ్చలమగు ధ్యానమును గలిగియుండునట్టియు, దూషి
భావములఁ దనమానసక్షేత్రమునుండి నిర్మూలించివేయ
నిరంతరము దత్తచిత్తుఁడయి యుండునట్టియు, సదా తనస్వా
తమును సదాశయములచేఁ బరిపూర్ణ మొనరింపఁ బ్రియ
శీలుఁ డయియుండునట్టియు మనుష్యుఁడు తనజీవితముయొ
క్క వివిధకార్యముల పర్యవసానములకుఁ దన మనోద్భూ
ములగు భావములే ముఖ్యకారణము లని గ్రహింపఁగల సూ
క్ష్మజ్ఞానమును మిక్కుటముగ సంపాదింప సమర్థుఁ డగుచున్నా
డు. అతఁడిట్టి యమూల్యమగు జ్ఞానమును సముపార్జించి,
వ్యదృష్టిచే సమగ్రవిశ్వముయొక్క బహిరంతరప్రకృతు
విలోకింప నేర్చి సదా సద్భావములకే తన చిత్తమునఁ దావ
సంగుచుఁ జిరానంద శాంతి సౌఖ్యముల నిర్నిరోధముగ న
భవింపఁ గలుగుచున్నాఁడు.

దూషితభావములు మానసమునం దుదయించునప్పు
డును, వృద్ధినందునపుడును, బరిణమించునపుడును గడుంగడ
క్లేశదాయకము లగుచుండును. కాని సద్విచారములు స్వాభా

మున జనించు నపుడును బ్రవర్ధమానములగునపుడును, బరిణతములగునపుడును విశేషానందసంధాయకము లయి యొప్పుచుండఁ గలవు.

బుద్ధిని, వివేకమును సంపాదింప నాకాంక్షించు మనుష్యుఁడు గణనాతీతము లగు విశుద్ధ సదుద్యోగముల నన్వేషించుటత్యంతావశ్యకము. ఆ విశుద్ధములగు సదుద్యోగములలో సర్వోత్తమములును, సర్వవ్యాపకములును నగు సౌఖ్యముల మూలములు నెలకొనియుండి మానవుని మానసిగశక్తియొక్క సద్వినియోగ విధానమును, ఆత్మదమనమును, దృఢసంకల్ప బలమును, దేహారోగ్యమును, అంతర్బాహ్య శౌచమును, వినయ విధేయతలను, బుద్ధి వివేకములను వృద్ధిగావింపుచుండఁ గలవు. ఈకారణముచే మనుష్యజీవితము సమగ్రస్థితికిఁ బ్రాపించుచున్నది. కారణ మేమనఁ బరిపక్వమగు బుద్ధిబలముచే భావముల సృష్టింపుచుండు మానవుఁడు సమస్తభయ విషాదముల విధ్వంస మొనర్చివేయ శక్తుఁ డగుచున్నాఁడు. ఇట్టి పురుషోత్తముని జీవితకాలముయొక్క యనుక్షణమును శాంతిమయమయి భాసిల్లఁ గలదు. తన్మహనీయుని జీవితకాలము యొక్క సంవత్సరములు సౌమ్య సౌఖ్యానంద సమృద్ధము లయి నానిని బ్రహ్మానంద మూర్తిని గావించివేయఁగల వనుట ధృవము.

ద్వితీయప్రకరణము.

సామాన్యకార్యములు - కర్తవ్యములు.

స్వర్గద్వారమును దెఱువఁగలట్టి కీలకమును మ
కర్తవ్యములే మనకు సులభముగా బోధించుచున్నవి. త్వరప
కయు, నాలసింపకయు యథోచిత సమయమున స్వీయక
వ్యముల నిర్వహించు మనుష్యుఁడే బ్రహ్మానందముయొక్క
స్వర్గీయదృశ్యమును విలోకింపఁ గలుగుచున్నాఁడు. ఆకా
మండలమున దూరముగ దేదీప్యమానముగ వెలుంగు నక్ష
మువలె మనుష్యుఁడు తనదైనికకర్తవ్యముయొక్క పరిక్రి
దృఢసంకల్పముతోఁ గావింపవలసి యున్నది. —గేటె

ఉత్తమోద్యోగములచే సౌఖ్యమును, అనుచితోద్యో
ములచే దుర్భరమగు దుఃఖమును మానవునకు లభించువిధమ
ననే సాధారణకార్యములవలనను, గర్తవ్యములమూలమునన
విషాదానందములు ప్రాప్తించుచున్నవి. స్వయముగాఁ గర్త
వ్యపాలనమందే మనుష్యునకు సుఖదుఃఖము లను పారితోషిక
ములఁ బ్రసాదించుశక్తి కలదని భావింపరాదు. సుఖదుః
ముల మనుష్యునకుఁ గర్తవ్యపాలనమునకు ముఖ్యసాధనముగ
నున్న మానసముయొక్క భావమే కలిగించుచున్నదని గ్రహిం
పఁదగును. మనుష్యులమగు మనలను గర్తవ్యపరాయణుల

గను, గర్మయోగులుగను జేయుచుండు భావమను మహత్తర శక్తిమీఁదనే విశ్వముయొక్క ప్రతికార్య మవలంబింత మయియున్నది. అల్పములగు కార్యములను స్వార్థశూన్య మగు బుద్ధితోడను, వివేకపూర్వకముగను సాకల్యముగను నిర్వహించుటచే నపారమగు సౌఖ్యము కలుగుచున్నది. ప్రశాంత మగునట్టి సౌఖ్యము ననుభవింపుచుండు మానవున కసామాన్య మగు లోకోత్తరశక్తియు లభింపఁగలదు. కారణమేమన బిందు పతనక్రమమున ఘటము జలపూరితమగురీతి మానవజీవిత మును లఘుకార్యపరంపరల సమ్యగాచరణముచేఁ బూర్ణ స్థితికిఁ బ్రాపించుచున్నది. అణువునుండియే బ్రహ్మాండము విర చితమయిన దను దార్శనికసిద్ధాంతముచే నల్పములేనిదే యధి కము కలుగనేరదను విజ్ఞానరహస్యము సార్థకమగుచున్నది. జీవితముయొక్క సామాన్య దైనిక కార్యములందు సూక్ష్మ మగు వివేక మంతర్వ్యాప్తమయి యున్నది. ఒకపదార్థము యొక్క భిన్నభాగములు పూర్తిఁజెందినవు డావస్తువుయొక్క సమగ్రరూప మేర్పడుటయం దాశ్చర్యములేదు.

విశ్వమండలముయొక్క ప్రతివస్తువును సూక్ష్మములగు పరమాణువులచే సృజింపఁబడియున్నది. సూక్ష్మపదార్థముల యొక్క సంపూర్ణత్వముపై మహాపదార్థములయొక్క యాస్తి క్యమును, సమగ్రస్థితియు నవలంబితములయి యున్నవి. సృష్టి

యొక్క యేదేని యొక విశేషాంగనిర్మాణమున దోషమొం దొరలినచో సకలసృష్టియందుసయితము న్యూనత గో రింపఁగలదు. ఒకవస్తువులోఁగల పరమాణువును దీసివేసిన నావస్తువుయొక్క యాస్తిక్యమునకును, స్థిరత్వమునకును భం ము కలుగఁగలదు. ఇసుకయొక్క లఘుకణములు లేక వసుంధర సృజింపఁబడజాలదు. ఇసుకయొక్క చిన్నిరేణువు సంపూర్ణముగ నున్నపుడే పృథ్వియుఁ బూర్ణాకారమును బ యఁగలుగుచున్నది. అల్పకార్యముల నాచరించుటయం విస్మృతి యొదవినచో మహత్తరకార్యములందు ఘోరో ద్రవములు చెలరేగఁగలవు. నభోమండలముయొక్క నక్ష మెంతసంపూర్ణమో హిమముయొక్క ఫేనముసయిత మంతిర సంపూర్ణమయియున్నది. తుషారకణ మెంత సుందరమున సుఘటితమును నయియున్నదో భూగోళముసయిత మదిర రీతిగ నున్నది.

ఒక సూక్ష్మమగు క్రిమియు మనుష్యుఁ డెంతటి ప మాణమునం జేరీతి నిర్మింపబడి యున్నాఁడో, అదియేరీ సృజింపఁబడియున్నది. ఇటుకపై నిటుకనుంచుటచేతనే మహో త్తుంగమును, సుందరమును నగు ప్రాసాదము నిర్మింపఁబ చున్నది. కావున నల్ప మల్పము కానేరదు. అల్పత్వము గురుత్వ మునననుసరించియుండు పదార్థముకాదు. అయ్యదిగురుత్వమున జ్ఞానమును గలిగించు స్వామిగ నున్నది.

గర్వాంధులును, లుబ్ధాగ్రేసరులును నగు మూఢ మానవులు మహోన్నతస్థితిని సంపాదింపవలయు ననియెడి యుత్కటాభిలాషచే మిథ్యాప్రతిష్ఠను గలిగింపనట్టి యల్పములగు కర్తవ్యములను స్వీయ మంతవ్యములు గను, బురుషార్థములుగను భావింపక, వానినన్నింటి నుల్లంఘింపుచు, నీచ దృష్టితో విలోకింపుచు వెఱ్ఱివెంకటాయలను ఘనకార్యములకయి నిరంతరము వెదకులాడు చుందురు. మూర్ఖునియందు నమ్రస్వభావ ముండనేరదు. నమ్రస్వభావవిహీనుఁడు జ్ఞానదూరుఁడయి, దురహంకారముచే నుద్రిక్తుఁడయి యసంభవములగు గురుతరకార్యములఁ దృటిమాత్రకాలమున సాధించి వేయువానివలెఁ బ్రయత్నశీలుఁడయి వానివైపునకుఁ బర్వెత్తుచుండును.

మిథ్యాప్రశంసను, క్షుద్రపారితోషికములను, అలీక గౌరవములను నభిలషింపక మహాపురుషులు నిస్సందేహ హృదయులయి, నిస్స్వార్థభావముతోఁ దమసామాన్య కర్తవ్యముల నిర్వర్తించుకొనుచు, గర్వాంధకారమును, లోభమును నిర్మూలించి జ్ఞానసంపన్నులయి, శక్తియుక్తులయి విశ్వభూషణు లగుచున్నారు. మహాపురుషులు మహత్త్వము నన్వేషింప వాంఛింపరు. సదా వారు భక్తిని, స్వార్థత్యాగమును, సత్యమును సంపాదింప నాతురపడుచుందురు. వారు లోక

వ్యవహారముయొక్క పవిత్రములగు సామాన్య కార్యములన్న, గర్తవ్యములను సాధింపుచు సద్గుణగణాలంకృతులయి, మహత్వ మను పర్వతముయొక్క యుత్తుంగశిఖరమును సులభముగా నధిరోహింపుచున్నారు. మనుష్యుఁడు లోకసంస్తవము నపేక్షించి దంభమునిమిత్తము మహత్తరములగు కార్యముల నాచరింపఁ బనిలేదు. అతఁడు విశ్వజీవితముయొక్క సర్వసాధారణములగు కర్తవ్యముల ననుదినము ధార్మికుఁడయి, స్వార్థత్యాగియయి, సన్మార్గము నుల్లంఘింపక నిర్వహింపుచున్నచో నకలంకమగు యశశ్చంద్రిక వానిముఖబింబము నావహించుటయం దబ్బుర మేమికలదు ?

మహాపురుషులు ప్రతిక్షణమును, ప్రతిశబ్దమును, స్వాగతమును, భోజనమును, వస్త్రమును, విశ్రాంతిని, కార్యమును, ప్రయత్నమును, వస్తువును మొదలగు సకలవిషయములను నీచదృష్టితో విలోకింపనొల్లరు. వారు సర్వమును సమ్మానదృష్టితోఁ గాంచుచు గౌరవింపుచుందురు. మహాపురుషులు ప్రతికార్యమును భగవన్నియమిత మని విశ్వసింపుచుఁ దత్కార్యమును ప్రశాంతభావముతో మానవజీవితము సౌఖ్యానంద మయ మగునిమిత్తము నిర్వహించుటనే తన పవిత్రకర్తవ్యముగఁ దలపోయు చుందురు. మహాపురుషు లేవిషయమందును త్వరపడ నొల్లరు, కావున వారి జీవితములు

దోషపూరితములు కానేరవు. వారు నిరంతర మశౌచము నుండియు, మాంద్యమునుండియు దూరముగా నుండ యత్న మొనరింపు చుందురు. తమసన్నిధానమున వెలయుచుండు సమస్తకర్తవ్యముల గురులఘు భేదమును బాటింపక యాచరింపు చుందురు. మహాపురుషుఁడు నేఁ డాచరింపఁ బడవలసిన కార్యమును రేపటికొఱకు శేషింపఁజేయ సమ్మతింపఁడు. అతఁడు విస్మృతియందును రేపుమాపులఁ గల కర్తవ్యముల బాధ్యతను సంస్మరించి ఖేదము నొందఁజాలఁడు. భూతభవిష్య ద్వర్తమాన కాలత్రియ కర్తవ్యము లేవియు నా మహాపురుషుని రోమమునయినఁ జలింపఁజేయఁ జాలవు. అతఁడు సర్వకాల సర్వావస్థల యందు కర్తవ్య నిర్వహణమునఁ దీక్షాపూర్వకముగ లీనుఁడయి యుండి బాల్యకాలోచితమగు నిష్కాపట్యమును, సరళత్వమును, నైసర్గిక మగు మహాశక్తిని సంపాదించి సంపూర్ణమహత్వమును హస్తగత మొనరించుకొను చున్నాఁడు. ఖేదమోదము లతని నేస్థితియందును స్పృశింప నొల్లవు.

మహాత్ముఁడగు కన్ఫ్యూసియసు "సార్వభౌముని రాజప్రాసాదమున షడ్రసోపేతాహారమును భుజింపుచున్నరీతిని నిరంతరము మనుష్యులు తమతమగృహములందు బ్రహ్మానంద హృదయులయి తమకుఁ గల కలిమో గంజియో త్రాగుచుండ

వలయును. నిత్య మానందమయులయి జీవించువారు ధన్యులు
అని యుపదేశించి యున్నాఁడు. సమస్తలోకాదర్శప్రాయ
మగు నీయుపదేశము సామాన్యవిషయములయొక్క మహ
త్వము నుద్ఘోషించుచున్నయది. శ్రీబుద్ధభగవానుఁడుసం
తము "భక్తుఁడు కాఁగోరు ప్రతిమనుష్యుఁడు సామాన్య మ
కర్తవ్యము నయిన విలంబ మొనరింపక సంపూర్ణధ్యాన
తో, దృఢసంకల్పముతో నాక్రమించి నిర్వహించుట పర
ధర్మ" మని బోధించియున్నాఁడు. సామాన్యకార్యముల వి
రించుటయు, వానిని సోమరితనముతో ధ్యానములేక యా
రించుటయు దుర్బలత్వముయొక్కయు, మౌఢ్యముయొక్కయు
ముఖ్యలక్షణము లయి యున్నవి.

ప్రతికార్యమును ధ్యానపూర్వకముగను, నిస్స్వ
భావముతోడను నిర్వహింపఁ గడంగుటచేఁ బ్రకృతి యొక్క
నియమానుగుణ్యముగ మానవుని కర్తవ్యములు వృద్ధినం
గలవు. అపుడు వాని కర్తవ్యనిర్వహణశక్తి సర్వోచ్చ
నము నలంకరింపఁ గలదు; కారణమేమనఁ గర్తవ్య పాల
ముచే బలవృద్ధియు, బుద్ధివికాసమును, సౌజన్యమును, చారిత
ద్రఢిమయు, సమున్నతస్థితికిఁ బ్రాపించు చుండఁగలవు
ప్రకృతిధర్మము ననుసరించి స్వయముగా వృక్షమునుండి ఫ
పుష్పములు జనించువడువునఁ గర్తవ్యపరాయణుం డ

మనుష్యునియందుండి స్వాభావికముగాఁ బవిత్రమగుమహాత్వ ముదయించును. తన్మహాత్వముయొక్క ప్రభావముచే మనుజుఁ డవిరామముగా, శ్రమపూర్వకముగ సకాలమున సముచిత స్థానముం దుద్యోగించి తనచారిత్రమును, జీవితమును మనోహర ముగఁ జేసికొనుచున్నాఁడు.

'ఇచ్ఛాశక్తి' (మనోబలము) యొక్కయు, మానసిక ధ్యానముయొక్కయు వృద్ధినిమిత్తము నేఁడు ప్రపంచమున వ్యవహారమునందున్న వివిధోపాయము లనుభవదృష్టితోఁ జూడఁబడినపుడు నిరర్థకములుగనే తోఁచుచున్నవి. ప్రాణాయామము, ఆసనములు, దృష్టిస్థిరీకరణము మొదలగు మంత్ర తంత్రము లన్నియుఁ గృత్రిమములగు నసత్యప్రయోగములు. జ్ఞానులు వీనినన్నింటి నున్మత్తుల భ్రాంతిమూలకములగు ప్రలాప ములుగ భావింపఁగలరు. విద్యావంతులు సయితము సత్య మార్గమును, దైనికకర్తవ్య పథమును నిత్య మనుసరించుటవల ననే సమస్త విధముల మానవుని యిచ్ఛాశక్తియు, మనో వికాసమును వృద్ధినందుననుట మఱచి కృత్రిమమార్గముల ననుస రింపఁ గడంగుచున్నారు. దైవికశక్తిని, ఆధ్యాత్మిక ప్రభుత్వ మును సంప్రాప్తింపఁజేసికొను నిమిత్తము మానవుఁ డస్వాభా వికకష్ట మొనరించు పద్ధతిని సంపూర్ణముగ బహిష్కరించి వేయవలయును. బాల్యమునుండి యౌవనమును—వార్ధక్య

యానుండి వివేకమును—అజ్ఞానమునుండి జ్ఞానమును—దుర్బ లత్వమునుండి సబలత్వమును నెమ్మదినెమ్మదిగా మానవకోటి లభింపుచుండును. ప్రతిమనుష్యుఁడును నిత్యనూతన భావములను, నవీన ప్రయత్నములను, నగణ్యములగు కార్యములను నెడతెగకుండఁ జేయుచు దనశక్తుల వృద్ధిగావించు కొనుచుండు టావశ్యకము.

సాధువులును, యోగులును సమాధులవలనను, ఆసనముల మూలమునను దమశరీరములను హింసించి యొక విధమగు శక్తిని సంపాదింపఁ గలుగుచున్నారనుట సత్యము, కాని యీ యల్పమగు శక్తిని బడయుటకయి యమూల్యమగు దేహబల మెంతయో యాహుతి కావింపఁబడవలసి వచ్చుచున్నది. సమాధిచే సాధువులు విశేషమగు శరీరబలమును వెచ్చించి మానసిక బలమును సంపాదింపుచున్నారు. వారి యీపద్ధతిచే నొకశక్తి తియు, మఱొక్కశక్తి వృద్ధియు నొందుచున్నవి. అట్టిసాధువు లాధ్యాత్మిక జ్ఞానవిశేషమును గ్రహింపఁ గలవారలయినను దమ దేహబలమును, ప్రయోజనకరమగు స్వభావమును గోల్పోవవలసినవార లగుచున్నారు. దేహబలమును, లాభదాయకమగు ప్రకృతిని బోగొట్టుకొనిన మనుష్యు లెపుడును సంపూర్ణస్థితికి బ్రాపింపక సదా యపూర్ణస్థితియందే యుండుచుందురు. వ్యాకులము, తత్తరపాటు, మాఢ్యము, వ్యభిచారము మొదలగు

భయంకరదోషములు నిరంతరము మనుష్యుని వెంటాడుచుండి అవకాశము లభించినంతనే వాని దేహగేహమునఁ జొరఁబడఁ జూచుచుండును. మనుష్యుఁడీదుష్టవికారములజయింపుచు, విశ్వముయొక్క కర్తవ్యభారాతపమున విహ్వాలచిత్తులయి, వ్యాకుల హృదయులయి ఖేదపడు దుర్బలమానవులసంఘముమధ్య వర్తింపుచు శాంతిని, ఆత్మదమనమును, ధృతిని బరిపక్వమొనరించుకొనఁ జూడవలయును. అపుడే వాఁడాత్మశక్తిసంపన్నుఁడు కాఁగలుగు చున్నాఁడు. భయంకర విషయప్రాబల్యముయొక్క మధ్యభాగమున నిగ్రహమును గలిగి వర్తించుటకే యాత్మబలమనియు, శక్తియనియుఁ బేళ్లు. పవిత్రమగు నీయాత్మశక్తికి భిన్నమగు నేవస్తువును వాస్తవికమగు శక్తియని వచింప వలనుపడదు. నిరంతరము దైనికకార్యములను, కర్తవ్యములను, లోకోపకారములను విశేషముగాఁ బ్రాథోపాయములచే, నిస్స్వార్థభావముతో, సంపూర్ణత్వముయొక్క నిండుస్మృతితోఁ గావింపుచుండుటచే నాత్మశక్తి స్వయముగా నానాట వర్ధిల్లుచుండఁగలదు. గుప్తమును, నత్యద్భుతమును నగు నాధ్యాత్మిక జ్ఞానమును గలిగియుండియు నసావధానత నే భావముడిపాటు, ఖేదము, మాద్యము, ద్వేషము, కామము మొదలగు నేవిధమయిన దుర్వ్యసన మహాపిశాచముయొక్క మాయాజాలమునఁ దగుల్కొనిన వ్యక్తియు సద్గురువు కాఁజాలఁడు. తనదివ్యమగు మహత్వమును సాహసము, రోషశూన్యత,

దృఢత్వము, శాంతము, ధైర్యము, స్థైర్యము మొదలగు సాధనములచేఁ బ్రకటింపుచుండు వ్యక్తియే వాస్తవికమగు సద్గురువు. విషయాదినికారముల జయింపలేని దుర్బలుఁడు కేవలము నింద్యుఁడు. విషయలోలుఁడు మనుష్యుఁడు కానేరఁడు, ఇంద్రియనిగ్రహమును సంపాదించిన వ్యక్తియే గౌరవాస్పదుఁడగు నుత్తమమానవుఁడు. తనచిత్తమును శాసించుకొననేరని మానవుఁ డెంతటి దృఢకాయుఁడయినను, ధనాఢ్యుఁడయినను తుదకు సకలభూమండలము నేకచ్ఛత్రాధిపత్యముగఁ బరిపాలించు సార్వభౌముఁ డయినను జ్ఞానులదృష్టియం దుత్తమమానవుఁడు కాఁజాలఁడు. ధన ధాన్యాది వైభవములఁ గలిగి యుండక పోయినను, జర్జరపర్ణకుటీరమునే నివాసగృహముగను, కందమూలాదులనే నిత్యాహారముగను గలిగియున్నను మనుష్యుఁడు విషయాదుల బహిష్కరించి తన యాత్మపై స్థిరమగు ప్రభుత్వమును సుస్థాపిత మొనరించి యున్నవాఁడగుచో నిజమగు ప్రభువుగ నిహపరముల సన్మానింపఁ బడఁగలఁడు. ఏతద్భిన్నమగు వ్యవహారమంతయు ప్రభుత్వమని నుడువఁబడ యోగ్యమయినది కాదు, కేవల మది కపటనాటక మనియు, బాహ్యవేషమనియు, మోసమనియుఁ జెప్ప బడఁగలదు.

ప్రతిమనుష్యుఁడును దన సమ్ముఖమునఁ గాననగు నెట్టి స్వల్పకార్యమునయినఁ దదేకనిష్ఠతో బుద్ధిపూర్వక

ముగ ధ్యానము నొసంగి యాచరింపుచుండవలయును. మనుష్యుఁ డొక కార్యము నాచరింపు చుండు నపుడు తద్వ్యాపారమగు నెట్టిపవిత్రభావమునకును స్వీయమస్తిష్కమున స్థలము నొసంగరాదు; అతఁడు కర్తవ్యాచరణమునకు మాఱుగ నేదేని లంచమున కయి ప్రతీక్షింపఁ జనదు. కర్తవ్యమును ఫలాపేక్షచే నిర్వహింపఁబూనుటకంటె ధర్మబుద్ధితో సాధింపఁ గడంగుట శ్రేయస్కరము. నిష్కామకర్మచే మానసికశక్తి వసంతఋతువునందలి పచ్చికవలె చెరచెర వృద్ధినందఁగలదు. మన చాంచల్యమును బాయుటకును, ననాసక్తస్థితిని సంపాదించుటకును నిష్కామకర్మకంటెఁ బవిత్రమగు దైవికసాధనము వేఱొండు లేదు. ఫలాపేక్షాశూన్యుఁడయి కర్మభూమిని బ్రవేశించు మనుష్యుడు తనచిత్తముపై సంపూర్ణమగు నధికారమును నెఱపనేర్చి సులభముగా నున్నతచారిత్రుఁడయి లోకోత్తరమగు శక్తియుతుఁడు కాఁగలుగుచున్నాఁడు.

మనుష్యుఁడా! నీసమ్ముఖమున గోచరించు కార్యమును సులభముగా సిద్ధించురీతి దత్తచిత్తుఁడవయి దృఢసంకల్పముతో నాచరింపుము. ఆత్మశక్తియు, ధ్యానబలమును, పౌరుషమును వర్ధిల్లుట కిదియే సత్యమగు నుత్తమమార్గము. కర్మయోగము నభ్యసించుటకంటె జీవితము నుద్ధరించుకొనుటకుఁ దగు నుత్తమసాధన మేదియు భూమండలమునఁ గానరాదు.

కావున నీవు భ్రాంతుఁడవయి కాని, దుష్టోపదేశముచే మో
గింపఁ బడి కాని, కర్మయోగమహిమను విస్మరించి నిజాభ్యు
దయమునకయి మంత్రతంత్రాది కృత్రిమోపాయముల నన్వే
షింపఁ బోకుము. ఉన్నతిని సంపాదించుటకుఁ బ్రతివిధమగు
నుపాయము నీతోడనే - నీహృదయమందే వెలయుచున్నది.
హృదయస్థమగు నుపాయమును గ్రహించుటకు నీ వేస్థితియం
దుంటివో దానియందే సంపూర్ణముగా నీచిత్తమును లీనమొ
రించు పద్ధతి నభ్యసింపుము. అనగా నీ వేకార్యమును బ్రా
భింపు చుందువో యాకార్యమునందే సంపూర్ణమగు ధ్యా
మును గలిగియుండు చుండుము. నీ వీరీతి వర్తింప నంతపర్యంత
నీ వెంతగాఁ గామించినను కల్యాణము కలుగ నేరదు.

ప్రతిక్షణమందును గార్యాచరణమునకు బలము
బుద్ధిని ముఖ్యసాధనములుగ నవలంబించి జ్ఞానమును వృద్ధి
వించుకొను చుండవలయును. జ్ఞానసంపన్నుఁడు క్షణకా
మం దెన్నికర్తవ్యముల బాధ్యత నెత్తిపైఁ బడినను వ్యాకు
చిత్తుఁడు గాక, వాని నన్నింటి సులభముగా నిర్వహించివేయ
నంతటి సమర్థుఁడు కాఁగలఁడు. ఏవిషయము నల్పమని భా
పక సామాన్య కార్యములను మహాకార్యములవలె నా
రించు వ్యక్తియే శక్తిసంపన్నుఁడు; అతఁడే ధీమంతుఁడు. దు
లహృదయులగు మూఢులు సాధారణకార్యముల నపావధా

చిత్తులయి నక్రమపద్ధతి నాచరింపుచు ఘనకార్యములకయి యాతురపడుచుందురు. వారు స్వల్పకార్యముల నసావ ధానచిత్తతతో ననుచితపద్ధతి నాచరించి తమ యయోగ్య తను, నపరిపక్వబుద్ధిని ప్రాజ్ఞప్రపంచమునకుఁ దెల్లమొనరిం చుకొని యుంటిమి గదా యని గ్రహింపలేనంతటి యజ్ఞానాంధ కారమయస్థితియం దుండు చుందురు. తనపై నధికారమును నెఱపుకొనఁ జాలని మనుష్యుఁ డితరుల శాసించుటకును, మహత్తరములగు బాధ్యతల శిరమున ధరించుటకును లోభిం పుచుండును. "తన కర్తవ్యమును దుచ్ఛముగ భావించి తన్ని ర్వహణమునకుఁ గడంగని వ్యక్తి ఆత్మవంచకుఁ డనఁబడు చున్నాఁడు. సామాన్య కర్తవ్యము నధమముగఁ దలపోసి దాని నాచరింపకుండుటకంటె భయంకరమగు నాత్మద్రోహము మఱొండు లేదు." అని మహాత్ము లనేకులు తమస్వానుభవ సిద్ధమగు జ్ఞానముచే సిద్ధాంతీకరించి యున్నారు.

కార్యమును శక్తిమూలమున నాచరించుటచే మానవుని శక్తి విశేషముగ వర్ధిల్లువిధముననే దుర్బలత్వముచేఁ గార్య మాచరింపఁ బడినచో దౌర్బల్యమే వృద్ధి నందఁగలదు. మను ష్యుఁడు మహాకార్యముల నాచరించురీతిగనే సామాన్యకర్త వ్యములనునయిత మాచరింపు చున్నాఁడు. పాపాచరణముచే సంప్రాప్త మగు దుఃఖమే దుర్బలత్వము చేతను మనుజులకు

లభ్య మగుచున్నది. కావున దుర్బలత్వము పాపములలో నొకటిగ లెక్కింపఁ బడుచున్నది. మానవునియందుఁ జాతి బలము నెలకొనక యున్నంతపర్యంతము వాని కెట్టియానం మును గలుగనేరదు. దుర్బలమనుష్యుఁడయినను సామా కార్యముల మహాకార్యము లని భావించి యాచరింపఁ గడం నచో బలాఢ్యుఁడు కాఁగలుగుచున్నాఁడు. బలవంతుఁడు మనుజుఁడు తన సామాన్య కర్తవ్యముల నాచరించుటయం సావధానతను, నిర్లక్ష్యమును గలిగియున్నచో వాని సామా న్యమగు వివేకమును, బురుషకారమును నష్టమయిపోవ వా డును దుద కశక్తుఁడే యగును. ఈదిగువ నుదహరింపఁబడు శ్లో కములలో వర్ణింపఁబడియున్న యున్నతియొక్క నియమ పైని పరిసంగమును సమర్థింపుచున్నయది:— "తొలుదొల నుండియు బల మెవ్వానియం దుండునో వానికే నిత్యము నూ నముగ బలము లభింపుచుండఁగలదు; ప్రతిపరిథమమున బల మెవ్వానియందు లేకుండునో వానికిఁ గల స్వల్పమ బలము సయితము ప్రకృతిచేఁ గబళించి వేయఁబడఁగలదు" మనుష్యుఁ డూహించుటను బట్టియుఁ, గర్మ యొనరించుట బట్టియు, వచించుట ననుసరించియు వానికి లాభనష్టము కలుగుచుండును. మానవునిచారిత్ర్య మనుక్షణము వృద్ధిక్షయ ములకుఁ బాల్పడుచునే యుండుచున్నయది. మానవజీవితవ నం దొకక్షణమునఁ గల్యాణాంశము వృద్ధియగుచుండ మరొ

క్రతుక్షణమునం దహితాంశము పెచ్చుపెరుగు చుండును. అనగా నేక్షణమందు మానవుని మనోవాక్కర్మ లేరీతిగ నుం డునో, ఆవిధముగనే వానిచారిత్రమును హెచ్చుచుఁ దగ్గుచు నుండ, లాభనష్టములును నదియే చందమునఁ బ్రాప్తింపు చుండును.

లఘుత్వమును శాసింపనేర్చిన వ్యక్తి గురుత్వముపై సయితము న్యాయసంగత మగు నధికారమును నెఱపఁగలుగు చున్నాఁడు. లఘుత్వమునకు స్వయముగా వశీభూతుఁడయి, తద్దాస్యమునకుఁ గడంగుచుండు మనుష్యుఁడు విజయుఁడు కానే రఁడు. పరాభూతుఁడగు నతఁ డేస్థితియందును గురుత్వమును సమీపింపఁ జాలఁడు.

మూర్ఖుఁడు క్షుద్రదోషములును, నల్పములగు నధర్మ ములును, క్షుద్రములగు పాపములును మహాత్త్వమును గలిగి యుండవనియుఁ గావున నిరంతర క్షంతవ్యములనియు దూర దృష్టిలేమిచే భావింపుచుండును. వాఁడు తా నేదేని భయంకర మగు పాపమునుగాని, వ్యభిచారమునుగాని చేయనంత పర్యం తమును దాను పుణ్యాత్ముఁడనే యనియు, నల్పములగు పాప ములచేఁ జారిత్రము దూషితము కానేరదనియు భావింపుచుఁ దన్ను స్వయముగా మోసగించుకొను చున్నాఁడు. మూర్ఖుఁ డీరీతి భావించుటచేఁ దనకుఁగల సామాన్యపుణ్యమును సయి

తము నష్టమొనరించుకొని దురాత్ముఁ డగుచున్నాఁడు. ఆ
దురాత్ముఁడు తనజీవితమునం దెపుడు నాత్మపరిశోధనపాఠ
నభ్యసింప నేరక స్వల్పకాలమునందే యధఃపతితుఁడు కాగలఁ
అట్టి పతితుఁడగు పామరుని లోకము సన్మానింపఁజాలదు. వా
నొక నిర్జీవప్రతిమగ భావించి సదా ధిక్కరింపుచుండఁగల
అట్టి హీనుఁడు మానవసంఘమును సంస్కరింప యత్నించి
దన సహచరులను విషయాదిపాపములనుండి విడివడ సా
ధించినను వాని ప్రయత్నములును సదుపదేశములును నిష్ఫ
ములు కావలసివచ్చును. వాఁడు తన దోషముల క్షుద్ర
లని భావింపుచున్నకొలఁదియు వాని చారిత్రమును మను
త్వమును హైన్యమునకు గురియగుచుండఁగలవు. వాఁ డేరీతి
యమితమును, నిరంకుశమును నగు స్వాతంత్ర్యముచే దూషి
కార్యముల నాచరింపుచు నిజదుర్బలత్వమును బ్రకటి
చుండునో ఆనిరంకుశస్వాతంత్ర్యమును, నసావధానలే
మానభంగముగ రూపాంతరితములయి వానిని జేరుచుండు
అట్టి మందభాగ్యునిగూర్చి విచారించువా రుండఁబోరు. కార
మేమన నింద్యచారిత్రుని లోకము ప్రేమింపఁజాలదు. వాఁ
నిత్యము దుర్బలుఁ డగుచుఁ దనకార్యముల సాధించుకొననే
నిరుద్యోగముయొక్క దుష్టఫలితమగు ఘోరదారిద్ర్యదుః
మును విధిలేక యనుభవింపవలసినవాఁ డగుచుండును. కర
యోగ సాధనబలమునుండియు, వివేకమునుండియు, లోకా

భవమునుండియు శూన్యుఁడగునట్టివానియుపదేశము నాలిం చునా రీభూమండలమున నుండఁబోరు. ప్రతిధ్వనిని వెంటా డిన ఫల మేమి కలుగు ?

సామాన్యమానవులు సదా యసావధానచిత్తులయి సేయునట్టి యపరాధములకయి మొట్టిదండనము ననుభవింప కుండనుండుచుండ, బుద్ధిమంతు లట్టిసామాన్యములగు దోషముల యందే యంతర్వ్యాప్తమయి యుండు భయము ననుభవింపు చున్నారు. వారు దోషముల పరిత్యజించుటచేతను, విశుద్ధ భావముల జింతించు కారణముననను, బవిత్రకార్యముల నాచ రించుటచేతను లభించు మోక్షమును సయితము వీక్షింపఁ గలుగుచున్నారు. కాని యిట్టి పవిత్రచారిత్రసంప్రాప్తమగు ముక్తినే సామాన్యులు తుచ్ఛముగఁ దలపోయుచుండుట శోచ నీయము. బుద్ధిమంతుఁడు సామాన్యమనుష్యులు స్వప్నమందును జూడ నభిలషింపనట్టియు, దైనికకార్యములలో నవలంబింపఁ బడుచున్నట్టియుఁ బ్రశాంతమగు నాంతరికాత్మదమనమును గుర్తింపఁ గలుగుచున్నాఁడు.

తమ సామాన్యదోషములను, సాధారణపాపములను మహాభయంకరములుగ గుర్తించి పరిత్యజింప నాయత్తపడు మనుష్యులే సాధుసత్తములగు మహాపురుషులు. వారు తమ ప్రతిభావమందును, గార్యమందును సువిశాలమగు ప్రభావ

ముదయింపుచుండుటను వీక్షింపఁ గలుగుచున్నారు. వారు తమ
జీవితాభ్యుదయమునకును, బతనమునకును హేతుభూతములై
చుండు సామాన్యములగు చరిత్రాంశములయొక్క న్యూనా
ధిక్యములను సావధానచిత్తులయి విలోకింపుచున్నారు. ఇక
మంతు లిట్టి యాత్మపరిశోధనమందును, సత్యాన్వేషణ
మందును జతురమతులయి యుండుటవలననే క్రమక్రమముగా
దమ్ము తామే యుద్ధరించుకొన సమర్థులగుచున్నారు. నిరంత
రము తమచారిత్రమును, జీవితచర్యలను ధ్యానపూర్వకము
బరిశీలించుకొనుచుండు వ్యక్తి పవిత్రుఁడును, భవ్యుఁడు
నగుటయం దాశ్చర్యము లేదు. పరిశోధనము పాపపరిహారమున
కు మూలసాధనము.

సముద్రము బిందువులచేతను, వసుంధర కణములచే
లమునను, నక్షత్రములు ప్రకాశరేణువులవలనను నిర్మింపఁబ
నభాతియే మానవజీవితము సామాన్యములగు భావములచే
నను, గార్యములచేతను విరచితమయి యున్నది. భావము
కార్యములు లేనిచో జీవితాస్తిక్యమే మిథ్యయగుట తటస్థి
చును. కావున ప్రతిమనుష్యుఁడును వానిజీవితమును వానిభిన్న
ములగు భావముల ననుసరించియుఁ, గార్యముల ననుసరించి
యు నేర్పడుచుండును. ఆ వివిధములగు భావములయొక్కయుఁ
గార్యములయొక్కయు సంఘటన (కూర్పు)మే మనుష్యుఁడు

సంవత్సరము క్రమబద్ధములగు క్షణములయొక్క సమూహామే యయినచందమున మానవజీవితమును, దచ్చారిత్రమును గ్రమబద్ధములగు భావములయొక్కయుఁ, గార్యములయొక్కయు సమ్మేళనమే యని నుడువఁ బనియుండదు. వివిధములగు నంగప్రత్యంగముల సమ్మేళనముచే దేహముయొక్క బాహ్యాకృతి నిర్మింపఁబడుచున్న విధముగనే వివిధోపకరణములచే మానవజీవితము సిద్ధమగుచున్నది. వర్షము (సంవత్సరము) సకలఋతువులచేఁగూర్పబడినది. భూమండలము సమస్తవిధ పదార్థములయొక్క విరాట్స్వరూపము.

సామాన్యములగు నుపకారములవలనను, నౌదార్యముల కారణముననను, నాత్మసమర్పణముచేతను సహజ దయార్ద్రమఁను, నుపకారపరతంత్రమును నగు సత్స్వభావము సృష్టింపఁబడుచున్నది. సాధారణములగు నాత్మోత్సర్గములు, సహనశీలతలు, ఆత్మవిజయములు మానవుల శక్తిసంపన్నులుగను, సమున్నతచారితులుగను సిద్ధమొనరింపుచున్నవి. జీవితముయొక్క సామాన్యవ్యవహారములందుఁ బౌరుష్యమును వహించు మానవుఁడే వజ్రసమాన కఠినచిత్తుఁడు. తన క్షుద్రములగు పనులందును, నుడువులందును యోగ్యతను, సుబుద్ధిని వెల్లడించు మనుష్యుఁడే యోగ్యుఁడు; వందనీయుఁడగు సజ్జనుఁడు.

మనుష్యుఁడు లోకమం దనేకసందర్భముల మోసగింపఁబడుచు జీవితము క్షణికములగు భావములనుండియుఁ,

గార్యములనుండియు భిన్నముగా నున్నదని గ్రహింపఁ గ
చున్నాఁడు, వాఁడు సామాన్యములగు భావములును, గా
ములును జీవితముయొక్క సారభూతములగు మూలములని
హింపఁ జాలకున్నాఁడు. ఈరహస్యమును గ్రహించిన
ష్యునకు సమస్తపదార్థములును బవిత్రితములుగ గోచ
నారంభించును; సమస్తకార్యములు, కర్తవ్యములు ధర్మ
క్తములుగఁ దోప మొదలిడును. సామాన్యములగు వ్యవ
ములందు సత్యము గర్భితమయి యున్నది. సంపూర్ణ
నిపుణత్వము.

"అధికారములు, సంపాదనములు, ఉపలబ్ధులు న
చున్నవి, అనుజ్ఞలు మార్పునందుచున్నవి, మానసముయొ
యుద్వేగములును బరివర్తనశీలములే, కాని కర్తవ్యము
శింపఁబడఁజాలదు; క్షీణింప నొల్లదు; మంచి చెడ్డ ఘటన
తుపానులచేతను విచలితము కానేరదు."

జీవితముయొక్క భాగములు క్రమముగాఁ గడచి
చున్నవి. సమగ్రజీవిత మొక్కసారిగ నతిక్రమించి
చున్నది. మానవుఁడా! నిద్రించుచుంటివా యేమి? అయ్యో
నీ వెంతటి మందభాగ్యుఁడవు లే!! లెమ్ము!! మేల్కొంచు
నీజీవితము ముగియకమునుపే పవిత్రములగు కర్తవ్య
లనన్నింటి నిర్వహింపుము. నీ కభిలాషయున్నచో నీ జీవి

యొక్క ప్రతిభాగమును యోగ్యతచేఁ బరిపూర్ణము కాఁగ లదు. ఇట్లొనరించుటచే సంపూర్ణజీవితమం దెచ్చోటను దృటి యుదయింపనేరదు. "రాగిడబ్బులనుగూర్చి జాగ్రత్తపడువాని వెండినాణెములు వానికవియే జాగ్రత్తపడఁగలవు." అనుసిద్ధాంతవాక్యము సార్థకమయినది. ఈసిద్ధాంతము ప్రాపంచికవ్యవహారములందు యుక్తియుక్తమును, జరితార్థమును నగుచందముననే సుజ్ఞానజ్యోతిర్విభాసితమగు సూక్ష్మప్రపంచమునందును విశేషప్రయోజనదాయక మగుచున్నది. వర్తమానమం దాచరింపఁబడు ప్రతికార్యమును ధ్యానపూర్వకముగఁ బరీక్షింపుచున్నచో మానవుని భావిజీవితముయొక్కయుఁ, జారిత్రము యొక్కయు సమస్తవిషయములు చక్కఁబడఁగలవు. భావికాలమును దృష్టియం దిడుకొని వర్తమానమును సంస్కరించుకొనసన్నద్ధుఁడయియుండు మనుష్యుఁడే సావధానుఁడును, సప్రమత్తుఁడును, నిపుణుఁడును నగుచున్నాఁడు. ప్రతిమనుష్యుఁడు మహత్త్వమును గలిగియుండునట్టియుఁ, బ్రశంసకుఁ బాత్రమగునట్టియు విషయముల నుదువ నాకాంక్షితుఁడయి యుండరాదు. వర్తమానమందుఁ దనసమ్ముఖమున సిద్ధముగా నున్న కర్తవ్యముల నుచితరీతి మనుష్యుఁడు నిర్వహించినచోఁ బ్రశంసనీయములగు విషయములు తమంతట తామే సిద్ధింపఁగలవు. మానవుఁడు తన యాధునిక కర్తవ్యపథమునఁ గల ప్రతిబంధకములను, నభ్యంతరములను విలోకించి భీతచిత్తుఁడు కారాదు. నిస్స్వార్థ

భావముతో, నిర్భయహృదయముతోఁ గర్తవ్యముల నా
పఁగడంగుటచే విఘ్నభయబాధలన్నియు నంతర్హితములై
పోఁగలవు. అసంతోషము, సోమరితనము, గొప్పపనుల నొ
సారిగఁ జక్కబెట్ట వలయునను పేరాస, సత్వర త్యాజ్యము
ఇట్లాచరించుటచే మనుష్యుఁ డేమహత్వమును బడయుటకై
ఘోరమగు తప మొనరింపుచుండునో, ఆమహత్వమే తాన
వచ్చి వానిచరణరాజీవముల మ్రోల వ్రాలఁ గలదు. తో
పాటునకును, బొమ్మముడికిని సమానమగు దుర్బలత్వము
తొండు లేదు. ఆంతరిక ప్రతిష్ఠను, ఆధ్యాత్మిక గౌరవమ
బడయ నుద్యోగ మొనరించుట మానవుని విధి. క్షణభం
రమును, నింద్యమును, దుఃఖదాయకమును నగు బా
ప్రశంసను బడయ యత్నింప నగత్యము లేదు. కృత్రిమమ
నీప్రశంస యాధ్యాత్మికప్రతిష్ఠయొక్క యడుగులకు మడు
లొత్తుచుండును.

కర్తవ్యముల నాచరించుటయందుఁ గలుగు కష్ట
ములును, భయబాధలు నాకార్యమందు లేవు. అవి మాన
మానసమునందే నెలకొని యుండుచున్నవి. మనుష్యుఁ డా
ముపైపునకుఁ దనమనోభావమును ద్రిప్పుచో వక్రపథము బు
మార్గమగును, అసౌఖ్య మానందముగఁ బరిణమించును.

మానవుఁడా! నీవు నీప్రతిక్షణమును బవిత్రముగ
నుపయోగకరముగను జేసికొన నుద్యమింపుము. ప్రతిక్ష

ము ననురాగముతోడను, నిస్స్వార్థభావముతోడను నాచరింపుము. ప్రీతిభావమును, వచనమును, గార్యమును ధర్మయుతముగను, మృదుమధురముగను జేసికొనుము. ఈరీతి నీవు నీజీవితముయొక్క క్షుద్రాతిక్షుద్రములగు విషయముల యసామాన్యమహత్త్వమును నభ్యాసానుభవములచే గ్రహించి యపారమగు నక్షయానందము స్వేచ్ఛగ ననుభవింపుము.

తృతీయ ప్రకరణము.

కార్త్స్న్యము - వ్యాకులత.

మనుష్యత్వమును బడయ నభిలషించు ప్రతివాడు స్వీయహృదయమును శాసించుపద్ధతి నభ్యసించవలయును. యవాసనలను నిర్మూలించి వానిస్థానమున నిగ్రహమును హోన్నతమగు సువిశాలపీఠమును సుస్థాపిత మొనరించి దా పై నుపవసింపఁదగును. ఆశాభయములను రాజద్రోహము జీల్చి చెండాడి స్వతంత్రమగు నాత్మసామ్రాజ్యమును స్థాపి స్వచ్ఛందపరిపాలనముచే సుస్థిర యశస్సౌఖ్యముల ననుభ చుటకడు లెస్స. —శేలీ.

మానవదేహధారీ! నీవు నీలక్ష్యమునుండి విచలితు వయితివా? ఒకతూరి లక్ష్యమునుండి తప్పిపోయినంతనే భీతి మానముదాంకితుఁడవయితివేమి? భీరువువలె విగతసాహ డవగుట తగునా? అల్లదిగో! నీ జీవితలక్ష్య మిప్పటికి నేరీతి తళలాడుచున్నదో నేత్రముల విప్పి యొకసారి విలోకింపుమ

పేక్షించితివేని యాశాలత తిరిగి వికసింపఁగలదు. అపుడు నీవు ప్రియత్నశీలుఁడవగుదువు. సోదరుఁడా! పర్వోత్తుచుఁ బతితుఁడ వయితివా? అయినచో నష్టమేమి? నేదఁదీర్చికొని తిరిగి పరుగిడుము. —ఇలాప్వీలరువిలకాక్ష.

'శ్రేయాంసి బహువిఘ్నాని' అను గురుజనోక్తి సామాన్యమానవుల పరిహాసమునకుఁ బాత్రముకాఁగలదు. విపత్పరంపరవలనను, దుఃఖభారమునను నపారమగు దివ్యానందము లభించుననుటలో జనసామాన్యమున కావంతయు విశ్వాసము కలుగ నేరదు. కష్టసహిష్ణుత సౌఖ్యప్రాప్తికి మూలసాధన మను విజ్ఞానసిద్ధాంతము సాధారణ మానవకోటి కసంగతముగఁ దోఁపవచ్చును. కాని యీసిద్ధాంతమందుఁ గల పరమసత్యమును బ్రాజ్ఞలోకము మహాపురుషుల పుణ్యచారిత్రములఁ బరిశీలింపుచుండుటచే సులభముగా గ్రహింపఁగలరు. సత్యమే బాహ్యమున కసత్యముగ గోచరింపుచుండవచ్చును. మూఢప్రపంచముయొక్క దృష్టికి దుఃఖములుగ నున్నవే ధీమంతుల విశాలదృష్టియందు సుఖములుగ నుండుచున్నవి. విపత్పరంపరలు తొలుత నజ్ఞానమునుండియు, దుర్బలత్వము నుండియు జనించి యనంతరము జ్ఞానమును, శక్తిని మానవునకుఁ గలిగింపు చున్నవి. సంకటము సదుపదేశదాయకము. సదుపదేశము సంస్కరణ సాధనము. సంస్కరణ మాత్మవిజయమునకు మూలము. ఆత్మవిజయ మమందానందకందము

సత్యపరతంత్రమాగు జీవితముచే జ్ఞానము లభింపుచు కొలఁదియు సంకటములు క్షీణింపు చుండఁగలవు. ప్రాప్తిచే దుఃఖములు, విపత్తులు, చిక్కులు భానుప్రకాశమునఁ దొలంగు తమఃపుంజములమాడ్కి క్రమముగా దూరమగుచుండఁగలవు. కాఠిన్యమును, సంకటములును గర్తవ్యానం దుండనేరవు. అవి కార్యాచరణమునకు ముఖ్యసాధనములగు మనోభావమునుండియుఁ, బౌరుషమునుండియు నుదయమగుచుండును. బాలుని కాచరణసాధ్యముకాని కఠినకార్యము ప్రౌఢవయస్కుని పరిపక్వమగు మస్తిష్కమునకుఁ గఠినము నుండజాలదు. ఇదియేచందమున జ్ఞానశూన్యునకుఁ గఠినముబ్రతీతమగు ప్రతివిషయము వివేకవంతునకు సులభము నుండుచున్నది.

అశిక్షితుఁడును నపరిపక్వ మస్తిష్కయుతుఁడును నగు నర్భకున కొక సరళమగు పాఠము నభ్యసించుటయందు మిక్కుటమును, దుర్దమనీయమును నగు కాఠిన్యము కలుగఁగలదు. సులభమగు నాపాఠవిషయమునఁ బారంగతుఁడగుట కా బాలకుఁడు దీర్ఘకాలపర్యంత మెంతయో వ్యాకులతను, గష్టమును ననుభవింపవలసియే యుండుచుండును. కాఠిన్యముయొక్క మహాత్మ్యతమగు ప్రాకారము నుల్లఘించి విజయదుర్గమున బ్రవేశించుటయం దాబాలుఁ డనేకపర్యాయములు వి

మనోరథుఁడయి నిరాశచే నశ్రుధారల వర్షింపఁ జేయుచుండఁ గలఁడు. కాని ధ్యానపూర్వకముగఁ బరిశోధించినచో నశ్రుపాతమునకు హేతుభూతమయిన కాఠిన్యము బాలకుఁడు నేర్వ బొడంగిన పాఠమందు లేదనియు, వాని యదూరదర్శిత్వము నందును, వివేకరాహిత్యమునందును గలదనియుఁ దెలియఁ దగును. ఆకాఠిన్యమును సౌలభ్యముగఁ బరిణత మొనరించుటకును, బాలకుని స్వాస్థ్యము, సౌఖ్యము, కల్యాణము నిమిత్తమును జ్ఞానమును వృద్ధిగావించుకొనుటత్యంతావశ్యకము.

పైనుదహరించిన బాలకుని దృష్టాంతమురీతి మానవుఁడభ్యుదయమును, శ్రేయస్సును బడయునిమిత్తము జీవితసమస్యలయొక్క పరుషత్వమును జయించుటయందును, విపత్పరంపరల డీకొనుటయందును పారంగతుఁడు కావలసియున్నది. అగణితములగు విఘ్నములను, గష్టములను సాహసముచే నెదుర్కొని జయింపుచుండుటచే మానవునిలో కానుభవమును, జ్ఞానమును, వివేకమును బెంపొందుచుండఁగలవు. ఇట్లాచరించుటచే నవీనపాఠాభ్యాసమునను, నూతనసత్కార్యాచరణమునను సంప్రాప్తమగు దివ్యమగు సౌఖ్యము మానవునకు లభింపఁగలదు.

సంకటముయొక్క యథార్థమగు రూప మెట్టిది? సంపూర్ణత్వము ననుగ్రహింప సాధ్యపడనిస్థితికే సంకట మని

పేరు. కావున మానవుఁ డీవిపత్తును దూరమొనరించు నధికమగు జ్ఞానమును, గంభీరమును, విశాలమును నగు సముపార్జింపఁగడంగు చెల్లరీతుల శ్రీయోదాయకము. యవసరమందు మానవుఁడు తనయనభ్యస్తమగు పురుష మును, నాంతరికబలమును, గుప్తశక్తిని వినియోగిం యుండును. అట్టిస్థితియందు వాని కీప్సితార్థములన్నియు స ముగ సిద్ధింపఁగలవు. కావునఁ గాఠిన్య మొక ఛద్మవేష ధరించియున్న స్వర్గదూత యని తెలియఁదగును. కాఠిన్య మానవుని కాదర్శగురువు; పరమమిత్రము. కారణ మే దానినీతిశిక్షను మానవుఁడు ప్రశాంతహృదయముతో కించి, యథోచితముగ గ్రహించినచో నదియే వానికి త్తరానందమును, సమున్నతజ్ఞానమును బ్రసాదింపఁగలదు.

కఠినత్వములేనిదే యేవిధమగు నభ్యున్నతియు, వి మును, బరివర్తనమును గలుగనేరవు. ప్రతిరోధమును, ఘాతమును, ఆటంకములును సృజింపఁబడియుండనిచో ప్రపంచము స్థాణువు వలె నొక్కస్థలమందే నిలిచిపోవుట సించును. మానవజాతి పరిశ్రాంతి, ప్రమాదములచే జెంది నష్టమయిపోవుట కలుగఁగలదు.

కర్తవ్యపథమునందేదేనివిఘ్న మొందు తటస్థించి మనుష్యుఁడు హార్షోత్ఫుల్లముఖారవిందుఁడు . కావలయు

కారణమేమన విఘ్నములును, గష్టనష్టములును దటస్థించి నపుడు మనుష్యుడు మాాంద్యమునందును, దుర్బలత్వమునందును దాసుఁడయి యున్నాఁడనియుఁ గర్తవ్యపథమందలి ప్రతిబంధకములఁ దొలఁగింప సముచితసాధనమును బడయునిమిత్తము విశేషమగు పురుషకారమును, సుస్థిరమగు బుద్ధిని నుపయోగింప వలసియుండు నను భావమును దెల్లమొనరించు వాక్యము లతనికి సూక్ష్మప్రపంచమునుండియు, నాత్మాంతరాళమునుండియుఁ గర్ణగోచరము లగుచుండఁగలవు. మానవుఁడు వివేకమును, నాభ్యంతరిక శక్తులను, నాత్మస్వాతంత్ర్యమును, సాధనబలమును సంపాదింప బాధ్యుఁడయి యున్నాడను హెచ్చరికను నిరంతర మొసంగుచుండున దీ పరమపవిత్రమగు 'విఘ్నమే.'

ప్రత్యేకముగాఁ గాఠిన్యమనుస్థితి వేఱొండులేదు. మానవుఁడు తనయాస్తిక్యముయొక్క సమగ్రతత్త్వమును గ్రహింప లేకుండుటకే న్యూనతయనియుఁ, గాఠిన్యమనియు, విఘ్నమనియుఁ, బ్రతిఘాతమనియు, సంకటమనియు వివిధములగు నామములు కలవు. ఈకారణముననే కాఠిన్యముచే నసంఖ్యాకములగు ప్రయోజనములు కలుగఁగలవని నుడువవలసి వచ్చుచున్నది.

కష్టములు, బాధలు స్వచ్ఛందముగను, హఠాత్తుగను నుదయింపఁజాలవు. వాని యావిర్భావమునకు బహుకారణము

లుండుచుండును. మానవదేహముయొక్క యవయవ
పెంపొందుచుండిన కొలఁదియు వికాససిద్ధాంతము (
evolution) ననుసరించి విఘ్నముకలుగుచుండును.
ములే మానవునకు విజయమందిరము నారోహించుట
వత్తరములగు సోపానములు కాఁగలవు.

మనుష్యులను విఘ్నభయబాధలకుఁ బాతులఁ
నట్టియు, వానినుండి వారల విముక్తులఁ గావించు
భిన్నములగు మార్గముల నాచరణము కలిగియున్నది.
ష్యుఁ డెంతగా ప్రయత్నించి చతుర్దిశలనుండి తన్ను దృఢ
ములగు పాశముల బంధించుకొనియుండినను వాఁ డ
ముచే స్వయముగా బంధనవిముక్తుఁడు కాఁగలుగుచున్నా
మానవుఁ డజ్ఞానాంధకార బంధుర మగు జీవితనిర్వాహ
కలవడి ఘోర దుఃఖములఁ జిక్కియున్నను, మార్గశూన్య
భయంకరారణ్య మధ్యమునఁ దగుల్కొని మార్గముగా
వ్యర్థముగా సంచరింపుచున్నను స్వయంకృషిచే సత్యముయొ
విశాలమగు మార్గము నన్వేషించి, బ్రహ్మానంద వివేకయు
మగు కర్తవ్య మను పరమోజ్జ్వలనగరమును జేరు నిష్క
మగు ఋజుమార్గము ననుగమింప సమర్థుఁడగుచున్నాఁడు.
కాలుపైఁ గాలు వైచుకొని కూర్చుండుటవలనను, హా
డయి రోదించుటవలనను, విచారభరమునఁ జీత్కార

పుచుండుటచేతను మానవుఁ డభ్యుదయమును బడయఁ
లఁడు. వానియాత్మశక్తిని సదా నశింపఁజేయుచుండునట్టి
ంకోచమును, మనశ్చాంచల్యమును—నిరంతరోద్యోగమును,
్యాయసంగతమగు చింతనమును, నాత్మపరిశోధనమును నిర్మూ
ంచి వేయఁగలవు. పతితుండగు మానవుఁడు నిరంతరము
న యథమస్థితినిగూర్చి విచారించుకొనుచుఁ, దద్దుర్దశనుండి
డివడుట కాతురపడుచుఁ, దనచిత్తముపై సంపూర్ణాధికార
ును నెఱప యత్నింపుచు, మానవోచితమగు నుత్తమ స్థాన
మును జేరుట కనుగుణ్యమును, గ్రమబద్ధమును, ధార్మికమును
గునుద్యోగ మొనరింపుచుండుట శ్రేయస్కరము. ఉద్యోగ
న్యమగు పశ్చాత్తాపమును, జింతనమును మానవునికర్త
్యముయొక్క కష్టపరిమాణమును వృద్ధిగావింపఁగలవు. పతి
ఁడు స్వయంకృతాపరాధనిష్కృతి కాత్మ పశ్చాత్తాపముతోఁ
ాటు ధీరహృదయుఁడయి కార్యసాధనమునకుఁ గడంగుటగత్య
ము. అధమస్థితికిఁ బ్రాపించిన వ్యక్తి యొకింత తడవు
ప్రశాంతహృదయుఁడయి, తా నేయే కర్కశపథముల నను
రించుటచే నిట్టి దుర్దశ కలిగినదియుఁ, దా నేయే సందర్భము
ందుఁ బొరఁబడినదియుఁ దనయంతరాత్మను బ్రశ్నించుకొని
చోఁ దనలోపముల నన్నింటి స్పష్టముగా గ్రహింపఁగలఁడు.
త్యముయొక్క జిజ్ఞాసతో మానవుఁడు తనపతితావస్థకు
ాతువు నారయుచో రహస్యము వెల్లడి కాక మానదు. అతఁడు

నిరంతర మీరీతి విచారింపుచుండుటచేఁ దనకర్తవ్య నిర్వ
మున కేయేలోపములు వాటిల్లినదియు గ్రహింపఁగలఁడు. స్వా
న్యమగు నపజయమును దూరమొనరించుటకు విశేషమగు
చనాశక్తియు, బుద్ధివికాసమును, మితవ్యయమును, స్వా
న్యతయు నత్యావశ్యకములనియు, వీనిచేఁ గా
యొక్క కాఠిన్యమును, క్లేశములును దూరమయి
గలవనియు, నాత్మపరిశోధనా తత్పరుఁడగు ప్రతి
డును గ్రహింపఁగలుగుచున్నాఁడు. ఆత్మపరిశోధకుఁడు
రీతి దుర్వ్యసనములకు వశుఁడయి క్రమక్రమముగ భ
దుఃఖతాపబంధనములఁ దగుల్కొనినదియు, జ్ఞానముచేత
వివేకముచేతను సన్మార్గము నేరీతి ననుసరింపవలసి యుం
యు స్పష్టముగా గ్రహింపఁగలఁడు. అతఁ డీరీతి వర్తించి
భూతకాల జీవితచారిత్రముచే సువర్ణసమానమగు వి
భవముయొక్క మూల్యవంతములగు కణముల నొక్క
బొత్రిపుచేసినచో వాని విపత్పరంపరలయొక్క పరిమా
చాల క్షీణించిపోఁగలదు. అనంతర మతఁడు తన యు
శూన్యమగు భావముయొక్క తీవ్రప్రకాశమును విప
రలఁ బరీక్షించుటకును, వాని సమగ్రస్థితిని గుర్తించు
వానిలోపలియొక్కయుఁ, దనయందలియుఁ గార్యబుద్ధి
హించుటకును వినియోగించివేయు నని స్పష్టపడుచున్నది.
చరించుటచే విపత్పరంపరలు దూరమయిపోవ బుజువు

దృష్టిగతము కాఁగలదు. అపు డామనుష్యుఁడు తన యావజ్జీవితమునకుఁ దగు ప్రయోజనకరమగు నీతిశిక్షను నేర్చుకొనఁగలుగుచున్నాఁడు. ఇంతియేకాక వాని నేస్థితియందును విడిచిపుచ్చనొల్లని వివేకముయొక్క కొంతభాగమును, బ్రహ్మానందముయొక్క యొకింత పరిమాణమును బడయఁ గలుగుచున్నాఁడు. అజ్ఞానము, స్వార్థము, మౌఢ్యము, హ్రస్వదృష్టి మొదలగువాని మార్గములన్నియుఁ దొట్రుపాటు, వ్యాకులతలయందు సమాప్తములగుచున్నవి, అదియేచందమున సుప్రసన్నతగను, శాంతముగను బరిణమించు జ్ఞానమునకును, ఆత్మత్యాగమునకును. వివేకమునకునుగూడ మార్గములు కలవు. ఈసిద్ధాంతమును బాగుగా గ్రహింపనేర్చినవ్యక్తి భయంకర కష్టములనెదుర్కొని, సాహసపూర్వకముగ వానినన్నింటిఁ బరాభవించి దోషములనుండి సుగుణములను, దుఃఖసముదాయములనుండి సుఖములను, నిరంతరోపద్రవములనుండి చిరశాంతిని సంపాదింప సమర్థుఁ డగుచున్నాఁడు.

మానవుఁడు తనకుఁగల మహాశక్తితోడ నెదుర్కొనినను జయింపఁబడని కార్యముయొక్క కష్టము లీ భూమండలమున లేవనియే చెప్పవచ్చును. తొందర నిష్ప్రయోజన మగుటయే కాక హానికరమును నయియున్నది. త్వరపడుట మూర్ఖునిలక్షణము. త్వరపడువాని కార్యకరణ శక్తియు, వివేకమును ధరా

గతము లగును. యథోచిత మగు నుపాయాంతరముచే
తటిభయంకరమగు నాపదయు దూరమయిపోఁగలదు, కా
కష్టములును, విపత్పరంపరలును కలిగినపుడు మానవు
వ్యాకులచిత్తుఁడు కారాదు. కష్టములు కలకాల ముం
రవు. అవి ధైర్యస్థైర్యములచే ఝుంఝూమారుతముచే దూ
పింజము లెగిరిపోవు చందమున నదృశ్యములయి పోఁగల
పారములేని కార్యములు కష్టసాధ్యము లని భావింపరా
కేవల మవి యసంభవములు. అసంభవములగు విషయ
కయి పరితపించుట కేవల మవివేకము. అసంభవమగు
యమును జయింప నభిలషించు వ్యక్తి దానిముందోడు నొ
కొనుటకంటె గత్యంతరము లేదు. గైహికములును, సా
కములును, నార్థికములును నగు కష్టము లజ్ఞానముచే నా
వింపుచున్నవి. వాని దమనముచే వ్యావహారిక జ్ఞానము ల
వుచున్నది. అదియే రేతి ధర్మవిషయికము లగు విపత్తులు
తత్సంబంధమగు సందిగ్ధతయు, మానసిక వ్యాకులతయు హృ
యమునం దంధకారమును నొదవింపు చుండు వ్యామోహ
నుండి కలుగుచున్నవి. వీనిని దూర మొనరించుటచే ధా
మును, నాధ్యాత్మికమును నగు జ్ఞానప్రకాశము ద్విగుణము
బ్రసరింపఁ గలుగుచున్నది.

మానవ జీవితము యొక్క పరమాద్భుతమగు గూ
త్వమును గ్రహింపవలయునని మెడి ప్రగాఢమగు వాంఛయ

నాతురతయు మానవహృదయమందుఁ గలిగిన దినము వాని జీవితమందు పరమపవిత్రమగు పుణ్యావాసరముగఁ బరిగణింపఁబడఁ గలదు. ఆపర్వదినముయొక్క మహత్వమును మానవుఁడు తత్కాలమున గ్రహింపఁజాలక పోయినను, దదనంతరము స్పష్టముగా గ్రహించి తన్ను ధన్యునిగ భావించుకొనఁ గడంగును. నాటినుండియే మానవుని స్థూలసౌఖ్యముయొక్కయుఁ, బాశవికప్రమత్తత యొక్కయు, జడసామాన్యమగు నౌదాసీన్యము యొక్క మూఢజీవితము సమాప్తమయినదనియు మానవుఁ డిక ధీమంతుఁడయి, అప్రమత్తుఁ డయి,యున్నత శీలుఁడయి సత్య జిజ్ఞాసువయి సార్థకజీవనుఁడు కాఁగలఁడనియుఁ దెలియవచ్చును. నేటినుండి వాఁడు ద్విపాదపశువుగ నుండఁజాలఁడనియు, జీవితముఖ్య సమస్యలనన్నింటి మానసిక బలాధిక్యముచేఁ బరిష్కరింప నాయత్తమయి యున్నాఁడనియుఁ, బుద్ధిమందిర ద్వారమున నిరీక్షకులుగ నిలువఁబడియున్న సంకటములఁ గడు జాగరూకతతో నన్వేషించుచున్నాఁడనియు బ్రాజ్ఞప్రపంచము గ్రహింపవలసి యున్నది.

"ఆపత్కాలమునఁ గర్మభూమినుండి విముఖత్వమును వహింపక, వ్యాకులత నందక సుస్థిర చిత్తుఁడయియుండు వ్యక్తియే సంస్తవపాత్రుఁడగు బుద్ధిమంతుఁడు."

జీవితతత్త్వ రహస్యమును గ్రహింప నాతురతను గలిగియుండు వ్యక్తి స్వార్థ యుక్తమగు విశ్రాంతిని, అసావధాన

పరతంత్రమగు నజ్ఞానమును సంస్మరించుట కేని సమ్మతిం
నొల్లఁడు, అతఁ డింద్రియములయొక్క నింద్య సౌఖ్యము
సంభోగింప నంగీకరింపఁడు. నిత్యము తనహృదయము యొక్క
మందప్రకాశ భాసురములును, నపరిభాషితములును న
ప్రశ్నలకు సముచిద ప్రత్యుత్తరము నొసంగుట నుండి వి
ఖుఁడయి యుండఁజాలఁడు. అతనిహృదయాంతరాళము
క్క స్వర్గీయ చేతనశక్తి మేల్కాంచినది. నిద్రింపుచున్న జే
తాపురుషుఁడు నిశాకాలమందలి యసంగతస్వప్న సందర్శ
ముచే నిద్రావిముక్తుఁడయి నే నీక సత్య. యొక్క పర
జ్జ్వలమగు పవిత్రదినమును వీక్షించునందాక నిద్రిం
జాల నని ప్రతిజ్ఞ సేయుచున్నాఁడో యన్నరీతి నాత్మతత్త్వ ప
శీలనాయత్త చిత్తుఁడు సత్యాన్వేషణమున కయి తహతహ
పడుచుండఁ గలఁడు. అతఁడు తనహృదయాంతరాళము నుం
ప్రతిధ్వనింపుచున్న యాత్మప్రబోధ రవము నాలించి, తదా
యొక్క సర్వోన్నతోద్దేశ్యములను, సముదార కార్యముల
నిర్వహించుటయం దేమాత్రము కాలవిలంబ మొనరిం
నొడఁబడఁడు. ఆలస్య మతనికి విషప్రాయముగ నుండు
డును. కారణ మేమన వాని జాగరితములగు మానసిక శక్తు
కర్తవ్యములయొక్క కఠినబంధనములఁ ద్రెంచి వేయుటక
చీటికి మాటికిఁ బ్రేరేపించుచుండును. అతనికి సత్యమువలన
వివేకముచేతను లభించునట్టి యాత్మశాంతి పాపదోషముల

ప్రాప్తింపఁ జాలదు. ఏనాఁడు మనుష్యుఁడు గాఢాజ్ఞానజన్యములగు దోషములను, సందేహములను, బంధనములను విచ్ఛేదమొనరింప నవిరామమగు కృషి సలుపుచు, నిత్యము సందేహాంధకారమును దూరమొనరించు నట్టియు, జీవితముయొక్క మహత్తరములగు ప్రశ్నములకు యోగ్యమగు నుత్తరము నొసంగగలట్టియు దివ్యప్రకాశభాసురమగు మార్గము నన్వేషించునో, ఆదినమే యామానవుని యానందము సకలలోక వ్యాపకము కాఁగలదు.

కఠినమగు పాఠమును గంఠస్థ మొనరింపఁగలుగుటచే బాలకునిహృదయ మానందతరంగములచేఁ బొంగిపొరలఁ గలదు. అదియేచందమునఁ బ్రాపంచిక సంకటములఁ దరించినపిమ్మట మానవునిహృదయము ప్రశాంతమయి సౌఖ్యానందముల ననుభవింపఁగలదు. దీర్ఘకాలమునుండి యతిగంభీరమగు తత్త్వరహస్యమును గుర్తింప నుద్యోగ మొనరింపుచున్న మానవుని సందేహాంధకారమంతయు నొక్కసారిగ దూరమగునట్లు రహస్యోద్ఘాటన సాధనమగు బ్రహ్మజ్ఞాన ముదయింపుచో వాని దీర్ఘకాలభవతాపతప్తమగు హృదయమున కెట్టి శాంతి చేకూరఁగలదో వర్ణింప శక్యముగాదు.

మానవుఁడా! నీవు దూరదృష్టిలేనివాఁడవయి నీకర్తవ్యసాధన మార్గమునఁదోఁచు విఘ్నములను, విపత్తులను, విఘా

తములను, విషాదభయములను నశుభకరములగు పిశాచము లుగ భావింపకుము. ఇట్లు భ్రాంతిపడుటచే వాస్తవముగా సామాన్య వస్తువులగునవియే మహాభయంకర రాక్షసులుగా నీమ్రోల నవతరించి నిన్ను సంహరించివేయఁగలవు. కావున నీవు వివేకవంతుఁడవయి వానిని శుభఫలదాయకములగు సత్ప దార్థములుగనే భావింపుము. అట్లొనరించుటచే యథార్థముగ నవియే దేవతాపురుషులయి నీసన్నిధిని సాక్షాత్కరించి నీయ భీష్టములఁ బ్రసాదింపఁగలవు. కర్తవ్యపథమందలి ప్రతిబంధ ములును, నవాంతరములును ననుల్లంఘనీయములగుటచే వాని నుండి పరాఙ్ముఖుఁడగు మానవుఁడు ఘోరవిపద్దశకు గురికాఁ గలఁడు. కార్యప్రతిబంధకములు ధీరునిఁ గాంచి పలాయన మొనరించును. అవి పిరికిపందను నిత్యము వెంటాడుచుండును. అతఁ డెచ్చోటి కేగినను నవి వానికట్టెదుట వచ్చి సమున్నతభూ ధరములవలె నిలువఁబడి లోకము వైపునకుఁ బ్రసరింపుచున్న వానిదృష్టి నడ్డగించివేయును. కావున వీరుఁడా! నీవు విఘ్నము లకు — విపత్తులకు భీతిల్లక స్థైర్యముతోడను, ఓరిమితోడను వాని నెదుర్కొనుము. వాని గురుత్వమును, వ్యాప్తిని సరిగాఁ దూయుము. వానిని వేరుపఱచి యొక్కొక్కదానినిఁ బాగు గాఁ బరీక్షింపుము, వానియంగప్రత్యంగములఁబట్టి వానిశక్తి యొక్కకొలతను గ్రహించి తన్నిర్మూలోపాయము నార యుము. ఈచందమున వానిరహస్యముల నన్నింటి స్పష్టము

గా గ్రహించి వాని నాక్రమించుటచే నీ వవశ్యము విజయుఁడవు కాగలవు. ఈచందమున సామాన్యదృష్టికిని, శక్తికిని సాధ్యపడనట్టి యాత్మవిజయమును సంపాదించి నీ వానందపదవిని బడసి ధన్యుఁడవు కాఁగలవు.

చతుర్థ ప్రకరణము.

భారము తగ్గించుకొను టెట్లు?

మనము బరువు నెత్తుకొనుటనుగూర్చి పెద్దల
వినుచున్నారము; గ్రంథములందుఁ బఠింపుచున్నారము,
భారమును తగ్గించుకొనుటనుగూర్చి విచారించుటయే మ
పోయితిమి. మానవుఁడా! నీవు వహించియున్న యే భా
నయిన నిజహృదయమునుండి తొలఁగించుకొని సాటిసహ
రులలో స్వతంత్రహృదయుఁడవయి, పరిఫుల్లచిత్తుఁడ
సంచరింప సమర్థుఁడవయి యుండియు వ్యర్థముగా నేల
రమగు భారమును వహించి తిరుగాడుచున్నాఁడవు? ఒకప
నొకస్థానమునుండి మఱియొకస్థలమునకుఁ గొనిపోవ వలసి
నపుడే మనుష్యులాబరువును భుజములనిడుకొని మో
చున్నారేగాని, యితరసమయముల దానిని స్పృశింప
సమ్మతింపరు. ఏదేని యొకబరువును సదా తనభుజములపై
కొని సంచరించువ్యక్తి స్వధర్మానుష్ఠాననిమిత్తమాత్మసమ
మొనరించినవానిగఁ బ్రాజ్ఞలోకముచే భావింపఁబడఁబో

"పతంగము రక్తవర్ణమును గలిగియుండు నగ్నిగోళ మును గాంచి భ్రాంతిచే దానిలోఁబడి భస్మమగుచున్నది. మతి హీనులు వ్యర్థముగా లేనిపోనిపనులను గల్పించుకొని, ఆయాస పడుచుందురు. మూఢునియొక్కయుఁ, బతంగముయొక్క యు ననావశ్యకములగు నీచర్యలు భారమున్నుహెచ్చించి జీవితనౌ కను భవసాగరనిమగ్నమొనరించి వేయుచున్నవి. నౌకయందు బరువు మిక్కుటమగుచో మున్నీట మునిఁగిపోవుట సత్యము. మనుష్యజీవితముసయుత మిట్టిదేయని గ్రహింపఁదగును."

మానవుఁడా, నీ వేల మూర్ఖుఁడవయి నిరర్థకమగు భార మును మార్దవమగు మానసముపై వైచి ఆత్మశోకము యొక్కయు, నాత్మదయయొక్కయు వ్యాకులతచే నాభార మును మఱింత గురుతరము గావింపుచున్నాఁడవు? నిరుపయోగ మగు నాభారమును తగ్గించుకొని, దుఃఖమును విసర్జించి ప్రముదితస్వాంతుఁడవయి నీ వేల విశ్వానందమును వృద్ధిగా వింపకున్నాఁడవు? దుఃఖదాయకమగు నేదేనియొక భారమును విరామము లేకుండ భుజములపై వహించి తిరుగుట కెట్టి న్యాయయుక్తమగు ప్రమాణమును, సముచితమగు కారణ మునులేదు. ఒకస్థూలపదార్థము నొకస్థానమునుండి మఱొక్క స్థానమునకుఁ గొనిపోవు నిమిత్తము మోయవలసి వచ్చినపు డది దుఃఖదాయకముగ భావింపఁబడనేరదు. అదియు చంద

మున సూక్ష్మప్రపంచమందు సయితము భావవ్యాకులతయొక్క భారమును కేవల మేదేని శుభఫలప్రాప్తి నిమిత్తమే వహింపవలయును. మనోభీష్టము సిద్ధించినంతనే తద్భావ చింతనము యొక్క భారమును మానసముపైనుండి సంపూర్ణముగ దొలఁగించివేయుట శ్రేయస్కరము. ఇవ్విధమగు భారము వహింపుచున్నను మానవున కెట్టిఖేదము నొదవఁజాలదు. శ్యము హర్షమే కలుగు చుండఁగలదు.

తాపసోత్తములు సమాధితపములచేఁ దమదేహము కొనసంగుచుండు కష్ట మనావశ్యకమును, వ్యర్థమును నయున్నదని మేము వచింపుచుందుము. కాని తమమానసములకు నపారమును, ననావశ్యకమును, వ్యర్థమునునగు కష్టము గలిగించునట్టి సహస్ర సహస్ర సంఖ్యాకులగు మనుష్యు యవివేకమునుగూర్చి యింతవఱకు నుడువకలోకమున తయు ద్రోహ మొనరించితిమి. వ్యర్థమగు శరీరకష్టముకం మానసిక ప్రయాసము శతగుణాధికముగ హానికరమయి

అసౌఖ్యమును, క్లేశమును గలిగించునట్టి భార య్యది? ఇట్టి భారము వాస్తవముగ విచారించిన దైవస్ష యందు లేదనియే నుడువవచ్చును. నీ వేదేని యొకవాక్యము సంభాషింపవలసి వచ్చినపుడు ప్రసన్నచిత్తుఁడయి భాషింపు విలపించుచు ననాథునివలె, దీనుని పగిది మాట్లాడకుము.

శ్యకతను స్వీయమిత్రునిగను, నాయకునిగను భావించి సన్మా
నించుట బుద్ధిమంతుని లక్షణము, దానినే శత్రువుగ భావించి
వక్రభృకుటితోఁ దిరస్కరించి స్వాధీన మొనరించుకొన
యత్నించుట పామరలక్షణము.

మన కీ భూమండలమునం దడుగడుగునకు నావశ్యకము
లగు కార్యము లాచరింపవలసి యుండుచున్నది. మన మ
వ్వాని యాస్తిక్యమునే యంగీకరింపక, వాని నాచరింపనపుడే
యవి మనకు భారముగఁ దోఁచుచున్నవి. ఆవశ్యకమగు కా
ర్యమును ఖేదభావముతో నాచరింపుచుఁ దోడ్తోడ ననావశ్యక
మగు నానందోపలబ్ధికయి యన్వేషణ మొనరించు వ్యక్తి
దురంత దుఃఖవారిధి నిమగ్నుఁడయి నిరంతరము వ్యాకులజీవిత
మును గడుపుచుండఁ గలఁడు.

ఓ యంతఃకరణమా! సత్కార్యా చరణమునకయి మే
ల్కాంచుము.
నీవు యౌన్నత్యము నధిరోహింప నీపక్షముల విప్పుము.
జీవిత గీతముల నూతన పద్ధతితో గానమొనరింపుము.
సత్యము యొక్కయుఁ, గల్యాణము యొక్కయు రాగ
ములఁ బాడుము
అసత్య విజయగీతమును గానముసేయుము.

నీవు నీగీతమును మహత్తరమును, మృదుమధురము
వించుకొనుము.

నీవు నీసందేహములను, జింతలను, దుఃఖములను
నంద సాధనములుగ భావించుకొనుము.

నీమార్గము యొక్క కంటకములచే నానందము
రచించుకొని దానిని కీర్తించుము.

ఆచరణయోగ్యములగు పవిత్రకర్తవ్యములను
హృదయముతోడను, నిస్స్వార్థబుద్ధితోడను, నఖండధ్యా
ర్వకముగను సాధించు టావశ్యకము. మనము మహత్తర
కర్తవ్యబాధ్యతను శిరమున వహించి వర్తింపవలసిన
మయియున్నను దాని నొకదుఃఖదాయకమును, ఖేదో
మును నగు భారముగ భావింపఁజనదు,

మనుష్యుఁ డొకకార్యమునుగాని, కర్తవ్యము
యాచరింపనెంచి పరిగ్రహించి, 'అబ్బా యీకార్య మెంత
మయినది? భారముగలది?' యని భావించినచో నిక్క
నతని కాకార్యము భారముగనే గోచరింపఁగలదు. ఒక
మును నిర్వహింపఁబూని దానిని సంపూర్ణముగ సాధింప
ల్పించిన బుద్ధిమంతుఁడు తత్కార్యమును సౌఖ్యదాయక
వస్తువుగనే భావింపవలయునుగాని, విషాదకరమగు పదా
గఁ దలంపరాదు.

యథార్థమాలోచించినచో విశ్వమందలి యేకార్యమును భారదాయకము కాదనియు, మానవుని స్వార్థముచేఁ బ్రతికార్యమందు భారమున్నట్లు కాననగుచున్న దనియు బుద్ధిమంతులు గ్రహింపఁగలరు. మానవుఁడా! నిన్నేది బంధించు సంకటమని భావించుచున్నాఁడవో, అదియే నీముక్తిమందిరముయొక్క ప్రథమద్వారమని విశ్వసింపుము. దేనిని నీవు భయంకరశాపముగ భావించుచున్నాఁడవో, తత్కార్యమే నీకువాస్తవికానందసంధాయకముఁ కాఁగలదు. యథార్థమగు నానందము ప్రత్యేకమగు నొకదూరదేశమందు లభించునని భ్రాంతిపడవలదు. నీచేఁ గావింపఁబడిన కార్యములు విశుద్ధములగు దర్పణములవంటివి. ఆయద్దములందు నీప్రతిబింబమే స్పష్టముగ గోచరింపుచుండఁగలదు. నీ కార్యములందుఁ గాననగు ప్రకాశమాంద్యము, మ్లానత కార్యాచరణ సందర్భమున నీయందుండియున్న మానసికస్థితియొక్క ప్రతిబింబములు. ఏవస్తువునందయిన నీవు నీ హృదయమును సత్యమును, స్వార్థశూన్యమునునగు భావముతో సంలగ్నమొనరించినచో నావస్తువు తత్క్షణము రూపాంతరమును జెంది దివ్యమగుశక్తిని, భవ్యమగు నానందమును ప్రసాదించునట్టి సాధనముగ నేర్పడఁగలదు. కుటిల భృకుటితోఁ గ్రోధారుణనేత్రములతో నీముఖబింబమును దర్పణమునందుఁ జూచుకొనుచో నొక భయంకరమును, నేహ్యమును నగు వికటదృశ్యము గోచరింపఁగలదు. నీ వేరీతి ముఖలావణ్యా

మును జెఱచుకొంటివో, యట్టిదృశ్యమే దృష్టిపథమున
గలదు. వదనమండలమును సుందరముగఁ జేసికొని
మును వీక్షింతువేని మనోహరమగు నాకృతి దృగ్గో
చరము.

నీ వేదేని యొకకార్యము నాచరించుట యు
యు, నావశ్యకమనియు భావింతువేని, తత్సంపాదనము
బమొనరింపకుము. తత్కార్యసంపాదనమునుండి వి
వగుచు వేని నిశ్చయముగా నాకార్యము నీకు మి
భారముగఁ దోఁచఁగలదు. స్వార్థాంధమగు నభిలాష
మానవునిదృష్టియందు నీచమొనరించుచున్నది. అ
మును, ననుచితమును నగు కార్యము నీప్సితసౌఖ్య
త్తమును, నింద్రియభోగార్థమును నిర్వహింపఁబూనుట
మాధ్యము. ఇట్టియుద్యోగముచేఁ దీరని హాని కలుగఁ

నిన్ను సత్యపథమున నడిపించు స్వర్గదూతనుండి
ఱచునట్టియు, సత్కర్తవ్యమునుండి విముఖు నొనరించు
నింద్రియాదులచే క్షణికాహ్లాదమును, సౌఖ్యమును
ట్టియు, మిథ్యాప్రశంసను నీకుఁ గలిగించునట్టియు
నీబద్ధవైరి. నీవు సర్వదా యప్రమత్తుఁడవయియుండి
ద్ధములగు వాంఛలఁ దగుల్కొనక దూషితమార్గము
విముఖుఁడవయి సుబుద్ధిని సంపాదింపుచుండుటయు
యుండవలదు.

ప్రకృతియొక్క పరమదయాళుత్వముచే దానిపరిణామములన్నియు సత్యావలంబితములయి సర్వకాల సర్వావస్థలయందును సకలజీవరాసుల బుద్ధియుతకార్యాచరణము వైపునకుఁ బ్రోత్సహింపుచుండును. మాఢ్యముచేతను, స్వార్థమువలనను ప్రవర్తింపఁబడు క్లేశ మావిర్భవించుట సహజము, కారణ మేమనఁ గ్లేశ మౌదాసీన్యమునకు శత్రువును, సద్బుద్ధికి ద్వారపాలకుఁడును నయియున్నది. విపత్పరంపరలును, విషాదభయములును ముక్కుటముగా మనుష్యు నాక్రమించినపుడే యతఁ డుదాసీనభావమును బరిత్యజించి కష్టస్థితినుండి విమోచనము నంద నుద్యోగింప నారంభింపు చున్నాఁడు. ఇందువలన నే మానవజీవితాంతరాళమున బుద్ధిసంచారము కాగలుగు చున్నది.

బాధయన నేమి? ఖేదమన నెట్టిది? భారమన నేమి? ఉద్వేగమేబాధ. అజ్ఞానమే దుఃఖము. స్వార్థమేభారము.

స్వార్థదేవతారాధనము మానవుని భావములును, కర్తవ్యములును సమాప్తములయిన పిమ్మట వానిని విశేషముగ దుఃఖితు నొనరించును. స్వార్థపూజ తొలుత సుఖకరముగ నున్నట్లుండినను తుదకు నరకబాధ నొసంగఁగలదు.

మానవుఁడా! ఉద్వేగమును, నజ్ఞానమును, స్వార్థమును నీచిత్త సీమనుండియు, వర్తనమునుండియు దూరమొనరించి వేయుము. అట్లొనరింతువేని నీజీవితము క్లేశములనుండి

స్వయముగ విముక్తినిఁ బడయఁగలదు. ఆంతరిక స్వార్థ
హృదయక్షేత్రమునుండి పెకలించివైచి తత్ప్రదేశమున
పటమగు విశుద్ధ విశ్వసోదరప్రేమను సుస్థాపిత మొన
టచే నీజీవితభారము హాయిగఁ బరిణమింపఁగలదు. హృ
మునందు నిర్మలమగు ప్రేమను గలిగియుండి కార్యము
రింపుచుండుటచే నది సుకరముగను, బ్రమోదకరముగను
రాఁగలదు.

మానస మజ్ఞానముచే తనకయి దుఃఖము నావిర్భ
జేసికొను చున్నది. మానసమే తన్నుఁ దాను దండించు
చున్నది. ఈసృష్టియం దెవ్వానికిని వ్యర్థముగా నెత్తిపై మిక్కి
మగు బరువు నిడికొని తిరుగుచుండవలసినదిగాఁ గరుణా
వగు జగన్నియంత దండనము విధించియుండలేదు.
మానవప్రపంచమునఁ గాననగుచున్న భారమును, దత్
మగు వ్యాకులతయుఁ గేవల మానవేచ్ఛాసంభూతములే.
మ్కముననకు యథార్థమగు శాసనకర్త బుద్ధి. క్రోధో
ములు బుద్ధిరాజుయొక్క సింహాసనము నాక్రమించిన
వాని మానసికసామ్రాజ్యమందు రాష్ట్రవిప్లవము
నారంభింపుచున్నది. ప్రాపంచికవిలాసవినోదములును,
భౌతికవాంఛలును ముందునడచుచుండ వానివెనుకనే
మును, విషాదభయములును బ్రయాణము సాగింపుచు

మానవుఁడా! నీవుకోరినదాని నిపుడు గ్రహించుము. నీవు క్రో
ధాది భయంకరోద్వేగములచే బంధీకృతుఁడవయియుండి నిన్ను
నీ వొక నిస్సహాయునిగను, ననాథునిగను భావించుచున్నను
హానిలేదు. నీ విప్పటికిని బంధవిమోచనము నంద యోగ్యుఁడవే.
ఈ నీయాధునిక దుర్దశ క్రమక్రమముగ సంఘటితమయి
యున్నది.

నెమ్మదినెమ్మదిగా నీవు మంచిస్థితికిఁ బ్రాపింపనేర్చి
బుద్ధిని సుస్థాపితమొనరించి, క్రోధమును సింహాసనమునుండి
తలక్రిందుగఁ బడఁదోయవచ్చును. భోగవిలాసముల గాఢా
లింగన మొనరించుకొనుటకుఁబూర్వమే మనుష్యుఁడు కీడు
నుండి తప్పించుకొనఁ గలుగుచున్నాఁడు. ఒకతూరి భోగ
విలాసములయం దనురక్తుఁడయి వానిదాస్యమునకుఁ గడం
గినవ్యక్తి వానిదుష్పరిణామము ననుభవించి, గ్రహించినపిదపనే
వానినుండి విమోచనము నందఁగలుగుచున్నాఁడు. కర్తవ్య
పరాయణత్వమున కియ్యకొనక పూర్వమే కీడునుండి తప్పించు
కొనవలయు నను సంకల్పము నిశ్చితమగుచున్నది. కారణ
మేమనఁ గర్తవ్యపరాయణతను ధరించుటతోడనే స్వార్థ
సంబంధములగు సమస్తభావములును, రోదనములును, వదరు
బోతుతనమును హృదయమునుండి దూరమయిపోవుచున్నవి.
కర్తవ్యపరాయణత్వమును, బాధ్యతను వివేకపూర్వకముగను,

విశుద్ధప్రేమపురస్సరంబుగను స్వీకరించుటచే వానిభా
బొ త్తిగాఁ దగ్గిపోవుచున్నది.

మనుష్యునిభారము కుత్సితభావములవలనను,
సంకల్పములవలనను, స్వార్థపూర్ణములగు లాలసలచేతను
ణముగ గురుతరమును, నసహనీయమును నగుచున్నది.
టము నెదుర్కొనుటచేతనే మానవునిశక్తి వర్ధిల్లుచు
గావుననే స్నేహమయి యగు ప్రకృతి మానవుని య
ములలో విపత్తునొకదానిగా సృజించియున్నది. మా
యందు దుర్బలత్వము కాపురము సేయుచుండు కారణ
వానికిఁ బ్రతికార్యమును భారమయముగను, గష్ట
గను నున్నట్లు బోధయగుచుండును. మానవుని దై
మానసికదుర్బలత్వము నశింపనిదే వాని యీదుస్థితి
ము కానేరదు. మానవుఁడా! కార్యములు కఠినములుగ
భారములుగను గాననగునట్టి దుస్థితి నీకుఁ దటస్థించి
మాత్రమున విచారపరీతచిత్తుఁడవు కావలదు, నిరంత
హర్షించుచునే యుండుము. అట్లుంటివేని నీకు శీఘ్రకాల
భారమునుండి విముక్తినందుటకును, స్వశక్తిని, స్వబుద్ధిని
సింపఁ జేసికొనుటకును దగిన మంచితరుణము లభింపఁగల
బుద్ధిబలముచే సాధింపఁబడని మహాకార్య మీ
యందు లేదు. ప్రేమతత్త్వమును బరిశాంతమొనరింప

పొఁగు శక్తియు నీభూమండలమున గానరాదు. కష్టములను గూర్చి చింతించుట విడిచివేయుము. నీ సమీపమందుఁగల భద్రిమానవుల జీవితములఁగూర్చి నిత్యము విచారించు చుండుము.

ఒక విశాలమగు కుటుంబముగల స్త్రీ తన 15రూప్యముల మాసికవేతనముచే మిక్కిలి కష్టముతో నా పరివారమునం తయు నెటులో పోషించుచున్నది. ఆయమ్మ తనయింటి మలిన వస్త్రముల నన్నింటి దానే స్వయముగ నుతుకుకొనుచున్నది. ఆమెయే వ్యాధిగ్రస్తులగు నిరుగుపొరుగువారి సేవాశుశ్రూ షయు సలుపుచున్నది. ఇట్లుండియు నామె ఋణ మను పెను భూతమునుండియు, నిరాశ యను భయంకరపిశాచమునుండియు సురక్షితముగనే యుండుచున్నయది. ఆతల్లి సూర్యోదయ మాదిగ సూర్యాస్తమయము దనుక ప్రఫుల్లచిత్తయయి తన సమస్తకార్యముల నిర్వహించుకొనుచుఁ బరులకు మొఱవెట్టు కొనుటను నీచముగఁ దలఁచుచుండును. ఆమె స్వార్థశూన్య యగుటచే సదా భయవిషాదములనుండి దూరముగనే యుండుచున్నయది. నేను పరులసౌఖ్యమునకుఁ గారణభూత మయి యుంటినిగదా యని తలపోయుచు నామె నిత్యము హర్షించుచుండును. ఆమె గృహకృత్యములనుండి స్వల్పమగు నవకాశమును బడసినను నిరుద్యోగముగఁ గూర్చుండ నొల్లదు.

లోకమందలి మూఢులవలె సెలవులయందు వ్యర్థము
గాలమును గడపుటకును, నాటకములను, వినోదము
వింతలను జూచుటకును సమ్మతించుట కామె సిద్ధపడదు. గృ
కృత్యములనుండియు, వ్యాపారములనుండియు నేమాత్రి
కాశము లభించినను జ్ఞానవతి యగు నామె విలాసవతుల
స్నేహ మొనరించుటకును, గొప్పి త్తకొప్పి త్తదుస్తులను వెలకు
కొని సోల్లాసముగ ధరించుటకును, విద్యావివేకములు
స్త్రీలు లోకాభిరామాయణము పేరిట నిత్యము సలుపుచు
పరిసంగములఁ బాల్గొనుటకును, సంగీతసభల కేగుటకును మా
సమ్మందయిన నంగీకరింపనొల్లదు. ఆవిదుషీమణి యిట్టి వ్య
వినోదములచే గృహస్థజీవితమునకు వాటిల్లు కష్టనష్టము
గౌరవహానిని బాగుగా గుర్తించియున్నది. ఆయమ్మ నిజ
వారముయొక్క సామాన్యకార్యమునయిన నాచరింప
వచ్చినపుడు మిక్కిలి శ్రద్ధను, దృఢసంకల్పమును, శ
ధ్యానమును గలిగియుండుచుండును. ఆమె నిర్లక్ష్యమను
మును గాలసర్పముకంటెఁ గడు భయంకరమయినదా
జూచుచుండును. ఇన్ని యొనరింపుచు నామె స్వప్నమంద
స్వార్థమును దరిఁజేరనీయ నొల్లదు. కావుననే నిరంతర
బ్రహ్మానందమున వెలయుచుండును. ఆనందమును, స్వా
త్యాగమును జంద్రచంద్రికలవలె నవిచ్ఛిన్న బాంధవ్య

గలిగియున్నవి. సుస్నేహము ముందు మహోన్నతకర్తవ్య భారమేని తల వాల్చుచుండుటయం దాశ్చర్యములేదు.

చదువరీ! భారమును తగ్గించుకొనుప్రక్రియయం దారి తేరిన విదుషీమణిచారిత్రము నాలకించితివి. తన యవసర ముల నన్నింటిఁ గడుపుకొనుట కావశ్యకమగు ధనముకంటె విపు లైశ్వర్యమును గలిగియున్న మఱియొక వనితాచారిత్రము నాకర్ణింపుము. ఈమె విశేషమగు సంపదను గలిగియుండియు నిరంతరము విలాసపూర్వకముగ జీవయాత్రను సాగింపుచుండు ను, కాని సాంఘికములగు నవసరముల నిమిత్తమును, దేశహిత సంబంధములగు కర్తవ్యముల నిర్వహించుటకును, నీమెయొక్క కొంతసమయమును, ద్రవ్యమును, విలాసములును వ్యయమగు చుండును. లోకోపకార పరతంత్రములగు నిట్టికార్యముల భక్తివిశ్వాసములతోడను, విశుద్ధ ప్రేమానురాగములతోడను నిర్వహింపవలసియుండ నీయమ్మ సదా వీనినుండి తప్పించుకొను టకు యత్నింపుచు మనోభీష్టము సిద్ధింపనిహేతువుచే నిరంత రము డెందమునఁ బెద్దగఁ గుందుచుండును. ఈరీతి వ్యాకులతచే నీ స్త్రీ సదా తనసౌఖ్యానందముల నశింపఁజేసికొనుచుఁ దన జీవితమును, గర్తవ్యములను గఠినతమములుగఁ జేసికొనుచుం డును. హాస్యమును, నిస్స్వార్థమును సమీపబాంధవ్యమును గలిగియున్నచందముననే స్వార్థానంతోషములను బరస్పరమగు

నవినాభావసంబంధమును గలిగియున్నవి. ఆత్మస్నేహము క
వ్యము నానందమయముగఁ జేసివేయుచుండును. గృహిణుల
రెండు దృష్టాంతములను బోలునట్టి యుదాహరణము లెన్ని
యో జీవితకాలమందు లభింపఁగలవు.

పాఠకుఁడా! నేను నుడివియున్న స్త్రీలచారిత్రముల
దెయ్యది కష్టగ్రస్తమో నుడువఁగలవా? వారి యుభయు
యొక్క స్థితియు విపద్గ్రస్తమును, దుఃఖమయమును గాదని
నుడువవచ్చును. స్వార్థమును, ప్రేమయు వారి జీవితక్షేత్ర
ములఁ బ్రవేశించుటనుబట్టియే వా రానందమయులుగను, దుః
మయులుగను నుండుచుండిరి. వారి సుఖదుఃఖములకు మూలక
రణము వారి మనోభావమే కాని వ్యవస్థ యెంతమాత్రము
గానేరదు. ఎవఁడేని యొకమనుష్యుఁడు ధర్మశాస్త్రమునుగా
మఱియేదేని యొక తాంత్రికవిద్యనుగాని నేర్వఁ గడంగుచు
"నామీద భార్యను, గుటుంబమును బోషింపవలసిన భార
లేకున్న నే నొక మహత్తరకార్యమును నిర్వహించియుండ
వాఁడను. నా కిపుడు కల జ్ఞానమే తోలుతయుండియున్న
వివాహమే చేసికొనియుండువాఁడను గాను." అని వచి
చుండును. అట్టిమనుష్యుఁడు నేటిపర్యంతము సుబుద్ధియో
బహు విశాలమగు ఋజుమార్గమును జూచియే యు
లేదనియు, మహత్తరమగు కార్యము నాచరింపఁగ

యోగ్యత వానియం దేమాత్రమును లేదనియు మనము గ్రహింప వలసియున్నది. ఎవఁడేని యొకమనుష్యుని హృదయమందు మానవజాతియెడ విశేషమగు ప్రేమ యున్నచో, వాఁడు మానవులనిమిత్తము కల్యాణదాయకమగు నొకమహా కార్యము నాచరింప నభిలషించినచోఁ దనస్థితి యెట్లున్నను నిస్సందేహచిత్తుఁడయి, తత్క్షణమే తన హృదయాంతరాళమునఁ గల యపారమగు ప్రేమను గార్యరూపమునఁ బ్రకటించియే తీరును. ఆ ప్రేమభావముచే వాని వాసస్థానమంతయు నిండి నిబిడీకృతమయి యుండఁగలదు. వానిస్వార్థశూన్య మగు ప్రేమయొక్క పరిశుద్ధసుస్నిగ్ధ సౌందర్యకాంతియు, మాధుర్యమును వారెట కరిగిన నట కేగుచు నచ్చటివారి హృదయములకు సౌఖ్యానందములఁ బ్రసాదింపుచుఁ బ్రీతివస్తువును సంస్కరింపఁగలదు. బాహ్యమునకు వెల్లడింపఁబడుచు గృహమందును, హృదయమందును లేనట్టి ప్రేమ కేవల మహంకార మనఁ బడుచున్నది. కపటప్రేమనే బుద్ధిమంతులు గర్వ మనుచున్నారు. అనేకులగు మతప్రచారకుల గృహము లానంద శూన్యములయి, బాల బాలికలకు సముచిత పోషణ సంస్కరణముల నొసంగలేనట్టి హీనస్థితియం దుండుచున్నవి. ఆ ధర్మోపదేశకులు పరులకు గృహముల సౌఖ్యానందమయములుగ నుంచుకొను విధానమును గూర్చి యుపదేశింపుచుం

దురు. కాని తమగృహముల హీనస్థితిని గుఱించి విచారింప నొల్లరు. కావున వారు ప్రపంచమును మోసగింపుచుఁ దుద కాత్మవంచకత్వమునకు సయితము మొడిగట్టుచున్నారు. వారు గృహములను విడిచి పర్యటనముసలుపు శ్రమను సహింపఁ గలిగినంత మాత్రమున ధర్మోపదేశమున కర్హత తమకుఁ గలిగినదని భావింపుచున్నారు. ఆత్మద్రోహులగు నిట్టి మనుష్యులు స్వయంకృతాపరాధ కల్పితములగు కష్టములనే పవిత్రమగు ధార్మికభావముగ భావించి, ఆబరువును నెత్తిపై నిడుకొని ప్రపంచమం దంతట సంచరింపుచున్నారు. మహాపురుషుఁడే మహాకార్యము నొనరింప సమర్థుఁడు. అతఁ డా కార్యము యొక్క తత్త్వమును సాంగముగ గ్రహించి, తద్రహస్యముల స్పష్టముగ వెల్లడింపఁగలిగి నపుడు తానేదేశమందున్నను, నెట్టి స్థితియందును దనసమున్నత కర్తవ్యము నవశ్యముగా సాధింపఁ గలుగుచున్నాఁడు.

మానవుఁడా! నీవు మానవజాతీయ కల్యాణార్థమును లోకోపకారము నిమిత్తమును విచారాయత్తచిత్తుఁడ వగు చుంటివేమి? తొలుత నీగృహమం దుపకారతత్త్వమును సార్థక మొనరింపుము. నీవు నీయొక్కయు, నీభార్యయొక్కయు, బాలబాలికలయొక్కయుఁ, తదితరకుటుంబ సభ్యులయొక్కయు, నిరుగు పొరుగువారియొక్కయు సాహాయ్య మొనరింపుము.

మోసగింపఁబడకుము. మోసగింపకుము. నీవు వాస్తవికమగు భక్తి పరిపూర్ణమగు హృదయముతో నీ సామీప్యమున నివసించువారియొక్కయు, నీకంటెఁ బిన్నలయొక్కయు మేలు గావింపనంతపర్యంతము దూరమునం దధివసించువారియొక్కయు, గురుజనులయొక్కయు హితమును గావింపఁజాలవు. "Charity begins at home" దానము గృహమునుండి ప్రారంభ మగు ననిమెడి యీ యాంగ్లార్యోక్తి పైసందర్భమున సార్థకమగుచున్నది.

ఒకానొక మనుష్యుడు తనజీవితముయొక్క విశేషకాలమును భోగవిలాసములందును, నింద్యమగు విషయసేవనమందును వినియోగించి యుండినచోఁ బ్రకృతిసిద్ధాంతము ననుసరించి కల్యాణమునిమిత్త మతఁడు విశేషమగుభారముచేతను, గష్టనష్టముల వలనను బాధింపఁ బడవలసియుండును. కారణమేమన విషయలోలుఁడు, ఇంద్రియదాసుఁడు తా నాచరించి యుండిన సమస్త దుష్కృతములయొక్క వేదనలచే వ్యథనొంది, వేసారి పాపము భయంకరదుఃఖదాయకమయినదని గ్రహించినగాని విషయవికారపరతంత్రమగు దుష్టవాతావరణమును విసర్జించి, పరిష్కృత జీవితోత్తమమార్గము ననుసరించుటకు సంసిద్ధుఁడు కాఁజాలఁడు. వాఁడు స్వయంకృతాపరాధ సముద్భవములగు కష్టముల నీశ్వరదత్తము లనియుఁ,

గర్మదండనమనియుఁ, బుణ్యపదార్థమనియుఁ, బరజనకల్పిత మనియు భావింపుచున్నంత పర్యంతము తనమౌఢ్యమును విస్తరింపఁ జేసికొనుచు, భారమును వృద్ధిగావించుకొనుచుఁ, దన కష్టములను, దుఃఖములను బెంపొందింపఁ జేసికొనుచునే యుండఁగలఁడు. వాఁడు తా ననుభవింపుచున్న దుఃఖము స్వయం కృతాపరాధఫలిత మని స్పష్టముగా గ్రహించునందాక యుద్ధరింపఁ బడఁజాలఁడు. దుఃఖోత్పత్తికి వాస్తవికమగు కారణము స్వయంకల్పితపాప మని గుర్తించు మనుజుఁ డాత్మదోషముల యెడ దయార్ద్రహృదయుఁడయి, నమ్రస్వభావియయి వర్తింపక స్వయంకృత దుష్టకార్యమునకుఁ దనకుఁ దానే దండనము విధించుకొనుచుఁ బాపవిమోచనోపాయము నన్వేషింపుచుండఁ గలఁడు. ఆత్మదోషములఁ బరిశోధించుకొన మనుష్యుఁడు జ్ఞాననేత్రమును విప్పినంతనే వాని ప్రీతిభావమును, గార్యమును దజ్జీవితమందిరనిర్మాణమున కావశ్యకములగు వివిధోపకరణములయి వాని యాధ్యాత్మికశక్తిని వర్ధిలఁ జేయఁగలవు. తన్మూలమున నతఁడు పూర్వకృతములగు పాపములకు నిష్కృతిని బడసి భవిష్యజ్జీవిత కర్తవ్యములఁ గడుసావధానతతో నిర్వహింప సన్నాహము లొనరించుకొను చుండఁగలఁడు.

దుఃఖదాయకమగు భారమును మనము మనయందు విశుద్ధప్రేమ వివేకముల న్యూనత యున్నంతవఱకే ప్రశాంత హృదయముతో విధిగ ననుభవింప వలసియుండును.

ఆనందప్రాసాదము తీవ్రతర క్లేశములయొక్కయు, గాఢాభిమానముయొక్కయు బాహ్యప్రాకారములకు లోపల వెలయుచున్నది. ఆయానందమందిరమునఁ బ్రవేశింప నభిలషించు యాత్రికుఁ డీయభిమాన క్లేశప్రాకారముల నతిక్రమించి చనవలసియుండును. ఆ బాహ్య ప్రాకారద్వారములందు యాత్రికుఁ డొకింతకాలము వేచియుండవలసి వచ్చును. ఆ ప్రయాణికుఁ డా ప్రాకారములనే యానందమందిరముగ భ్రమించునందాక యచటనే నిలిచిపోవలసియుండును. ఆ క్షణికమగు భ్రాంతి తొలంగినంతనే వాఁడు నిరాటంకముగ నానంద నికేతనము నుద్దేశించి యొక్కొకప్రాకారమును దాటి యరుగ వచ్చును. మనుష్యుఁ డెంతపర్యంతము తన్నుదాను మిక్కుటముగఁ బ్రేమించుకొనుచు దయఁజూచుచునుండునో, ఎంతదాక గతజన్మకర్మయొక్క పవిత్రఫలముగ దుఃఖమును భావింపుచుండునో, అంతవఱకు దుఃఖమునుండి విమోచనము నందలేఁడు. అతఁ డాత్మలాలనమును విడిచిపుచ్చి, దానియెడ నిరసనభావమును గలిగియుండి దుఃఖములు కేవలమార్గములయి యున్నదియు, మనోరథములు, ఫలితములునయి యున్నదియు గ్రహించినంతనే తనమానసమును, భావములను బరిశుద్ధమొనరించుకొని యాబాహ్యప్రాకారద్వారములలోనుండి నిరాఘాటముగా శాంతినికేతనమును బ్రవేశింపఁ గలుగుచున్నాఁడు.

క్లేశ మపూర్ణత్వమునుండి కలుగుచున్నదా లేక పూర్ణత్వము నుండియా? ఇయ్యది యపరిపక్వతయొక్క చిహ్నమా లేక పరిపక్వతయొక్క లక్షణమా? యని దీర్ఘముగా విచారించుటచే దుఃఖవిమోచనోపాయము గోచరింపఁ గలదు. దుఃఖ మపూర్ణత్వలక్షణము; అపరిపక్వతయొక్క ఫలితము. దుఃఖోదయమునకు ముఖ్యకారణ మన్వేషింపఁబడుటయే తడవుగా దూరమొనరింపఁబడఁగలదు. కావున మనము విశ్రాంతినిమిత్తము తీవ్రతర క్లేశములలోనుండియు, శాంతినిమిత్తము నిర్జనతయందుండియు నరుగవలసియున్న దనుట సత్యము. దుఃఖితుఁడగు వ్యక్తి, తాను కల్యాణార్థము దుఃఖపరంపరలలో నుండి ప్రయాణము సాగింపవలసియుండునేకాని నిలిచియుండరాదను హెచ్చరికను ముఖ్యముగా స్మృతియందిడికొనవలయును. క్లేశము ద్వారము. అది వాసస్థానము కాదు. నిర్జనత మార్గమే కాని నిర్దిష్టప్రదేశము కాదు. ఈవిధముగఁ దనయాత్రను సమాప్తము గావించు వ్యక్తి దుఃఖశూన్యమును, దివ్యానందమయమును నగు విశ్రాంతిని బడయఁ గలుగుచున్నాఁడు.

భారము కొంచెముకొంచెముగా సంచితమయి వర్ధిల్లుచున్నది. ఇద్దాని గురుత్వము మానవునకు గోచరింపరానంతటి సూక్ష్మముగ నెమ్మదినెమ్మదిగా వృద్ధినందుచుండును. భావశూన్యమగు నుద్వేగము, ప్రగాఢమగు నాత్మస్నేహము, అంధవాస

నోత్పత్తి, చీటికిమాటికి సిష్టభోగములచేఁ దుష్టినందుట, అప విత్రభావపాదుర్భావము, కటుభాషణము, మాధ్యము మొదలగు నగణ్యములగు దోషములయొక్క పాపసంచయ భారము దుఃఖదాయకమును, దుర్భరమును నగుచుండును. ప్రారంభమునం దొకింతకాలము దనుక భారము కష్టము నొసంగఁజాలదు, కాని యది యనుదినము వృద్ధి నొందుచుం డును. ఒకానొకదినమున స్వార్థముయొక్క దుష్ఫలము లవశ్య భోక్తవ్యములయి జీవితమును నష్టపఱచి హృదయమునకుఁ దీరని దుఃఖము నొదవింపుచుఁ దద్భారము నసహనీయమొన రించివేయును. ఇట్టితరుణము సమీపించినపుడు దుఃఖితుఁడు తనస్థితిని గుర్తించి తనభారమును దూరమొనరించుకొనుటకు యథోచితమగు నుపాయము నన్వేషింపవలయును. వాని కట్టి యుపాయము లభించినచో సముచితరీతి జీవితమును గడుపుట కావశ్యకములగు వివేకమును, బారిశుద్ధ్యమును, బ్రేమయు సంప్రాప్తింపఁ గలవు.

తనపూర్వచారిత్రమును బరివర్తన మొనరించుకొను టచే మానవునిజీవితభారమంతయు నశించిపోవ వాని సమ యము శాంతియుతముగఁ గడవఁగలదు. వాఁడు సానందచిత్తుఁ డయితనకర్తవ్యముల నిర్వహించుకొనుచుండఁగలఁడు. ఈరీతిగఁ

పాపభారమును దగ్గించుకొనుచుండు మనుష్యుఁ డాత్మవిజయ
మును సంపాదించి చిరశాంతి సౌఖ్యము ననుభవింపుచుండ
గలఁడు.

పంచమ ప్రకరణము.

గుప్తాత్మసమర్పణము.

స్వర్గము మన నల్దెసలను, లోపలను విద్యమానమయి యుండ మూఢులమయి దానికయి స్థానస్థానములం దన్వేషింపుచుంటి మేమి? సకలసద్గుణములకుఁ బునాది వినయము. పునాదిని సంపూర్ణధ్యానముతో దృఢతరముగ నిర్మించినచో భవననిర్మాణముయొక్క ప్రాశస్త్యాప్రాశస్త్యములను గూర్చి సందేహింపఁ బనియుండదు. — బేలీ.

నీ వేమతము నవలంబించినవాఁడవయి యున్నను సత్యమునుండి దూరముగ నుండఁ జాలవు. సత్యముయొక్క దివ్యజ్యోతి ప్రతిమానవునియందు దేదీప్యమానముగ వెలుంగుచున్నది. అయ్యది బాహ్యావస్తువులందుఁ బ్రకటీభూతము కాజాలదు. ఇది నిశ్చయము. — బ్రౌనింగు.

త్యాగముచే నుపలబ్ధియు, లోభముచే హానియుఁ గలుగు నను విషయమును జనసామాన్యము సులభముగ విశ్వ.

సింపఁజాలదు. సద్గుణమును సముపార్జించు నిమిత్తము దుర్గు
మునకు హానినిఁ గలుగఁజేయవలసి యుండును. ప్రీతిసుకృత
మును సంపాదించుటకు భోగవిలాసము నాహుతిఁ గావింప
వలసి యుండును. మహాపురుషు లగుటకుఁ దొలుత మానవులు
స్వార్థత్యాగ మొనరించు టావశ్యకము. పరమసత్యముయొక్క
విశాలమార్గమున ముం దడుగిడుచున్న కొలఁదియు, మనము
సత్వర మసత్యమును, దోషపుంజములను విసర్జింపవలసిన
వారల మగుచున్నారము.

నూతనవస్త్రధారణమునకుఁ బూర్వము జర్జరాంబర
పరిత్యాగ మావశ్యక మగుచున్నది. అది యేరీతి సత్యాన్వేషణ
పరతంత్రుఁడు కాఁగోరు మనుష్యుఁ డసత్యమును సంపూర్ణ
ముగ బహిష్కరించు టగత్యము. వనపాలకుఁడు (తోఁట
మాలి) పుష్పవాటికయందు మొలచియున్న గడ్డిగాదరను
దృవ్వి కుప్పఁబెట్టి ప్రయోజనకరములగు వృక్షముల కాహా
రము (ఎరువు) గ నొసంగుచున్నాఁడు. ఇది యేచందమున బుద్ధి
వృక్షము సయితము కలుపుగాఁ దీయఁబడుచున్న దుర్గుణము
లను ఎరువును స్వీయపోషణమునకయి స్వీకరింపుచున్నది.
ప్రయోజనమును బడయుట కాత్మసమర్పణ మవసరము.
సత్యజీవితము — ఆనందమయజీవితము — శాంతిమయజీవి
తము — ఉద్వేగక్లేశశూన్యమగు జీవితము — కేవల మాత్మో

త్సర్గమువలననే సంప్రాప్తమగుచున్నది. మనుష్యజీవితధ్యేయమగు పవిత్రజీవితము మనకు బాహ్యపదార్థములయొక్క బలిదానముచే లభింపఁజాలదు. అయ్యది యాత్మదోషములను, వికారములను నుత్సర్గ మొనరించుటవలననే లభింపుచున్నది; కారణ మేమన నీ యాంతరికవికారములే మానవజీవితమున దుర్భరదుఃఖపరంపరల నావిర్భవింపఁ జేయుచున్నవి. కల్యాణప్రాప్తికి మేలును, సత్యమును, బలిదాన మొనరింప నవసరము లేదు. అసత్యమును, గీడును బరిత్యాగ మొనర్పవలసి యుండును. ఈ కారణముచే నాత్మోత్సర్గమువలన నపారమగు లాభమే ప్రాప్తించును గాని హాని కలుగనేరదు. ప్రారంభకాలమం దుత్సర్గము మిక్కిలిప్రయాసకరముగఁ గానవచ్చును. మనుష్యుఁడు స్వార్థకారణమున భ్రమాంధకారమునఁ బడియుండుటయే దీనికి ముఖ్యహేతువు. ఒకమానవుని ప్రకృతియం దుండి స్వార్థాంశమునుఁ దొలఁగించుటచే స్వాభావికనియమముచే వాని కవశ్యము బాధ కలుగఁగలదు.

సురాపాయి మద్యపానమును విసర్జింప సంకల్పించినంతనే తీవ్రతరమగు క్లేశము ననుభవింపఁ గడంగుచున్నాఁడు. దుర్వ్యసనమున కభ్యస్తుఁ డయియున్న వ్యక్తి, దానిని విసర్జించుట కెంతయో కష్టము ననుభవింపవలసి యుండును. అతఁడు తనదుర్వృత్తిని బహిష్కరింపుచు లోకోత్తరమగు

బ్రహ్మానందమును విసర్జింపుచుంటిని గదా యని విచారింపు చుండును. కాని యతఁడు దుర్వ్యసన బహిష్కరణప్రయత్న మందు విజయము నందినంతనే మద్యమును బానమొన రింపవలయు ననియెడి వానిప్రగాఢాభిలాష నశించును; వాని మానసము ప్రశాంతమును, నప్రమత్తమును, సచేతనమును గాఁగలదు. అపుడతఁడు తనపాశవికవాంఛలను, స్వార్థాంధ విశ్వాసమును బహిష్కరించివేయుటచేఁ దన కపారమగు ప్రయోజనము కలిగినదని గ్రహించి యమందానందకందళిత హృదయుఁడు కాఁగలఁడు. అతఁ డా దుర్వ్యసన పరిత్యాగముచేఁ గోల్పోయిన దెద్దియు లేదు, తన ప్రాణాంతకమగు శత్రువును సంహరించినాఁడు. వ్యసనము మానవునిజీవితము దాశ్రయమును సంపాదింప నర్హమయినది కాదు. అది సర్వధా పరిత్యాజ్యము. వ్యసనముచే మానవుని జీవితశాంతి తొలంగును; ఆధ్యాత్మికశక్తియు దివ్యానందమును నదృశ్యము లయిపోవును. సదాచారములవలనను, ఆత్మదమనముచేతను గలుగు సత్యమగు ప్రయోజనము మహత్తరమయినది. ఆమహత్తరమగు ప్రయోజనము జీవితాభ్యుదయమున కత్యంతాపేక్షణీయమయినది. వ్యసనమును గాఢాలింగన మొనరించుకొను చున్నంత పర్యంతము తద్వియోగము మనుష్యున కసహనీయమగు వేదనము నావిర్భూత మొనరించును. దృఢసంకల్పబలముచే మహాపురుషుల హితోపదేశవాక్యముల నాలించి వ్యస

నమును బరిత్యజించివైచినపిమ్మట కలుగు నసాధరణమగు లాభమును జూచుకొని యెంతటిమూఢుఁడయిన హర్షింపఁ గలఁడు. కావున మానవులెల్లరు దూరదృష్టియుతులయి, దుర్వ్యసనములను గాలసర్పములకంటె భయంకరము లని గ్రహించి వెనుకాడక శీఘ్రిమే పరిత్యజించివైచినచోఁ దమ్ముఁ దాము సంరక్షించుకొనినవార లగుదురు. దుర్వ్యసన బహిష్కరణమే మోక్షప్రథమసోపానము.

సమస్తవిధములగు వాస్తవికాత్మసమర్పణములయొక్క స్థితి యిదియే. సమస్తవిధములగు నాత్మోత్సర్గములు ప్రారంభ మందును, బూర్తియగు పర్యంతమును దుఃఖదాయకములుగ గోచరింపుచుండును. కావుననే మనుష్యులు వీనిని గాంచి భీత చిత్తులగుచుందురు. స్వార్థమయములగు నధమభోగములను విషయవాసనలను బహిష్కరించుటయందును, జయించుట యందును మానవుల కెట్టిహితమును గలుగఁజాల దన్నరీతి సామాన్యదృష్టికి గోచరింపుచుండును. భోగవిలాసములను విస ర్జింప నుపక్రమించు మనుష్యుఁడు చిరకాలసంపాదిత మగు మధురానందమును గోల్పోవుచున్నవానివలె నపారమగు వ్యాకులతను, నసంతోషమును బొందుచున్నాఁడు. కీడును బాయుటయందు మనుజునకు దుఃఖము కలుగు టనివార్యము. ఇదియు నత్యంతావశ్యకమే. కారణమేమన మనుష్యుఁడు స్వార్థ

ముయొక్క వివిధవిధానములఁ బరిత్యజించుటచే నత్యంత దుష్ప్రాప్యమగు నపరిమిత సౌఖ్యప్రయోజనము కలుగుచున్న దని గ్రహింపుచో సౌఖ్యోపలబ్ధి వానికిఁ గరము కష్టసాధ్యము కాఁగలదు, కారణ మేమన వాని యీయథార్థ లాభలాలస (స్వార్థాభిలాష) మఱింతప్రబలము కాఁగలదు. విపులస్వార్థ మున కావాసమగు స్థానమున సౌఖ్య మెట్లుండ నేర్చు ?

మనుష్యుఁడు స్వలాభముయొక్కయుఁ, బారితోషికము యొక్కయు నభిలాష చేఁగాక,నష్టము ననుభవింపఁ గటిబద్ధుఁడు కానంతపర్యంతము స్వార్థత్యాగియయి పరమానందమును బడయఁజాలఁడు. మానసముయొక్క యీవిధమగు స్థితియే మానవుని స్వార్థశూన్యునిఁ 7గావింపుచున్నయది. తన యిరుగు పొరుగువారి సౌఖ్యార్థ మాత్మలాభమును, స్వప్రయోజన మును నభిలషింపక మానవుఁడు వినయసంపన్నుఁడయి స్వార్థ పూర్ణములగు కార్యములను, స్వభావమును విసర్జించి వేయవల యును. కారణ మేమన స్వార్థమునకు సంబంధించిన సమస్త కా ర్యములును, సత్యవిరుద్ధములును, నయోగ్యములును నయి యుండుచున్నవి. వీనిని సంపూర్ణముగా మానవజాతి నిషేధిం చుటచే విశ్వ మత్యధికముగ సుందరమును, సౌఖ్యవంతము ను గాఁగలదు. మనుష్యజాతి స్వార్థముతోఁ బాటు నిజవిలాస ములను, వికారములను వేయేల! తుచ్ఛమగు జీవితము నే విడిచి

వేయవలసియుండును. ఇట్లాచరించినను వాస్తవముగ నష్టము ననుభవించు మానవుఁడీభూమండలమునఁ గలఁడా? కృపణుఁడు విపులవైభవవాంఛను బరిత్యజించినచో హాని నొందుటెట్లు? దస్యుఁడు చౌర్యమును వీడినచోఁ బ్రయోజనము నందకుండునా? స్వార్థత్యాగముచే నపారమగు ప్రయోజనమే కలుగుచుండ, నష్టము కలుగుచున్నదని భావించు మూఢునకుఁ గష్టమేల కలుగకుండును? వానికిఁ దటస్థించెడి యాకష్టమే యొకవేళ స్వార్థత్యాగముయొక్క దుష్ఫలితమగు హానియని దూరదృష్టిలేని మూఢులు భావింపవచ్చును, కాని వాస్తవమున కిది భిన్నము. సత్యమాలోచింప నీపద్ధతియందే యాత్మసమర్పణము కలదు. నష్టముచే లాభ మీరీతిగనే వాటిల్లుచున్నది.

వాస్తవికమగు బలిదానము (ఉత్సర్గము) ఆంతరికమయినది. బాహ్యమునం దద్దాని కునికి లేదు. అయ్యది హృదయముయొక్క గంభీరమగు వినీతభావమునుండి యుత్తేజితమగు నాధ్యాత్మికరహస్యము. ఆత్మోత్సర్గములేకయే మనుష్యుఁడేమియు సేయనేరఁడు. ఆధ్యాత్మికజ్ఞానప్రసార సమయమందు మానవుఁడీ యాత్మసమర్పణము మీఁదనే సంపూర్ణముగా నవలంబితుఁడు కావలసి వచ్చుచున్నది. కాని 'యీయాత్మసమర్పణ మేపదార్థములచే నిర్మిత మయినది, ఎవ్విధముగఁ బ్రయోజన కరమగుచున్నది, ఎచ్చోట నన్వేషింపఁబడి లభిం

పుచున్నది?' అని విచారించుకొంటిమేని యీయాత్మసమర్ప ణము, స్వార్థమయ భావములందును, గార్యములందును గలుగుచుండు మానవుని దైనికపరివృత్తిని జయించుటవలననే నిర్మిత మగుచున్న దని స్పష్టపడఁగలదు.

మానవునకుఁ బరులతోడఁ గలుగుచుండు సామాన్య వ్యవహారములం దీయాత్మసమర్పణము ప్రయోజనకర మగుచున్నది. ఇయ్యది కోలాహలముయొక్కయు, లోభముయొక్కయు గడియయందుఁ బ్రాప్తింపు చున్నయది. అంతఃకరణముయొక్క గుప్తములును, గంభీరములును నగు నాత్మోత్సర్గములు బహువిధములు. వానిని బడయుటయందు మానవునకవశ్యము బాధ కలుగవచ్చును. కాని యాయాత్మసమర్పణము లెవ్వారినిమిత్తము గావింపఁబడుచున్నవో, వారికిని, గావించువారికిని విశేషమగు నిర్మలానందము నొడఁగూర్పఁగలవు. మహోన్నతమగు బలిదానము నపేక్షించు మహత్తరములగు కార్యముల నాచరింప సన్నద్ధులయి యుత్సాహితులయి యుండు మనుష్యులే, తమకు సులభముగ సాధ్యపడునట్టియు, సామాన్యములును నగు నాత్మసమర్పణములను విస్మరింపుచు, వానివైపునకుఁ గన్నెత్తియయిన వీక్షింపకున్నారు. ఎచ్చోట నష్టదాయకమగుపాపము నెలకొనియుండుచుండునో, మానవుని దుర్బలత్వ మవశ్య మయ్యెడ గల దని

తెలియఁ దగును. మానవుఁడా! ఎచ్చోట నిన్ను లోభ మధికముగా బాధింపు చుండునో, అయ్యెడనే నీవు తొలుతఁ బ్రిథమాత్మోత్సర్గమును బ్రారంభింపుము. ఇట్లాచరించుటచే నీకు శాంతిమార్గము లభ్యము కాఁగలదు. నీయందు నెలకొనియుండు క్రోధమును, నిర్దయయుఁ బ్రధానమగు దోషములుఁ. సోదరుఁడా! నీ వేల నేటిదనుక క్రోధోద్వేగమును, కటువచనములను, నిర్దయాత్మక భావములను, రాక్షసకర్మలను విడిచి యుండలేదు? నీవు కటువచనములను, నాక్రమణములను, దోషారోపణములను, కృపారాహిత్యమును నిశ్శబ్దముగ సహించుటకును, బ్రత్యపకార మొనరింప కుండుటకును సన్నద్ధుఁడవు కాఁజాలవా? పరమమాధ్యముయొక్క ముఖ్యలక్షములగు వీని నన్నింటి బహిష్కరించివైచి వీనికి మాఱుగా దయాదాక్షిణ్యములను, బ్రేమానురాగములను లోకముయెడఁ బ్రకటింపఁ జాలవా? ఇట్లొనరింపఁ జాలుదువేని పరమానంద పదవికిఁ బ్రాపింపఁ జేయు గుప్తాత్మసమర్పణముల నిమిత్తమును నీవు సుసజ్జితుఁడవును, యోగ్యుఁడవును, సన్నద్ధుఁడవును గాఁ గలవు.

నీ స్వభావమందు గ్రోధమును, నిర్దయయు నెలకొని యున్నచో సత్వర మవ్వానిని బహిష్కరించి వేయుము. మానసముయొక్క యిట్టి యనుచితమును, ఘోరమును, దయా

శూన్యమును నగు ప్రవృత్తులచే నీ కెట్టి లాభమును గలుగ నేరదు. ఇట్టి స్వభావము నీ కనారోగ్యమును, దుఃఖమును, నాధ్యాత్మికాంధకారమును దక్క, మఱెట్టి సౌఖ్యము నొసంగఁజాలదు. పరులకును వీనిని మించి నీ వేమియుఁ బ్రసాదింపఁ జాలవు. నీవు నిరంతరము "నన్నా వ్యక్తి దూషించినాఁడు, లాఘువ పఱచినాఁడు, హింసించినాఁ" డని వచింపుచుందువు. ఇత్యాది నీయాత్మదుర్బలత్వమును వెల్లడించునట్టి యొక నీచ మగు వ్యాజము; నింద్యమగు భీరువృత్తి. ఒకవేళ వారియొక్క దయాశూన్యత నీయెడ దూషితమును, నష్టదాయకమును నగుచో వానిపట్లను సయితము నీదయావిహీనత కలుషిత మును, హానికరమును గాఁగలదు. ఎవఁడేని యొకమను ష్యుఁడు నీయెడఁ గరుణాశూన్యుఁడయి వర్తించి దుష్టనీతిని వెల్లడింపుచో నీవును వానివలె భ్రష్టుఁడవయి తిరిగి వానిపట్ల రాక్షసముగ నేల వర్తింపుచున్నాఁడవు? అపకార మొనరించిన వానియెడ విశేషమగు నుపకారమును వెల్లడించి నీ వేల నీతిమంతుఁడ వయి నీ యాధ్యాత్మికశక్తిని వృద్ధిగావించుకొన సిద్ధుఁడవు గాకున్నాఁడవు? జలప్రవాహము మఱికొంత జల భాగము తనతోఁ జేరుటచే వృద్ధినందునే కాని క్షీణింప నేరదు. రాక్షసత్వముచే దయాశూన్యత న్యూనము కాఁజాలదు. అగ్నిచే నగ్నిజల్లారు టెట్లు? క్రోధముచే గ్రోధ ముపశమింప నొల్లదు.

కరుణాశూన్యతను, గ్రోధమును బరిత్యజింపుము. పరస్పరశిలాసంఘర్షణముననే యగ్నిస్ఫులింగము లుదయింపుచున్నవి. కరతలద్వయ మేకీభవించుటవలననే చప్పటులధ్వని కలుగఁజేయుచున్నది. అది యేరీతి గ్రోధము క్రోధముతో నైక్యమొందినపుడే వర్ధిల్లునుగాని, కోపము ప్రేమచే ముట్టడింపఁ బడినపుడు వృద్ధినందనేరక యొక్కసారిగ నుపశమింపఁగలదు. కావున నాయనా! నీయెడ నెవఁడేని క్రుద్ధుఁడగుచున్నచో నీవును మూర్ఖుఁడవయి కోపమును బొందక పరునికోపమునకు నిన్నుఁ బాత్రునిఁ గావించిన దోష మేమి నీయందుఁగలదో ప్రశాంతహృదయముతో నన్వేషించుకొనుము. క్రుద్ధుఁడు తనహృదయాంతరాళమున జనించిన క్రోధానలమున కాహుతి యగుచుండ నీ వేల వానిని కోప మను మంటయందుఁ బడఁద్రోసి వానివలెనే మందభాగ్యుఁడవు కాఁగోరుచున్నాఁడవు? క్రోధమును దయార్ద్రహృదయుఁడవయి క్షమించుము. ఇట్టి యవసరములందు శాంతమును, క్షాంతిని, దయాళుత్వమును గలిగియుండి నిన్ను దూషించుచు నీయెడఁ గ్రోధమును బ్రకటించువారిని క్షమించి వారిపై నకృత్రిమమగు కృపారసమును వెదజల్లుము. వారి కోపతాపము తత్క్షణమే చల్లారిపోఁగలదు. నీవొకవేళ స్వభావముగా నధీరుఁడవును, ముక్కోపివియు నయియున్నచో నధీరత్వమును, బహిష్కరించునట్టి యాత్మసమర్పణపాఠము నభ్యసింపుము. నీచిత్తము ధీరత్వమును గోల్పోవుచున్నపుడెల్ల, శాంతస్వభావ

ముతో నాయధీరత్వయు నణంచివేయుము. అధైర్యముయొక్క నిర్దయాధికారమునకు వశుఁడవుగాక దానిని జయింప దృఢ సంకల్ప మొనరించుకొనుము. అధైర్యమును క్షణమాత్రిక లమేని నీదేహమందిరమునఁ బ్రవేశింపనీయకుము. పరులమా ర్ధ్యమునుగూర్చియు, దోషములను గుఱించియు నీవు మోసగిం పఁబడవలదు. పరులు నిన్ను నిందించినను, హింసించినను గుపితునొనరింప యత్నించినను, రెచ్చగొట్టినను ధైర్యమును శాంతమును విసర్జింపవలదు. ఏదోషమును దూర మొనరించు శ్రయి యధైర్య ముదయింపుచున్నదో, యాదోషమునే యది వృద్ధిగావింపుచుండును. అధైర్యమును, జిడచిడ మనుటయు దుర్బలత్వముయొక్కయు నయోగ్యతయొక్కయు ముఖ్య లక్షణములు. వీనిచే నీకును, నీ పొరుగువారికిని విశ్రాంతియు శాంతియు, సౌఖ్యమును లభింపఁజాలవు, మీఁదుమిక్కిలి హైన్య మును, దుర్భాగ్యమును దుఃఖమును లభింపఁగలవు. నీయొక్క యధైర్యముచేఁ బరుల కోమలహృదయముల సంక్షోభము కలుగుచున్నయది. నీకును దీరనిహాని సంభవింపుచున్నది.

సాహసములేని వ్యక్తి సత్యమగు బ్రహ్మానందమును బొత్తిగా ననుభవింపఁ జాలఁడు, కారణ మేమన వాఁడు సదా దుఃఖతుఁడయి, వ్యాకులహృదయుఁడయి యుండుచుండును. వాఁడు మానవజీవితాభ్యుదయమున కత్యంతావశ్యకము

ధైర్యముయొక్క ప్రశస్త ప్రశాంత ప్రవిమల సౌందర్యము నుండియుఁ, దదనంతమాధుర్యమునుండియు ననభిజ్ఞుఁడయి యుం డుచుండును. వాని మానసమునకు విశ్రాంతి నొసంగుటకయి శాంతి వానిదరిఁ జేరనొల్లదు.

అధైర్యము బలిదాన మొనరింపఁబడునందాక మాన వున కానంద మిసుమంతయు లభ్యము కానేరదు. ఈయాత్మ సమర్పణముచే సహిష్ణుత మిక్కిలి వర్ధిల్లును, శాంతి యలవ డును. అపుడు నూతనమగు నమ్రస్వభావము నిర్మింపఁబడఁ గలదు. అధైర్యమును, గ్రోధమును దూర మొనరింపఁ బడి స్వార్థత్యాగముయొక్క వేదికపైఁ బ్రజ్వరిల్లుచున్న బలిదాన మను ప్రచండాగ్నిజ్వాలల కాహుతి గావింపఁబడుటచే మాన వుఁడు సబలమును, సుస్థిరమును, బ్రశాంతమును నగు మాన సముయొక్క యానందము ననుభవింపఁ గలుగుచున్నాఁడు.

బాహ్యమునకు దోషశూన్యములుగఁ గాననగుచు మాన వులచే సేవింపఁబడుచున్న చిన్నిచిన్ని స్వార్థపూర్ణములగు విలా సము లెన్నియో కలవు. విలాస మెట్టిదయిన దానియందు స్వార్థము లవలేశము మిశ్రమమయియున్నను దప్పక హానికరమే కాఁగలదు. ఇట్టి భోగవిలాసములకుఁ జీటికిమాటికిఁ జిక్కు చుండుటచే నెట్టి భయంకరమగు నష్టము వాటిల్లుచున్నది యు జనసామాన్యము గ్రహింపకున్నది. మానవునియందు దైవి

కమును, బాశవికమును నగు రెండుశక్తు లుండుచున్నవి. పాశ
వికశక్తి నశించినపుడే మానవునియందుఁ గల దైవికశక్తి వృద్ధి
యగుచుండును. ఇంద్రియములకుఁ గల్పితసౌఖ్యము గలిగించు
నట్టి విలాసములు బాహ్యమున కెంత నిర్దోషములుగ నున్నను
అవి మానవుని సత్యమునుండియు, నానందమునుండియు దూర
ముగా నీడ్చివేయును. మనుష్యుఁడు పాశవికసౌఖ్యములచేఁ
దన యింద్రియములకుఁ దుష్టిని గూర్చుచున్నకాలఁదియు
వానియింద్రియములు చంచలములును, బ్రిబలములును నగు
చుండఁగలవు. మానవుఁడీ సామాన్యములగు బాహ్యవిలాస
ములను విసర్జింపనంతపర్యంతము విలాసమయజీవితముచేఁ
దా నెంతబలమును, హర్షమును, సదాచారమును, బవిత్రభావ
మును నష్టమొనరించుకొని యుండినదియు స్పష్టముగా గుర్తిం
పఁజాలఁడు. స్వార్థమయములగు భోగవిలాసముల సంపూర్ణ
ముగా బహిష్కరింపఁజాలని మనుష్యుఁడు పవిత్రానంద
మును ననుభవింపనేరఁడు.

ఈయాత్మస్నేహము వలనను, నింద్రియలోలత్వముచేతను
మానవుఁడు తన్ను దానే పతితుని గావించుకొనుచున్నాఁడు
మఱియు నాత్మగౌరవమును నష్టమొనరించుకొనుచు విశ్వ
మం దుత్తమకార్యముల నాచరించు శక్తిసామర్థ్యములఁ గో
ల్పోవుచున్నాఁడు. వాంఛలకు వశీభూతుఁడయి వాఁడు తన

యాంతరికాంధకారమును వృద్ధిగావించుకొని, తన్మూలమునఁ బదార్థమగ్నావలోకనశక్తిని, సత్యాన్వేషణబలమును బోఁగొట్టుకొనుచున్నాఁడు. నీతివిహీనమగు పాశవిక విలాసము సత్యాన్వేషణమునకుఁ బ్రబలశత్రువు. విలాసముల బలిదాన మొనరించుటచే మానవుఁ డస్థిరత్వమును, సందేహములను నణఁచివైచి సకలమును నిజస్థితియందు వీక్షింపఁగల యంతర్దృష్టిని, దృఢవిశ్వాసమును సంపాదింప సమర్థుఁ డగుచున్నాఁడు. నాయనా! నీవు బుద్ధిమంతుఁడవయి నీపేరునకుఁ బాత్రము లయిన దుష్టవాసనలను విసర్జింపుము. నింద్యమగు క్షణిక సౌఖ్యముకంటెఁ బవిత్రమగు శాశ్వతసౌఖ్యమును సముపార్జింప నాయత్తపడుము. ఇంద్రియలోలత్వమున కధీనుఁడవయి వర్తింపుచో నీజీవితము వ్యర్థమును, సందిగ్ధమును గాఁజాలదు.

మనుష్యులనేకులు తమవచనములనే ప్రమాణములుగ భావింపుచుందురు. ప్రమాదవశంబునఁ దమనోటినుండి జారిన నుడువునే బ్రహ్మవాక్యముగ సమర్థించుకొన వారు సదా పరులతో జగడమాడుచుందురు. ఇట్టి నీచప్రకృతిని గర్హింపుచు విడిచిపుచ్చుటచేఁ బరులపై విశేషప్రభావము ప్రసరింపఁగలదు. పరులజీవితమందును, ఉద్దేశ్యములందును, విశ్వాసములందును జోక్యమును గలిగించుకొను ప్రకృతిని మాన

వుఁడు విసర్జించివేయవలయును. పరులయెడ విశేషము సహనమును గలిగియుండు స్వభావము నభ్యసింపవలయును. తనవాక్యమునే సమస్తజనులు ప్రమాణముగ భావింపవలయునని యెడి తలంపు, విద్వాంసులయందును, వక్తలయందును విశేషముగా గాననగుచుండు నొకవిధమగు స్వార్థము. స్వార్థము దయాశూన్యమగు కేవలాంధకారము. ప్రాం మం దీవాక్యహార మను దురభ్యాసము విశేమగు కష్టము దూరమొనరింపఁ బడుచున్నది. కాని మానవుని హృదయమందు సౌశీల్యమును, ప్రేమయు నావిర్భవించినచో దుః దాయకమును, నేహ్యమును నగు నీహారబుద్ధి సులభముగా లోపించిపోవుచున్నది. సౌజన్యమును, సత్యజిజ్ఞాసయు నేమా వునకు స్వాభావికాలంకారములయి యొప్పుచుండునో వా యందు స్వవచనహార ముండనేరదు.

హారముగల మనుష్యుఁడు తన యభిప్రాయము నే స లోకాదర్శప్రాయముగ భావింపుచుఁ దనమతమునకు వి ములుగనున్న పరుల యాచార వ్యవహారోద్దేశ్యముల న దూషింపుచుండును. వాఁడు బుద్ధిపూర్వకముగఁ బరుల స ర్గము ననుసరింపఁజేయ నభిలషించియు మిథ్యాభిమానము దానుమాత్ర ముచితమార్గము ననుసరింపు చుండనేరఁడు పరులు వానిదోషములఁ జూపించుచు వాని నుద్ధరింప

కట్టుచో వాఁడెంతయుఁ బరాభవింపఁబడినవానివలెఁ గ్రోధమును, విషాదమును, సిగ్గును జెందుచుండును. తనదోషమునకయి లోకము తనతో శత్రుత్వమును వహించి విశేషాఘాతమును గలిగించినచో దుఃఖవారిధి మునుంగుచుండఁగలఁడు. దీనికి ఫలముగా వాఁడు సదా యప్రసన్నుఁడయి, క్రోధోన్మత్తములును, నిర్దయాత్మకములును నగు పవిధభావములయొక్క విషమజ్వరతాపముచేఁ బరితపించు చుండఁగలఁడు. ఎంత పర్యంత మిట్టి మనుష్యుఁడు పరులను దనయుద్దేశ్యానుసారముగ నడిపించవలయునను వాంఛను విసర్జింపనేరఁడో, అంతదనుక శాంతిని, జ్ఞానమును, నభివృద్ధిని సంపాదింపఁజాలఁడు. వాఁడు ఎన్నిప్రయత్నము లొనరించినను బరుల హృదయమును గ్రహింపనేరఁడు.

అట్టి వ్యక్తి పరులకార్యములయందును, గాంక్షలయందును సహానుభూతిని బ్రకటింపఁ జాలఁడు. వాని చిత్తగతి సదా మిథ్యాభిమానముచేతను, గర్వముచేతను, గాఠిన్యమువలనను నిరోధింపఁబడి యుండుచుండఁగలదు. కావున వానియందు మధురమగు సహానుభూతియొక్కయు, నాధ్యాత్మిక ధ్యానము యొక్కయుఁ బ్రవేశము కలుగఁజాలదు.

ఈ హఠమును విసర్జించు మనుష్యుఁడు పరులతోడ నలువు దైనిక వ్యవహారమందు నిజోద్దేశ్యాధిక్యమును, బక్షపాత

మును దూరమొనరించి పరుల స్వానుభవసిద్ధమగు నీతి నభ్య
సించుటకును, బరుల వాస్తవికమగు మానసిక స్థితిని గ్రహిం
చుటకును బ్రయత్న మొనరింపఁ గలఁడు. అతఁడు తనయుద్దే
శ్యమును బ్రకటించుట కెంత స్వాతంత్ర్యమును బరులనుండి
స్వీకరింపుచుండునో, అంతియే స్వేచ్ఛను బరులకును వారి యుద్దే
శ్యములను బ్రకటించుకొనుటకయి యొసంగుచుండును. పూర్వ
ముకంటె వాని కత్యధికమగు జ్ఞానమును, ననుకంపయు, నానం
దమును ననుభూత మగుచుండఁగలవు. పూర్వము తనదృష్టికి
గోచరింపనట్టి బ్రహ్మానందపథము వానికి దృగ్గోచరము కాఁ
గలదు.

దీనికిఁబిదప మనుష్యుఁడు లోభమును, లోభ బహుళము
లగు భావములను బలిదానమొనరించు టావశ్యకము. మనకుఁ
గాకుండఁ బరులకు సంపదలు లభించినను మనము స్వలాభ
మును బడసినరీతిగనే సుప్రసన్నులము కావలసియుండును.
పరాభ్యుదయమును గాంచి హర్షింపవలయును. పరులు శ్రేష్ఠ
ములగు కార్యములయందు విజయలక్ష్మిని బడయుచున్నను,
బ్రశస్తములగు వస్తువుల భోగింపుచున్నను మత్సరమును గలి
గియుండక సంతోషింపుచుండవలయును. స్వలాభమును బరుల
ప్రయోజనమునిమిత్తము నిస్స్వార్థభావముతోడను, విశుద్ధ
హృదయముతోడను త్యజించివైచుట మిక్కిలి ప్రశంసనీ

యమగు విషయము. ఈవిధములగు సద్భావములను బరిగ్రహించుచుండుటచే మానసమునకు గంభీరమగు శాంతియు, నాధ్యాత్మికశక్తియు లభించును. స్వార్థముయొక్క యథార్థమగు సమర్పణ మిదియే.

ఆర్థిక వైభవములు క్షణభంగురములు, అవి చిరస్థాయిగ నుండనేరవు. కావున వానిని మన వని నుడువ వలనుపడదు. అవి స్వల్పకాలమువరకే మనయొద్ద నుండగలవు. కాని యాధ్యాత్మికసంపద లజరామరములు. అవి సదా ప్రతిబింబములవలె మనల వెంటనంటియుండుచుండును. ఆర్థిక సంపదలను ద్యాగమొనరించుటవలనను, భౌతికసౌఖ్యములను విసర్జింపఁగలుగుటవలనను, సృష్టియందలి సమస్తపదార్థములు మన సౌఖ్యమునకయి సృజింపఁబడియుండలేదనియు, లోకకళ్యాణమునిమిత్తమే మనకుఁ బ్రాప్తించియున్నవనియు గ్రహించుటచేతను సులభముగా మనకు స్వార్థత్యాగముయొక్క సకలలోకాదర్శప్రాయమగు నాధ్యాత్మికశక్తి సంప్రాప్తమగుచున్నది.

స్వార్థశూన్యుఁడగు మనుష్యుఁడు ధనాఢ్యుఁడయియున్నను స్వప్నమందును వైభవగర్వమును గలిగియుండఁజాలఁడు. ఈకారణముననే వాఁడు లుబ్ధులను సంపదలకారణమున ముట్టడించియుండు కాఠిన్యము, కార్పణ్యము, భయము, విషాదము

మొదలగు దుష్ప్రవృత్తులనుండి సురక్షితముగా నుండఁగలుగు చున్నాఁడు. నశించుటచేఁ దనమానసమునకుఁ గష్టము గలిగించునంతటి మహత్తరమగు పదార్థముగ ధనోపలబ్ధి నతఁడు భావింపనొల్లఁడు. అతఁడు కేవలము స్వార్థత్యాగమునే విశ్వమండలమందలి సమస్తమనుష్యులకు విశేషప్రయోజనకరమగు నిత్యసంపత్తిగ విశ్వసింపుచుండును.

చదువరీ! ఆనందమయమానవుఁ డెవఁడో యిప్పటికైన నుడువఁగలవా? తనసౌఖ్యమునిమిత్తము సంపదల నభివృద్ధిగావించుకొనుచు హర్షించుచుండు మానవుఁడు శ్రేష్ఠుఁడా లేక పరులసౌఖ్యమునిమిత్తమును, విశ్వకళ్యాణముకొఱకును దనకుఁగల సర్వస్వమును సమర్పణ మొనరింపఁ గటిబద్ధుఁడయి యుండు వ్యక్తి యుత్తముఁడా? లోభముచే సౌఖ్యము నశింపుచున్నది. నిర్లోభముచే సౌఖ్యోదయమగుచున్నది. మనుష్యజాతియొక్క దుర్భరదుఃఖదారిద్ర్యమును, ఘోరవిపత్పరంపరలను దూరమొనరించుటయందు సమర్థమగు మహత్తరశక్తి యీర్ష్యాపరిత్యాగము, అనగాఁ బరులయెడఁ గటుభావములను, మత్సరమును, ఘృణను, గ్రోధమును గలిగియుండకుండుటయే. అంధకారప్రకాశము లొక్కచో నేకీభవించి యుండఁజాలని విధంబున నీర్ష్యయు, నానందమును గలిసియుండనేరవు. ఈర్ష్య మానవహృదయమం దుదయించి వానిశాంతి

సౌఖ్యకోమల కుసుమముల భస్మమొనరించి వైచి, మానస మును నరకసదృశముగఁ జేసివేయునట్టి ప్రచండాగ్ని.

ఈర్ష్య బహునామముల, బహుభేదముల నొప్పారు చుండును, కాని యన్నింటితాత్పర్య మొక్కటియే. ఈర్ష్య యొక్క వివిధాంగములును మానవహృదయమందుఁ బరుల యెడ ద్వేషభావమును బ్రజ్వలిత మొనరించును. ఈర్ష్య యొక్క యంధవిశ్వాస పూరితులగు ననుచరులు స్వధర్మ మందుఁగల ప్రగాఢాభిమానోన్మాదముచే నన్యధర్మావలం బుల దూషింపుచు వారితో యుద్ధమొనరింప సన్నద్ధు లగుచు రక్తపాతముచే భూమాతను దడిపివైచుచున్నారు.

పరులయెడఁ జూపఁబడు ప్రతివిధమగు వైమనస్య మును, నసంతోషమును, నశుభచింతనమును, గటుభాషణ మును మొదలగు దుష్ప్రవృత్తులన్నియు నీర్ష్య యనఁబడుచున్నవి. ఈర్ష్యయే దుఃఖోత్పత్తికి మూలస్థానము. పరులయెడఁ గ్రో ధాన్వితభావములఁ గలిగియుండు మనుష్యుఁ డెంతగాఁ బ్రయ త్నించినను దుష్టప్రవృత్తియగు నీర్ష్యను జయింపఁజాలఁడు. సమస్తమానవులయెడ దయార్ద్రహృదయుఁడయి వర్తించు పద్ధతి నభ్యసింపనంతపర్యంతరము మనుష్యుఁడు మత్సరమును బలిదానమొనరించుటయందు సాఫల్యమును సముపార్జింపఁ జాలఁడు. పరులవిషయమునఁ గీడుఁదలంచువాఁడును, నుడువు

వాఁడును, సేయువాఁడును మత్సరముయొక్క భయంకర
జాలమునుండి విమోచనము నంద నేరఁడు. మానవుఁడా! నీవు
యథార్థమగు బ్రహ్మానందము ననుభవింప నభిలషింతువేని
సత్వరము మత్సరమును నీహృదయక్షేత్రమునుండి దూరమొ
నరించివేయుము. మత్సరగ్రస్తుఁడు సకలైశ్వర్యములఁ గలిగి
యుండియు దీనునివలె, హీనునివగిది, గర్భదరిద్రునిచందమున
నిరంతరము దుఃఖింపుచుండఁగలఁడు. ఈర్ష్యయొక్క కరుణా
శూన్యములగు కఠిన లోహకవాటములచే నిర్మితమయిన ప్రాసా
దాంతరాళమునఁ బ్రేమయొక్క విశుద్ధ దేవతామూర్తి యుపవ
సించి, వజ్రసమాన కఠోరములగు నీర్ష్యాకవాటముల భేదించు
కొని నికేతనములోపల కేతెంచు మానవునకు మోక్షఫలిత
మగు నిత్యసత్యమగు శాంతిని బ్రసాదింప సదా నిరీక్షింపుచుం
డును.

నాయనా! పరులు నీయెడ నెంతనీచముగా వర్తించి
నను నీవుమాత్రము వారల దూరకుము; ప్రతిక్రియ యొన
రింపఁ బూనకుము. కీడుసేయువానికి మేలుసేయుము. నీ కంతటి
యాత్మబలము లేకున్నచో మానము వహింపుము. ఈర్ష్య
నీర్ష్యచేఁ బరాభవింప నెంచకుము. ఎవఁడేని నిన్ను ద్వేషింపు
చున్న నీవు త్వరపడి కుపితుఁడవయి తాల్మిని వీడకుము. ఒక
వేళ నీ వేదేని దోషమొనరించియుండుటవలననే వాఁడు

నిన్ను దూషించి యుండవచ్చును. ఇదియే నిజమగుచో నీవు పశ్చాత్తాపమును జెంది నీచారిత్రమును సంస్కరించుకొని నిన్ను ద్వేషించినవానిపట్ల సౌజన్యమును వెల్లడింపుము. 'గోళ్లచే గిల్లి వేయఁదగినవానిని గొడ్డళ్లచేఁ గొట్టుటేల' యను లోకోక్తి ననుసరించి సామాన్యమగు సౌజన్యముచేఁ బరిష్కృతము కావలసినసమస్యను ద్వేషముచే బహుళమొనరించు టేమి వివేకము? క్షమాకవచమును ధరించు మానవుని విశ్వమం దెట్టి భయంకరాస్త్రమును హింసింపఁజాలదు. క్షమయే మహత్తరములగు నస్త్రములలోనికెల్ల దివ్యాస్త్రము. ఈర్ష్య నింద్యమయినది. హీనమయినది. విషముకంటెఁ బ్రాణహానికరమయినది. ప్రేమ దివ్యమును, ధీయుతమును, గల్యాణదాయకమును నగు శ్రేష్ఠసాధనము.

పరుల కపకార మొనరింపకుండుటయే సకలలోకాదర్శప్రాయమును, సర్వోన్నతము నగు నాగరికత. పవిత్రమగు సౌందర్యమును, లోకసంపూజ్యమగు యోగ్యతను సానందముగ వీక్షింపఁగలుగు నేత్రములఁ గలిగియున్నట్టియు, నిజాదర్శ జీవితోదాహరణములచే భ్రష్టుల సన్మార్గానువర్తులుగఁ జేయుచుండునట్టియు మనుష్యుఁడే యథార్థమగు సంస్కర్త. మానవుఁడా! నీవు నాహితోపదేశము నాలకించి సత్వరము సమస్తవిధములగు నీర్ష్యను విసర్జించివేయుము.

విశ్వజీవ ప్రేమయొక్క పవిత్రవేదికపై భయంకర పిశాచమగు నీర్ష్యను బలిదాన మొనరించి వేయుము. దీని యందే నీయనంతమగు కల్యాణము దాగియున్న దని విశ్వసింపుము. దీనిచే నీజీవిత మనంతసౌఖ్యమున కాకరము కాఁగలదు. నీహృదయ సరోవరముయొక్క ద్వారమును దెఱచి వైచి దానిలోనుండి దివ్యమధుర మనోహర ప్రేమరసమును నిరాటంకముగాఁ బ్రవహింపనిమ్ము. ప్రతిప్రాణియొక్క జీవిత శాంతిని గూర్చియు, రక్షణమును గుఱించియు విశేష ధ్యానమును గలిగియుండుము. నీ కపకార మొనరించు ప్రాణికేని ప్రమాదవశంబున నయిన గీడును దలంపకుము.

అపవిత్ర వాసనలును, ఆత్మదయయు, నాత్మప్రశంసయు, నాత్మగౌరవమును సత్వరత్యాజ్యములు. ఆత్మగౌరవమన నాత్మతత్త్వమును సన్మానించుట కాదు. తన్నుదాను ఘనునిగ భావించుకొని సన్మానించుకొనుటనే యాత్మగౌరవమందురు. ఇట్టి వాసనలన్నియు హృదయముయొక్క జాడ్యములు. ఇవియే మస్తిష్కముయొక్క యానందశూన్యములగు వికారములు. మానవుఁడు క్రమక్రమముగ వీనిలో నొక్కొక్క దానిని బరిత్యజించు కొలఁదియు వాని దుర్బలత్వమును, భేదమును దూరమయి పోవఁగలవు. వాని కంతట సంపూర్ణమును, శాశ్వతమును నగు స్వర్గీయానందము సిద్ధింపఁగలదు.

ఇంతవఱకు వ్రాయఁబడిన గుప్తములగు బలిదానము లన్నియు హృదయాంతరాళముననే కలుగుచున్నవి. హృదయముయొక్క పవిత్రమును, గుప్తమును, నదృష్టమును నగు వేదికమీఁదనే సమస్తవాసనలు బలి యొసంగఁబడు చున్నవి. మనుష్యుఁడు "ఇది నాయపరాధము, ఇది నాదోషము" అని యంగీకరించు నంత పర్యంతము దోషములనుండి విమోచనము నందనేరఁడు. వాఁడు దోషమును విడిచిపుచ్చఁ గలిగినపుడే దోషాచ్ఛాదిత మయి యుండిన పరమసత్యముయొక్క జ్ఞానమును బడయఁ గలుగుచున్నాఁడు.

స్వర్గీయమగు నానంద మను ధనము లభించుచుండియు నేత్రముల గోచరింపఁజాలదు. పరమార్థమునిమిత్తము కావింపఁబడు మౌనయుతమగు బలిదానమును, నహంకారసమన్వితమగు ప్రకృతియొక్క క్రమబద్ధమగు దైనికోత్సర్గమును దృగ్గోచరము కానేరవు. ఇట్టి యాత్మసమర్పణమున కెట్టి కృత్రిమ పారితోషికమును, జనసామాన్యమందుఁ గరతలధ్వనులచేఁ బ్రశంసయు లభింపనేరవు. ఇయ్యది ప్రపంచముయొక్క దృష్టికిఁ జాలసమీపముగ నుండువారి దృష్టికంటె గుప్తముగా నుండుచుండును. కారణ మేమన చర్మచక్షువు లహంకారసంహారముయొక్క యాధ్యాత్మిక సమరదృశ్య సౌందర్యమును విలోకింపఁజాలవు.

ఈయాత్మసమర్పణము పరులచేఁ జూడఁబడనపుడు దీని నాచరించుటచేఁ గలుగు ప్రయోజనము సయితము శూన్యమే యని భావింపరాదు. ఏతదాత్మసమర్పణముయొక్క విశుద్ధానందమయప్రకాశకిరణములు సమస్తమానవకోటికి హర్షము నొసంగుచుండును. దీని పరోపకారశక్తి సువిశాలమయి యెంతదూరమయినఁ జేరఁగలదు. మనుష్యులిద్దానిని వీక్షింపలేకున్నను గ్రహింపలేకున్నను దీనియొక్క నైసర్గిక ప్రభావము సమస్తమానవులపైఁ బ్రతిబింబితమగుచుండును. అహంకారమును నిర్మూలించుటకు హృదయాంతరాళమున నీ వెట్టి ఘోరయుద్ధముల నొనరింపుచున్నదియు, శాశ్వతమగు నాత్మవిజయము నిమిత్త మెంతగాఁ బ్రయత్నింపుచున్నదియు మనుష్యులు గ్రహింపఁజాలరు. కాని వారు నూతన పరివర్తనమును బడసిన నీస్వభావమును స్నేహార్ద్రహృదయమును బవిత్రాశయములను సులభముగా గ్రహింపఁ గలుగుదురు. నీహృదయక్షేత్రమం దెట్టి భయంకరసంగ్రామము జరుగుచున్నదియు నాయుద్ధభూమియందు నీ కెన్నియాఘాతములు కలిగియున్నదియు, నాగాయములపై నీ వేమి యౌషధము నుపయోగింపుచుండునదియు, నాయౌషధముచే నీ కెట్టి విశ్రాంతి లభించినదియు గుర్తింపఁజాలరు; కాని తొల్లింటి కంటె నీవు విశేష సౌఖ్యానందదాయకములగు శక్తిసామర్థ్యములను, శాంతమును, ధైర్యమును, బవిత్రమగు నాధ్యాత్మిక

శక్తిని మాత్రము సంపాదించి యున్నాఁడని స్పష్టముగా గ్రహింపఁగలరు. ఇంతకంటె శ్రేష్ఠమును, ప్రేమపాత్రమును నగు పారితోషికము మఱి నీకెచ్చోటల లభింపఁగలదు ? ప్రేమ యొక్క సౌరభపూర్ణములగు కార్యములకు మానవుని కృత్రిమ ప్రశంస సువాసనలేనిదిగ గోచరింపఁగలదు. అహంకార శూన్యమగు హృదయముయొక్క పవిత్రాగ్నిజ్వాలలోఁ బ్రపంచముయొక్క కల్పితప్రశంసలు దగ్ధమయి భస్మావశేషములు కాఁగలవు. ప్రేమ తనకుఁ దానే పారితోషికము తనకుఁదానే యానందము. ఇంద్రియాదుల దుష్టచాంచల్యముచే బాధింపఁబడిన మనుష్యులకు విశ్రామస్థానమును, రక్షణమును విశ్వమునఁ గేవలయొక్క ప్రేమనుండియే లభింపుచున్నవి.

అహంకార పరిత్యాగమును, సంపూర్ణజ్ఞానానంద ప్రాప్తియు నేదేని యొకవిశాలమగు మహత్తరకార్యాచరణముచే లభింపనేరవు. అవి విశ్వముయొక్క సామాన్యజీవితమందలి యల్పోత్సర్గములఁ జీటికి మాటికిఁ గావింపుచుండుటచేతనే లభ్యములగుచున్నవి. నెమ్మదినెమ్మదిగాఁ గావింపఁబడునట్టి యాత్మోత్సర్గములమూలముననే సత్య మహంకారమును జయింపఁగలుగుచున్నది. ఈరీతిఁ బ్రతిదిన మహంకారమును జయింపుచు దుష్టభావములను, నపవిత్రవాసనలను, బాపప్రవృత్తులను దమన మొనరించునట్టి మనుష్యునిశక్తియు శౌచ

మును బుద్ధియు ననుదినపరివర్ధమానములయి వానిని గ్రమ
ముగా సత్యానందమును సమీపింపఁ జేయఁగలవు.

మానవుఁడా! నిత్యమును, సత్యమును నగు బ్రహ్మానం
దమును, దత్ప్రకాశమును, నీవు నీ బాహ్యమందుఁగాని, దూర
మందుఁ గాని భ్రాంతికి వశుఁడవయి యన్వేషింపకుము. దీనిని
నీవు నీలోపలనే యన్వేషింపుము. నీవు నీకర్తవ్యపాలనము
యొక్క సామాన్యములును, గుప్తములును నగు బలిదానము
లచే నీనిత్య సత్యమగు దివ్యానందమయమార్గమును బడయఁ
గలవు. అపుడు నీవాత్మవిజేత వను ప్రతిష్ఠ నంది శాశ్వతా
నంద మూర్తివయి వెలయుచుండఁ గలవు.

షష్ఠమ పరిచ్ఛేదము.

సహానుభూతి.

నీ వెప్పుడేని నీయాత్మను వీక్షింపఁదలంతువేని కఠినమును దీవ్రమును నగు దృష్టితో నవలోకింపుము; కాని పరులను జూచునపుడు విశేషమగు దయార్ద్రహృదయముతో నవలోకింపుము. ఊబినేలనుండి గడ్డి వెలువడునట్లు సామాన్యమానవుల ముఖమునుండి సదా దూషణవాక్యములును, నీతిశూన్యము లగు నుడువులును వెలువడు చుండును. సత్యభాషణమునకయి సర్వేశ్వరునిచేఁ బ్రసాదింపఁబడిన నీ శ్రీ ముఖమును బరుల దోష సంకీర్తనముచేతను, దుష్టభాషణమునను మలినముఁ గావించుకొనకుము. —ఇలాహ్విలరు బిలకాక్సు.

దుఃఖితులగు మనుష్యులను నీబాధ యెట్లున్నదని ప్రశ్నించుట నాపద్ధతికాదు, నేను స్వయముగా దుఃఖితులను గాంచి దుఃఖితుఁడ నయి దుఃఖము ననుభవింపుచుందును..

— వాల్టువిట్టుమేను.

మన మాత్మదమనశక్తిని బడసిన కొలఁదియుఁ బరుల
యెడ సహానుభూతిని గలిగియుండ సమర్థుల మగుదుము. నిర
తరము మనము మనయందే దయను గలిగియుండుచు మన
హృదయములయెడనే సహానుభూతిని బ్రకటించుకొనుచు నుం
నచోఁ బరులయెడ నేవిధమగు సహానుభూతిని వెల్లడింప
జాలము. మనము సదా మనప్రశంసను గుఱించియు, రక్షణ
మును గుఱించియు, నభిప్రాయమును గూర్చియు విచారించు
కొనుచున్నచో నన్యులతోడఁ బ్రేమపూర్వకముగ వ్యవహరింప
నేరము. పరులను గూర్చి ధ్యానమును గలిగియుండి నిజసౌఖ్య
మును గూర్చి యంతగా ధ్యానమును గలిగియుండకుండుటనే
మహాత్ములు సహానుభూతి యని వచింపుచున్నారు. సహాను
భూతి స్వసౌఖ్యమునకంటెఁ బరసౌఖ్యమునే మానవుని దృష్టి
పథమున నెలకొనఁ జేయుచుండును.

పరులయెడ సహానుభూతిని గలిగియుండుటకుఁ దొలుత
మన మవ్వారిస్థితిని గ్రహింపవలసి యుండును. మనము వారి
వాస్తవికమగుదశను గుర్తించునిమిత్తము వారివిషయమున
దొలుతనుండియు దురభిప్రాయమును గలిగి యుండరాదు.
మనము సదా నిష్పక్షపాతముతో వాని యథార్థమగు స్థితి
గ్రహింపవలసియుండును. మనము పరులయొక్క యాం
రికస్థితిలోపలకుఁ బ్రవేశింపవలయును. మన మువారి

వాస్తవికస్థితిని వారినేత్రములతోడనే వీక్షించి, వారియను భవమును సాంగముగఁ బరిశోధించి, గ్రహించి వారివలె నయిపోవు టావశ్యకము. నిస్సందేహముగ మనకంటె విశేష మగు బుద్ధిని, జ్ఞానమును సంపాదించి యున్నవారియెడ మన మీరీతి వర్తింపఁజాలము. మనకంటె నధమస్థితియం దున్న వారితో నయితము మన మీరీతి వర్తింపనేరము. కారణ మే మన సహానుభూతియు, స్వార్థమును నొకేస్థానమునం దుండ నేరవు. మన మేపాపములనుండియు, దుఃఖములనుండియు నవి రామమగు కృషిచే సాఫల్యమును సంపాదించియుంటిమో, అట్టి పాపవిషాదభరమునఁ గ్రుంగి కృశింపుచుండు మానవుల యెడ విశేషమగు సహానుభూతిని వెల్లడింప సమర్థులమయి యున్నారము. ఏపురుషుని జ్ఞానానుభవము మనబుద్ధిబలమును మించియుండునో, అట్టి మహనీయుని మనము సహానుభూతి యొక్క మాటునఁ గప్పుపుచ్చి యుండఁజాలము, కాని మన యొక్క సహానుభూతి నేటికిని మనల బాధింపుచున్న విషాద భయములనుండి విమోచనమును సంపాదించుటలో మహా పురుషలకును సహాయభూతము కాఁగలదు.

పక్షపాతమును, దురభిలాషలును సహానుభూతియొక్క విశాలమార్గమునఁ బ్రతిబంధకము లగుచున్నవి. అహంకారము సహానుభూతిపరిగ్రహణమునుండి సదా హృదయమును నిరో

ధింపుచుండును. పూర్వమునుండియు నెవ్వానియెడ నీహృదయ మందు ద్వేషముకలదో వానియెడ నీవు సహానుభూతిని గలి యుండఁజాలవు. ఏ మానవునియం దయినఁ దొలుతనుండి నీహృదయమునం దీర్ష్య నెలకొనియున్నచో ఘోరవిపత్తు స్తుఁడ వయియుండియు నీ పట్టివాని సహానుభూతి నపేక్షింపఁ జాలవు. నీ వేమానవునియందుఁ దొలుతనుండియు జుగుప్స (ఏవగింపు) ను గలిగియుందువో వాని జీవితముయొక్క యథా ర్థతను స్పష్టముగా గ్రహింపఁజాలవు. పాశవికబుద్ధిచే నొక మానవునియం దీర్ష్యను గలిగియుందువేని నీవు వాని నెట్టిదీన దశయం దుండగాఁ జూచినను విచారింపనొల్లవు. నీవు వాని యెడ నీహృదయమునం దెట్టిదుర్భావములను, దురభిప్రాయము లను గలిగియుందువో వాని ననుసరించియే నీచే ద్వేషింపఁ బడుచున్న వానియొక్క జీవితసత్యమును నిశ్చయింపఁ గలుగు దువు. నీవు నీయొక్క యశుద్ధమును, గారణశూన్యమును నగు యభిప్రాయము ననుసరించియే వానియందలి కీడును గ్రహింపఁ గలుగుదువు, కాని మేలు నావంతయు గుర్తింప నేరవు.

నీవు పరులయొక్క యథార్థతను గ్రహింప నభిల షింతువేని నీకును, బరులకును మధ్యగల వైమనస్యమును స్వార్థమయభావములను, బక్షపాతమును విసర్జించివేయుము,

పరుల కార్యములకు కవాంతరములఁ గల్పింపకుము. వారి యభి ప్రాయములను, విశ్వాసములను దూషితము లని సిద్ధాంతీక రింపఁగడంగకుము. కొంచెము సమయమునకయినను నిన్ను నీవు దూరముగా నుంచుకొని పరులస్థితి నవలోకింపుము. కేవల మీరీతి నీవు సదా పరుల సహచరుఁడవయి వారిజీవిత చారిత్రమును, జ్ఞానానుభవమును సంపూర్ణముగా గ్రహింతు వేని పరులను గాంచి యెపుడును దూషింపఁజాలవు. అన్యులను బాగుగా గ్రహించియుండకుండుటవలననే నీవు వారియుద్దేశ్య ముల నతిక్రమింపుచు, వారిని దూషించుటకేని సందేహింప కున్నాఁడవు. మనుష్యుఁడు విశుద్ధచారిత్రుఁడయి, ఆత్మవిజయ మును బడయునందాక, పరులవాస్తవికస్థితిని గ్రహించుట యందు సమర్థుఁడగుటయు సంభవింపనేరదు.

వృద్ధియుఁ, బరిపక్వస్థితియు, వ్యాపనమును జీవిత మనఁ బడుచున్నవి. ఒకవిధముగాఁ జూచినచో దుర్మార్గునందును, సన్మార్గునందును—పాపియందును, బుణ్యాత్మునందును గేవ లము శ్రేణియొక్కయుఁ, గ్రమముయొక్కయు భేదము తక్క విశేషమగు తారతమ్య మేమియుఁ గానరాకున్నది. పుణ్యాత్ముఁ డొకప్పుడు పాపాత్ముఁడే. పాపియు భవిష్యత్తు నందుఁ బుణ్యాత్ముఁడు కావచ్చును. పాపాత్ముఁడు బాలుఁడు. పుణ్యాత్ముఁడు వృద్ధుఁడు. సదా యాటవస్తువులచేఁ గ్రీడింపు

చుండు వారనియు, జ్ఞానశూన్యులనియు, గురుజనాజ్ఞలను దిరస్కరించువారనియు భావించి, బాలకులనుండిదూరముగా నుండుచుండుపురుషునకును, బాపాత్ములను దుష్టులనిభావించి వారినుండి భేద మావంతయుఁ విముఖుఁడయి యుండు మనుష్యునకును గానరాదు.

జీవితము సమానమయినది. కాని చూచుటకు దీనికిని భేదము లనేకములు కలవు. పుష్పము వృక్షమునుండి భిన్నమగు పదార్థముకాదు. ఇది వృక్షముయొక్క విశేషాంగము; దళముయొక్క రూపాంతరము. బాష్పము జలమునుండి భిన్నమగు పదార్థముకాదు. అదియు సలిలముయొక్క మఱియొకరూపము. పుణ్యాత్ముఁడు పరిపక్వమయినట్టియుఁ, బరిణతుఁడయినట్టియుఁ బాపాత్ముఁడే.

అజ్ఞానకారణమున నశుద్ధకార్యప్రణాళికయం దభిరుచిని గలిగియుండు యపరిపక్వబుద్ధిసంపన్నుఁడే పాపాత్ముఁడు. విశుద్ధమును, సత్యమును, నిత్యమును నగు కార్యవిధానమునం దాసక్తుఁడయియుండు పరిపక్వధీయుతుఁడే పుణ్యాత్ముఁడు. ఒకపాపాత్ముఁడు మఱియొకపాపాత్ముని దూషితు నొనరించుచుండును. కారణమేమన దోషముల నెన్నుటయే కార్యముయొక్క యపరిశుద్ధవిధాన మనఁబడుచున్నది. పుణ్యాత్ముఁడు పాపాత్ముని దూషింపనొల్లఁడు. కతమేమన తానుసయిత మొకప్ప

డట్టి నీచస్థితియందే యుంటినను స్మృతిని గలిగియుండుచుం డును. కావున నతఁడా పాపాత్మునిఁ దనయనుజునిగను, బ్రియ మిత్రునిగను భావించి వానియెడ గంభీరమగు సహానుభూతిని గలిగియుండుచుండును. కతమేమన సహానుభూతిని గలిగియుం డుటయే కార్యముయొక్క విశుద్ధమును, బరమోజ్జ్వలమును నగు ప్రణాళికయయియున్నది.

సమస్తమానవులయెడ సదా విశాలమగు సహానుభూ తిని గలిగియుండుచుండు పరిపక్వ బుద్ధియుతుఁడగు మహాత్మ నకుఁ బరుల సహానుభూతితో నిమిత్తమేమియు నుండఁజాలదు. హేతువెద్దియన బాపసముదాయములను, దుర్భరవిషాదభయ ములను సంపూర్ణముగా జయించి నిరంతర బ్రహ్మానంద నిమ గ్నుఁడయి యుండుచుండును. దుఃఖితులకుఁ బరుల సహానుభూతి యత్యంతాపేక్షణీయమయి యున్నది. పాపములఁ గావించు వార లవశ్యము క్లేశముల ననుభవింపఁగలరు. మానసికమును దైహికమును నగు ప్రతిపాపమునకు మాఱుగా దుఃఖము నవ శ్యము ననుభవింపవలసియుండునని విశ్వసించు మనుష్యుఁడు పరులదోషముల నెన్నుటను విసర్జించివైచి, పాపసంభూతములగు దుఃఖములకు గురియగుచున్నవారలఁ గాంచి, మహోదార మగు సహానుభూతిని వెల్లడింప నారంభించును. మనుష్యుఁడు తన్ను విశుద్ధునిగను, బవిత్రచారిత్రునిగను జేసికొనఁగలిగి నపుడే తా నీరీతి భావింప నారంభించును.

మనుష్యుఁడు తనస్వాంతముయొక్క సమస్తవికారము లను సంస్కరించుకొని, స్వార్థమయవాంఛలఁ బరిమార్చి, క్రూరాహంకారముల పాదదళిత మొనరించివైచినంతనే సమస్త విధములగు మానవానుభవములను ననగా సకల పాప దుఃఖశోకభయోద్దేశ్యములను సంపూర్ణముగాఁ గెలువ నేర్చి పవిత్రమగు ధర్మనీతిని స్పష్టముగా, సాకల్యముగా గ్రహింప సమర్థుఁడగుచున్నాఁడు. తన పవిత్రహృదయము యొక్క విశుద్ధమగు దృష్టితోఁ బరులఁ జూడ నేర్చిన వ్యక్తి, వారల నవశ్యము కరుణాపాంగముల వీక్షింపఁ సమర్థుఁ డగుచున్నాఁడు. అతఁడు పరులను దనదేహముయొక్క భాగముగనే భావింపుచుండును. ఆకరుణామూర్తి స్వప్నమందేని పరులను బ్రత్యేకదృష్టితో నవలోకింపనొల్లక పతితులుగ భావింపక వారి విషయమం దే రీతిఁ దలపోయుచుండును. "నే నేరీతిఁ దొలుతఁ బాపాచరణమున కియ్యకొంటినో, ఆచందముననే వీరును బాప మాచరింపుచున్నారు; క్లేశములనే నేపగిది ననుభవించియుంటినో, ఆవడుపుననే వీరు నయిత మనుభవింపుచున్నారు, నే నేభాతి నంతముననుశాంతిసౌఖ్యమును సంప్రాప్తింపఁ జేసికొనియుంటినో, వీరును నట్టి చిరశాంతి సంపాదింపఁ గలరు."

అజ్ఞానమునకుఁ గారణభూతమయి, కలుగనున్న దుఃఖమును రహస్యముగఁ గప్పిపుచ్చియుంచి పాపాత్మునిఁ దాకొ

త్రికముగ సుప్రసన్నచిత్తుని గావింపుచుండు పతితుని చారిత్రమందలి నిగూఢ పాపమును గ్రహించునట్టియుఁ బరులదోషముల లెక్కింప నట్టియు, సమస్త జనులయెడ సహానుభూతిని గలిగి వర్తింపుచుండు నట్టియుఁ, బ్రబలమగు పక్షపాతమును గలిగి యుండనట్టియు మనుజుఁడే యథార్థమగు సజ్జనుఁడు; ధీమంతుఁడు.

మానవుని బుద్ధి యెంతవఱకు వ్యాపింపఁగలదో, అంతదనుక మనుష్యుఁడు తన సహానుభూతిని విస్తరింపఁజేసికొనఁ గలుగుచున్నాఁడు. అతఁడెన్ని ప్రయత్నములొనర్చినను బుద్ధిని మించిన సహానుభూతిని, సంపాదింప నేరఁడు. మనుష్యుఁడు దయార్ద్రహృదయుఁడును, వినయశీలుఁడును నగుచున్న కొలఁదియుఁ దనబుద్ధి నభివృద్ధి గావించుకొన సమర్థుఁడగును. సహానుభూతి సంకుచితమగుటచే మానవహృదయమును సంకుచిత మగుచున్నది. సంకీర్ణమగు నంతఃకరణముచే జీవనజ్యోతి దూషితమయి మానవుని సౌఖ్యమును నశింపఁజేసి వేయఁగలుగుచున్నది. సహానుభూతిని విస్తృత మొనరించుకొనుటయందే మానవుని జీవితము ప్రతిభాసముపేత మయి, ప్రకాశవంత మయి హర్షాబ్ధి నోలలాడఁగలదు. అట్టి యుత్తమజీవిత సంపన్నుఁడగు వ్యక్తియే జనసామాన్యమున కానందమయమును, బ్రకాశభాసురమును నగు భవసంతరణ మార్గమును బ్రదర్శింపఁ గలుగుచున్నాఁడు.

పరులయెడ సహానుభూతిని గలిగియుండుట పరుల దేహములను దన దేహముతో నేకీభవింపఁ జేసికొనుటవంటిది. సమస్త జీవకోటియెడ యథాశక్తి సమానభావమును గలిగి యుండుటయే శ్రేయస్కరము, కారణమేమన స్వార్థశూన్య మగు ప్రేమచే నతిశీఘ్రముగ నైకమత్య ముదయించుచున్నది. సమస్త జీవరాసులయెడ స్వార్థశూన్యమగు ప్రేమను గలిగి యుండి వానియన్నింటియందుఁ దన్మయుఁడయి యుండు మనుష్యుఁడు ప్రపంచముయొక్క సర్వవ్యాపకమగు ప్రేమను, నీతిని, బుద్ధిని గ్రహింపఁ గలుచుచున్నాఁడు.

పరులను దన సహానుభూతినుండి దూరముగా నుంచు చున్నంతపర్యంతము స్వర్గము, శాంతి, సత్యము మానవుని సమీపించనేరవు. అతని సహానుభూతి సమాప్తమయిన సీమ యందే ఘోరాంధకారమును దుఃఖమును, భయంకరోపద్రవ ములును బ్రారంభము లగుచున్నవి. కారణమేమనఁ బరులను దనప్రేమనుండి దూరముగా నుంచుట యన మనుష్యుఁడు తన్నుదానె నిర్మల ప్రేమానందమునుండి దూరమొనరించు కొనినవాఁడయి స్వార్థముయొక్క ఘోరాంధకారమయమగు కారాగారమునఁబడి క్షీణించుటయే యని గ్రహింపఁదగును.

మానవుని సహానుభూతి యపార మయినపుడే వానికి సత్యముయొక్క యనంతమగు ప్రకాశము దృగ్గోచరము

కాఁగలదు. అసీమమగు ప్రేమయందే పాగములేని నిర్మలానందము నెలకొనియున్నది.

సహానుభూతియే ఆనందము. ఇందు సర్వోత్తమంబగు నిర్మలానందము దృష్టిగోచరమగుచున్నది. సహానుభూతి స్వర్గీయము, కతమేమన నిద్దాని ప్రకాశమందు సమస్తవిధము లగు స్వార్థమయభావములు నష్టమయిపోవ నెల్లరతోడ నైక్య భావము ననగా నాధ్యాత్మికసమత్వముయొక్క సుదృఢ సాంగత్యమును గలిగియుండుటచే నత్యంతపవిత్రమగు బ్రహ్మా నందము లభించుచున్నది. మనుష్యుఁడు సహానుభూతిని గలిగి యుండుటను విసర్జించినంతనే వానిజీవితము, దృష్టి, జ్ఞానము వృథా యగుచున్నవి.

మానవుఁడు పరులయెడ స్వార్థమయ భావములను గలిగియున్నంత దనుక వారియెడ యథార్థమగు సహానుభూతిని గలిగియుండఁజాలఁడు. వాస్తవికమగు సహానుభూతిని గలిగి యుండు వ్యక్తి పరులను వారి నిజస్థితియందున్నరీతి నవలోకింపఁ బ్రయత్నమొనరించుచు, వారి విశేషములగు పాపము లను, వాసనలను, దుఃఖములను, విశ్వాసములను, బక్షపాత ములను గ్రహింపఁ జూచుచుండును. అతఁడంతమునకుఁ బరు లాధ్యాత్మికాభివృద్ధియం దెంతవరకు సఫలత నందినదియు, వారియనుభవ మెంతవరకున్నదియు, వారు తమదశ నిపుడు

పరివర్తన మొనరించుకొనఁగలుగు నదియు, లేనిదియు స్పష్టముగా గ్రహింపఁ గలుగుచున్నాఁడు. జనులు తమకుఁగల జ్ఞానము ననుసరించియే విచారింపుచుఁ గార్యమొనరింపుచుందు రని యాతఁడు గ్రహించును. వారి హీనబుద్ధియు, జ్ఞానమును బ్రశస్తములగు నుదాహరణముల మూలమున సాహాయ్యమును, నభివృద్ధిని బడయుచుందు రనియుఁ, గాని తత్క్షణము వారు సంపూర్ణమగు పరివర్తనమునకుఁ బాల్పడఁ జాల రనియు నతఁడు గుర్తింపుచుండును. వివేకము, ప్రేమ, దయ, శ్రద్ధ, సహానుభూతి యను పుష్పములు వృద్ధియగుటకును, వికసించుటకును సమయ మావశ్యకమయి యున్నది. కాలవ్యవధితోఁబాటు తత్సద్గుణ సుమనోవికాసమున కయి యీర్ష్యావహాధ్యములను వంధ్యశాఖలను దత్క్షణమే ఖండింప వలసుపడదు.

ఇట్టి దయామయుండగు సత్పురుషుఁడు తనతోఁ బరిచయమును గలిగియున్నట్టి సమస్తమానవుల యాభ్యంతరిక జగత్తుయొక్క ద్వారము నన్వేషింపుచున్నాఁడు, అతడు ఆద్వారమును గనిపెట్టి దానిని దెఱచి, లోనఁ బ్రవేశించి వారి జీవిత మందిరమున నివసింపుచు వారెల్లరతోడ నైక్యమును బొందుచున్నాఁడు. అపు డతనికి ధిక్కరించుటకును, గోపించుటకును నీర్ష్యనువహించుటకును నెట్టిస్థానమును లభింపకపోవుటచే వాని హృదయమందు విశేషమగు ననుకంపయు, ధైర్యమును, బ్రేమయు నుదయింప నారంభింపుచున్నవి.

అప్పుడతఁడు తన్ను సర్వమయునిగఁ జూడ నారంభించుచు సకలమానవులు తన యితరదేహములనియుఁ, వారిప్రకృతులు తనస్వభావమున కనుగుణ్యము లయినవనియుఁ, గేవల మవ్వారియందు న్యూనాధికభావముయొక్క తారతమ్యము మాత్రమే కలదనియు భావింపఁజొచ్చును. అతనికి బరుల హృదయములందుఁ బాపప్రవృత్తులు పనిసేయుచున్నట్లు గోచరించినచోఁ దత్క్షణమే యతఁడు తన హృదయమును నామానసమందు సయిత మిట్టిదుష్ప్రవృత్తులు లేవుకదా యని నిత్యము పరీక్షించుకొనుచుండును. అట్టిపరీక్షయం దతని పవిత్రాంతఃకరణము 'మహాశయా! నీ వెట్టిపాపము నాచరించియుండలేదు. కావున భీతిల్లకుము.' అని గంభీరముగఁ బ్రత్యుత్తరము నొసంగుచుండును. ఆ సత్పురుషుఁడు పరులయందుఁ బుణ్యప్రవృత్తిని వీక్షించినతోడనే హర్షితస్వాంతుఁడయి యిప్పటికిని విశేషమగు శక్తిని బడసి పరిపక్వస్థితిని సముపార్జించియుండునట్టి తన మానసమం దట్టి పుణ్యప్రవృత్తి కలిగినదా లేదా యని దీర్ఘముగ విచారించుచు ననుదిన మద్దాని ప్రాప్తికయి కృషిసలుపుచుండును. ఒకనిపాపము సమస్తజనులపాపము. ఒకరిపుణ్య మెల్లరసుకృతము. ఒకమనుష్యుఁ డితరమనుష్యులనుండి భిన్నముగా సృజింపఁబడి యుండలేదు. ప్రకృతియొక్క భేదమేమియులేదు, కేవలము స్థితియొక్క తారతమ్యమే కానఁగుచున్నది. మానవుఁ డెవఁడయినఁ దనకంటెఁ బవిత్రుఁడుగఁ

నున్న యొకవ్యక్తినుండి తన్ను భిన్నముగా భావించినచోఁ గేవల మది యతని యజ్ఞానమేయగును. వాస్తవ మాలోచింప గర్భ దరిద్రుఁడును సార్వభౌమునినుండి భిన్నమగు పదార్థము కాదు. మనుష్యత్వమంతయు నభేదమయినది. సహానుభూతియొక్క పవిత్రమందిరమందుఁ బుణ్యాత్ములును, బాపాత్ములును సమా వేశమయి సంక్షోభవింపుచున్నారు.

మహాప్రభువగు జీససునుగూర్చి బైబిలువంటి పవిత్ర మతగ్రంథ మీరీతి నుడువుచున్నది. "ఆమహానుభావుఁడు సకల ప్రపంచముయొక్క పాపభారమును దన భుజస్కంధములపై వహించెను. అతఁడు సోదరమానవులగు పాపాత్ముల నెల్లర నుండి తన్ను బ్రత్యేకవ్యక్తిగ భావించియుండలేదు. దయానిధి యగు నతఁడు పాపులలోఁ ద న్నొకనిగ భావించుకొనియెను. సకలజీవరాసులతోడ నతనికిఁగల యిట్టిసమభావ మతని జీవిత మందు సమస్తమానవులకు స్పష్టముగ గోచరించెను. భయం కరపాపములయొక్క కారణముచే జనసామాన్యముచే విస ర్జింపఁబడిన మహాపాపుల నెల్లర దయామయుండగు జీసను గాఢాలింగన మొనరించుకొని, వారి యవనతికయి దుఃఖా శ్రువుల రాల్చుచు వారియెడ బ్రగాఢమగు సహానుభూతిని వెల్లడించెను. ఆ మహనీయుఁడు లోకకల్యాణము నిమిత్తము దుర్భరకష్టముల ననుభవించి తుదకుఁ దనప్రాణములను సయి తము బలిదానముఁ గావించెను."

ఎల్లరికంటె సహానుభూతి యెవ్వానికి విశేష మావశ్యక మయి యున్నది? పుణ్యచారిత్రుఁడును, ధీరుఁడును, జ్ఞానియు, మహాత్ముఁడును నగు వ్యక్తి ప్రత్యేకముగా సహానుభూతిని సంపాదింప వలసిన యవసరము లేదు. జ్ఞానశూన్యుఁడును, ఫలింప నట్టి పాపమును గలిగియున్నట్టి మనుష్యుఁడును మిక్కుటముగా సహానుభూతిని సంపాదింప వలసియున్నది. మానవుఁడు పాపాత్ముఁడయిన కొలఁదియు దుఃఖితుఁడు కావలసివచ్చుచుండును. పాపవిషాద విమోచనమునకు సహానుభూతియే దివ్యమగు సాధనము. జీసనుప్రభువు ఈ విషయమయి యొక్కచో నీరీతి వచించియున్నాడు:—"నేను పుణ్యాత్ములకొఱకు భువి నవతరించి యుండలేదు. పాపులను వారి పాపాచరణమునకయి పశ్చాత్తాపతప్తులఁగావించు నిమిత్తమే యిహమున కేతెంచి యున్నాడను." జీసనుప్రభువుయొక్క శుభవచనములచే సహానుభూతి పుణ్యాత్ముల కనావశ్యకమనియుఁ, బాపుల కత్యంతావశ్యకమనియు స్పష్టపడుచున్నది. దీర్ఘకాలపర్యంతము దూషితకార్యములచే భయవిషాదముల ననుభవింపఁ బాపసంచయ మొనరించునట్టి మానవునకే ముఖ్యముగా సహానుభూతి యపేక్షణీయ మయియున్నది.

ఒకవిధమగు పాపకర్మ నాచరించు మనుష్యుఁడు మఱొకవిధముగనున్న పాపము ననుష్ఠించువ్యక్తిని నీచునిగను, ఘోరాపరాధిగను భావింపుచున్నాఁడు. వాఁడు తనయొక్కయు,

మఱియొకనియొక్కయుఁ బాపములు భిన్నవిధము లయి యున్నను దుద కన్నియు నొక్కటియేఁ యని గ్రహింపజాలఁడు, వాఁడు సమస్తవిధములగు పాపము లొకటే యనియు, కేవలము వానియొక్క రూపములందే భేదము కలదనియు విచారింప కుండును. మానవుఁడు తా నెంత పాపాత్ముఁడో, పరులు నయిత నట్టి పాపాత్ములే యని నిర్ణయింపుచుండును. వానికి సత్యజ్ఞానము కలిగినంతనే పాపమునుండి విముక్తత్వమును బడ య యత్నింపుచున్నాఁడు. వాఁడట్లొనరించి పరులను నయితము పాపాత్ము లని నుడువనొల్లనివాఁడయి సమస్తజనులయెడ సంపూర్ణమగు సహానుభూతిని వెల్లడింప నారంభింపు చున్నాఁడు. ఇంద్రియదాసులును, బాపాత్ములును నగు మనుష్యులు పరస్పరము దూషించుకొను చుండుటయు, గర్హించు కొనుచుండుటయు సృష్టియొక్క స్వాభావికనియమ మయినది. సమస్తజనులచే దూషింపఁబడుచు, గర్హింపఁబడుచు నున్న భ్రష్ట మానవుఁడు లోకముయొక్క ధిక్కారమును మంచిగ భావించి నా యపరాధముల వలననే లోకము నన్ను నిందింపుచున్నది కదా యని విచారింపుచున్నచో నవశ్య మతని కత్యద్భుతమగు నున్నతిమార్గము లభింపఁగలదు. వాఁ డంత బరులదోషముల లెక్కించుటను విసర్జించివేయుచున్నాఁడు.

యథార్థముగ సజ్జనుఁడగు మనుష్యుఁడు పరనిందకుఁ గడంగ నొల్లఁడు. ఇట్టిమనుష్యుఁడు స్వార్థపరత్వమును, సంధ

ప్రియమగు నుద్వేగమును దూరమొనరించివైచి, ప్రేమను, శాంతిని, గలిగియుండి సమస్తవిధములగు పాపములను, దత్సంభూతములగు దుఃఖక్లేశములను స్పష్టముగా గ్రహింపఁగలుగుచున్నాఁడు. వాఁడు నిద్రనుండి మేల్కాంచి, జ్ఞానప్రకాశమును బడసి, స్వార్థమును విసర్జించి సమస్తమానవలోకముయెడ నిర్మలమగుసహానుభూతిని గలిగియుండుచున్నాఁడు. ఇట్టి మానవోత్తముని మూఢులు దూషించినను, దోషిగ నిశ్చయించినను, నసహ్యించుకొనినను వాఁడు కోపమును జెందక కీడునకు మాఱుగా నెల్లరికుపకార మొనరింపుచు వారియెడ సంపూర్ణమగు సహానుభూతిని బ్రకటింపుచున్నాఁడు. అతఁడట్లు తనకపకార మొనరించు వారికిని మేలు సేయుచు "నీమానవులు తమహృదయమందిరముల వ్యాపించియున్న గాఢాజ్ఞానాంధకారముయొక్క కారణమున నన్ను ద్వేషింపుచున్నారు, ఇందుచే నా కేమియు నష్టము లేదు. వీర లవశ్యము తమ దుష్కర్మలయొక్క ఫలితము ననుభవింపఁగలరు." అని భావింపుచుండును.

ఆత్మదమనము, జ్ఞానవృద్ధి యను సద్గుణసాధనములచే ద్వేషించువారిని బ్రేమించువిధము నభ్యసింపఁదగును. మానవుఁడా! నీ వెపుడును బరులొనరించు కీడువైపునకు నీదృష్టిని బ్రసరింపఁ జేయకుము, సదా నీహృదయమునే పరిశీలించుకొనుచుండుము. అట్లు పరిశోధించుకొనుచుండుటచే నీ

స్థూలదృష్టికిఁ గానరానట్టి దోషములెన్నియో నీవిజ్ఞాననేత్రముసకు గోచరింపఁగలవు. నీవు నిజదోషములను, స్వీయాపరాధములను గ్రహింప నారంభింతువేని, పరులను నిందించు దురభ్యాసమును విసర్జించి నిన్ను నీవే ధిక్కరించుకొనుచుండఁ గలవు. సామాన్యరీతిచేఁ జెప్పఁబడు సహానుభూతి వాస్తవమగు సహానుభూతి కానేరదు, కాని యది యొక విధమగు నైహికస్నేహము. మనయందు స్నేహాతిశయమును వెల్లడించు వారిని మనముసయితము ప్రేమించుట మనుష్యునియొక్క స్వాభావిక ధర్మమయియున్నది. కాని మనయం దెట్టి స్నేహమును గలిగియుండక, ద్వేషింపుచుండునట్టి వారియెడఁ జూపఁబడు నిర్మలమగు స్నేహమునే పవిత్రమగు సహానుభూతి యని నుడువు టుచితము.

సహానుభూతియొక్క యావశ్యకతయే దుఃఖక్లేశములకు ముఖ్యకారణము. దుఃఖము ననుభవించియుండని ప్రాణియే భూతలమున లేదని చెప్పవచ్చును. దుఃఖమునుండియే సహానుభూతి యుదయించియున్నది. ఒక్కసంవత్సరమందుగాని లేక యొకజీవితకాలమందుగాని మానవహృదయము దుఃఖముల ననుభవించి పవిత్రమును, స్వచ్ఛమును గానేరదు, కాని చీటికి మాటికి భువిపై జన్మింపుచు దుఃఖమునందియే మనుష్యుఁడు తన స్వానుభవముయొక్క సువర్ణమయఫలితమును బడయు

చున్నాఁడు. అతఁడు తత్ఫలితముగఁ బ్రేమ, జ్ఞానము లను మహోజ్జ్వలరత్నములఁ బ్రాప్తింపఁజేసికొనుచున్నాఁడు. ఈ చందమున జన్మజన్మాంతరములకుఁబిదప రహస్యమును గుర్తించి మనుష్యుఁడు సహానుభూతిని దగ్గఱకుఁ జేరఁదీయుచున్నాఁడు. నియమోల్లంఘనమే మహాపాపము. మనుష్యుఁ డజ్ఞానము చే నియమముల నతిక్రమించుచున్నాఁడు. పాపమే క్లేశము. ఒక పాపమునే మాటి మాటి కొనరించుటచేఁ దత్ఫలితమగు క్లేశ మును మానవుఁడు చీటికి మాటికి ననుభవింప బాధ్యుఁడగు చున్నాఁడు. వాఁడీరీతిఁ బదేపదే కష్టముల ననుభవించి, తన్నియ మముయొక్క జ్ఞానమును బొందుచున్నాఁడు. వాఁడు జ్ఞాన మును బడసినంతనే వానిహృదయసరోవరమునం దుదయించి యున్న పవిత్రమును, సుందరమును నగు సహానుభూతి యను వారిజము వికసింపఁ గడంగుచున్నది.

దయయు, సహానుభూతియొక్క యొక యంశమే. ప్రపంచమందు దుఃఖితులయొక్కయు, విపద్గ్రస్తుల యొక్కయు విషాదభయముల దూరమొనరించి వారికి ధైర్యమును గలి గింప దయయే యుత్తమోత్తమంబగు సాధనరాజముగ నున్నది. "దయ, శక్తిశూన్యులనిమిత్తము ప్రపంచమున శిరీషకుసుమ కోమల మొనరించుచున్నది, శక్తిసంపన్నులకొఱకు విశ్వమును సమున్నతము గావించుచున్నయది."

క్రౌర్యమును, కృపారాహిత్యమును, దోషారోపణము ను, క్రోధమును, దొలఁగించుటచే దయ వర్థిల్లుచున్నది. ఒకా నొక పాపాత్ముని స్వయంకృతాపరాధము యొక్క భయంకర ఫలితము ననుభవించుచుండఁ గాంచి కఠినహృదయముతో "ఈ దుర్మార్గుఁడు తనపాపమున కుచితమగు ఫలము ననుభవించు చున్నాఁ" డని వచించు మనుష్యుఁడు దయార్ద్రహృదయుఁడు దయారసముచే దుఃఖితుల హృదయతాపము నుపశమింపఁ జేయనేరఁడు. మనుష్యుఁడు ప్రాణికోటిపైఁ గఠినమగు బుద్ధి వహించుచు యథోచితసమయములందు సహానుభూతిని వెల్లడింపకుండ నుండుచున్న కాలఁడియు వానిహృదయము సంకీర్ణ మయి, వాని యానందమును క్షీణింపఁజేయుచు వానిచిత్తసీమ యందు దుఃఖబీజముల నాటుచుండఁగలదు.

తనకంటెఁ బరులయొక్క ప్రశస్తతరమగు విజయమును గాంచి సంతోషించుచు నాసాఫల్యమును స్వకీయముగనే భావించు పరోన్నతిని సహించుబుద్ధియే సహానుభూతియొక్క ద్వితీయాంగము. తనశాత్రవులయొక్క కల్యాణమయస్థితిని గాంచి సంతోషించునట్టియు, ద్వేషమునుండియు, నీర్ష్యనుం డియు, జుగుప్సనుండియు విముక్తుఁ డయినట్టియు మనుష్యుఁడు నిస్సందేహముగ సమస్తవిధముల ధన్యుఁడు.

తనకంటె హీనతరములును, క్షుద్రములును నగు ప్రాణుల రక్షించుట సయితము సహానుభూతియొక్క యొక

వంగమయి యున్నది. నోరెఱుంగని జంతువులయొక్క సంరక్షణము నిమిత్తము విశేషమగు సహానుభూతి యపేక్షింపఁబడుచున్నది. దీనుల రక్షణమే శిక్షణము(దండనము) కంటె శక్తియొక్క శోభను వృద్ధిఁ గావించుట కుత్తమసాధనమయి యున్నది. క్షుద్రజీవసంరక్షణముననే మానవజీవితము చరితార్థమగును గాని జీవహింసచే నెప్పటికిని గానేరదు.

జీవితములన్నియు నొకటియే. క్షుద్రాతిక్షుద్ర మగు ప్రాణిసయితము మహాప్రాణినుండి శక్తియొక్కయు, బుద్ధియొక్కయు న్యూనతాధిక్యములయందుమాత్రము భిన్నముగా నుండుచుండును. తదితరవిషయములన్నింటియందు జీవులన్నియు సమానములే. మానవుఁడు దయార్ద్రహృదయుఁడయి జీవసంరక్షణమునకుఁ గడంగినచో వాని సంపదలును, సౌఖ్యానందములును దినదినాభివృద్ధి నందఁగలవు. దీనికి విపరీతముగా మనుజుఁడు వివేకమును బాసి కఠినబుద్ధిచేఁ బ్రాణికోటికి దుఃఖక్లేశముల నొదవింపుచున్నచో వాని యైశ్వర్యమడుగంటి పోఁగలదు. వాని సౌఖ్యానందము లంతర్హితములయి పోఁగలవు. ఒకప్రాణి మఱొకప్రాణిని సంహరించి భుజింపుచున్నను, ఒకయుద్యోగము మఱొక యుద్యోగమును నష్టమొనరింపు చున్నను మానవుఁడు వానితో నిమిత్తము లేక సాత్వికప్రకృతిని సంపాదించిన హితమును బడయఁ

గలఁడు. స్వాతికస్వభావమును మనుష్యుఁడు దయ, దాక్షిణ్యము, ప్రేమ, సహానుభూతి, స్వార్థత్యాగము మొదలగు పవిత్రకర్మలవలననే వృద్ధిగతమును, సురక్షితమును, బరిపక్వము ను జేసికొనఁగలుగుచున్నాఁడు.

మనుష్యుఁడు తాను పరులయెడ సహానుభూతిని వృద్ధిఁగావించుచుఁ దనయెడఁ బరులహృదయములందు సత్యాధికమగు సహానుభూతిని గలిగింపఁ జేసికొనుచున్నాఁడు. పరులయెడ వెల్లడింపఁబడు సహానుభూతి వ్యర్థముకానేరదు. అధమప్రాణి సయితము సహానుభూతియొక్క స్వర్గీయస్పర్శచే గృతజ్ఞతను వెల్లడింప నారంభించుచున్నది, కారణ మేమన సహానుభూతి సకలప్రాణికోటిచే సులభముగా గ్రహింపఁబడు నొక విశ్వవ్యాపక మగు భాష. అమెరికాయందలి డారటమూరు నగరముయొక్క పరమ దుర్మార్గుఁడగు నేరస్థుఁడు తన యసంఖ్యాకములగు నపరాధములచే వివిధనగరములందు రమారమి నలుబదివత్సరములకాలము కారాగారబద్ధుఁడయి యుండెను. సమస్తజనులు వాని నొక ఘోరహంతకునిగను, భయంకర పిశాచముగను భావించుచుండిరి. చెరసాలలందుండు ప్రభుత్వోద్యోగీయు లతని సంస్కరణమం దావంతవిశ్వాసముఁనయినఁ గలిగి యుండఁ జాలకుండిరి. ఒకదివసమం దాధూర్తుఁడు బంధింపఁబడుచున్న చెరసాల

యొక్క గదియందు శోకవ్యాధిపీడితమును, శల్యావశిష్టమును, క్షుధార్తమును నగు మూషికము వ్యాకులహృదయముతో నటు నిటుఁ బర్వెత్తెను. దానియొక్క యసహాయస్థితిని, దుర్బల దేహమును గాంచి యా పాపాత్మునిహృదయమందు సయితము దయయొక్క విద్యుచ్ఛక్తి సంచరింపఁ దొడంగెను. వాఁడంతఁ దనస్థితియు, నా చిట్టెలుకయొక్క దశయు నొక్కరీతిగనే యున్న దని గ్రహించి దానియందు విశేష మగు సహానుభూతిని వెల్లడింప నారంభించెను. వాఁ డా చిట్టెలుకకుఁ దన బూట్సు (పాదరక్షలు) నందు నివాసస్థాన మొసంగి దాని కనుదినము తన భోజనపానములనుండి కొంతభాగము నొసంగుచు వచ్చెను. ఏ యత్యంతనీచమును, కఠోరమును, మానవ భయంకరమును నగు రాక్షసహృదయమందు మానవలోకము యెడ దయాదాక్షిణ్యములకు స్థానము లేకుండెనో, ఆ దుష్ట హీనహృదయమందే క్షుద్రజీవ మగు మూషికమువలన సహానుభూతియొక్క స్వర్గీయజ్యోతి దేదీప్య మానముగఁ బ్రజ్వరిల్లెను. తనకంటె శక్తిహీనులయెడ వానిహృదయమందు దయయు, ప్రేమయు వర్ధిల్ల నారంభించెను. తనకంటె నధికమగు శక్తిసంపన్నులయెడ వాని హృదయమం దుండిన ద్వేషాగ్ని యుపశమింపఁ జొచ్చెను. వాఁడంతఁ గారాగార నిరీక్షకులయొక్క యాజ్ఞాపాలనమందు సంపూర్ణముగా దక్షుఁ డయ్యెను. అమెరికా ప్రజాసామాన్య మవ్వాని కఠిన మగు

హృదయ మెట్లు దయార్ద్రి మయ్యెనా యని యబ్బురపడ నారం భించెను. అంత వానియాకృతియు మార్పునందెను. నేత్రములయొక్కయు, నధరములయొక్కయు భయంకరస్థితి క్రమముగాఁ దొలంగిపోవ నాస్థానమందు మార్దవమును, ప్రేమయుఁ బ్రకాశింపఁ దొడంగెను. ఇపు డతఁడు పరమదుర్మార్గుఁడగు నేరస్థుఁడుగ నుండలేదు. అతనికి సంపూర్ణమగు ప్రాయశ్చిత్త మగుడు వానిమానసము పుణ్యమందు సంలగ్న మయ్యెను. అంతమున కీసమస్తవృత్తాంతము ప్రభుత్వకర్మచారుల కెల్లరకు స్పష్టపడియెను. వా రంత వానిని స్వతంతు్రిని గావించివైచిరి. వాఁడు కారాగారమునుండి వెడలిపోవునపుడు తన వెంట నా మూషికమును సయితము తీసికొనిపోయెను.

ఈచందమునఁ బరులయెడ సహానుభూతిని వెల్లడింపు చుండుటచే స్వయముగాఁ దద్భండారము మన హృదయములయందు వృద్ధినంద మన జీవితములు సఫలములు కాఁగలవు. సహానుభూతియొక్క దానముచే నానంద పారితోషికము లభింపుచున్నది. సహానుభూతియొక్క దానము నొసంగకుండుటచే మన యానందము నష్టమయిపోవుచున్నది. మనుష్యుఁడు అధికమగు సహానుభూతిని గలిగియుండుకొలఁదియు వానిజీవిత మాదర్శప్రాయమయి సత్యానందమయస్థితికిఁ బ్రాపింపఁ గలదు. మానవుని హృదయము తనయందు నిర్దయభావము

లకును, గటువిచారములకునుస్థానమొసంగక కోమలత్వ
మును, మాధుర్యమును బెంపొందింపఁజేసికొనుచున్న కాలఁ
దియు, వాఁడు సులభముగా నాత్మవిజేత కాఁగలిగి బ్రహ్మా
నందసాగరమున నీదులాడచుండఁగలఁడు.

సప్తమప్రకరణము.

సహనము.

సహన మనఁగా నోర్పు. ఓర్పు మానవజీవితమునం దొక ప్రశస్తమగు సద్గుణము. జీవితాభ్యుదయమం దోరిమి చేఁగలుగు ప్రయోజనము లనంతములు. గతించిన ప్రహార ములనుగూర్చి సంస్మరించుటచే మానసికాంధకార మేర్పడు చున్నది. ప్రహారములకు హేతుభూతులయినవారిపైఁ గక్షి వహించి పగఁదీర్చుకొనఁ విచారించుటకంటె నాత్మఘాతము వేఱొండులేదు. ఓర్పు నవలంబించుటనుగూర్చి విచారించు టయే మానసికప్రకాశమున కారంభము. క్షమావలంబన చింతనమే శాంతిని, సౌఖ్యమును సంపాదించుట కుత్తమమగు సాధనము. పరజనకృతములగు నపకారములను, విఘాతము లను, బ్రహస్తములను, ననుగ్రహములను, గటాక్షములను సదా చింతింపుచుండునట్టి మనుష్యునిచిత్తమందు శాంతి నెల కొనియుండఁజాలదు. తనతోడఁ బరు లనుచితముగ వర్తించి నా రని భావించునట్టియుఁ, దన శాత్రవులఁ బరాభూతులఁ

గాఖింప వివిధములగు కృత్రిమప్రయోగముల నన్వేషించుచుండు నట్టియు మానవునిచిత్తమున కెట్టివిశ్రాంతియు లభింపనేరదు. ఎవ్వాని హృదయమందు ద్వేషముయొక్కయుఁ బ్రత్యపకారముయొక్కయు నుపద్రవములు చెలరేగియుండునో, వాని హృదయమందు సౌఖ్యాధివాసము గగనపుష్పమువంటి దగును. అగ్నిచే భగభగమండుచున్న వృక్షశాఖపై విహంగ మధిష్టించి గాన మొనరించు టెట్లు? ప్రత్యపకార మను ప్రచండాగ్నిచే దగ్ధమగుచున్న హృదయమందు సౌఖ్య ముపవసింప నేర్చునా? ఇట్టి మాధ్యమునకు నివాసమగు స్థానమందు బుద్ధి ప్రవేశించుట కరము కష్టసాధ్యము.

పరమపవిత్రమగు క్షమయొక్క తత్త్వమును గుర్తించియుండని వ్యక్తికే ప్రత్యపకారము మధురముగ నుండుచుండును. పావనమగు క్షమయొక్క దివ్యతత్త్వ మాధుర్యరసము నాస్వాదించిన మనుష్యునకుఁ బ్రత్యపకారముయొక్క రుచి మిక్కిలి వెగటుగను, గటువుగను, దీక్ష్ణముగను నుండఁగలదు. తమోగుణాంధకార పరిపూర్ణహృదయులగు మనుష్యులకే ప్రత్యపకారము సౌఖ్యదాయకముగ నుండుచున్నది. కాని క్రోధాది దుర్గుణముల యుద్వేగము క్షీణించుకొలఁది యు మానవునకు సహాసముయొక్క కోమలత్వము సంప్రాప్తమగుచున్నది. తత్క్షణమే వానికిఁ బ్రత్యపకారము కేవలము

దుఃఖోత్పాదనమునకు ముఖ్యసాధన మను జ్ఞానమును గలుగుట తటస్థింపుచున్నది.

ప్రత్యపకార మొక భయంకరమగు తీవ్ర విషము. ఇయ్యది మానవుని మస్తిష్కమున దొలుత జేరి దానిశక్తుల నెల్ల హరించి, క్రమముగా దేహమందలి రక్తమంతటను వ్యాపించి, మానవుని సమగ్ర సాత్వికశరీరమును విషాక్తమొనరించి వేయుచున్నది. క్రోధ మొక భయంకరమగు మానసికతాపజ్వరము. ఇయ్యది మానవుని మస్తిష్కముయొక్క ప్రయోజనకరములగు సమస్తశక్తుల దగ్ధమొనరించి వేయుచున్నది. కీడును దలంచుటయు నొకభయంకరమగు మానసిక జాడ్యమే యనఁబడుచున్నది. ఈ దుష్టరోగముచే మానవుని దయయొక్కయు, మంగళమయాభిలాషలయొక్కయు స్వాస్థ్యము ఖండింపఁబడుచున్నది. మానవుఁ డిట్టి భయంకర రోగములనుండి సావధానచిత్తుఁడయి యుండుటావశ్యకము. సహనమును నేర్వకుండుటయొక్కయుఁ, బరులకుఁ గీడునలుప నెంచుటయొక్కయుఁ బ్రకృతి దుఃఖము నుదయింపఁ జేయుచున్నది. ఇట్టిహీన మగు ప్రకృతిని గలిగియుండు మానవుని విషయవికార దమనశక్తి నశించిపోవ, వాఁడు జడబుద్ధియయి దుష్ప్రయత్నములకుఁ బాల్పడి, జీవితప్రకాశశాంతులఁ గోల్పోయి సౌఖ్యానందములనుండి వంచితుఁడగుచున్నాఁడు. పాప

ణతుల్యమగు హృదయమును గలిగియుండుటచే మానవుని దుఃఖ మభివృద్ధిజెంది, అది వానిజీవితప్రకాశమును, విశ్రాంతిని నష్ట మొనరించి వేయుచున్నది. కోమలహృదయమును గలిగియుం డుటవలనను, సుప్రసన్నుఁడయి యుండుటవలనను మనుష్యు నకు జీవితప్రకాశమును, విశ్రాంతియు సులభముగా లభింపు చున్నవి. కఠినహృదయులును, నసహనశీలురును నగు మను ష్యులు లోకమందలి సమస్తజనుల కంటె నధికముగా దుఃఖ మనుభవింపఁగల రని వచించుటలో జనసామాన్యమున కత్యంతమగు నాశ్చర్యము కలుగఁగలదు. వాస్తవమునకీ విష యము భిన్నమయినది కాదు. కారణమేమనన నిట్టి వారాకర్షణ శక్తియొక్క నియమాను సారముగఁ బరుల హృదయము లందుఁ దమ్ము సాధించుటకుఁ బ్రీతీకారబీజముల నాటిన వార లగుటయే కాక, వారు దివారాత్రములు చిత్తకాఠిన్యముచేఁ గలుగు దుఃఖము లనుభవింపుచుండ బాధ్యు లగుదురు. మాన వుఁడెవ్వాని నయిన సాధించునిమిత్తము తనహృదయమును గఠిన మొనరించుకొనునపుడెల్ల వానికవశ్య మయిదు విధము లగు నష్టములు కలుగు చున్నవి:—1. స్నేహలోపము, 2. సాంఘిక సాంగత్యనష్టము, 3. దుఃఖితుఁడును, నుద్విగ్నమన స్కుఁడును నగునట్టి నష్టము, 4. క్రోధము, గర్వము కలు గుట, 5. పరజనప్రదత్తమగు దండన మనుభవించుట. ఇది యే చందమున మనుష్యుఁడు సహనమును గలిగి వర్తించుటచే

నయిదువిధములగు విశుద్ధానందములఁ బడయసమర్థుఁడగు చున్నాఁడు:—1. స్నేహానందము, 2. సాంఘిక సాంగత్యానందము, 3. స్వచ్ఛమును, ప్రశాంతమునునగు మానసికానందము, 4. క్రోధగర్వదమనము, 5. పరులు మనకు హితాభిలాషులగుటచేఁ గలిగెడి యానందము. ఈ పంచవిధములగు నానందములను మానవుఁడు కేవలము సహనముచే సంపాదింపఁగలుగు చున్నాఁడు.

అసంఖ్యాకులగు మనుష్యులిక్కాలమున క్షమాశీలురు కాకుండుటచే సదాక్రోధాగ్నియందు దగ్ధమగుచున్నారు. అస్వాభావికమగు నసహన ప్రకృతిని నిరోధింపఁ జేసినఁగాని మనుష్యుఁడు తా నెంతటి కఠినహృదయుఁడయి నిర్దయుఁడయి వర్తింపుచున్నదియు స్పష్ట పడనేరదు. అసహన మను దుష్టపిశాచముయొక్క దాస్యమును విసర్జించి క్షమయను దైవము నారాధించువారికి క్షమాక్షమల సుఖదుఃఖ దాయకములగు స్వభావపద్ధతులు బోధపడఁగలవు.

మనము ప్రపంచముయొక్క పరస్పర వైమనస్యమును గూర్చి దీర్ఘముగా విచారించినచో నెందఱు వ్యక్తులు, ఎన్ని సమాజములు, ఎందఱిరుగు పొరుగువాండ్రు, ఎన్నిజాతులు ప్రత్యపకారముపైఁ బ్రత్యపకారము నొండొరులయందుఁ గావించుకొనుచున్నదియుఁ దేటతెల్లము కాఁగలదు. ఈరీతిగ

నెన్నిహృదయములు విదీర్ణము లగుచున్నదియు, నెంతగా నశ్రు ధారలు ప్రవహింపుచున్నదియు, ఎన్నివియోగములు, ఎన్ని ప్రమాదములు తటస్థింపుచున్నదియు, భయంకరముగా నెంత రక్తము ధారారూపంబునఁ బ్రవహింపుచు భూలోకమున దుఃఖమును దాండవింపఁజేయుచున్నదియు విశదపడఁగలదు. ఈభయంకరములగు విషయముల నిన్నంటి ధ్యానపూర్వక ముగ విచారించినచో మనము దుష్టుల మగుటకు సలుపు కుత్సి తాలోచనములను విసర్జించి, ప్రతిమానవునియొక్క దోష మునకును ప్రత్యపకార మొనరించుటను మానివైచి క్షమిం చుట నభ్యసించినచో లోకమున కనంతకల్యాణము చేకూరుట యం దెట్టి విలంబ మొనఁగూడ దని స్పష్టము కాఁగలదు.

మనుష్యుఁడు పగదీర్చుకొనుటను వీడి, శాంతిని బరి గ్రహించినచో నవశ్య మంధకారమునుండి ప్రకాశములోనికి రాఁగలఁడు. అనహానమందుఁగల విశేషమగు నంధకారమును, నజ్ఞానమును గుర్తించియున్నవా రగుటచే బుద్ధిమంతులును, జ్ఞాన సంపన్నులును నగు మనుష్యు, లద్దానిని స్వీకరింపనొల్లరు. మను ష్యుఁడు పగఁదీర్చుకొను దుష్టప్రకృతిని విసర్జింపక, సదాచరణ మును బరిగ్రహింపక యున్నంతపర్యంత మంధకారమునే గ్రహింపఁ జాలకుండును. మనుష్యుఁడు తనయంధకారమయ ములును, పాపప్రచురములును నగు ప్రవృత్తులచే నంధ

పాప్రియుండయి మోసగింపఁబడుచున్నాఁడు. సమస్తవిధములగు నవమానములఁ బరిత్యజించుటచే నహంకారము, క్రోధము, ఉన్మాదము, మమకారము, ఆత్మస్తుతి మొదలగు దుర్గుణము లన్నియు మానవజీవితమునుండి యంతర్హితములయి పోవుచున్నవి. అపకారిపైఁ బగఁదీర్చుకొనుటకు మానవుని చిత్తమును బ్రేరేపించుటకుఁగల కారణములన్నియు బహిష్కరింపఁబడినంతనే తొలుత నహంకారముచేతను, నవివేకముచేతను నాచ్ఛాదితములయి యుండిన మానవుని సమున్నతజీవనజ్యోతియు, విశేషమగు వివేక ప్రకాశమును బ్రకటీభూతము లగుచున్నవి, సామాన్యములగు నుపాలంభనములు, (ఎత్తిపొడుపులు) కటాక్షములు, ధిక్కారములు సామాన్యదృష్టికిఁ దీవ్రద్వేషముకంటెను, భయంకర ప్రత్యపకారముకంటెను హీనములయినట్లు గోచరింపుచున్నను నివియు మనుష్యచారిత్రమును, మానవాంతఃకరణమును సంకుచితమొనరించునట్టి దుష్టప్రవృత్తులే యని గ్రహింపవలసియున్నది. ఈదుర్గుణములన్నియు నహంకారమునుండియు, నాత్మశ్లాఘమునుండియు నుదయింపుచున్నవి. అహంకారముచేతను, నాత్మస్తుతిచేతను నంధుఁడగు మానవుఁడు పరుల హితోపదేశమును, సద్వాక్యములను విషప్రాయముగ భావింపుచుండును. అతఁ డొరులనుడువులకుఁ జెవియొగ్గనొల్లఁడు. అహంకారము మానవునియం దభివృద్ధి నందినకొలఁదియు నతఁడు మహాదుష్టుఁడగుచు, లోకమునకుఁ గీ డొనరింప

నుత్సహింపు చుండఁగలడు. దుష్టత్వమున కహంకారమే జన్మ స్థానము. మానవుఁడు చీటికి మాటికి స్వల్పవిషయములందుఁ జెడుగాఁ దలంచుటచే వానిప్రకృతియం దీర్ష్య వర్ధిల్లి గాఢాంధకారలేశభ్రమల నావిర్భవింపఁ జేయుచున్నది.

మానవుఁడా! లోకు లేమి మాట్లాడినను దానిని చెడుగాఁ దలంపకుము. ప్రతిభావమందుఁ జెడునే చూచుచు వ్యర్థముగా నీమది కేల వ్యథను గలిగించెదవు? నీవు శీఘ్రము గర్వాహంకారములఁ బహిష్కరించి వేయుము. పరుల హృదయముల కెట్టి కష్టము నొదవింపఁ జేయకుము. పరుల దుష్టులుగ భావింపకుము. ఎల్లర క్షమింపుచు వారియెడ దయార్ద్ర హృదయుఁడ వయి వర్తింపు చుండుము.

గర్వాహంకారముల సంపూర్ణముగా విసర్జించుట మిక్కిలి కష్టసాధ్యమగు పని. కాని యిది సకల లోకాదర్శ ప్రియమగు శుభ కార్యము. ప్రతివిషయమును జెడుగాఁ దలపోయకుండు పద్ధతిని గ్రమ క్రమముగా నభ్యసించుట వలనను, స్వకీయ భావములను, గార్యములను నెమ్మదిగా గ్రహించి స్వచ్ఛములుగఁ జేసికొనుటవలనను గర్వాహంకారవిసర్జనకార్యము సులభసాధ్య మగుచున్నది. గర్వాహంకారములు క్షీణించు కొలఁదియు సహనశీలతయు, శాంతమును గ్రమముగా వృద్ధినందసాగుచున్నవి.

10

పరుల హృదయముల నొవ్వఁజేయకుండుటయుఁ, బ్రతి సామాన్య విషయమును జెడుగాఁ దలంపకుండుటయుఁ బరస్పర బాంధవ్యమును గలిగియున్నవి. ఒకమనుష్యుఁడు మఱొకమను ష్యుఁ డొనరించు కార్యములఁ జెడుగాఁ దలంపకున్నచో వాఁ డవశ్యము ద్వితీయునిపై దయఁగలిగి వర్తించు ననుట స్పష్టము. ఇట్టి మనుష్యుఁడు వచించు విషయమును, ననుష్ఠించు కార్య మును బరులహృదయములం దెట్టి సంక్షోభ విషాదములఁ గలి గింపక దయను, బ్రేమను గలిగింపుచుండఁ గలవు. పరులు తన కయి కావించునట్టి యేకార్యమునుగాంచియు నతఁడు భయఁపడ నొల్లఁడు; కారణమేమన నొరుల కెట్టిదుఃఖమును గలిగించియుం డని వ్యక్తి పరులు తన కెట్టిదుఃఖమును గలిగింపఁజాల రని విశ్వ సింపుచుండును. శ్శాంతిశూన్యుఁడగునట్టియు, సత్యాసత్యవిచా రణలేనట్టియు, సమస్తవిధములగు నుపాలంభనములమీఁదను, దూషణములమీఁదను, దోషారోపణముల మీఁదను బగఁ దీర్చుకొనఁగోరునట్టి వ్యక్తి పరుల శాంతి సౌఖ్యమును గూర్చి విచారింపనివాఁడయి, అనుదినము తనశతృసంఖ్యను వృద్ధిఁ గావించుకొనుచుండును. వానికి సదా పరులు తన కేమికీడు గావింతురో యనుభయ ముండుచుండును. అతఁడు తాను పరుల కొనరించియుండిన కీడునకుగాను బ్రత్యపకార మవశ్య మెపుడో హఠాత్తుగా లభింపఁగల దను భయముచే సదా వ్యాకులచిత్తుఁడయి బాధపడుచుండఁ గలఁడు.

"ద్వేషము ద్వేషముచే నుపశమింపదు.
ప్రేమచే ద్వేష మంతరించును."

మనోజ్ఞమగు నీయుత్తమ నీతివాక్యమును రాజకుమారుం డగు దీర్ఘాయువుయొక్క కథ సమర్థించుచున్నయది:—"కాశీ నగరముయొక్క శక్తిసంపన్నుఁడును, ప్రతాపవంతుఁడును నగు బ్రహ్మదత్త భూపాలుఁడు, కోశలదేశాధిపతియగు దీర్ఘైతి ధరణీధవునిపై దండెత్తి, అతని సామ్రాజ్యమును గబళింప యత్నించెను. దీర్ఘైతియొక్క రాజ్య మంతవిశాలమయినది కాదు. అట్లగుటచేనతఁడు బ్రహ్మదత్తు నెదుర్కొని పోరు సలుపుట యసంభవమని భావించెను. ఈరీతి భావించియతఁడు తనరాజ్యమును శత్రుహస్తగత మొనరించి ప్రాణభీతిచేఁ బలాయన మొనరించెను. కొంత కాలముదనుక నతఁడు వేషాంతరస్వీకారముచే వాడవాడలఁ దిరుగుచుఁ దుదకుఁ బత్నీసమేతముగ నొకశిల్పకుని కుటీరమునందు నివాస మేర్పఱచుకొని యెను. ఇచ్చోటనతని కొక కుమారరత్నము కలుగ వానికి దీర్ఘాయు వని నామకరణముసేయఁబడెను.

అట బ్రహ్మదత్తభూపాలుఁడు "నేను దీర్ఘైతియొక్క రాజ్యము నాక్రమించుకొనియుండుటచే నతఁడు తరుణము లభిం

చినపుడు నన్ను మోసగించి నాప్రాణము లపహరించుటయందా శ్చర్యమేమియు లేదు, గావున వానిని వధించుట శ్రేయస్కర” మని భావించి దీర్ఘైతి నన్వేషింపఁదొడంగెను.

చాలకాలము గతించెను. దీర్ఘైతి తనతనూభవుండగు దీర్ఘాయువుచే విద్యాభ్యసన మొనరింప నతఁడు స్వల్పకాలము నందే పండితుఁడును, జతురుఁడును, బుద్ధిమంతుఁడును గాఁ గలిగెను.

దురదృష్టవశమున బ్రహ్మదత్తుఁడు దీర్ఘైతియొక్క నివాసస్థానమును దెలిసికొనఁగలిగెను. ఇది యెఱింగి దీర్ఘైతి తనమూల మున దారాపుత్రు లన్యాయముగ వధింపఁబడఁగల రనిగ్రహించి వారి నొక రహస్యస్థానమునకుఁ బంపివైచెను. కాని దీర్ఘైతి భార్యాసమేతముగ బ్రహ్మదత్తునకుఁ జిక్కి వానిచే సంహరింపఁబడెను.

శత్రువును స్త్రీసమేతముగ వధించినను వారిపుత్రుఁడు శేషించియుండుటచే నతఁ డెపుడో తా నసావధానముగ నున్నపుడు పైఁబడిచంపునను భయముచే నిత్యము తల్లడిల్లుచుండెను.

దీర్ఘాయువు తన జననీజనకులు క్రూరముగా సంహరింపఁబడి రను సమాచారము నాలకించినంతనే తన నామధేయ

మును, వేషమును మార్చుకొని బ్రహ్మదత్తుని యశ్వశాల యందు సేవకోద్యోగమును బరిగ్రహించెను. స్వల్పకాలములోనే దీర్ఘాయువు తన సద్వ్యవహారమునను, సంస్తవపాత్రమగు యోగ్యతవలనను సకలజనప్రేమకుఁ బాత్రుఁడయినంతనే కర్ణాకర్ణిగ నతని సద్గుణప్రశంస బ్రహ్మదత్త భూపాలుని శ్రోత్రపుటములఁ బడెను. భూపాలుఁడు దీర్ఘాయువును సాదరముగఁ దనసన్నిధికి రావించి, బహురీతుల సత్కరించి నాటినుండి వానిని తనయొద్దనే యుండ నియమించెను. దీర్ఘాయువు నవీనపదవిని సంపాదించి స్వామిని భక్తిశ్రద్ధానురాగములచే సేవించి, అతని సంపూర్ణానుగ్రహమునకుఁ బాత్రుఁడయ్యెను.

భూపాలుఁ డొకదినమున విశ్వాసపాత్రుఁడగు దీర్ఘాయువుతోఁగూడి రథారూఢుఁడయి మృగయావినోదమునకయి బయల్వెడలెను. ధరణీపతి సైనికనికాయముతోఁ గూడ నరణ్యమునఁ బ్రవేశించి కొంత దవ్వరిగి, సైనికుల నట నిలిచి యుండ నాజ్ఞాపించి ప్రియమిత్రునితో నరణ్యమునఁ బ్రవేశించెను. మధ్యందిన మార్తాండుని తీక్ష్ణప్రకోపమునను, రథప్రయాణాయాసమునను బ్రహ్మదత్తుఁడు పరిక్లాంతుఁడయి దీర్ఘాయువుయొక్క తొడిలోఁ దనశిరము నుంచి గాఢనిద్రాపరవశుఁడయ్యెను.

రాజు గాఢసుషుప్తియందుండ దీర్ఘాయు వీరీతి విచారిప మొదలిడెను:—"ఈనృపాలుఁ డన్యాయముగా నాసర్వనాశన మొనరించియున్నాఁడు. ఇతఁడు రాజ్యతృష్ణాబద్ధుఁడయి పూజ్యులగు నాజననీజనకుల సింహాసనచ్యుతులఁ గావించుటయే కాక, క్రూరుఁడయి యక్రిమముగ వారిప్రాణముల సంహరించెను. మాతాపితలప్రాణహంతకుఁడగు మహాద్రోహి యిపుడు నాకు వశుఁడయియున్నాఁడు. ఇతనిని వధించి మాతాపితౄణవిముక్తుఁడ నగుటయే పుత్రుఁడనగు నా ధర్మము." అని భావించి దీర్ఘాయువు యొఱనుండి కరాళకరవాలమును వెలికిఁదీసి ఝళిపించెను. కాని తత్క్షణమే హతబుద్ధియయి తన బాల్యకాలమందు పితృదేవుఁడు బోధించియుండిన "అపకారికి నుపకారము నెపమెన్నక సేయువాఁడె నేర్పరి" యను నీతివాక్యము స్మృతిపథమునఁ దోఁచినంతనే చంద్రహాసము నొఱయందుంచివైచెను. వెంటనే వానిరోష మంతరించెను.

తుదకు రాజు నిద్రనుండి తుల్లిపడుచు మేల్కాంచెను. దీర్ఘాయువు—"తమ రేల భీతచిత్తులయి యున్నట్లున్నా" రని ప్రశ్నింప, భూపాలుఁడు—"నేను సదా సుఖనిద్ర ననుభవింపలేకున్నాఁడను. స్వప్నములు నిరంతరము నన్ను బాధింపుచుందును. నాశత్రువుయొక్క పుత్రుఁడగు దీర్ఘాయువు నావక్షస్స్థలమును ఖడ్గముతోఁ జీల్చుచున్నట్టు కలలను గనుచుందును. ఇవు

కనయిత మట్టి భయంకరదృశ్యమే స్వప్నమందుఁ బొడసూప భయకంపితుఁడనయి తుళ్లిపడి లేచితిని." అని యుత్తర మొసంగెను.

బ్రహ్మదత్తుని కంపితభాషణము నాలించి, రాజకుమారుఁడు తనఖడ్గము నోఱనుండి తీసి, భూపాలు నుద్దేశించి "రాజా! నీ ప్రబలశత్రువగు దీర్ఘాయుపు నేనే. తమ రిపుడు నాస్వాధీనమందున్నారు. తమపైఁ బగఁదీర్చుకొను తరుణమాసన్నమయినది." అని గంభీరముగ గర్జించెను.

బ్రహ్మదత్తుఁడంత మోకరిల్లి దీర్ఘాయువుయొక్క చరణరాజీవముల నాశ్రయించి దీనకంఠస్వరమునఁ బ్రాణదానము నర్థింపసాగెను. దీర్ఘాయు వంత నీరీతి నుత్తర మొసంగెను:—"రాజా! తమరు నాకుఁ బ్రాణభిక్ష నొసంగుఁడు. చిరకాలమునుండి నన్ను వధింపఁ జూచుచున్నారు. నేఁడు నేను మీకుఁ జిక్కి యున్నాఁడను. కావున నాకుఁ బ్రాణదాన మొసంగఁ గృతాంజలినయి వేడుచున్నాను."

బ్రహ్మదత్తుఁడును, దీర్ఘాయువును బరస్పరము ప్రాణదాన మొనరించుకొనిరి. ప్రేమచేఁ బులకాంకితశరీరులయి, గాఢాలింగన మొనరించుకొని యొండొరుల మొకరి కొకరు హానిఁ గావించుకొనమని రుద్ధకంఠములతో శపథ మొనరించుకొనిరి. దీర్ఘాయువుయొక్క క్షమాశక్తిని, యోగ్యతను, బరో

పకారబుద్ధిని గాంచి బ్రహ్మదత్తుఁడు విస్మయానందపరవశుఁ డయి తన ప్రియపుత్రిక నతనికిఁ బరిణయము గావించి, యతని పితార్జితమగు రాజ్యము నతనిస్వాధీన మొనరించెను.

ఈ నీతికథచేఁ బాతకలోకమునకు ద్వేష మద్వేషముచే ననఁగా క్షాంతిచేఁ బరాభూత మగు నని స్పష్టపడుచున్నది. ప్రత్యపకారము కంటె క్షమయే యత్యధిక సుందరమును, మధురమును, మహత్తరమును నయియున్నది. త్యాగముచేఁ బ్రేమ ప్రాదుర్భవించుచున్నది. త్యాగము నభ్యసించు మనుష్యుఁ డహంకారమునుండియు, మిథ్యాభిమానమునుండియు, ద్వేషమునుండియు, బ్రత్యపకారమునుండియు దూరముగా నుండు నట్టియు — నిత్యసత్యములగు శుభవాంఛలతోడను, బ్రహ్మానందశాంతులతోడను వెలయుచుండు నట్టియుఁ బవిత్ర మగు స్థానమును జేరఁగలుగు చున్నాఁడు. ఈప్రశాంతమును, మానయుతమును నగు నానందమందు క్షమకూడ నుండ నేరదు, మానవున కద్దాని యవసరమే యుండఁబోదు. కారణమేమన నీయానందమయస్థితికి బ్రాపించు మనుష్యుఁడు, పరుల దోషాపరాధములచే దుష్టుఁడు కానొల్లఁడు. మీఁదు మిక్కిలి వారి యజ్ఞానమును, భ్రమను, గ్రహించి వారిపై దయారసమును వర్షింపఁ జేయుచుండఁ గలఁడు. మానవుని స్వభావమందు దుష్టుఁ డగుటయొక్కయుఁ, బ్రత్యపకారమోన

రించుట యొక్కయుఁ, గుత్సితవాసన నిండి యున్నంతవఱకే క్షమ యపేక్షింపఁబడుచున్నది. సకలజీవులపై నిష్కల్మషమగు సమానప్రేమభావమును గలిగియుండుటయే యాదర్శ నియమము; ఆదర్శజీవితము; ఆదర్శస్వర్గము. స్వర్గీయప్రేమ యొక్క నిర్దోషమగు మందిరములోనికిఁ బ్రవేశింప నేర్పడి యున్న ముఖ్యద్వారములలో సహన మొకటి. చదువరీ! జీవిత తారకమంత్రమగు నీసహనమును బడసి, తన్మూలమున నాత్మ విజేతవయి బ్రహ్మానంద పదవినందుము!

అష్టమ ప్రకరణము.

దోషములఁ జూడకుండుట.

మానవుఁ డొకవిధముగ క్షాంతిపాఠాభ్యాసమున విజయమును బడయ, వాని మస్తిష్కమునందు వాస్తవికమగు యుక్తాయుక్తవివేకము కలుగ నతఁ డెట్లు హృదయమందు భావములు, ఉద్దేశ్యములు జన్మించుచున్నదియు, నేరీతి నవి వృద్ధినంది కార్యరూపమునఁ బరిణమించుచున్నదియు, స్పష్టముగా గ్రహింపనేర్చుచున్నాఁడు. ఇట్లగుటవలననే మానవుని మస్తిష్కమునం దొకవిధమగు నవీనవికాసము కలిగి జీవితము నత్యంత శ్రేష్ఠముగను, సమున్నతముగను, బవిత్రముగను జేసి వేయుచున్నది. ఇట్టి యుత్తమస్థితికిఁ బ్రాపించి మనుష్యుఁడు తా నన్యుల వచనములను, గార్యములను విని, క్రోధమును జెందక, పరులమాటలఁ జెడుగాఁ దలంపక యెల్లరఁ బ్రేమింపుచుండఁగలఁడు. ఇపు డతఁడు గతసమయమందువలె నజ్ఞానముచేఁ గుపితుఁడు కాజాలఁడు. అతనిమానసమందు నిరంతర మిట్టిభావపరంపర లుదయించుచుండును:—చీటికి మాటికిఁ

బగఁదీర్చుకొను టేల? తిరిగి క్షమించు టేల? పరులపైఁ గ్రోధము వహించి, తిరిగి దానికయి పశ్చాత్తాపమును జెంది, క్షమాభిక్ష కయి ప్రార్థించు టెందులకు? క్రోధమును, జెడుగాఁ దలంచు టను విసర్జించుటయే క్షమ యనఁబడుచున్నది. క్రోధరోషము లనివార్యములును, సత్పదార్థములును నగుచో వానికయి పశ్చాత్తాపపడుచు క్షమార్పణములఁ గోరు టెందులకు సంభ వించును? కటుభావముల దూర మొనరించుటయు, క్షమించు టయు సుందరముగను, మృదుమధురముగను, ప్రశాంతముగను నున్నట్లు కాననగుచో బొత్తిగా మఱచియుఁ గ్రోధింపకుం డుట, పరులతప్పుల నెన్నకుండుట, దేనిని జెడుగా భావింప కుండుట మొదలగునవి మఱింత సుందరములును, ప్రియము లును, మృదుమధురములును నయి యుండఁగలవు. క్రోధ మును, రోషమును లేశమాత్రమయిన మానవ హృద యమందు లేకుండినచో సహనముయొక్క యవసరమే తట స్థింపనేరదు. ఒరుల వచనములను, గార్యములను జెడుఁగా దలంచు దుష్టస్వభావము నాయందున్నపుడే నేను శాంతియొ క్కపాఠము నభ్యసింప బాధ్యుఁడ నగుదును; కాని క్రోధమును, రోషమును, బరదోషగణనమును నాస్వభావమందే లేనప్పుడు నేను శాంతిని సంపాదింపవలసిన పని యేముండును? నా కెవఁ డేని యుపకార మొనరించినచో నేను వానికి బ్రత్యుపకార మొనరింప దూషణమున కుపక్రమింతునేని యది నాయపరా

ధము కాకుండునా? అపరాధముచే నపరాధము చక్కఁబ
డునా? ఒకనిదోషముచే మఱొకనిదోషము దూరమొనరింపఁ
బడఁగలదా? ఒకఁడు భయంకరమగు నపరాధముఁ గావించి
యుపకారము నా కొనరించియున్నాఁడో లేక తనకే కావించు
కొనియున్నాఁడో విచారింపవలసియున్నది. నాదోషము నాకు
గీడునొదవించునో లేక పరులదోషమే నాకు హానిని గలిగిం
చునో దీర్ఘముగా విచారింపవలసియున్నది. అయ్యో! నేను
మూఢుఁడనయి యపుడపుడు క్రోధమును వహింపుచుందు
నెందులకు? నేను దోషములఁ జూచు టేమిభావ్యము? ప్రత్యప
కారమున కెందులకుఁ గడంగవలయును? కటుభావచింతనము
తగునా? నే నీ నీచకర్మలనెల్ల నాచరింపుచున్నచో దానికి
ముఖ్యకారణములు నాయందు నెలకొనియున్న స్వార్థాహంకా
రములే. నాయంధప్రాయ మగు పశుత్వము మేల్కాంచి
నాసత్స్వభావము నణచివేయుచున్నది. నే నంత దుష్టుఁడనయి
ప్రత్యపకార మొనరింపఁ గటిబద్ధుఁడ నగుచున్నాఁడను.
అహంకారముచేతను, నపవిత్రమును, హీనమును నగు క్రోధ
మువలనను బరులవాక్యములును, గార్యములును నాహృదయ
సంక్షోభకరములయి నన్ను భ్రష్టుని గావింపుచున్నవి. నేన
న్యు లొనరించునట్టి యపరాధములకయి వారిని దండింప నన్న
ద్ధుఁడను గాక నిజదోషములనే దూరమొనరించుకొన యత్నించి
నచో ధన్యుఁడనే యగుదును. పరులదోషముల నెన్ని వారికి

బ్రత్యుపకార మొనరింప నెంచుటకంటె నేను భయంకరమగు నహంకారమును, నాత్మశ్లాఘమును, గ్రోధమును విసర్జించి వేయుదునేని మహత్తరమగు శ్రేయస్సు గలుగఁగలదు, అపుడు నా కెట్టిక్లేశములుఁ సంభవింపనేరవు.

ఈచందమున మనుష్యుఁడు నిరంతరము తనయంతఃకరణమును బ్రశ్నించుకొనుచుఁ దనకుఁదానే యుచితసమాధానము నొసంగుకొనుచుండినచో వానిభావములు పావనములును, గోమలములును, జారిత్రము క్రోధశూన్యమును గాఁగలదు. అపుడవ్వాని యుద్వేగము క్షీణింపఁగ్రోధరోషముల యుత్పత్తికి హేతుభూతములయిన యజ్ఞానాంధకారము లొక్కపెట్టున దూరమయిపోఁగలవు. అంతమునకు మనుష్యుఁ డాయానంద స్థితికిఁ బ్రాపింపఁగలుగుచున్నాఁడు. పరులదోషములవీక్షింపక, సకల మానవకలావణ్యము నపేక్షింపుచు నెల్లరియెడఁ బ్రేమ భావమును, శాంతమును వహింపుచు వర్తించుటచే మానవునకు బ్రహ్మానందము లభింపఁగలదు. ఇంతమాత్రమున మానవుఁ డజ్ఞానమును, మూఢ్యమును, జూచుటయే విసర్జించివేయుచున్నాఁడనియు, గష్టములను, దుఃఖములను, భయములను గాంచుటయే లేదనియు, నుచితానుచితకర్మలయందును, శౌచాశౌచములందును గల భేదమునే విలోకించుటకును, గ్రహించుటకును నసమర్థుఁడయి యున్నాఁడనియు భావింప వలనుప

డను. వాఁడు క్రోధమును, బక్షపాతమును, బరదోషకీర్తన మును విసర్జించివేయుటచే జ్ఞానముయొక్క సంపూర్ణ స్వచ్ఛ ప్రకాశమూలమున పైనివివరించియున్న వివిధవిషయముల యొక్క వాస్తవికస్థితిని గ్రహింపుచున్నాఁడు. అపు డంత వానికి తనకు హానికరమయినట్టియుఁ, దనచే నిరోధింపఁబడఁ దగినట్టియు, శీఘ్రమే నష్టమొనరింపఁబడఁదగినట్టియు దుష్ట శక్తిపరులయందు లేనట్లు గోచరింప నారంభింపుచున్నది కీడును దన హృదయమునుండి బహిర్గత మొనరించివైచుటచే మానవుఁ డద్దాని భయంకరతత్త్వమును గ్రహించి తనజీవితము ద్వేషభయరోషముల నివాసమునకు యోగ్యమయినది కాద నియు, జిజ్ఞాస, అనుకంప, ప్రేమ మొదలగు సద్గుణముల నివాసమున కర్హమయినదనియు స్పష్టముగా గ్రహింప నేర్చుచున్నాఁడు.

మహాకవియగు షేక్స్పియరు "అజ్ఞానముకంటెఁ బ్రగాఢమగు భయంకరాంధకారము లేదు." అని తన యొక నాటకమున వ్రాసియున్నాఁడు. నేడు లోకమునఁ గానవగుచున్న కీడంతయు మానసముయొక్క గంభీరమగు నజ్ఞానతిమిర సంభూతమయినదియే. అంధకారమునుండి ప్రకాశములోనికి రాఁగోరు వ్యక్తి తనస్వాంతమునుండి సకలపాపముల నిర్మూలించి వేయు టావశ్యకము. మేలుకలుగకుండుటకే కీడని పేరు. ప్రకా

శము కలుగకుండుటకే యంధకార మని నామధేయము. ఇది యేచందమునఁ గ్రోధరోషము లుత్పత్తికాకుండుస్థితినే కోవిదులు జ్ఞాన మనుచున్నారు. జ్ఞానసంపన్నుఁడగు పురుషోత్తముఁడు ప్రశాంతమగు ననురోధముచే మనుష్యులకుఁ బ్రకాశ మెట నున్నదియు బోధించు టుచిత మని భావింపుచున్నను, భావ రూపమునఁ బ్రకటితమగుచున్నవారి యాధ్యాత్మికాంధకార మును నిందింపనొల్లఁడు.

చెడుగు రెండువిధములు. యుక్తాయుక్తవిచక్షణలేక కావింపఁబడున దొకకీడు. ఇయ్యది యజ్ఞానముచే సంభవింపు చున్నది. కర్తచేఁ గీడనియు, నాచరింపఁ బడరానిదనియు గ్రహింపఁబడియు ననుష్టింపఁబడు నశుభకార్యమే రెండవవిధ మగు చెడ్డ. చెడ్డ, గుర్తించిచేయఁబడినను, గుర్తింపక యాచ రింపఁబడినను నది యజ్ఞానమునుండియే కలుగుచున్న దని మనము గ్రహింపవలయును. అశుభకార్యము నాచరించు వాఁడు దానిని గ్రహించి చేసియున్నను, గ్రహింపక చేసి యున్నను వాఁడద్దాని వాస్తవికమగు నునికిని, మర్మములను గ్రహింపఁజాలఁడు. అతఁ డాకీడు నాచరించుటచే భవిష్య త్కాలమునం దెట్టి దుష్పరిణామములు కలిగి యవశ్య భోక్తవ్యములయి తనజీవితమును దుఃఖవారిధిని ముంచివేయఁ గలవో గుర్తిపనేరఁడు. వాఁడీ రహస్యమును గ్రహించియే

యున్నచోఁ బ్రమాదవశంబునఁ గీ డొనరింప సాహసింపనేరఁడు, పలుమాటలేల ? మానవుఁ డొనరించు సమస్తదోషముల కజ్ఞానమే ముఖ్యకారణము.

మానవుఁ డీ విషయమును గూర్చి యనుభవమును సంపాదింపుచుండియు నిట్టి కార్యముల నేలఁ గావింపు చుండునను ప్రశ్న కలుగవచ్చును. మనుష్యుఁ డిట్టి పనుల నాచరించుట దోష మని గ్రహించినచో వానియం దజ్ఞానము కలదని భావించు టెట్లు?

మానవుఁడు దోషములను గ్రహింపుచుండియుఁ గీడొనరింపుచుండుటచే వానియందు సంపూర్ణమగు జ్ఞానము లేదనియు, వాఁడు దోషముల భయంకర తత్త్వమును సాకల్యముగఁ బరిశోధించి యుండలేదనియు గ్రహింపవలసి వచ్చుచున్నది. వాఁడు పరులప్రబోధముల నాలించుటవలనను, నాత్మీయ లోనంగు హెచ్చరికల మూలముననను, నిజాంతఃకరణ తాడనముననను గామక్రోధములవంటి దుష్కర్మ లనాచరణీయములని గ్రహింపుచు, నుడువుచు నుండునే కాని తత్కాలమందుఁ దా నే మొనరింపుచున్నదియు స్పష్టముగా నవలోకింపనేరఁడు. వాఁడు నిషిద్ధమగు కార్యము నాచరించుటచే దాత్కాలిక మగు నాహ్లాదము లభించు ననియెడి వ్యామోహముచే నంతఃకరణప్రబోధమును దృణీకరించి యనుచిత

కార్యాచరణమున కుపక్రమింపుచున్నాఁడు. వాఁడు తాను
యునట్టి యాహ్లాద ముత్తమంబనియు, భోగ్యమనియు
భావింపుచున్నాఁడు. కష్టములేనిదే సౌఖ్యము దుర్లభమనియుఁ,
దా ననుభవించునట్టి యాహ్లాదము కష్టమునుండి భిన్నమగు
పదార్థము కాదనియు నతఁడు గ్రహింపఁజాల కున్నాఁడు.
వాని యాచరణముచే మానవకార్య నిర్వహణమున కాధార
భూతమగు నియమమున కతఁ డనభిజ్ఞుఁ డని మనకు స్పష్టపడు
చున్నది. వాఁడు తా ననుభవించు దుఃఖమంతయుఁ, దా నాచ
రించియుండిన దుష్కర్మలయొక్క ఫలితమే యని గ్రహింప
లేఁడు. అతఁడు తా ననుభవింపుచున్న దుఃఖమంతయుఁ బరుల
ద్రోహముచేఁ గలిగినదనియు, సుఖదుఃఖములు రెండును
భగవద్విరచితములనియుఁ గావున వాని నన్వేషించుటయు,
గ్రహింప నుంకించుటయు నిష్ప్రయోజన మని విశ్వసింపుచుం
డును. అతఁడు తనకు సౌఖ్యము నొసంగఁగల వని విశ్వసించు
కార్యములనే యాచరింపుచు నిరంతరము సౌఖ్యము నన్వేషిం
పుచుండును. కాని వాఁడు తన కార్యములచేఁ దా నెట్టి దుష్ఫలి
తముల ననుభవింప బాధ్యుఁడు గావలసి వచ్చునో గుర్తింపఁ
జాలకుండును.

ఒకతూరి దుర్వ్యసనగ్రస్తుఁ డగు మనుష్యుఁ డొకఁడు
నాతో నీ వడువున నుడివెను:—"నే నీవ్యసనముచే నెట్టి లాభ

మును కలుగ నేరదనియు, మీఁదుమిక్కిలి భయంకరమగు హానియే వాటిల్లుననియు బాగుగా నెఱుంగుదును." నే నంత వాని నీరీతి నడిగితిని:—"మహాశయా! తమరు నిత్య మాచరింపుచున్న దుర్వ్యసనమును హానికరమనియు, నిష్ప్రయోజనమనియు స్పష్టముగా గుర్తింపుచు నేల గావింపుచున్నారు?" దీనిమీఁద నతఁ డిట్లుత్తర మొసంగెను—"ఈవ్యసనముచే నాకు రుచికరమగు నానందము లభింపుచున్నది. కావున నే దీనిని విడువఁజాల కున్నాఁడను." ఆమనుష్యుఁడు తనస్వభావము దూషితమయి పోయిన దని వాస్తవముగా నెఱుంగఁజాలఁ డనియే నుడువ వచ్చును. అతఁడు పరులచేఁ దనస్వభావము చెడ్డ దని వినియుండెనే కాని తనప్రకృతి కళంకితమయి పోవుచున్న దని స్వప్నమందయిన స్వయముగా నూహించి యుండలేదు. కాని వాస్తవమందు వాఁ డావ్యసనమును మంచిదానిగను, దనసౌఖ్యానందముల వర్ధిల్లఁ జేయుదానిగను విశ్వసించుటవలననే దానిని విసర్జింపఁ జాలకుండెను. మనుష్యుఁడు స్వానుభవముచే నొక కార్యమును దుష్టమనియుఁ, దదాచరణముచేఁ దన దేహమునకును, మానసమునకును నష్టము కలుగఁగల దనియు, నాకార్యమునందుఁ గల దోషములచే భయంకరమగు విపత్పరంపర లుదయింపఁగల వనియు గ్రహించినచోఁ దత్క్షణమే వాఁ డద్దానిని విసర్జించుటయే కాక పూర్వమువలె దానిని సౌఖ్యానందవర్ధకమగు వస్తువుగ భావింపక భయం

తర దుఃఖోత్పాదక మగు రాక్షసపదార్థముగఁ జూచుచుండఁ గలఁడు. భుజంగముయొక్క శిరోభాగమున ధగద్ధగాయమానముగ వెలుంగుచున్న బహుమూల్యవంత మగు మణి యున్నను మానవుఁ డాసర్పమును గాఢాలింగన మొనరించుకొనఁజాలఁడు. సర్పము బాహ్యమునకు మణిచే విభూషితమయి యున్నను ప్రాణహానికరమగు హాలాహలముచే నది నిండి యున్న దని స్పష్టముగా గ్రహించు మనుష్యుఁ డద్దాని పొంత కరుగ నొల్లఁడు. ఇది యేచందమున మానవుఁడు తా నాచరించు దుష్కార్యములకయి భవిష్యత్కాలమందుఁ దాను నిశ్చయముగా భయంకరములగు దుఃఖముల ననుభవింపవలసి యుండు నని గ్రహించినచో నంతకుఁ బూర్వమునుండియుఁ దనమానసముచే నభిలషింపఁబడుచు వచ్చియున్న తాత్కాలిక సౌందర్యమును, సౌఖ్యానందములను మట్టి పెల్లలకంటె హీనములుగఁ జూచి, విసర్జించివేయఁ గలఁడు. దుష్కర్మల యొక్క రహస్యము వెల్లడియయినంత నే మానవుఁడు వానిని స్పష్టముగా వీక్షింపఁ గలుగుచున్నాఁడు.

నాకుఁ బరిచితుఁడగు యువకుఁ డొకఁ డుండెను. అతఁ డొక ధర్మోపదేశకుఁడు. ధర్మోపదేశముతోఁ బాటు వాణిజ్యమునుగూడ జీవిత వ్యవసాయముగఁ బరిగ్రహించి యుండెను. అతఁ డొకతూరి వ్యాపార వ్యవసాయముల బాగు

గా నిర్వహించుటయందుఁ గల్లలాడుట, మోసముచేయుట చాలయావశ్యకము లగుచుండు ననియు, నీ రెండు ఉపాయముల నవలంబింపనిచో నిస్సందేహముగ వ్యాపారి నష్టపడఁగలఁ డనియుఁ వచించెను. అతఁడే తిరిగి నాతో నబద్ధమాడుట దోష మని గ్రహించియుండియు వ్యాపారసౌకర్యమున కయి బొంకుచుండు ననియు నుడివెను. నే నతనిమాటల నాలకించి- "సోదరా! నీ వెపుడయిన వ్యాపారాభివృద్ధికి శ్రేష్ఠమార్గముల యిన సత్యమును, ధర్మమును నాశ్రయించి యుంటివా" యని ప్రశ్నించితిని. అతఁ డంత-"వాణిజ్యాభివృద్ధికి ధర్మముకంటె నుత్తమంబగు సాధనము లేదని యెఱుంగుదును, గాని నే నింతవఱకద్దాని నాశ్రయించి యుండలేదు." అని యుత్తర మొసంగెను. చదువరీ! ఈ నవయువకుఁడు తనదోషముల సంస్కరించుకొనలేనట్టి దుస్థితియం దుండుటకుఁ గారణ మెద్దియో గ్రహించితివా? ఈనవయువకుఁడు సత్యావిరుద్ధముగ వర్తించుట మానవధర్మము కాదని గ్రహించియుండెనా? లేదు, కేవల మితఁడు జనసామాన్యముఖంబున సామాన్యవిధమున నసత్యమాడుట దోష మని మాత్రమే వినియుండెను. వాస్తవముగా నితఁడు స్వానుభవముచే సత్యాసత్యముల ప్రయోజనాప్రయోజనముల గుఱించియుండలేదు. వీనికిఁ గల్లలాడరా దను శిక్ష లభించియుండెను ఇతని యంతఃకరణముసయితమసత్యభాషణము దోష మని సాక్ష్యము

నొసంగుచుండెను, కాని వీని కసత్యభాషణముచే విశేషమగు లాభమును, నభివృద్ధియు, సౌఖ్యమును గలుగు నను ప్రబల విశ్వాస ముండెను. ఇతఁడు సత్యభాషణముచే నష్టమును, దారిద్ర్యమును, దుఃఖమును గలుగు నని భయపడుచుండెను. ఇతని యాపద్గతుల నవలోకించుటచే నితఁడు కల్లలాడుటనే యుక్తధర్మముగను, సత్యభాషణమునే యనుచితమగు నధర్మముగను భావించియుండినట్లు స్పష్టపడుచున్నది. ఇతనికిఁ గల్లలాడుటయొక్క వాస్తవికమగు రహస్యమును గ్రహించు శక్తి లేకుండెను. ఇందువలననే యితనివర్తనమునకును, బ్రయోజనమునకును, బ్రభావమునకును, నానందమునకును, బ్రతిష్ఠకును, వ్యావహారిక లాభమునకును మిక్కిలి నష్టము కలుగుట సంభవించెను. ఇట్టి మనుష్యుఁడు పరసౌఖ్యమునుగూర్చి ధ్యానమును గలిగియుండియు వ్యాపారమందు బొంకకుండుటచే నార్థికనష్టము గలుగఁగల దను భయముచే లభించునట్టి యసౌఖ్యము ననుభవించి తన్మూలమున సత్యాసత్య భాషణము యొక్క వాస్తవిక జ్ఞానమును బడయుచున్నాఁడు. వాస్తవికమగు జ్ఞానము కలిగినంతనే మనుష్యుఁడు తానింతకాలము పర్యంతము కల్లలాడి సంపాదించినది సౌఖ్యము కాదనియు, నదియే భయంకరమగు దుఃఖమనియు, బరుల మోసగించుటచే నాత్మవంచకత్వము సయితము వాటిల్లుచున్న దనియుఁ, దానింతవఱకుఁ బ్రగాఢభ్రమయొక్క ఘోరాంధకారమున

మునిఁగియుంటి ననియు గ్రహించి విచారించి సకల వ్యవసాయ ములందు సత్యభాషణమునే విజయప్రాప్తికి ముఖ్యసాధన ముగ నవలంబించిఁ తన్మూలమున వాస్తవికానందము ననుభ వింప సమర్థుఁ డగు చున్నాఁడు. పై నుదహరింపఁ బడిన రెండు ఉదాహరణములు నుసత్యము నన్వేషింపుచు, సందేహముయొక్కయు, భ్రమయొక్కయు వలలోఁ జిక్కియున్న మనుష్యులకు సమస్త పాపములును, దుష్క ర్మలును గాఢాజ్ఞానజన్యము లని స్పష్ట మొనరించును. ఈ యుదాహరణములచే మనుష్యుఁడు, పాపాత్ములయెడ ద్వేషమును వహింపరా దనియు, నిర్మలమగు ప్రేమనే ప్రకటిం చుట ధర్మమనియు గ్రహింపవలసి యున్నది. ప్రపంచమందు దోషులుగ నున్నవారెల్ల రజ్ఞానసంపన్ను లనుట కేమియు సంది యము లేదు. ఒకవస్తువుయొక్క సంపూర్ణజ్ఞానమును గలిగి యున్న వ్యక్తి యావస్తువును యథోచితముగ నుపయోగింపఁ గలఁ డనుట నిర్వివాదాంశము. ఇదియేరీతి మానవుఁడు సం పూర్ణముగ జ్ఞానసంపన్నుఁడే యగుచోఁ బాపముల నాచరింప నొల్లఁడు. మానవునిజీవితమందు లోచన గోచరములగు దోషములకన్నింటికి నజ్ఞానమే ముఖ్యహేతువుగ నున్నది కాన దోషులెల్లరు క్షమింపఁబడ నర్హులయి యున్నారు. అపరాధు లను క్షమించి, వారియెడ దయార్ద్రహృదయులయి వర్తించు టయే బుద్ధిమంతులగువారి పరమధర్మ మయియున్నది. అన

వృశ్రావణమున కెట్టి పవిత్రమగు దైవికనిబంధన మేర్పడి యున్నదో, అదియే దూషితప్రకృతి, లోభము, జుగుప్స, ద్రోహము, ద్వేషము, అభిమానము, అహంకారము, ఆత్మశ్లాఘ, స్వార్థము మొదలగు సమస్తపాపములయెడను సార్థకమగుచున్నది. ఈదుర్గుణములన్నియు మానవజీవితమునఁ బ్రవేశించుటకు ముఖ్యకారణము జ్ఞానరాహిత్యమే. జ్ఞానరాహిత్యముచే మానవునిహృదయమందిరమందలి సత్యప్రకాశ మంతర్హితమయిపోవ నలుదెసల నాధ్యాత్మికాంధకారము వ్యాప్తమగుచున్నది. మనుష్యుఁడు తనహృదయముయొక్క దూషితపదార్థమునంతయు దూరముగఁ బాఱవైచి, కీడుయొక్క వాస్తవికమగు సంపూర్ణజ్ఞానమును సంపాదించినంతనే జుగుప్స లేనివాఁడయి దుష్కర్మల నాచరించువారియెడ కోమలబుద్ధితో, దయార్ద్రహృదయముతో మెలంగ నారంభించుచున్నాఁడు.

దోషములఁ గాంచుచుండుటచే మనము మఱి యితరములగు దోషములఁ జిక్కువడవలసినవారల మగుచున్నారము. ప్రపంచమందలి ప్రతివ్యక్తికిని స్వాతంత్ర్యము కలదు. మనుష్యుఁడు తన యభిరుచి ననుసరించి కార్యము నాచరింప నధికారమును గలిగియున్నాఁడు. పరులయందు దోషముల నెన్నుచుండుటతోఁబాటు పరులకార్యములును, భావములును

ద న్ననుసరించియుండవలయు నని కోరుకొనుచుండును. మను
ష్యుఁడు కేవలము తా నాచరించునట్టియు, విచారించునట్టియు
గార్యములనే సర్వోత్తమములుగ విశ్వసింపుచుండును. అతఁడు
తనపను లెంతనీచములుగ నున్నను వానిని మంచివానిగనే
తలంపుచుఁ బరు లొనరించు కార్యము లెంత ప్రశస్తములయి
యున్నను వానిని నిరసింపుచుండును. కావున స్త్రీ పురుష
భేదములేక సకలమానవాళి తా మెవరిపైనయిన జుగుప్సను
ద్వేషమును బ్రకటింపకుండ నుండుట శ్రేయస్కరము. అనేక
లాత్మదోషము లెంత భయంకరములయి యున్నను వానిని
మిక్కిలిదయతో క్షమించుకొనుచుఁ, బరుల సామాన్యదోష
ములనయిన గొప్పవానిగ భావించి, ఆదోషము లొనరించిన
వారిని సంపూర్ణముగా నిరసింపుచున్నారు. ఈ భ్రాంతియొక్క
కారణముననే ప్రపంచముయొక్క వివిధ మతావలంబులమధ్య
నిరంతర కలహములు తటస్థింపు చున్నవి. క్రైస్తవు లన్యధర్మా
వలంబుల మిక్కిలి దుష్టులని భావింపుచుండ, హిందూ మహ
మ్మదీయులు క్రైస్తవుల భ్రష్టులుగఁ దలఁపోయుచున్నారు.
అతిఛాందసులు సంస్కర్త లన నీచులుగ భావించి వారల నెల్ల
విధముల నిరసింపుచున్నారు. వైదికులు నేటిప్రపంచముయొక్క
దూషితవిజ్ఞాన సిద్ధాంతముల బొత్తిగా గర్హింపుచున్నారు.
వాస్తవమాలోచింప వీరందఱిలో నెవ్వారును దుష్టులును, భ్రష్టు
లును లేరనియే స్పష్టపడఁగలదు. ప్రతివ్యక్తియు తనవాంఛిత

మార్గము ననుసరింపుచుఁ దన్మార్గమునే నిత్యముగను, సత్యముగను విశ్వసింపుచుండును.

మనము పరిశాంతహృదయులమయి, విశ్వముయొక్క భిన్నములగు ధర్మముల పరస్పరదూషణముల ధ్యానపూర్వకముగ వీక్షింతుమేని యీకలహముల కన్నింటికి మూలకారణమజ్ఞానమే యని స్పష్టము కాఁగలదు. లోకమందలి విద్వేషములకును, గలహములకును మూలకారణమును గుఱించి ధ్యానములో నాలోచించుటచే మానవహృదయముయొక్క శాంతియు, ననుకంపయు, బుద్ధియు, గాంభీర్యమును దినదినప్రవర్ధమానములు కాఁగలవు.

యథార్థమగు సజ్జనుఁడు సమస్తసందర్భములందు మంచినే వీక్షింపుచుండును గాని కీడు నెంతమాత్ర మవలోకింపుచుండఁడు. కారణ మేమన నతఁడు పరుల భావములను, కార్యములను తనబుద్ధి ననుసరించియుండవలయు ననియెడి మూఢవాంఛను ద్యజించివైచి మానవుల స్వభావములు భిన్నములుగ నుండుచుండు ననియు, వారి యాధ్యాత్మిక శక్తి వృద్ధి నందినకొలఁదియు వారి భావములును, గార్యములును వర్ధిల్లుచుండుననియు గ్రహింపఁగలఁడు. అతఁడీర్ష్యను, దోషదృష్టిని, అహంకారమును, బక్షపాతమును విసర్జించి జ్ఞానముయొక్క దివ్యప్రకాశమును విలోకింప నిరంతరము కృషి సలుపుచుండును. పారిశుద్ధ్యమును, బ్రేమను, దయను, సౌశీల్యమును,

ధైర్యమును, వినయమును, స్వార్థత్యాగమును జ్ఞానముయొక్క దివ్యప్రకాశములనియు, నపవిత్రత, ఈర్ష్య, క్రూరత్వము, క్రోధము, నుద్వేగము, అహంకారము, స్వార్థము మొదలగున వన్నియు నజ్ఞానముయొక్క యంధకారపుంజము లనియు నతఁడు స్పష్టముగా గ్రహింపుచుండును. మనుష్యుఁ డజ్ఞానాంధ కారమునం దున్నను, సుజ్ఞానప్రకాశమం దున్నను దన కుచిత ము లని తోఁచిన కార్యముల నెల్ల నాచరింపుచు నుండును. బుద్ధిమంతుఁ డీరహస్యముల నన్నింటి గ్రహించి యేవిషయ మందును బరులపై దోషారోపణముఁ గావింప నొల్లకుండును.

ప్రతిమానవుఁడును, తనప్రకృతి ననుసరించియుఁ, దనకుఁగల యుక్తాయుక్త జ్ఞానము ననుసరించియుఁ గార్యముల ననుష్ఠింపుచు స్వీయానుభూతకర్మలయొక్క ఫలితముల ననుభ వింపుచున్నాఁడు. తన యిచ్ఛానుకూలముగ నాలోచించు టయు, నాచరించుటయుఁ బ్రతిమానవునకు సర్వోత్తమమగు స్వత్వమయియున్నది. మానవుఁడు నిజస్వార్థమునకు వశుఁ డయి తనయొక్క తాత్కాలిక సౌఖ్యోపలబ్ధినిమిత్తము విచా రించి కార్యమొనరింపుచుఁ బరుల సౌఖ్యముపైపునకు ధ్యాన ము నొసంగకుండినచోఁ గారణకార్యము లస్థిరనియమాను గుణ్యముగఁ దన్ను దుఃఖాబ్ధిని బడఁద్రోసికొనుచున్నాఁడు. వాఁ డట్లు కొంతకాలము క్లేశము ననుభవించి దీర్ఘముగ విచారింప

వలసినవాఁడయి, తచ్చింతనమునకుఁ బిదప సంతరణము యొక్క శ్రేష్ఠమార్గమును గనిపెట్ట శక్తుఁ డగుచున్నాఁడు. స్వానుభవముకంటె మానవున కాదర్శప్రాయుఁడగు నొజ్జ లేఁడు. అజ్ఞానముచేఁ బ్రాప్తించు కష్టమును మించిన శిక్షాప్రదమును, సంస్కరణకారకమును నగు దండనము లేదు. స్వార్థుఁడగు మనుష్యుఁ డజ్ఞానయుతుఁడు. అతఁడు తొలుత దుఃఖమును, ఆదుఃఖమునుండియే జ్ఞానానందములను బ్రసాదించునట్టి మార్గమును స్వీకరింపుచున్నాఁడు; సజ్జనుఁడే బుద్ధిమంతుఁడు. బుద్ధిలేనిచోట సౌజన్యముండనేరదు. బుద్ధిమంతుఁడు తనమార్గమును దాను స్వీకరించుచున్నాఁడు; కాని యజ్ఞానము యొక్కయు, దుఃఖముయొక్కయు సోపానపరంపరల నతిక్రమించి సుజ్ఞానానందములఁ బడసి, జ్ఞానముయొక్క సంపూర్ణప్రకాశమున లీనమగుచున్నాఁడు.

మనుష్యుఁడు పరులకు వారి కర్తవ్యాచరణ సందర్భమున నిజాభిలాష ననుసరించికాక, వారియభీష్టము ననుసరించియే సమ్మతినొసంగుచు వారికర్తవ్యములఁ దనబుద్ధితోఁ బరీక్షింపక, వారిబుద్ధితోడనే పరిశీలింపుచు, వారిజీవితాదర్శమందు వారివాంఛలకే గణ్యస్థానము నొసంగుచు నందుఁ దనలాలసలఁ బ్రవేశపెట్టక యుండఁగలిగినపుడే పరుల దోషముల వీక్షింపనివాఁడయి వారివాస్తవిక చారిత్రమును, గ్రహింపఁ

గలుగుచున్నాఁడు. పరులయందు దోషములు మనకు దృష్టి గోచరములయినంతనే మనము వారి గుణాధిక్యమును నిజాధిక్యముముందు మిథ్యాభిమానముచే గ్రహింపలేవనియే నుడువవలసియుండును. నీయాదర్శముననుసరించియు, నాయాదర్శము ననుసరించియు గాక మనుష్యుఁడు వాని యాదర్శము ననుసరించియే పరీక్షింపఁబడినపుడు వాని వాస్తవికమగు స్థితి బహిర్గతము కాఁగలదు. ఈరీతిగ మానవచారిత్రమును బరిశోధించుటను ధర్మశాస్త్రము బోధింపనేరదు. స్వర్గీయమగు నీ పద్ధతిని సమస్తలోకమునకుఁ జాటఁగలుగున దొక్క పరిశుద్ధమగు ప్రేమయే. మనము నిర్మలమగు ప్రేమదృష్టితో విలోకించినపుడే జ్ఞానసూర్యోదయమయి మనకు పరులయొక్క యథార్థమగు దశను జూపించఁగలదు. మనుష్యుఁడు నే నితరుల స్వాతంత్ర్యమును లాఘవపఱచి వారిని నిర్ణయించుట కెవ్వాఁడ నని భావించినపుడే ప్రేమతత్త్వమును విశేషముగాఁ బడయఁగలఁడు. ప్రతి మనుష్యుఁడు సదా పరుల దోషములుగ నిశ్చయించుటకును, నిందించుటకును, నే నంత పాపశూన్యుఁడను, బవిత్రుఁడను నయి యుంటినాయని స్వాంతమున విచారించుకొను చుండవలయును. ప్రతిమానవుఁడు పరులయందలి దోషముల నెన్నుటకుఁ బూర్వమే తనయందు వేరూనియున్న దోషముల గ్రహించి నిర్మూలించివేయు టావశ్యకము. మహాత్ముండగు కబీరు దాసు వచించిన విధమును గనుఁడు.

"నాయనా! నీ వేల వీరపురుషునివలె వేషమును ధరించి మీాసమును దువ్వుచు రోషమునఁ బరుల దోషముల నెన్న బయలు దేఱితివి? అయ్యో! నీ వితరులతప్పులఁ బయ ల్పఱచుటకుముందు నీ హృదయాంతరాళమునఁ బుంఖాను పుంఖములుగ వేరూనియున్న దోషముల దూర మొనరించు కొనవేమి? నిన్ను నీవు సవరించుకొనలేక పరుల సంస్కరింప బయల్వెడలితివా?"

మహాపాప మొనరించియుండిన యొక దుశ్చరిత్రయగు స్త్రీని జనులు ఱాళ్ళతో రువ్వి హింసింప నారంభించినపుడు ద యామయుండగు జీససు ప్రభువు బోధించియుండిన వాక్యము చిరస్మరణీయము. ఆమహానుభావుఁ డిట్లు వచించెను.

"అన్నలారా! మీాలో నేవిధమగునట్టిపాప మొనరింపని వ్యక్తియే యీా పాపాత్మురాలగు స్త్రీపైఁ దొలుత ఱాయిని విస రఁ దగును." మహాత్ముని యీానుడువుల నాలించి ప్రజాసంఘ మందలి పాపశూన్యుఁడును, నిర్దోషియు నగు వ్యక్తి ఱాళ్ళను రువ్వకయే వినయవిధేయతతోఁ గరుణారసము వర్షించునట్లు "అమ్మా! నిన్ను నేను దోషురాలిగ నిర్ణయింపఁజాలను. నీవిఁక వెడలి పొమ్ము. ఇంతటినుండి పాపము లాచరింపకుము." అని యాభ్రష్టచారిత్రయగు స్త్రీతో నుడివెను.

పవిత్రమగు హృదయమందు ద్వేషమునకును, స్వార్థయుక్తములగు నిర్ణయములకును స్థానము లభింపఁ జాలదు. కారణ మేమన నట్టి హృదయము మార్దవముతోడను, నిర్మలమగు ప్రేమతోడను బరిపూర్ణమయి యుండుచుండును. ఇట్టి విశుద్ధమగు హృదయమునకుఁ బరులయందు దోషములు గోచరింప నేరవు. మనుష్యుఁడు పరులయందుఁ గీడును జూచు స్వభావమును విడిచిపుచ్చుచున్నకొలఁదియు నతఁడు స్వయముగా భయవిషాదపాపముల నుండి విముక్తుఁడు కాఁగలుగుచున్నాఁడు.

మనుష్యుఁడు జ్ఞానమును సంప్రాప్తింపఁ జేసికొననంత పర్యంతము తనయందున్నట్టియుఁ దనకార్యములందు వెలయుచున్నట్టియు దోషముల నవలోకింపఁజాలఁడు. వాని జ్ఞానప్రకాశము వర్థిల్లుచున్నకొలఁదియు నతఁ డా దోషపూర్ణములగు కార్యముల నెల్ల విసర్జించివేయుచుండఁగలఁడు. ప్రతిమనుష్యుఁడును దనకార్యములను బరు లెంతగా నింద్యములని భావించినను, ధర్మసంగతము లని నిరూపించ వాని నాచరించు టత్యంతావశ్యకమనియు, నవి న్యాయయుక్తము లనియు వచింపనారంభింపుచుండును. అతఁడు తా నాచరించు కార్యమును జెడ్డ దని వచించినచో దాని నాచరించు టెట్లు సంభవించును? ప్రతియల్పమానవుఁడును దా నొనరించు కార్యమును బ్రేమా

శికమనియే వాదింపుచుండును. కుపితుఁడును దన క్రోధ మును నుచితమే యని వచింప సాహసించును. లుబ్ధుఁడు తన లోభబుద్ధిని, జారుఁడు తన వ్యభిచారవృత్తిని ధర్మ సంగతము లని నిరూపింపఁ జూచుచుండును. అసత్య భాషి నిరంతరము జీవితనిర్వహణమున కసత్యభాషణము నత్యంతావశ్యకమగు పదార్థ మని నిర్వచింపుచుండును. దోషదర్శి దూషితచరిత్రుల జీవితముల సంస్కరించు నిమి త్తము వారల సావధానచిత్తులఁ గావింపుచు, సంస్కరింపఁ జూచుచుండునే కాని నిందింపనొల్లఁడు. దస్యుఁడు చౌర్యమొన రింప శీఘ్రకాలమందే సంపదల నార్జించి సుఖించుమార్గమును గ్రహింపుచున్నాఁడు. నరహంతకుఁడు మానవుల సంహరించుట నొక దోష మని విశ్వసింపక పోవచ్చును.

ప్రతిమానవుని కార్యము వాని జ్ఞానప్రకా శము ననుసరించియు, నజ్ఞానాంధకారము ననుసరించియు నిర్వ హింపఁ బడుచుండఁగలదు. వాని జ్ఞానసీమ నతిక్రమించి వాని జీవితమును, గార్యములును నుండనేరవు. వాఁడు వాంఛించినచోఁ దన్నుఁ దానే సంస్కరించుకొని తన జీవన జ్యోతిని, జ్ఞానమును వృద్ధి గావించుకొనఁ గలుగుచున్నాఁడు. వృద్ధుఁడగు మానవునిజ్ఞానము సహనమును, ధైర్యము జేసె యుండని హేతువుచేతనే వాఁడు సదా విరక్తుఁడగుచు, నస

హ్యాంచుకొనుచు సమస్తలోకమును నకారణముగ దూషింపు చుండును. వినయ విధేయతల నభ్యసింపని మానవుఁడు క్షమాదుల మహత్తును గ్రహింపఁజాలఁడు. అసత్యభాషియు, బరులదోషముల గణించునట్టియు మానవుని స్థితి యిట్టిదే యగును. చోరుని జ్ఞానానుభవము లపరిపక్వములయి యుండు చుండును. వాని స్వాంతమును, గార్యములును నజ్ఞానతిమిర ముచే నాచ్ఛాదితములయి యుండుచుండును. తనయధమ స్థితితో సరిపోల్చుకొనుటకేని యతఁ డున్నతజీవితము నెపుడును గడపియుండ నేరఁడు. అతఁడు తనజీవితముకంటెఁ బవిత్రమగు జీవితము లేదనియే భావింపుచుండును. అంధకారమునందుఁ బ్రకాశము ప్రజ్వరిల్లుచున్నది. కాని యంధకారమున కాప్రకాశము యొక్క యనుభవము కలుగనేరదు. ఆత్మస్తుతి పరాయ ణుఁడగు మూఢుఁ డంధకారమునుండి జ్ఞానశూన్యుఁడగుటచేఁ దనస్థితిని బాగుగా గ్రహింపనేరఁడు.

మనుష్యుఁడు చీటికి మాటికి దుఃఖముల ననుభవించి తన నడవడిపై నిజదృష్టిని బ్రసరింపఁజేసినంతనే తన యజ్ఞాన ముయొక్క కోరిధానత్వాది దుర్గుణములమూలముననే తన కనేకములగు క్లేశములు సంభవించిన వని గ్రహించి, యా సమస్తదోషముల విసర్జించివైచి, తద్విరుద్ధములగు పరమో జ్జ్వల గుణగణముల నన్వేషించి, వాని నభ్యసింప నారంభింపు

చున్నాఁడు. అతఁడు దృఢసంకల్ప పూర్వకముగ శ్రేష్ఠతర మగు మార్గము ననుసరించినంతనే సత్పథముయొక్కయు, దుష్పథముయొక్కయు జ్ఞానముకలుగఁ దాను బూర్వావస్థ యందు ఘోరాంధకారమునఁ జిక్కియుంటినని గ్రహింప నేర్చు చున్నాఁడు. మంచిచెడ్డలయొక్క యనుభవమును జూచుచుం డుటవలననే జ్ఞానప్రకాశము విస్తరిల్లుచున్నది.

మనుష్యుఁడు పరులకార్యముల వారి దృష్టితోడనే విలోకింపుచు, వారి కొలఁతబద్దతోడనే కొలచుట కారం భించినంతనే వారియందు దోషములు కానవచ్చుట నిరోధింపఁ బడుచున్నవి. కారణమేమన నతఁడు ప్రతి మనుష్యునకు గొలఁతకఱ్ఱలును, ఆదర్శములును భిన్నములుగా నుండుచుండు నని గ్రహించును. విశ్వమందు స్వల్పసంఖ్యాకులచే నయిన ప్రేమింపఁబడనట్టి హీనాతిహీనములగు దోషము లేవియు లేవనియే చెప్పవచ్చును. ఇదియే చందమున నల్పసంఖ్యాకులచే నయిన నిందింపఁబడని సర్వోత్కృష్టములగు సద్గుణములును విశ్వమునఁ గానరావు. సకలప్రపంచముచే నైక్యభావముతోఁ బ్రశంసింపఁబడు వస్తువేదియు నీధరాతలంబున గోచరింపదు. మనుష్యుఁ డెద్దానిని హీనముగ భావించునో, అది వాని కొరకే హీనమయినది. వాఁ డెద్దానిని మంచివస్తువుగఁ బూజించునో అదియు వానివిషయముననే మంచిదిగ భావింప వలనుపడు.

12

చున్నది. ఒకనిమేలు మఱొక్కని కీడు కావచ్చును. లోక మందలి యీ తారతమ్యము కేవలము గ్రహించుటకు నున్నది. పవిత్ర చారిత్రుఁడగు మనుష్యుఁడు లోక మందలి యధికసంఖ్యాకులు తనచే నిర్దేశింపఁబడు మార్గ ము ననుసరింపుచుండవలయు నను ధర్మవిరుద్ధములగు వాంఛలకు, దన మదియందుఁ దావొసంగఁజాలఁడు. అతఁడు మనుష్యులెల్లరు తమతమ యభిప్రాయముల ననుసరించి వర్తిం పుచు స్వతంత్రులయి జీవించునపుడే మిక్కిలి హర్షింపఁగలఁడు. అతఁడు సర్వదా పరుల స్వతంత్రజీవితనిర్వాహణమునకు యథా శక్తిఁ దోఁడుసూప యత్నింపుచుండును. కారణమేమన నతఁడు సమ్మతిమాఱుటకంటె ననుభవము వర్ధిల్లుటవలననే సమున్నత మగు జ్ఞానమును, బహుళానందమును గలుగుచున్నవని గ్రహిం పుచున్నాఁడు.

లోకమందలి ప్రతిమానవుఁడు ప్రాయికముగాఁ దన తో నేకీభవించి భిన్నాభిప్రాయము లేక యుండు వ్యక్తిని సత్పు నుఁడనియు, భిన్నాభిప్రాయముచేఁ దనతో నేకీభవింపఁజాలని మనుష్యుని ధూర్తుఁడనియు నుడువుచుండుట మనము విలోకిం పుచునే యున్నారము. తన్నధికముగాఁ బ్రేమించుకొనుచుండు మనుష్యుఁడు తన యభిప్రాయములఁ జూచుకొనుచు సదా ముగ్ధుఁ డగుచుండును. అతఁడు తన యభిప్రాయముల నభిను

తించువారల నాశీర్వదింపుచుఁ బ్రశంసింపనివారల దూషింపుచుఁ బరాభవింపఁ జూచుచుండును. “ప్రేమించువారలఁ బ్రేమించుటయం దేమి గొప్పతనము కలదు? శత్రువులఁ బ్రేమించువాఁడే బ్రశంసాపాత్రుఁడు.” అని జీసను శిష్యకోటి కుపదేశించి యున్నాఁడు. అహంకారాభిమానములు మానవు నంధుని గావించి వైచును. నేడు వివిధములగు ధర్మసంప్రదాయములు పరస్పర ద్వేషములచే దుఃఖమయస్థితికిఁ బ్రాపించుచున్నవి. భిన్నమతావలంబులగు రాజనీతిజ్ఞులొండొరులయందుఁ గలహించి పరస్పరము దూషించుకొనుచున్నారు. పక్షపాతహృదయముగల మనుష్యుఁడు తనయాదర్శము ననుసరించియే లోకమును బరీక్షింపుచుఁ బక్షపాతబుద్ధితో సర్వత్ర తనయాధిక్యము నే స్థాపించుకొనఁ జూచుచుండును. వాఁడు సదా తన్ను సత్యసంధునిగను, బరుల నపరాధులుగను నిశ్చయింపుచుండును. వాఁడు పరుల కభిలాష లేకున్నను, వారిబుద్ధికి విరుద్ధముగనున్న తనకర్తవ్యపథము ననుసరింప దండనముననను, దౌర్జన్యముసను బలాత్కరింపుచుండుట యనివార్యమగు నుత్తమధర్మమనియే విశ్వసింపుచుండును. మొగలాయీ ప్రభుత్వకాలమున స్వధర్మమం దంధభక్తిని గలిగియున్న మహమ్మదీయుఁడు శుద్ధసాత్త్వికచరిత్రుఁడగు హైందవుని బాధించి మతభ్రష్టునిఁ జేయుటయే మోక్షదాయకమును, భగవత్ప్రీతికరమును నగు తనధర్మ మని త్రికరణముల విశ్వసింపుచుండెను.

మనుష్యు లొండొరుల ద్వేషించుకొనుచు, దోష పాత్రులఁ గావించుకొనుచు, గలహింపుచు దుఃఖముల ననుభ యింపఁ జేసికొనుచున్నారు. వారు యథార్థముగ దుష్టులయి యుండుటచే నీరీతి భ్రష్టులగుచుండుట లేదు వారు మంచిచెడ్డల గ్రహించి దుష్టకార్యములకుఁ గడంగుచుండుటలేదు ద్వేష మును, దూషణమును వారు జీవితోన్నతిప్రాప్తి కావశ్యకము లగు ధర్మము లని విశ్వసించుటవలననే యిట్టి నింద్యకర్మలకుఁ బాల్పడుచున్నారు. మానవులెల్లరు నాంతరికముగ మంచి వారలే; కాని వారియందుఁ గొందఱు మిక్కిలి బుద్ధిమంతులు, మఱికొందఱు వారికంటె ననుభవమునందు గణ్యులు. కొంత కాలమునకుఁ బూర్వము మధుసూదనుఁడు, సురేంద్రనాథుఁ డను నిరువురు యువకులు సతీశచంద్రుఁడను సుప్రసిద్ధ రాజ నీతిధురంధరుని విషయమయి వాద వివాదములు గావించు కొనియుండిరి. విద్యావంతులగు నాయిరువురి వాదోపవాద ములు చదువరులకుఁ బ్రయోజనదాయకము లగునను విశ్వా సముచే నీదిగువ నుదహరింపుచున్నాఁడను.

మధు—భూలోకమందుఁ బ్రతిమానవుఁడును దనభావముల యొక్కయుఁ, గర్మలయొక్కయు ఫలమును బడయు చున్నాఁడు. మనుష్యుఁడు స్వయంకృతములగు పాపము లచే దుఃఖముల ననుభవింపవలసినవాఁ డగుచున్నాఁడు.

సురేం—మిత్రమా! నీ నుడువులు నా కంతగా సంతోషమును గలిగింప లేదు. మనుష్యుఁడు స్వయంకృతములగు దుష్కర్మలయొక్క దండనమునుండి తప్పించుకొనఁజాలనివాఁ డగుచోఁ బ్రతిభాశాలురగు రాజనీతి ధురంధరు లెం దఱో తమంతటి తామే యెంతటి భయంకర నరకముల నిర్మించుకొనుచున్నారు! మనుష్యుఁ డధికారయుతుఁడు ను, శక్తిసంపన్నుఁడును నయియున్నను, గాకున్నను దాను పాపమందును, నజ్ఞానమందును నున్నంతపర్యంత మవశ్యము ఖేదము ననుభవింపవలసినవాఁ డగుచున్నాఁడు.

మధు—ఉదాహరణమునకయి సమస్తవిధముల దుష్టుఁడును, స్వార్థపరుఁడును, లుబ్ధుఁడును నగు సతీశచంద్రుని విలోకింపుము. ఇట్టి దుష్టమానవుని నిమిత్తము మిక్కిలి కష్టదాయకములగు దండనలు విధింపఁబడఁగలవు.

సురేం—సతీశుఁ డిట్టి దుష్టుఁడని నీ వెట్లు గ్రహింపఁగలుగు చున్నాఁడవు?

మధు—అతని కార్యములే యతనిచారిత్రమునకుఁ బలవత్తర ములగు ప్రమాణములు. పరుల నెవ్వారినయిన నిందించు వ్యక్తిని గాంచినంతనే నే నతనిని దుష్టునిగ నిశ్చయింపుచుందును. నేను సతీశచంద్రుని వీక్షించి నంతనే వాస్తవికమగు క్రోధముచే మండిపడు

చుందును. ఎవఁడేని యొక మనుష్యుఁడు పరులకు నష్టమును కలిగించునట్టి పదవి నధిష్ఠించియుండఁ జూడ నే నపుడపుడు వానియందు లోకోపకార మొనరించు నట్టి శక్తియే లేదాయను సందేహమునకుఁ బాల్పడు చుందును.

సురేం—చెలికాఁడా! సతీశచంద్రుఁ డేమయినఁ గీడొనరింపు చున్నాఁడా?

మధు—అయ్యో! సందేహమేమి? వాని కుటిలనీతి మిక్కిలి చెడ్డది. అధికారగర్వముచే నతఁడు సకల ప్రపంచమును దగ్ధమొనరించుటకేని శంకింపనంతటి రాక్షసుఁడు.

సురేం—నీవలెనే చాలమంది మనుష్యులు సతీశుని దుర్మార్గునిగనే నిశ్చయింపుచున్నారు. కాని నీవంటి బుద్ధిమంతులే వేలకొలఁదిగ సతీశుని పరమయోగ్యుఁడని విశ్వసించి వాని యోగ్యత ననేకరీతులఁ బ్రశంసింపుచు, నతని రాజనీతిజ్ఞానముచే దేశకల్యాణము కాఁగల దని నిశ్చయింపుచున్నారు. అతని యధికారస్థితి యిట్టివారిమీఁదనే ముఖ్యముగా నవలంబితమయి యున్నది. సతీశ చంద్రుని మంచివాఁడని భావించు వీరుసయితము దుష్టులేనా?

మధు— వారు భ్రమయందున్నారు. వేలకొలఁది జనుల కండ్లఁ గప్పివుచ్చిన సతీశుని దుష్టత్వ మపారము. అతఁడు స్వార్థసిద్ధికయి కపటవేషధారియగు బుద్ధిమంతునివలె నెల్లరకు గోచరింపుచు నాంతరికముగఁ బాపముల నొనరింపుచున్నాఁడు. నే నట్టి గోముఖవ్యాఘ్రము నసహ్యించుకొనుచుందును.

సురేం—నీవుసయితమొక వేళ ప్రజాసామాన్యమువలెనే మోస గింపఁబడఁగూడదా?

మధు— అదెట్లు?

సురేం—ద్వేషమును, జుగుప్సను గలిగియుండుటయే నాత వంచనము. ప్రేమ ఆత్మజ్ఞానము. మనుష్యుఁడు ద్వేషిం చుటనుబాసి, ప్రేమభావమును గలిగియుండుట నభ్య సింపనంతపర్యంతము పరులను, దన్ను దివ్యదృష్టితో వీక్షింపఁజాలఁడు.

మధు— సంగడీఁడా! నీ యీ వచనము సత్యమయినది; కాని యిది యసాధ్యమును, అసంభవమును నయియున్నది. నే నెవఁడేని నొక మనుష్యు నన్యుల దూషింపుచు, మోసగింపుచు, నసత్యమార్గము ననుసరింపఁ జేయుచు నుండ వీక్షింతునేని యవశ్య మవ్వానిని గర్హింపవల

సిరేయుండును. ఇట్లాచరించుట యనుచితము కానే రదు. సతీశచంద్రుని యంతఃకరణము లేదనియే నుడువ వలసివచ్చుచున్నది.

సురేం—నీవు భావించునట్టి స్థితియందు సతీశచంద్రుఁడున్నదియు, లేనిదియు నిశ్చయముగా వచింపఁజాలము. ఒక వేళ నీవు వచించినరీతిగనే సతీశచంద్రుఁడు దుర్మా ర్గుఁడయి యుండవచ్చును; అంతఃకరణములేని జడుఁ డయి యుండవచ్చును. అట్టివానియెడ దయనుజూపు టను ధర్మమా లేక జుగుప్సను వెల్లడించుట ధర్మమా?

మధు—ఇది యెట్లు?

సురేం—సతీశున కంతఃకరణము లేదనియేకదా నీవు నుడివి యుంటివి?

మధు—నిస్సందేహముగ నతని కంతఃకరణము లేదనియే నుడువ వచ్చును.

సురేం—అట్లగుచో నతఁడు జ్ఞానమునుబట్టి విచారించినచోఁ బంగువగును. నీవంధులను వారు చూడలేరు కదాయని యేవగించుకొందువా? మూఁకుని గాంచియు, బధిరునిఁ జూచియు వారు మాట్లాడలేరనియు, వినఁజాలరనియు నేవగించుకొందువా? సముద్రముపైఁ బ్రయాణ

మొనరింపుచున్న నావికుని హస్తమునుండి త్రెడ్డుజారి మున్నీట మునిగిపోవ నానౌక యొక కొండను డీకొని భగ్నమగుచో "గర్ణధారీ! నీవేల నీనావను గొండ నుండి దూరముగా నుంచుకొనక పోయితి" వను నుపాలంభనవాక్యములచే విపత్తునందున్న నతనిహృదయమును దుఃఖింపఁ జేయుదువా? నావయందలి యాత్రికుల ప్రాణహానికి నావికునే బాధ్యునిగ నిశ్చయింతువా? అంతఃకరణములేని మానవునియొద్ద సరియైన మార్గమున మనుష్యుల నడిపించునట్టి పథప్రదర్శకయంత్రములగు సత్యధర్మములు కలవు. కావున నే వానికి స్వార్థము ధర్మయుక్తముగను, సత్యముగను గాననగుచున్నది. సతీశుఁడు నీకుఁ జెడ్డవాఁడు కావచ్చును. కాని యతఁడు తనవిషయమున దుర్మార్గుఁడు కానేర్చునా? అతఁడు స్వయముగాఁ దన్ను దుశ్చరిత్రునిగ భావించుకొనుచుండునా?

మధు—అతఁడు తన్నుఁదా నొక దుర్మార్గునిగఁ దలంచుకొనకున్నను వాస్తవమునకుఁ బరమదుష్టుఁడె.

సురేం—సతీశచంద్రుని నీ వసహ్యించుకొనుచున్నావుగదా యని నేను నిన్ను చెడ్డవానిగాఁ దలంచినచో నేను దోషిని కాకుందునా?

మధు—లేదు.

సురేం—అదియేమి ?

మధు—కారణమేమన నిట్టిస్థితియందు న న్నేవగించుకొనవలసిన యగత్యములేదు. నేను స్వార్థము నపేక్షించికాని, నిజాభిమానమునకు భంగము వాటిల్లుననికాని సతీశ చంద్రుని దూషించి యుండలేదు. లోకకల్యాణము నకు విరుద్ధముగ వర్తించుటవలననే వానిని నేను గర్హించితిని. ఇట్టిస్థితియందు ఘృణపరమావశ్యకమును, నుచితమును, సత్యమును గాఁగలదు. సత్యమగు క్రోధమును, సత్యమగు ఘృణయు నేవగింపఁ బడ రానివి.

సురేం—సత్యమగు స్వార్థమును, సత్యమగు లోభమును, సత్య మగు నిందయు నీయొక్క సత్యమగు క్రోధమువలెనే యెందులకు సన్మానింపఁబడరాదు ? నీ వేదేని విషయ మును గ్రహించి యాచగింపుచున్నచో సతీశచంద్రు నేవ గించుకొనుటనే మనుష్యత్వముయొక్కయు, నాగరికత యొక్కయు నుచితమగు కర్తవ్యముగ భావింపు చున్న చో నేను నీయీపనులకయి నిన్ను చెడ్డవానిగాఁదలంచిన యది నాతప్పగును. జుగుప్సకంటె మఱియొక నుత్త మంబగుమార్గము కలదు. ఈయుత్తమమార్గపరిజ్ఞానమే

నన్ను సతీశచంద్రు సేవగించుకొనుటనుండి నిరోధింపు చున్నది. కారణమేమన సతీశుని చారిత్రము నాకెంత నీచముగానున్నట్లు గోచరించినను, నతనికిని, అతని సహకారులకును మాత్రము చెడ్డదిగా గోచరించుట లేదు.

మధు—ఆయుత్తమంబగు మార్గమేది ?

సురేం—అది సువిశాలమగు ప్రేమమార్గము. పరుల నేస్థితి యందును జెడ్డవానిగాఁ దలంచు స్వభావమును బరిత్య జించివేయుటయే ప్రేమలక్షణము. ఇయ్యది మానవ హృదయముయొక్క యొకానొక శాంతిమయంబును, నానందయుక్తంబును నగు భవ్యస్థితి.

మధు=ఒకఁడు మఱొక్క మనుష్యు నకారణముగ దూషింపు చుండ నీవు కుపితుఁడవు కాకుండ నుండఁగలవా ?

సురేం—నాయభిప్రాయ మదికాదు. మనుష్యుఁడు పరులయెడ దుర్భావమును గలిగియున్నంతవఱకు వారిపైఁ గోప మును వహింపుచునే యుండఁగలఁడు. కాని వాఁడు ప్రశాంతబుద్ధియొక్కయుఁ, బవిత్రప్రేమయొక్కయు నుస్థితికిఁ బ్రాప్తించినంతనే క్రోధమునకు హేతు భూతమగుచున్న కీడును లేశమాత్రమును దనయందుఁ జూడనేరఁడు. అప్పు డతనికి మానవులయొక్క వివిధ

విధములగు స్వభావము లన్నియు విశదమగుడు వెంటనే యతఁడు మనుష్యులెల్ల కేరీతి కార్యాచరణ తత్పరు లగుచున్నదియు, దమ భావములకును, గర్మలకును నెట్టి ఫలితములఁ బొందుచున్నదియు స్పష్టముగా గ్రహింపఁగలుగుచున్నాఁడు. ఇట్టి స్థితిచే మానవుఁడు సమస్తమానవుల ననుకంపతోడను, నిష్కల్మషమగు ప్రేమతోడను విలోకింపఁ గలుగుచున్నాఁడు.

మధు—నీవు నుడివియున్న పరమ పవిత్రమగు స్థితి నిస్సందేహముగ సర్వోచ్చమును, మనోహరముగను నున్నది. కాని నే నిట్టి స్థితికిఁ బ్రాపించుటను దుఃఖదాయకముగ భావింపుచున్నాఁడను. సతీశచంద్రునివంటి లోకోపకార పరతంత్రులగు దుష్టుల సేవగించుకొనుట మాని గాఢాలింగన మొనరించుకొనుట నాచేఁ గానేరదు.

ఈ వాదవివాదముచే మధుసూదనుఁడు ద్వేషమును, జుగుప్సను బ్రేమింపుచుండుటచే వానిని విసర్జింపఁ జాలనని వచించియున్నట్లు మనకు స్పష్టపడుచున్నది. ఇదియే చందమున సమస్త మానవులు తా మాచరించు కార్యములనే పరమావశ్యకములుగను, సర్వోత్తమములుగను భావింపు చుందురు. మనుష్యుఁడే విషయములను సంపూర్ణముగా విశ్వసింపు చుండునో వానినే యాచరింప నలవడుచున్నాఁడు. ఒక

కార్యమందు మానవుని విశ్వాసము తొలఁగిపోయినచో నవశ్య మతఁడా కార్యమును విసర్జించివేయుననుట కేమియు సందేహము లేదు. మధుసూదనుఁడు లోకమందలి యితర మానవులవలెనే స్వతంత్రుఁడయి కోరినపుడెల్లఁ బరుల ద్వేషింపఁగలుగుచున్నాఁడు. ఇది వాని స్వాభావిక స్వత్వమయి నది. ద్వేషభావమును గలిగియుండుటచేఁ దత్ఫలితముగాఁ బ్రాప్తములగు దుఃఖములను, మనోవ్యాకులతను మనుష్యుఁ డనుభవించినఁగాని ద్వేషముయొక్క భయంకర తత్త్వమును గుర్తించి "అయ్యో! ద్వేషము కరము హానికరము. దీనిని గలిగియుండుటకంటె మౌఢ్యము, గ్రుడ్డితనము లే" దని విచారింపుచు ద్వేషమును విసర్జించివేయఁగలఁడు.

ఒకతూరి సుప్రసిద్ధుఁడగు తన యాచార్యు నొకశిష్యుఁ డు మంచి చెడ్డలయందుఁగల తారతమ్య మేమని ప్రశ్నింప నాదేశికుఁడు తనహస్తముయొక్క యయిదువ్రేళ్ళ నధోముఖముగ నుంచి శిష్యు నిట్లు ప్రశ్నించెను. "కుమారా! నాహస్త మేదిశకు వంగియున్నదో చెప్పఁగలవా?" శిష్యుఁడంత నీచం దమునఁ బ్రత్యుత్తర మొసంగెను.—"గురుదేవా! మీహస్తము క్రిందివైపునకు వంగియున్నది." గురుదేవుఁడంత తనహస్తమునుఁ బైకెత్తి "ఇపుడు నాహస్త మేదిక్కును సూచింపుచున్న" దని ప్రశ్నించెను. శిష్యుఁ డంత యూర్ధ్వదిశయని యుత్తర

మిచ్చెను. ఆచార్యుఁడు శిష్యుని రెండుడుత్తరముల నాలించి సుప్రసన్నుఁడయి 'నాయనా! మంచి చెడ్డలయందీభేదమే సుస్థిరముగా వెలయుచున్నది. కీడుచే మనుష్యుఁ డధఃపతితుఁ డగును. మేలుచే నూర్ధ్వస్థితికిఁ బ్రాపించును. గురూత్తముని యీ సులభోదాహరణములచేఁ బ్రకృతిసిద్ధమగు శక్తిని నశుద్ధ కార్యములకును, ననుచిత ధర్మములకును వెచ్చించుటయే కీడు. ఆశక్తిని విశుద్ధమగు కార్యములకును, సముచితములగు భావములకును వినియోగించుటయే మే లనఁబడుచున్నది. ఇదియేచందమునఁ బ్రపంచనిందకుఁ బాతుఁడయినమనుష్యుఁడు గురువుగారు చేతివేళ్లఁ బైకెత్తినట్లు అధమస్థితికిఁ బ్రాపించుచున్న తన చారిత్రము నుద్ధరించుకొను టావశ్యకము. మేలు నభ్యసింపుచుఁ గీడుయొక్క వాస్తవికార్థమును గ్రహింపు చుండుటచే మనుజుఁడు పరులయందుఁ గీడును జూచు దురభ్యాసమునుండి విముక్తుఁడగుచున్నాఁడు. పరుల యందలి చెడుగునుఁ జూచుట మాని తన సంపూర్ణహృదయ శౌచమునకయి యథాశక్తిఁ గృషిసలుపునట్టి మనుష్యుఁ డె దును ధన్యుఁడు. ఇట్టి సంస్తవపాత్రమగు కృషిచే మానవుఁ డొకదినమున మిక్కిలి పరిశుద్ధచారిత్రుఁ డయిపోవ, వాని దృష్టిపథమునం దెట్టికీడును గోచరింపఁజాలదు.

చెడుగుయొక్క జ్ఞానమును సంపాదించిన పిదప మనుష్యుఁ డేమి చేయవలయును? అతఁ డపుడు మంచియందు లీనుఁ

కయిపోవలయును. నన్నెవఁడేని యపరాధిగ నిశ్చయించిన చోఁ బ్రత్యపకృతికయి నేను వానిని దోషిఁగా నిశ్చయింప నొల్లను. నన్నెవఁడేని దూషించినను, గుపితు నొనరించినను నే నెట్టి క్రోధభావమును వెల్లడింపక వానిపైఁ గరుణారసమును వెదఁజల్లుదును. నన్నెవఁడేని నిందింప నారంభించినచో నే నవ్వానిని స్తుతింప నారంభింతును. నన్ను వాఁడు ఏవగించుకొనినచో వానికి నాప్రేమ యావసర మయినదని గ్రహించి నేను వానియెడఁ బవిత్రమగు ప్రేమభావమును వెల్లడింతును. ధీరత్వము నెఱుంగనివారికి నేను ధైర్యస్థైర్యముల బోధింతును. ఉద్భాగ్రనరులపట్ల నే నుదారహృదయముతో వర్తించెదను. లోకానుభవ మెఱుంగని బాలురతోడను, వారికిసములగు కలహప్రియులతోడను సవినయముగను, శాంతముగను మెలంగెదను. నే నెవ్వానియందును గీడునే చూడనపుడు నే నన్యుల శత్రువులుగఁ దలంచి యేవగించుకొను టెట్లు పొసగ నేర్చును?

ఓ నాప్రేమాస్పదులగు సోదర సోదరీమణులారా! ప్రపంచము మిమ్ము సంహరించుటకును, ద్వేషించుటకును, సిద్ధపడుచున్నదనిన నే నెంతయుఖేదము నందుచున్నాఁడును. నన్ను ద్వేషించువారుగాని, నాకు ద్రోహమొనరించు వారుగాని విశాలమగు నీభూమండలమునఁ గాన రాకున్నారు.

సకలమానవాళి నాపైఁ బూర్ణమగు కృపాదృష్టిని గలిగియున్నది. స్వప్నమందును నా కెవ్వానిమీఁదను రోషము కలుగుచుండుటయే లేదు.

పరుల నిందింపుచుండు మనుష్యుఁడు తన దుర్భావములకును, దుష్కర్మలకును వెనుక నాకీళ్లయొక్క వాస్తవికములగు ప్రత్యక్షమూర్తులు కూర్చుండి యున్నట్లు భావింపుచుందును. కాని పవిత్ర హృదయుఁడగు మానవుని వెంట నెట్టిభూతములు నుండనేరవు. సత్పురుషుఁ డొకవేళ పరుల కార్యములయొక్క మంచిచెడ్డలను గణించి విచారించినను వానిని పాపజాలములు వెంటాడనేరవు. ప్రపంచతత్త్వముత్కృష్టమయినది. ఆతత్త్వమునందుఁ జెడ్డకుఁ దావులేదు. బుద్ధిదోషమువనే కేవలకార్యములు దూషితము లగుచున్నవి. మేలు శాశ్వతమయినది. కీడు స్థిరము లేనిది. ఒక్క మాతృగర్భమున జనించిన సోదరీ సోదరు లేకగృహమం దధివసింపుచు ప్రేమించుకొనుచు సుఖదుఃఖముల నొండొరుల సాహాయ్యమొనరించుకొనుచు, వారియం దెవఁడేని ప్రమాద మొనరించిన క్షమించుకొనుచు నొకరి నొకరు దూషించుకొనక శాంతముగ జీవించు విధమున సహృదయుఁడగు మానవోత్తముఁడు లోకమందలి సమసమానవు లనేక మాతృగర్భసంజనితులగు సోదరీ సోదరులఁగను, నొకే తత్త్వముచే సృజిం

పబడినవారిగను, నొకే యాదర్శము ననుసరింపుచున్నవార లగను భావించి మనసారఁ బ్రేమింపుచుండును. అతఁడు తన కంటె నధికప్రాయముగల పురుషులఁ బితృసమానులుగను, సమవయస్కుల సహోదరులుగను, చిన్నల బిడ్డలుగను, ప్రాయమునందు బెద్దవారగు స్త్రీల మాతలుగను, సమవయ స్కుల సోదరీమణులుగను, బాలికలఁ బ్రియపుత్రికలుగను భావించి ప్రేమింపుచుండును. అతఁడు సకల ప్రపంచమును తననుండి భిన్నవస్తుగ భావింపనొల్లఁడు. సమస్త మానవ లోకముపట్ల నాత్మసమానమగు గౌరవభావమును గలిగి యుండి ప్రమాదవశంబునయిన నెవ్వారిని దూషింపనొల్లఁడు. ఈరీతిగ నతఁడు క్రోధద్వేషాది దుర్గుణముల నన్నింటి నిర్జించి, విశుద్ధ ప్రేమమూర్తియయి, ఆత్మతత్త్వమును సాధించిన లోకోత్తరవిజేతయయి బ్రహ్మానందమయస్థితికిఁ బ్రాపించి సమస్తవిధముల ధన్యుఁడు కాఁగలఁడు.

నవమప్రకరణము.

సుస్థిరానందము.

సుస్థిరానందమననేమి? అది యెట్టిపదార్థము? లభించు స్థానమెద్ది? ఈప్రశ్నలనుగూర్చి యొకింత లోకానుభవజ్ఞాన సంపన్నుండగు వ్యక్తి దీర్ఘముగ విచారించినచో నవశ్యము విశ్వ మానవజీవితమందంతర్వాహినియయి, శాశ్వతమయి వెలయు సుస్థిరానంద మొక స్వర్గీయపదార్థ మని గ్రహింప సమర్థుడగును. స్వర్గీయమగు నీ సుస్థిరానందమునకుఁ బాపశూన్యమగు ప్రదేశమే నివాసస్థానము. ఇయ్యది జ్ఞానసంపన్నుండగు సత్పురుషుని పవిత్రహృదయమునందు వెలయుచుండును.

అంధకారము వెడలిపోవునట్టి యొకవిధమగు ప్రతిబింబము. ప్రకాశము స్థిరముగ నెలకొనియుండునట్టి సత్పదార్థము. అదియేవిధమున దుఃఖ మస్థిరమయినది. సుఖము శేయానందము సుస్థిరమయినది. సత్యమగు పదార్థ మేదియు లుప్తీభూతము కానేరదు. సత్యము నిత్యమయినది, కాని

యథార్థమగు పదార్థము స్థాయిగ నుండనేరదు. దుఃఖ మసత్య మయినది. కావుననే యది యస్థిరము. ఆనందము తథ్యమయి నది, కావుననే యది శాశ్వతమయినది. ఒకింత కాలపర్యంత మా నందము గోప్యముగ నుండియున్నను, దిరిగి మానవునకు సంప్రాప్తము కాఁగలదు. దుఃఖ మొకింత కాల మున్నను బ్రియత్న ముచే దూర మొనరింపఁ బడుచున్నది.

మానవమూర్తీ! నీదుఃఖములు స్థిరములుగా నుండఁగల వని భావింపకుము. దుఃఖపరంపరలు గగనమండలమందలి మేఘంబుదశకలములవలె క్షణమాత్రకాలమున నదృశ్యము లైపోఁగలవు. పాపసంభూతములగు క్లేశముల సదా యనుభవించునిమిత్తమే నీవు సృజింపఁబడియుండలేదని గ్రహింపుము. క్లేశములన్నియు భయంకరస్వప్నములవలె రెప్పపాటుకాలము నందంతర్హితములయిపోఁగలవు. భయ విషాద సందేహముల విసర్జించివేయుము! లే, లెమ్ము!! పవిత్ర హృదయుండవయి, పాపవిదూరుఁడవయి నిత్యానందము ననుభవింపుము.

నీవే నీస్వప్నముల రచించుకొనుచుంటివి. లోభగ్రస్తుఁడ వయినకాలఁదియు దుఃఖభూధరములు నీపై విరిగిపడు చుండఁగలవు. అపుడు నీవు గొంతెత్తి రోదనమొనరించిన ప్రయోజనము కలుగనేరదు. నీవు లోభమును విసర్జించిన కాలఁదియుఁ బ్రవిమలానందచిత్తుఁడవయి సుఖింపఁగలవు.

నాయనా! నీవు దుఃఖముయొక్క శక్తిశూన్యుఁడవగు దాసుఁడవు కావు. అనూనమును, అక్షయమును, అపారమును నగు భవ్యానందము గృహద్వారమునఁ గూర్చుండి నీకొఱకుఁ బ్రతీక్షింపుచున్నది. నీవు పాపమయ స్వప్నముల యొక్కయు, గాఢాంధకారములయొక్కయు నసహాయ్యుఁడవగు కైదీవి కావు. ఇప్పటికిని నిమీలితములగు నీనేత్రముల యొక్క రెప్పలపయిఁ బారిశుద్ధ్యముయొక్క మనోహరమగు జ్యోతి ప్రకాశింపుచు నీ జాగరణమునకయి నిరీక్షింపుచున్నయది.

స్వార్థముయొక్కయుఁ, బాపముయొక్కయు దుఃఖపరిపూర్ణమగు గాఢసుషుప్తియందు సుస్థిరానందము విస్మరింపఁ బడి పోఁగొట్టుకొనఁ బడుచున్నది. అపుడా పవిత్రానందము యొక్క గంభీరములగు గీతములు శ్రుతిగోచరములు కానేరవు. తదానందముయొక్క దివ్యపుష్పసౌరభము పాంథుని హృదయమును హర్షాబ్ధి నోలలాడింప నసమర్థమయిపోఁగలదు.

పాపములును, స్వార్థమును బరిత్యజింపఁ బడినపుడు— ఇంద్రియసౌఖ్యములనిమిత్తము విషయాదులయం దాసక్తమగు దుష్టపద్ధతిని విసర్జించినపుడు మానవుని బాధింపుచున్న శోకభయాదు లంతరింప, వానిహృదయ మజరామరమగు బ్రహ్మానందజ్యోతిచే నుద్దీపితము కాఁగలదు.

పాపమును సంపూర్ణముగా బహిష్కరింప సమర్థ
మయిన హృదయమునుండియే నిర్మలానందము బహిర్గతమగు
చున్నయది. పరిశాంతస్వభావ మానందమున కునికిపట్టు. ఆనంద
సామ్రాజ్యముయొక్క పునాదులు పుణ్యచారిత్రుల బాహు
బలముపై నాధారపడియున్నవి. స్వార్థపరాయణు లానంద
సామ్రాజ్యమందలి భయంకర విప్లవకారులు. ఆనందము
స్వార్థులనుండి కడుదూరముగ నుండుచుండును. కలహప్రియుల
వంక కన్నెత్తి వీక్షింపనొల్లదు. పాపాత్ములదృష్టి కీ నిత్యా
నందము సదా యగోచరమయి యుండుచుండును. హర్షము
సుకృతముతోఁగూడి నిత్యము కాపురము సేయుచుండునట్టి
మనోహరమును, బవిత్రమును, గోమలమునునగు నొకస్వర్గీయ
పదార్థము. ఇయ్యది స్వార్థవాయువును గాంచినంతనే యంత
ర్హితమగుచు సదా ప్రేమ నన్వేషింపుచుబోయి దానిని జేరు
చుండును.

స్వార్థాభిలాష క్షీణింపుచున్నకొలదియు హర్షమనూన
మగు పరిమాణమందు మానవునకు లభింపుచున్నది. హర్షము
యొక్క సంపూర్ణస్థితియు, స్థిరత్వమును గేవలమొక్క పుణ్యా
త్ములకే లభింపుచుండుటలేదు. అయ్యది సర్వసాధారణుల
కును, వా రేమేగడియయందు స్వార్థమును విసర్జింపుచుందురో
యా గడియయందు హర్షము రుచిజూచుటకుఁ దగినంతగా

లభించుచున్నది. విలాసయుతము కానట్టియు, క్షణికము కానట్టియు, దూషితము కానట్టియు, శోకదాయకము కానట్టియు, బవిత్రానందము మానవుని స్వార్థశూన్యమును ధర్మాశ్రితమును, సత్యానుగుణ్యమును నగు ప్రతిభావమందును, గార్యమందును బుష్కలముగా లభించుచున్నది.

మానవుని స్వార్థత్యాగమునుబట్టియే వాని కానందమును సంప్రాప్త మగుచుండును. స్వార్థత్యాగమునకును, నిత్యానందమునకును బ్రగాఢమగు బాంధవ్యముకలదు. మనుష్యుఁడు స్వార్థాంధుఁ డగుచున్న కొలఁదియు నవశ్యము దుఃఖితుఁడును గావలసి వచ్చుచుండును. అహంకారమును, స్వార్థమును జీకొని వానిపై సంపూర్ణమగు జయమును బడసిన మనుష్యుఁడే సజ్జనుఁడు; సత్పురుషుఁడు. ఆనంద మట్టి సత్పురుషుల పెన్నిధి. జీవితాంతమందు దుఃఖము కలుగునని యథార్థమగు నాచార్యుఁ డెవఁడును నుడువ నంగీకరింపనొల్లఁడు. జీవితాంతమపూర్వానంద విలసితమనియే యతఁడు విన్నవించుచుండును అతఁడు పాపముయొక్క కారణముచే ననివార్య మగుచున్న దుఃఖము నొక ద్వారమనియే వచించుచుండఁ గలఁడు. అహంకార స్వార్థము లెచ్చోట సమాప్తము లగుచుండునో, అచ్చటనుండియే శోకములు దూరముగాఁ దొలఁగి పోవుచున్నవి. పావిత్ర్యము సత్యముయొక్క పరమబంధువు. పవిత్ర జీవితమందు

దొలుత నెచ్చోట దుఃఖము రోదింపుచుఁ గూర్చుండియుండునో, కోమలమగు దయ యచ్చోటనే మూర్తీభవింపఁగలదు. స్వార్థత్యాగ ప్రయత్నమందు మానవుని బహువిధములగు దుఃఖము లాక్రమించుట యథార్థము. భ్రిష్టుఁడు పవిత్రుఁడగుటయం దవశ్యము క్లేశముల ననుభవింపుచున్నాఁడు; కాని ప్రతిమానవుఁడు మహాత్ముఁడగుటకు యత్నించునపుడే భయవిషాదములకు గురియగుట తటస్థించును గాని, సంపూర్ణముగా సంస్కరింపఁ బడిన పిదప వాని జీవితమందంతట బ్రహ్మానందమే- బ్రహ్మానందము తాండవింపఁగలదు.

కుమారా! సుందరమగు పుష్పమెట్లు సిద్ధమగుచున్నదో విచారింపుము. తొలుదొలుత నొక క్షుద్రమగు నంకుర మంధకారమయమగు మృత్తికాంతర్భాగమునుండి తనమార్గము నన్వేషించుకొనుచు వసుధోపరిభాగముయొక్క ప్రకాశమునుద్దేశించి బహిర్గత మగుచున్నది. పిదప నొకసన్నని మొక్క దృగ్గోచర మగుచున్నది. తదనంతరము కిసలయములఁ బొడపుచు వానినే పత్రములుగ సిద్ధమొనరింపుచున్నది. అసంఖ్యాకములగు దళములచే సుశోభితమయి మొక్క వృక్షముగ మారి మొగ్గలను దొడుగుచున్నది. తుద కా మొగ్గలనుండియే సంపూర్ణములగు పుష్పములు బహిర్గతములయి విశ్వముయొక్క నల్దెసలఁ దమదివ్యసౌరభమును, సౌందర్యమును, సౌకు

మార్యమును వెల్లడించి ప్రకృతియొక్క ప్రయత్నమును సమాప్తమొనరించి వేయుచున్నవి.

మానవజీవితమునయిత మీ పుష్పస్థితిని బోలి యున్నది. మనుష్యుఁడు తొలుత స్వార్థముయొక్కయు, నజ్ఞానముయొక్కయు గాఢాంధకారముయొక్క భూగర్భము నందుండి జనుపాంథునివలెఁ బ్రకాశమును దడుముకొను చున్నాఁడు. అతఁ డట్లొకింత కాలము తడుముకొనుచు గాఢాంధ కారమునుండి ప్రకాశమునఁజొచ్చి క్రమక్రమముగా వేదనా దుఃఖముల ననుభవించి స్వార్థమును దూరమొనరించి యుద్ధరింపఁ బడుచున్నాఁడు. అతఁ డంతమునకు వికసిత పుష్పము రీతి స్వార్థశూన్యమును, బవిత్రమును నగు జీవితమును బడసి సకలమానవాళి కనాయాసముగా శౌచముయొక్క సౌరభ మును నిత్యానందముయొక్క సౌందర్యమును ననుభవించు భాగ్యమును గలిగింపుచున్నాఁడు.

పవిత్రహృదయులును, సజ్జనులును నగు మనుష్యులు సదా పరిపూర్ణానంద మయులయి వెలయుచున్నారు. ఈ విష యమును జనసామాన్యము న్యాయదృష్టితో న్యూనాధిక ముగ భావించినను మానవహృదయము స్వయముగా దీనిని సత్యమని భావింపఁగలదు. జనసామాన్యము దేవదూతలను బ్రసన్నకాయులుగ భావించుటలేదా? అస్థి చర్మ మాంస మయ

దేహులగు మనుష్యులయందును బ్రసన్నమూర్తులగు వారు గలరు. అట్టి యానందమయ దేహులగు దేవదూతలు నిత్యమును మనతోఁ గలయుట తటస్థింపుచుండునే కాని మనము దేహధారులయి తమ హృదయాంతరాళముల బ్రహ్మానందజ్యోతిని ప్రకాశింపఁజేయు దేవదూతల గుర్తించునంతటి పవిత్రహృదయులము కాకపోవుటచే వారి నెప్పటికప్పుడే ప్రతిమార్గమందు విడిచి ముందునకు సాగిపోవుచున్నాము.

పవిత్రహృదయులే నిత్యానందమయులు. పాపమందును, బాపముతోఁ బోరుటయందును నశాంతియు, దుఃఖమును గలుగుచున్నవి. కాని సత్యముయొక్క పరిపూర్ణత్వమందును, మార్గమందును నిత్యానందము లభ్యమగుచున్నది. స్వార్థముయొక్క పొల్లును మనుష్యుఁడు దూర మొనరింపనంతవఱకు దుఃఖము నెదుర్కొనవలసియే యుండును. పొల్లునందుండి ధాన్యము వేఱునేయఁబడిన పిదపఁ బొట్టును యంత్రముచే దూర మొనరింపవలసిన కార్యబాధ్యత తీరిపోవుచున్నది. ఇదియేరీతిగ నాత్మయందుండి శేషించియున్న దోషములు దూర మొనరింపఁబడినంతనే దుఃఖముయొక్క కార్యప్రణాళి సమాప్తమయి పోవుచున్నది. పిదప మానవునకు దీని యవసరమే కలుగనేరదు. మానవుఁడంత నిత్యానందము ననుభవింపఁ గలుగుచున్నాఁడు.

ప్రపంచమందలి సమస్త మహాసీయులును, సాధువులును, సంస్కర్తలును సహర్షముగ నొక శుభసంవాదమును దెలిపియున్నారు. ఆశుభసంవాదములఁ బాఠకు లెఱింగియే యుందురు. రానున్న విపత్తును నిరోధించివేయుట, రోగమును దూరమొనరించుట, మిత్రుల యొక్కయు, బంధువుల యొక్కయు క్షేమసమాచారములు వచ్చిచేరుట, కష్టదమనము, ఒకానొక కార్యమందు సాఫల్యమును బడయుట మొదలగునవియే శుభసమాచారములు. కాని మహాపురుషుల శుభసంవాదమేమి? దుఃఖితులకు శాంతియు, క్షతగాత్రులకౌషధమును, శోకపీడితులకు హర్షమును క్షుధార్తుల కాహారమును, బాపాత్ములకు విజయమును, నిరాధారులకు నివాసగృహమును, విదీర్ణహృదయుల కానందమును కలుగుటయే యా శుభసంవాదము. ఈ మహత్తరములగు పదార్థములన్నియు జన్మాంతరమందు లభించునని భావింపరాదు. ఇవియన్నియు నీలోకమందే యిప్పుడును సంసిద్ధముగా నున్నవి. ఇవి తెలిసికొనఁదగినవియుఁ, బ్రాప్తింపఁజేసికొనఁ దగినవియు, భోగింపదగినవియు నయి యుండుటవలననే మహాత్ము లెలుగెత్తి చాటు రహస్యము నవలోకింపుడు.

"అన్నలారా! స్వార్థముయొక్క దృఢతమ బంధనములఁ ద్రెంచివైచినవ్యక్తియే యాపదార్థముల నన్నింటి బడసి

స్వార్థశూన్యమగు ప్రేమయొక్క దేదీప్యమానమగు స్వతంత్రి సామ్రాజ్యమునం జేరుచున్నాఁడు.

మానవమూర్తీ! నీవేల యాలసించెదవు? మంచితనము నన్వేషింపుము! దానిని బడసిన పిమ్మట దానినే బాగుగా నభ్యసించి, తత్సంబంధ మగు ననుభవమును సముపార్జింపుము. దీనిచే నీకు మిక్కిలి గాఢమును, కోమలమును, మధురమును నగు బ్రహ్మానందము లభింపఁగలదు. నీవు పరులహితమును గూర్చి విచారించుట యందును, వారి కొఱకుఁ జింతించుట యందును, వారిని ప్రేమించుటయందును, వారిని సేవించుట యందును నెంత పరిమాణమందు నీస్వార్థమును బరిత్యజింతువో, అంత పరిమాణమందే నీకు బ్రహ్మానందము లభింపఁ గలదు. దానికంటె నధికముఁగ హర్షము లభించుట యసంభవము.

స్వార్థత్యాగముయొక్క ద్వారమునకు లోపల నిత్యానందమందిరము వెలయుచున్నది. అభిలాషగల ప్రతి వ్యక్తియు నందు నిరభ్యంతరముగాఁ బ్రవేశింప వచ్చును. సందేహాయత్త చిత్తుఁడగు మానవుఁడు స్వార్థద్వారమును దాటిపోయి నే నుడివియుండిన మాటలసత్యమును బరీక్షింపవచ్చును. స్వార్థము దుఃఖమును, జ్ఞాన మానందమును మన కేకాక సమస్త లోకమునకుఁ గలిగింపు చున్నదనియు, మనతోడఁ గలసిమెలసి

వర్తించువారునయితము మన స్వార్థ శూన్యతచే నత్యంతము లగు సౌఖ్యానందములఁ బడయఁ గలరనియు, మనుష్య సృష్టి యొకేవిధముగ నున్నదనియు, నొకని సౌఖ్యమే యెల్లరి సౌఖ్య మనియు గ్రహించి మనము సాధారణ మార్గములను, నయిత మానంద సంధాయకములుగఁ జేసికొనుచు శత్రువులయొక్క మార్గములందుఁ బడియున్న కంటక సముదాయముల నెత్తి పాఱవైచి స్వార్థశూన్యమగు ప్రేమయొక్క వికసిత కోమల ప్రసూనముల మెత్తగా నేర్పఱుప వలయును. మనశత్రువు లేమి, మిత్రులేమి, మఱి యితరు లేమి యావుష్పాచ్ఛాదిత మార్గముపై నడుగులిడుచుఁ బ్రయాణము సాగించినంతనే వికసిత కుసుమము లణగి పారిశుద్ధ్యముయొక్క సౌరభముచే వాయు మండలము నింపివైచి, నిర్మలానంద సుగంధముచే మానవ లోకమును హర్షసాగరమున నోలలాడింపఁగలదు. ప్రేమ సామ్రాజ్య పట్టాభిషిక్తులే యాత్మవిజేతలగుటచే నిత్యానంద తరంగ డోలికల నుయ్యెలలూగుచుండఁగలరు.

దశమప్రకరణము.

మౌనము.

ఓ మనుష్యుఁడా! నీవు మౌనముద్ర నవలంబింపుము. మౌనము మానవజీవితమునకు ముకుటము. ప్రతిదినము కడు ముఖ్యమయి యున్నను మనమద్దాని విశేషభాగమును వ్యర్థమగు లోకాభిరామాయణమునుగూర్చి ప్రసంగించుటయందు గడపి వేయుచున్నారము. దినమునకు రెండుమూడు గడియలయినఁ బ్రతిమానవుఁడు మౌనమును ధరించు టావశ్యకమయియున్నది.

మానవుఁడా! నీవు నీభాషణమును శక్తిసంపన్నము గను, బ్రభావోపేతముగను జేసికొన నభిలషింపు చుంటివేని కొలఁదిసేపయిన మౌనమును వహించి, మిథ్యావాదమును విస ర్జించి వ్యర్థగోష్ఠికిఁ గడంగక జ్ఞానమును సంపాదించి మౌనము యొక్క స్వర్ణసౌభాగ్యము ననుభవింపుము. —ఏ. యల్. సామను.

ఓ యంతఃకరణమా! నీవు నిశ్శబ్దముగా నుండుము. ప్రజ్వలితోద్వేగమునుండియుఁ, గార్యాతురతనుండియు క్షణ మాత్రకాలము విడివడి విశ్రాంతి నందుము. సదా విశ్రాంతి

నొకవ్యసనముగ నేర్పఱచికొనవలదు. దినమున కొక్కగడియ కాలమేని త్రికరణపూర్వకమగు మౌనముతో నేకాంతముగ నుపవసింప భీతిల్లకుము. వికాసమున కిదియొక సూక్ష్మమగు నుపాయము. —అరనైస్టుకాప్రిసబీ.

బుద్ధిమంతుఁడగు మానవుని భాషణమం దొకవిధమగు పరిభావోత్పాదకశక్తి సహజముగా నెలకొని యుండుచుండును. కాని వాని మౌనమునం దంతకంటె గంభీరమగుశక్తి వెలయు చుండఁగలదు. ఆదర్శప్రాయులగు నుత్తమపురుషులు సుజ్ఞాన నిధులయి యుండియుఁ బ్రాయికముగా నిస్తబ్ధతను వహించి యుండి మన కధికపరిభావయుక్తమగు శిక్ష నొసంగఁ గలుగు చున్నారు. మహాపురుషులయొక్క మౌనభావ మెన్నిశతాబ్ద ముల పర్యంతమయిన భూలోకమున సుస్థిరముగా నుండి మానవ కోటికి శిక్షాప్రద మగుచుండును. వాక్చాతుర్యమును గలిగి యున్నట్టియు, వాద ప్రతివాద నైపుణ్యాయుతుఁ డయినట్టియు వక్తయొక్క వాక్యముల వేలకొలఁది జను లాలకింపు చుండఁగలరు. అట్టివక్తల గంభీరోపన్యాసములు వినునపుడు శ్రోతలకు మిక్కిలి రుచికరములుగఁ గాన నగుచుండినను గాలాం తరమం దవి బొత్తిగా విస్మృతింబడి కాలగర్భమున లీనమయి పోవుచున్నవి. పాయిలెటు జీససుప్రభువును "సత్య మన నేమి?" యని ప్రశ్నించినపుడు జీసను గంభీరమగు మౌనముదాల్చి

డయ్యెను. ఆమహానుభావుని యప్పటిమౌన మతని విశాల ప్రతిభను, నిరుపమానమగు బుద్ధివికాసమును, అనంత మేథాశక్తిని సహస్రముఖంబుల నుద్ఘోషించుచున్నది. మౌనము వినయముతోడను, నుపాలంభమునలతోడను బరి పూర్ణమయియుండి సదా "దేవదూతలకేని ప్రవేశింప శక్యము గాని స్థానము మూఢులకు సులభగమ్యమయియుండు" నను కోవి వాక్యమును జరితార్థ మొనరించుచున్నది.

తర్కశాస్త్రవేత్తలగు బ్రాహ్మణులు రెండువేల శతా బ్దములకుఁ దొలుత వారణాశియందు శ్రీబుద్ధదేవుని "బ్రహ్మ మననేమి?" యని ప్రశ్నించుచు మిక్కిలి బాధింప, దేవుఁడు మౌనమును వహించియుండెను. ఆ ప్రభువుయొక్క పరమ గంభీరమగు మౌన మతని చిరకాలార్జితమగు జ్ఞానముకంటె జనసామాన్యమునకు గురుతరమగు నీతిశిక్షను బ్రసాదించి యుండెను. ఆమహనీయుఁడు కేవలమూఢులకు మౌనముచే సత్శిక్ష నొసంగఁజాలకపోయినను బండితలోకమునకుమాత్ర మపూర్వమగు శిక్ష నొసంగ సమర్థుఁడయ్యెను. అసహన ముతోఁ గూడియున్న భగవదాస్తిక్య నాస్తిక్యవిషయమున వాదవివాదములు హెచ్చు పెరుగుటకు హేతువేమి? ప్రజ లీ విషయమున సామాన్యమగు దయాళుత్వమును, శ్రద్ధను సభ్య మైన బుద్ధిబలముయొక్క సామాన్య నియమముల గ్రహించు

టుచితము. భగవత్పదార్థమన నేమి యను విషయమును గూర్చి విశ్వమునం దిన్ని వాద వివాదములును, సందేహములును గలుగుటకు హేతువేమి? తొలుదొల్త మనము మన విషయమును గుఱించి తెలిసికొను టావశ్యకము. నాస్తికవాదము బుద్ధిహీనతకుఁ బరిమాణసూచకమగు చిహ్నము కానేరదు. ఇదియే చందమున నాస్తిక్యమునకును, వినయమునకును సమానములగు బౌద్ధమును, నాధ్యాత్మికమును నగు పరిపక్వ స్థితియొక్క లక్షణములు లభింపనేరవు. లావుగారు తన జీవితకాలమున లోకమున కాదర్శశిక్ష నొసంగియున్నారు. "బుద్ధిమంతులు శబ్దముల నుచ్చరింపకయే మౌనముచే నుత్తమశిక్ష నొసంగుచున్నారు." ఈ మౌనశక్తిచే లావుగారి కనేకులగు శిష్యు లేర్పడిరి. ఆమహనీయుఁడు ప్రాయికముగా నేకాంతమందు మౌనవ్రతము నవలంబించి యుండువాఁడు. అతఁడు మానవవాణి నాలకించుటకుఁగాని, స్వయముగా లోకమున కుపదేశించుటకుఁగాని లాలసుఁడయి యుండలేదు. ప్రజలే స్వయముగా నతనిచెంత కరిగి జ్ఞానపాఠముల నభ్యసింపుచుండిరి. ప్రాచీనకాలముయొక్క మహాపురుషుల మౌనయుతములగు కార్యములు దూరమునందుండి ప్రకాశింపుచు వారికిఁ గర్తవ్యపథములఁ జూపించు దీపములవంటివి. కారణమేమన మంచితనమును, సుజ్ఞానమును సంపా

దింప నభిలషించు మానవుఁడు తా నెపు డెపుడు మాట్లాడవలసి యుండునదియు, నేరీతిగ సంభాషింపవలసినదియు, నెపు డెపుడు మౌనమును వహింపవలసినదియు, నే యే నుడువుల నుచ్చరింప రానిదియు స్పష్టముగా గ్రహించు టావశ్యకము. జిహ్వాపై నధికారమును సుస్థాపిత మొనరించుకొనుట బుద్ధిబలము యొక్క ప్రథమ కర్తవ్యము. మస్తిష్కమును స్వాధీనమునం దుంచుకొనుట యంతకంటె నుత్కృష్టమును, పరమావశ్యకము నగు ధర్మమయి యున్నది. ఈరెండు కర్తవ్యముల నిర్వహించుటయందు విజయమునందిన వ్యక్తు లాత్మ విజయమును సాధింప సమర్థు లగుచున్నారు. రసనేంద్రియమును నిరోధించు వ్యక్తి మస్తిష్కముపై సంపూర్ణాధికారము నెఱప శక్తుఁడగుచున్నాఁడు. మూర్ఖుఁడు వదరుచు, వ్యర్థగోష్ఠి సలుపుచు, వాదవివాదములకుఁ గడంగుచు నిరంతరము వాచాలత్వ మను నస్త్రమును బూని శబ్దసంగ్రామ మొనరించుచుండును. అతఁడు సదా తన వాక్చమత్కృతిని గూర్చి స్తుతించుకొనుచుఁ బ్రతివాదియొక్క వాగ్బంధనముఁ గావించితిని కదా యని మది భావించుచు గర్వపడుచుండును. వాఁడు తన మాధ్యమునకయి యభిమానము వహించుచుఁ దన రక్షణమును గుఱించియే నిత్యము చింతించుచుఁ దనశక్తి నంతయు వ్యర్థప్రయోగములందు దుర్వ్యయ మొనరించు చుండును.

అట్టి మూఢుని జీవితము సస్యప్రదమగు క్షేత్రమును బాసి చవిటిభూమిని మిక్కిలిశ్రమచే దున్ని విత్తుచుండెడి కర్షకునిజీవితమును బోలుచున్నది.

ధీమంతుఁడు వ్యర్థప్రసంగమునుండియు, దంభములనుండియు, మిథ్యాకథనమునుండియు నిరంతరము దూరముగానుండుచుండును. అతఁడేవిషయమందేని పరులచేఁ బరాభవింపఁబడినను నిర్విచారమూర్తియయి సంతుష్టాంతరంగుఁడగుచుండును. అతఁడెపుడేని యొకపందెమునం దోటువడినఁదా నింతవఱకు గ్రహింపఁజాలకయుండిన దోషమొండు మానసికచక్షువునకు గోచరించి బుద్ధిబలమును వృద్ధిగావించెనుగదా యని హర్షింపుచుండును. "సమాప్తము" అను శబ్దము నుచ్చరింప నౌత్సుక్యమును వహింపని మనుష్యుఁడు ధన్యుఁడు. ఒకానొక మహాపురుషుని కథనమొం డీ సందర్భమున స్మరణకు వచ్చుచున్నది. "నేను తొలుత శబ్దశాస్త్రవేత్తలతోడను, దర్కశాస్త్రనిష్ణాతలతోడను శాస్త్రార్థమును, వాదవివాదమును గావింపుచుండెడి వాఁడను. కాని నేనిపు డామార్గ్యమును గడునింద్య మని గ్రహించితిని. నే నిపుడు వాదవివాదము లొనరించుటను, బరులపై దోషారోపణము గావించుటను విసర్జించి వైచితిని. నేను కేవలము సకలమును వినుచుఁ, జూచుచు నుందును. అవసర మగునేని ప్రశ్నకే సాధ్యమయి

నంత క్లుప్తముగఁ బ్రత్యుత్తరము నొసంగుచుండును. మౌన వ్రత మాహాత్మ్యమును సంస్మరించి నపుడెల్ల నేను విస్మితుఁడ నగుచుందును." పరులు రెచ్చగొట్టినను నిస్తబ్ధతను వహించు టయే యాత్మపరిపక్వమును, సహానుభూతిపూర్ణమును నగు చున్నదనుటకుఁ బ్రమాణములు. విచారశూన్యుఁడును, దయా హీనుఁడును నగు మనుష్యుఁడు స్వల్పముగ రెచ్చగొట్టఁబడి నను వెక్కసముగ నుద్రేకపూరితుఁ డగుచుండును. అట్టిమను ష్యుఁడు తన్నేమాత్రము పరు లాక్షేపించినను తనబుద్ధియొక్క స్థిరత్వము (తూకము)ను జెఱచు కొనుచుండును. శ్రీ బుద్ధదే వుని యొక్కయు, జీససుప్రభువుయొక్కయు గంభీరమగు నాత్మదమనము కౌతుకమును, దాంత్రిక విద్యాప్రదర్శనమును గానేరదు. వారి మౌనము వారి పరిపక్వస్థితియొక్కయు, బుద్ధివైశాల్యముయొక్కయుఁ బ్రబలదృష్టాంతము. మనము గ్రంథములందు జీససుప్రభువు వాదవివాదములయొక్క శబ్దమున కయినఁ బ్రత్యుత్తరము నొసంగి యుండలేదనియు, శ్రీ బుద్ధమహాప్రభువు శాస్త్రార్థములందు నిమీలితనేత్రుఁ డయి, నీరవుఁడయి యుండెడివాఁడనియుఁ జదువునపు డాలోక పావనచారిత్రుల గంభీరమౌనముయొక్క యపారమగు శక్తియొక్కయు, వారి యథార్థమగు మహత్వముయొక్కయు సౌమ్యద్యుతి నవలోకింపఁ గలుగుచున్నారము.

మానిమే శక్తిసంపన్నుఁడగు మనుష్యుఁడు. వదరు చుండు మనుష్యునిశబ్దములయం దెట్టిపరిభావ ముండనేరదు. అతని యాధ్యాత్మికశక్తులు నిత్యము వదరుచుండుటయందే వ్యయమయిపోవుచున్నది. ఆధ్యాత్మికశక్తిశూన్యునియందు నిగ్రహ ముండనేర్పుట యసంభవము. ఒకానొకయంత్రము యొక్క శక్తిచేఁ గార్యమును సాధించుకొనవలసివచ్చినపుడు యంత్రసంచాలకుఁడు తొలుదొలుత నాయంత్రము యొక్క వివిధోపకరణముల యథోచితస్థానమునం దుంచి బుద్ధిబలముచే దానియం దొకశక్తి నావిర్భూతముఁ గావింపుచున్నాఁడు. బుద్ధిమంతుఁడగు మనుష్యుఁడును యంత్రమును నడుపువానివలెనే తనశక్తుల నన్నింటి గూర్చుకొని వానిని స్వాధీనమునం దునిచికొనవలసినపుడెల్ల వానిని యథోచితముగ నుపయోగింపుచుఁ గర్తవ్యముల సాధింపుచున్నాఁడు.

వాస్తవికమగు శక్తి మౌనవ్రతమునందే వెలయుచున్నది. మోక్షప్రాప్తికి విజ్ఞానధనులగు భారతీయ ఋషిపుంగవు లవలంబించియుండిన ముఖ్యసాధనములలో మౌనవ్రతము గణ్యస్థానమునే యలంకరింపుచున్నది. మొరుగుచుండు శునకము కఱవనేరదనియుఁ, గరవనేర్చిన శునకము మొరగనేరదనియు వచింపఁబడుసామెత లోకానుభవసిద్ధమయినది. వెడల్పు మోముగల సీమదేశపు కుక్కలు (Bulldogs) భయానకమగు

మానమునందుఁ బ్రఖ్యాతిని వహించియున్నవి. ఆ కుక్క యితరసమయములందు జడప్రతిమవలె నుండి యవసరమైన ప్పుడు దీర్ఘకాల నిస్తబ్ధతాసంచితమగు శక్తి నొక్కుమ్మడి వెచ్చించి యెంతటి ఘనకార్యమునయిన సఫలమొనరించి వేయుచున్నది. ఈకుక్కయొక్క మౌన మధమశ్రేణికి వర్తించునదయి యున్నను మౌనప్రతనియమప్రభవమునే చాటుచున్నయది. ప్రాయికముగా బడాయిఁగొట్టు మనుష్యుఁ డపజయములకు గురియగుచుండును. అతని ధ్యాన మెపుడును నిజోద్దేశ్యమునుండి విభక్తమయిపోవ, వాని యాంతరికశక్తు లన్నియు నాత్మశ్లాఘయందే వ్యయమగుచున్నవి. వాని మనోబలమంతయు వాని కార్యముయొక్కయుఁ, గార్యపర్యవసానముయొక్కయు లోభమునందు వ్యయమయిపోవుచున్నది. తన సైన్యము నొక్కచో సమావేశపరచు విధము నెరుంగక బహుప్రదేశములయం దునిచి యుద్ధయాత్ర కరుగు సేనానాయకునివలె మౌనముయొక్క ప్రయోజనము నెఱుంగని వ్యక్తి తన కర్తవ్యముల నిర్వహింపఁ గడంగుచుండును. వినమ్రస్వభావుఁడును, నుద్యోగియు నగు పురుషుఁడే కార్యకుశలుఁడు కాఁగలుగుచున్నాఁడు. అతఁ డాత్మాభిమానమునుండియు, నాత్మశ్లాఘనుండియు విడివడి తన సమస్తశక్తుల కార్యమును విజయపూర్వకముగ సిద్ధమొనరించుటయందుఁ బ్రయోగింపుచు—

న్నాఁడు. వదరుపోతు తనశక్తిసామర్థ్యములఁ బ్రశంసించుకొనుటయం దెంతసమయమును వెచ్చించుచుండునో కార్యార్థి యంతసమయమునే కార్యసంపాదనమునం దుపయోగించి వాచాలునికంటె శీఘ్రముగఁ గర్తవ్యమును నిర్వహించుచున్నాఁడు. విభక్తమగు శక్తిసంచితమును, సురక్షితమును నగు శక్తియొక్క వశమునందుండునను నియమము, సర్వవ్యాపకమును, సార్వకాలికమును నయియున్నది. వదరుచుండునట్టియు, నాత్మస్తుతిగావించుకొనుచుండునట్టియు మూఢుని, నిస్తబ్ధముగా నుండుచు నమ్రస్వభావమును గలిగియుండు మానిసులభముగాఁ బరాభవింపఁగలుగుచున్నాఁడు.

మానవప్రతమునం దపారమగు శక్తికల దను నిబంధనము సార్వదేశికము. కార్యకుశలుఁడగు వణిజుఁడు తనవ్యాపారపద్ధతులను, వివిధోపాయములను, ఉద్దేశ్యములను స్థానస్థానమందు లాభము నపేక్షించి, చాటుచుఁ దిరుగనొల్లఁడు. అతఁడు వ్యాపారవిజయముచే ముగ్ధుఁడయి స్వానుభవశూన్యునివలె స్థానస్థానమందు వదరుచుఁ దిరుగుచుండినచో వానివ్యాపార విజయపతాక భూతలపతితమగుట సత్యము, ఆధ్యాత్మిక ప్రభావసంపన్నుఁడగు వ్యక్తి తనయొక్కయుఁ, దన యాంతరిక సాఫల్యముయొక్కయు విషయమునుగూర్చి స్తుతిపాఠమును బ్రారంభింప నొల్లఁడు. అతఁ డిట్లాచరించినచో వాని

యాధ్యాత్మికశక్తియుఁ, బరిభావమును క్షీణించిపోవ మిక్కిలి దుర్బలుఁడు కావలసివచ్చును. సాఫల్యము వ్యావహారిక మయినను ధార్మికమయినను నయ్యది శక్తిసంపన్నమును, ధైర్య సమన్వితమును నగు మానవప్రతిమయొక్కయు, దృఢ సంకల్పముయొక్కయు, మనోబలముయొక్కయు బరిచారి కయయి యున్నది. విశేషముగు బలమును గలిగియున్న శక్తులు కోలాహల మొనరింపఁజాలవు. ఆడంబరమునకుఁ గల సంరంభము సౌమ్యస్థితికి లేదనియే నుడువవచ్చును. జడమతి స్వల్పకార్యముల నాచరించునపుడును గలకల మొన రింపుచుండ మహాప్రభావయుతుఁడగు మనుష్యుఁ డెంతటిఘన కార్యములనయిన సద్దులేకుండగనే సాధింపుచున్నాఁడు.

నాయనా! నీవు బలాఢ్యుఁడవును, బ్రయోజకుఁడవును, స్వావలంబనపరాయణుఁడవును గాఁ గోరుచుంటివేని మానస ప్రతిమందలి విశేషమగు ప్రయోజనమును, సామర్థ్యమును శీఘ్రమభ్యసింపుము. నిన్నుగుఱించి నీవే మాట్లాడుకొనవలదు. ప్రపంచము మిథ్యాభాషిని బలహీనునిగను, నీచునిగనుభావించి, వానిడంబములఁ బలుకు స్వభావమునకుఁ గినిసి తత్క్షణము వానిని విసర్జించి వేయుచున్నది. నీ వాచరింపవలసిన కర్తవ్య మునుగూర్చి ఆచరణమునకుఁ బూర్వమునుండియు నుపన్యసింపఁ గడంగకుము. వదరుటకంటెఁ గార్య మాచరించి లోకమునకుఁ

జూపుటయే మానవప్రీతముయొక్క ముఖ్యలక్షణము. అమూల్యమగు నీశక్తిని బరులయొక్క కార్యవిధానమును విమర్శించుట యందును, వారిని నిందించుటయందును వెచ్చించివేయకుము. ప్రతిమానవుఁడు తనశక్తిని స్వీయకర్తవ్యసాధనమునందు సఫలత్వము నపేక్షించి వ్యయమొనరించుట శ్రేయస్కరము. కుత్సితవిధానము ననుసరించి యాచరింపఁబడిన కార్యము సయితము విశేషోత్సాహముతోడను, మాధుర్యముయొక్క సాహాయ్యముచేతను జేయఁబడినచోఁ బరుల కార్యములను గూర్చి నిందించుటకంటెను, విమర్శించుటకంటెను వేయిమడుంగు లుత్తమము. నీవు సదా పరులకార్యముల నిందింపుచుంటివేకాని నీకార్యపద్ధతి యెట్లున్నదా యని తలంచుటయినలేదు. పరులు తమ కార్యముల నుత్తమరీతిఁ గావించుకొనకున్నచో నీవు వారికిఁ దోడ్పడుచు, నీకర్తవ్యముల బాగుగా నిర్వహించుకొని వారికి మార్గదర్శకుఁడ వగుము. పరులు నిన్ను నిందింపకుండునట్లును, నీవు పరుల నిందింపకుండుటకును దగిన రీతిని విచారింపుము. మూఢు లెవరైన నిన్ను దూషింపుచుఁ జీటికిమాటికి నీపై దండెత్తుచున్నచో నభంగమగు మౌనముచే వారల లజ్జితులఁ గావింపుము. ఈరీతి నీ వాత్మవిజయమును సంపాదించినచో భాషింపకయే పరుల వారి యపరాధముల కయి దండింపఁ గలుగుదువు.

యథార్థమగు మౌనము జిహ్వేంద్రియమును బంధించుటచే లభింపనేరదు. చిత్తమును ప్రశాంతస్థితియం దుంచుటయే వాస్తవికమగు మౌనలక్షణము. నీవు కేవలము రసనేంద్రియమును బంధించి, మానసము నస్థిరముగను, నిత్యము వ్యర్థసంచార మొనరించుదానిగను నుంచినచో నిట్టి మౌనము దుర్బలత్వమును బారఁదోలుట కౌషధమును, శక్తిని సంపాదించుట కుత్తమసాధనమును గానేరదు. మౌనము మస్తిష్కమునందును, హృదయమందును సంపూర్ణముగా వ్యాప్తము కాఁగలిగినపుడే శక్తిసంపన్న మగుచున్నది. మౌనము సదా ప్రశాంతముగనుండు టవసరము. మనుష్యుఁడు తనపైఁ దాను విజయమును సంపాదింప నేర్చినకొలఁదియు విస్తృతమునుఁ గంభీరమును, సుస్థిరమును నగు మౌనమును సంప్రాప్తింపఁజేసికొనుచున్నాఁడు. క్రోధము, ద్వేషము, దుఃఖము, భయము, విచారము మొదలగు దుష్టప్రవృత్తులు మానసమునం దుపద్రవముల నావిర్భవింపఁ జేయుచున్నంత పర్యంతము మౌనవ్రతముయొక్క పవిత్ర గాంభీర్యము పరిపక్వస్థితికిఁ బ్రాపింపఁ జాలదు. పరుల వాక్యములవలనను, గార్యములచేతనుఁ నీ ప్రకృతి దుఃఖము నందుచున్నంతకాలము నీవు దుర్బలుడవనియు, నపవిత్రుఁడవనియు, నాత్మనిగ్రహశక్తిశూన్యుఁడవనియు బోధమునకు స్పష్టమగుచుండఁగలదు. కావున సదా యశాంతి

నభివృద్ధిపఱచునట్టి దురభిమాన, దురహంకార స్వార్థ పరివృత్తుల నీహృదయాంతరాళమునుండి పెకలించి వేయుము క్రోధలేశమున కయిన నీహృదయమున స్థాన మొసంగకుము. ఏవిధమగునట్టి కీడును, నిందయు నీయంతఃకరణముయొక్క నిర్మలశాంతిని భంగమొనరింపకుండునట్లు చూచుకొనుము. దృఢముగా నిర్మితమయిన యుత్తుంగ ప్రాసాదముపై నుండి ప్రచండమగు వాయువు కడురయమునం బర్వెత్తుచున్నది, కాని యాని కేతనమున కెట్టి హానియు గలుగుచుండుట లేదు. తన్మందిరమునం దధివసించు మనుష్యు లెల్లరు నిర్విచారముగను, నిశ్చింతగను, బ్రశాంతముగను గూర్చుండి సౌఖ్యమయము లగు తమదినములం గడుపుచుందురు. ఇదియేచందమున సుదృఢమును, సక్రమమును నగు బుద్ధిమందిరమునం గాపురము నేయు మానవున కెట్టి విపత్పరంపరలును నష్టమును గలిగింప నేరవు. అతం డాత్మనిగ్రహాపూర్వకముగను, నిశ్చలముగను విశ్రాంతి సౌఖ్యము లనుభవింపుచుం గూర్చుండి యుండం గలండు. కేవలము జితేంద్రియుం డగు మానవోత్తముండే మానవజీవితాభ్యుదయమున కావశ్యకమగు నాదర్శమాన వ్రతము నవలంబింప సమర్థుండు.

ఒకానొక విషయమును గూర్చి గొప్ప యాడంబరము తోడను, వైభవముతోడను బ్రసంగింపక, తన్నిర్వాహణమున

కట్టి యాందోళనమును, గోలాహలమును గావింపకయే మను
ష్యుఁడు కార్యసిద్ధి నందలేఁ డని జనసామాన్యము నుడువు
చుండుపద్ధతి కేవల మనుభవశూన్యమును, భ్రమాన్వితమును
నయియున్నది. వ్యర్థప్రసంగి, శాంతముగ విచారించునట్టియు
నిశ్శబ్దముగాఁ గార్యమును సాధించునట్టియు వ్యక్తిని వ్యర్థునిగ
భావింపుచుండును. అతఁడు నిస్తబ్ధత యన నేమియు నేయకుం
డుట యనియుఁ, దర్వరపడుట, ఆతురపడుట, అవిరామముగఁ
బ్రసంగించుట బాగుగాఁ బనినేయువాని లక్షణము లనియుఁ
దలపోయు చుండును. అతఁడు కేవలము సర్వప్రియత్వము నే
శక్తి యనియుఁ, బ్రభావ మనియు నెంచు చుండును. కాని
విచారశీలుఁడును, గార్యకుశలుఁడును నగు మనుష్యుఁడే
యథార్థమగు కార్యనిర్వాహకుఁడు. కార్యనిర్వాహకుఁడు
సదా వివేచించి, కార్యతత్వమును గ్రహించి, దానిమర్మ
ములఁ బరిశోధించి, తాత్పర్యము ననుభవగత మొనరించు
కొని కర్తవ్యాచరణమునకుఁ గడంగు చున్నాఁడు. ప్రకృతి
మానవృత్తివలనను, నద్భుతమగు రసాయనము మూలము
నను వసుంధరయొక్కయు, వాయువుయొక్కయు స్వయం
భూతములగు తత్త్వములచే వృక్షములయొక్క కోమలము
లగు దళములను, సుందరములగు పుష్పములను, రుచికరములగు
ఫలములను, వివిధములగు నగణితమనోహరాకృతులనురచించు

విధంబుననే మానియు, వివిధార్థసాధకుఁడగు గార్యకర్తయు మానవులయొక్క యాచరణపద్ధతులను, బృథ్వియొక్క స్వరూపమును, స్వకీయశాంతిబలముచేతను, జమత్కారమువలనను మార్చివేయుచున్నాఁడు. అతఁడు వస్తువులయొక్క పరివర్తన శీలమును, నపాకృతికమును నగు స్థితితోఁ గ్రీడింపనొల్లఁడు. కాని యాపదార్థములయొక్క యాంతరిక రహస్యస్థానము వఱకుఁ జేరఁగలుగుచున్నాఁడు. అతఁ డటఁ జేరి కార్యమొనరింపుచున్నాఁడు. అంతిమసమయ మేతెంచినపుడు, మృత్యువు వాని స్థూలదేహమును భౌతికప్రపంచమునుండి తొలఁగించి వేసినపుడును వానిగుప్తములును, నజరామరములును నగు ప్రయాసముల సత్ఫలితములు ప్రపంచమును సౌఖ్యానందమయముగఁ జేసివేయుచున్నవి. కాని వ్యర్థభాషియగు మనుష్యుని ప్రసంగములు, వాక్యములు కడుశీఘ్రముగ నశింపుచున్నవి. శాబ్దికకృషి (సేద్యము) చే ఫలములు ఫలింపనేరవు.

తనమానసికశక్తుల నన్నింటి నేకీభవింపఁ జేసికొనునట్టియు, సంచయ మొనరించుకొనునట్టియు మనుష్యుఁడే తన సమస్తదైహికశక్తులను నయితము కేంద్రీభూత మొనరించుకొనఁ గలుగుచున్నాఁడు. శీఘ్రగామియుఁ, జంచలచిత్తుఁడును, గోలాహలుఁడును నగు మనుష్యునికంటె సామాన్యమనుష్యుఁడే శ్రేష్ఠతరమగు స్వాస్థ్యసుఖము ననుభవించి

విశేషకాలము జీవింపఁగలుగుచున్నాఁడు. పరిశాంతమును, వినమ్రమును నగు మానసిక భద్రస్థితిచే శారీరిక భద్రస్థితి వృద్ధినందుచున్నది. మౌన మాత్మదమనముయొక్క ఫల మగుటవలననే శక్తిసంపన్నము కాఁగలుగుచున్నది. మనుష్యుఁ డెంత విశేషమగు సఫలత్వముతోఁ దన్నుఁ దాను వశపఱచుకొనుచున్నాఁడో, అంత యధికముగ శాంతిని, మౌనమును బడయఁగలుగుచున్నాఁడు. కారణమేమన నతఁడు స్వార్థమయములగు భోగవిలాసముల ననుభవించుటకుఁగాక మహత్తరమగు నేదియో యొక యుద్దేశ్యమును సాధించు నిమిత్తమే కార్య మాచరింపుచున్నాఁడు. కావున నతఁడు భౌతికప్రపంచముయొక్క బాహ్యకలహములనుండి దూర మరుగుచుఁ బరమశాంతియొక్క యాంతరిక భద్రస్థితికిఁ బ్రాపించుచున్నాఁడు. అతఁడు మాట్లాడు ప్రతిశబ్దమున కేదియో యొక గంభీరమగు నుద్దేశ్యమును, మహార్థమును నుండుచుండును. అతని ప్రతిమౌనమునకును విశేషార్థము లేకుండనుండదు. అశ్రుపాతమునకును, దుఃఖమునకును హేతుభూతమగునట్టి యొక శబ్దమేని వాని శ్రీముఖమునుండి వెలువడనేరదు. పశ్చాత్తాపమును, క్లేశమును గలిగించునట్టి యేకార్యము నతఁ డాచరింపనొల్లఁడు. మంచిమాటల నుడువుచు, శుభకార్యముల నాచరింపుచు నతని యంతఃకరణము ప్రశాంతమయి యుండుచుండఁగలదు.

ఇట్టి పరిశాంతస్థితి నందిన మనుష్యుఁ డాత్మవిజేతయయి తన జీవితకాలమునంతయు సౌఖ్యానందపూర్వకముగఁ గడుపుచుండఁగలఁడు.

ఏ కా ద శ ప్రక ర ణ ము.

ఏ కాం త వా స ము.

కుమారా! ఆధ్యాత్మికమగు నేకాంతవాస మొసంగఁగల ప్రత్యుత్తరమునకయి బాహ్యవస్తువుల నన్వేషించుచుంటి వేల? స్వర్గముయొక్క దివ్యదృశ్యము నీసమీపమునందేయుండ గిరులపై నధిరోహించు శ్రమకేల పాల్పడుచుంటివి? మహాత్ముఁ డేకాంతవాసమున విచారింపుచు రాత్రిలం దాకాశమండలమును సుశోభితమొనరించు తారకాసముదాయమును మధ్యందినసమయమందే తనదివ్యదృష్టిచే విలోకింపుచున్నాఁడు.

—ప్లేటోయరు.

మానవప్రతకాలమందు సకలేంద్రియములు ప్రశాంతములయి యున్నపుడు మనుష్యుఁడా! నీవు నీహృదయమందిరమును బుద్ధిభండారముచే నింపివేసికొనుము. ఏకాంతవాసమున మానవుఁడు దీర్ఘమగు తత్త్వాలోచనమునకుఁ గడంగుచో

జ్యోతిస్స్వరూపమగు పరమసత్యముయొక్క మంగళాకృతిని వీక్షించుటయం దబ్బుర మేమికలదు? — వర్డ్సువర్త్.

మానవుని ప్రథానాస్తిక్యము (ఉనికి) ఆంతరికమును, నదృష్టమును, నాధ్యాత్మికమును నయియున్నది. కావుననే యతఁడు స్వీయజీవితమును, బలమును, బాహ్యమునుండి కాక లోపలినుండియే పడయుచున్నాఁడు. బాహ్యవస్తువు లాకవిధ ంగు తూములు. వీనినుండియే మానవాస్తిత్వముయొక్క శక్తులు వ్యయమగుచు ద్రవరూపమున స్రవించిపోవుచున్నవి. వ్యయ మగు శక్తులను దిరిగి మనుష్యుఁడు సంపాదింపఁ గోరినచో నాంతర్యమానవస్థితము నాశ్రయింపవలసి వచ్చుచున్నది.

మనుష్యుఁ డీయాభ్యంతరికమానమును జంచలేంద్రియములయొక్క కోలాహలయుక్తములగు విలాసములకయి వెచ్చింపుచు, బాహ్యపదార్థ సంఘర్షణమందు లీనుఁ డగుచున్న కొలఁదియు భయంకర క్లేశములను, దుఃఖములను ననుభవించి తుద కత్యంతపరిశ్రాంతచిత్తుఁడయి విశేషమగు విశ్రాంతి నొసంగు ప్రశాంతమగు నేకాంతవాసముయొక్క చరణకమలముల నాశ్రయింపుచున్నాఁడు.

మానవుని దేహము కేవలము ధాన్యముయొక్క పొట్టును, బొల్లును భుజించి జీవింపలేని విధంబుననే, పవిత్రమగు మానవాంతరాత్మయుఁ గేవలము నిస్సారములగు విలాసములపై.

నాధారపడి యుండఁజాలదు. మానవశరీరమునకు సకాలమున యథోచితమగు భోజనము లభింపనిచో నది దుర్బలమయి, క్షుత్పిపాసలచే వ్యాకులతను జెంది, ఆహార పానీయముల కయి యఱవ నారంభించుచున్నది. ఆత్మయొక్క స్థితియు నింతియే. ఏకాంతమం దీ యాత్మకును స్వచ్ఛమును, పవిత్రమును నగు భావాహారమును నొసంగు టావశ్యకమయి యున్నది. లేనిచో దీని నవీనతయు, శక్తియు నశించిపోవును. అంతమున కీయాత్మపదార్థము క్షుద్బాధకుఁ దాళలేక దుఃఖభారముచే నెలుగెత్తి యేడ్వ నారంభింపుచున్నది. ప్రకాశమునొఱకును, ఆశ్వాసము నిమిత్తమును దుఃఖితాత్మకుఁ గలుగు ప్రగాఢాభిలాషయే దానియొక్క క్షుత్పిపాసానివారణమునకయి కావించుకొనఁబడు విన్నపము. సమస్త దుఃఖక్లేశములు మానవాత్మ క్షుద్బాధచే మరణింపుచున్నదని సూచింపుచున్నవి. అంతరాత్మ జ్ఞానప్రకాశముల నభిలషింపుచోఁ దదభిలాషయే భోజనమునకయి కావింపఁబడు మొఱయని మనము గ్రహింప వలయును. దుశ్చారితుఁడగు పుత్రుఁడు విశ్వజీవిత క్షేత్రమునఁ బ్రవేశించి తనతోఁ గొనిపోయి యుండిన ధనధాన్యముల దుర్వ్యయ మొనరించి వైచి, ఆహార పానీయముల కాధారము లేక పితృగృహాభిముఖుఁడగు చందముననే మానవాంతరాత్మయు విలాసముల కయి బుద్ధివివేకబలముల

దుర్వినియోగ మొనరించియుండినచో దుర్బలమయి తిరిగి శక్తిని సంపాదింప వ్యాకుల పడుచుండఁగలదు.

ఇంద్రియలోలత్వమం దాత్మకుఁ బవిత్రమగు జీవితము లభింప నేరదు. విషయ సేవనముచే యింద్రియములు మదించి యాత్మవికాసమును హరింపుచున్నవి. ఇంద్రియములు సదా విరామము లేకుండ నింద్యములగు భోగవిలాసముల నభిలషింపుచు మానవజీవితశాంతిని భంగ మొనరింప జూచుచుండును. ఇంద్రియముల ననుసరించుటచే క్షణికమగు బాహ్యానందము, కోలాహలము, చాంచల్యము, క్లాంతి, దుర్బలత్వము మొదలగు దుఃఖదాయకము లగు పర్యవసానముల మనుష్యుఁ డనుభవింప బాధ్యుఁ డగుచున్నాఁడు. ఇంద్రియలోలత్వముచే మానసిక శక్తులకు సంభవించు నష్టమును మనుష్యుఁడుతిరిగి యాభ్యంతరికమగు నేకాంతవాసముచేఁ బూరించుకొనఁ గలుగుచున్నాఁడు. కష్ట మొనరించిన పిదప తిరిగి శక్తిని సంపాదింప దేహమునకు విశ్రాంతి యవసరమయిన రీతిగనే మానవాంతరాత్మయుఁ దనశక్తులను దిరిగి యథోచితస్థితికిఁ బ్రాపింపఁజేయు నిమిత్తము విశ్రాంతి నేకాంతవాసముచే బడయవలసియున్నది. మానవుని స్థూలదేహముయొక్క సంపూర్ణారోగ్యముకొఱకు నిద్ర యవసరమగు విధముననే సూక్ష్మశరీరముయొక్కం స్వాస్థ్యమునిమిత్త మేకాంతవాస

త్యంతావశ్యకము. దేహమునకు వ్యాయామ మెంత ప్రయో
నకరమగుచున్నదో, ఏకాంతవాసముచే జనించు పవిత్రము
లగు భావములును సఫలమగు ధ్యానమును మానవాంత
రాత్మ కంతియే లాభదాయక మగుచున్నది. ఆవశ్యకములగు
విశ్రాంతియు, నిద్రయు లేనిచో దేహము శిథిలమయిపోవు
ట్టి నాత్మయు నావశ్యకములగు శాంతియుఁ నేకాంతవాస
మును లేకపోవుటచే వికాసశూన్య మయిపోవుచున్నది.
మనుష్యుఁ డాధ్యాత్మికాస్తిక్యముయొక్క గణనముచే సమయ
సమయమందు నశ్వరపదార్థమయమగు బాహ్యప్రపంచ
మునుండి వేఱుపడి, ఆంతరికమగు నేకాంతవాసముయొక్క
సుస్థిరములును, నజరామరములును నగు సత్యములను సేవింప
నంతపర్యంతము తన శక్తిని, ధార్మికత్వమును సుస్థిర మొన
రించుకొన నేరఁడు. ధర్మముచేఁ జిత్తమునకు సంప్రాప్తమగు
సాన్త్వన మేకాంతవాసముచే సులభముగా లభ్య మగుచు
న్నది. ధర్మవిధుల ననుసరించి, యేకాగ్రుఁడయి, ప్రాపంచి
కములగు నాతంకములనుండి విమోచనము నంది ధ్యానోపాసన
ములకుఁ గడంగినచో నివి మనుష్యునకు సమయ సమయము
లందు నాధ్యాత్మిక శాంతియందు మానసమును లీన మొన
రించు పద్ధతిని, సమున్నతములును, పవిత్రములును నగు వాస
నలయందు ధ్యానమును లగ్న మొనరించు రీతిని నేర్పుచుండఁ

గలవు. మానవుని హృదయాంతర్గతములగు ప్రబోధకశక్తులు మానవునియొద్దఁగల సంపదలకంటె నుత్తమనులును, యోగ్యములును నగు సంపదలనుబడయ నిరంతర మన్వేషింపుచుండును. ఏకాంతవాసముచే నెపుడును దన మానసమును స్వచ్ఛముగను, శాసనపాలనయోగ్యముగను జేసికొన నేర్వని మనుష్యుఁడు నిరంతరము లౌకికవిధులయొక్క సాహాయ్యము నపేక్షింపుచుండవలసియుండును; కాని దివ్యమగు నాత్మదమన బలప్రభావముచే నాత్మవిజయమును గాంచినట్టియు, స్వేచ్ఛేంద్రియముల వశమొనరించుకొన నేకాంతమును సేవింపుచున్నట్టియు మనుష్యుఁడు పవిత్రములగు కర్తవ్యపథముల ననుసరింప మానసమును మచ్చికకుఁ దెచ్చుచు విజయమును గాంచుచున్నాఁడు. ఇట్టివిజేతకు మహాపురుషులయొక్కయు, ధర్మాచార్యులయొక్కయుఁ, బూజామందిరములయొక్కయు, సద్గ్రంథములయొక్కయు నావశ్యకతయే యుండనేరదు. శ్రీరామ కృష్ణాదు లిట్టివిజేతల శ్రేణియందె న్నఁదగియున్నారు. పూజామందిరములు పవిత్రహృదయుల కానందవిహారములు కానేరవు; కేవల మవి దూరదృష్టిలేని పాపాత్ముల నుద్ధరించుటకు సామాన్యసాధనములు. సంస్కృతహృదయుఁడు సర్వవ్యాపకమగు ప్రేమజ్యోతిని విసర్జించి మానవకల్పిత మందిరాంతరాళ మందలి జడమయకృత్రిమ ప్రకాశమును విలోకించుటయందానందము ననుభవింపఁజాలఁడు.

మనుష్యుఁడు, జీవితముయొక్క కష్టములను, విపత్పరం
పరలను, లాలసలను డీకొనుటకు శక్తిని, వానిరహస్యముల
గ్రహించునిమిత్తము శాంతిని, వానినిఁబరాజితము లొన
ర్చుకొనుటకు జ్ఞానమును, వానిపై సంపూర్ణాధికారమును
గ్రహింప స్థిరమగుబుద్ధిని యేకాంతవాసముచే సంపాదింపవలసి
యున్నది. ధరాంతర్గతమయి, దృష్టికగోచరమయియుండు
పునాదియొక్క సాహాయ్యముచే భవనము సురక్షితముగ
నుండు చందముననే మనుష్యుఁ డేకాంతవాసమున హృదయ
మునం దావిర్భవింపఁ జేసికొనియున్న సుదృఢములును, దీప్రి
ములును నగు భావములచేఁ జర్మచక్షువులకు గోచరింపరానట్టి
ప్రబలశక్తిని, శాంతిని సంపాదించి వానిని సుస్థిరము లొన
ర్చుకొనఁ గలుగుచున్నాఁడు.

ఏకాంతమందే మనుష్యుఁడు తన్నుఁ దాను స్పష్టముగా
గ్రహింపఁగలుగుచున్నాఁడు. అతఁ డేకాంతముననే నిజస్వ
భావమును, ప్రకృతియొక్క శక్తిని, ప్రభావమును గ్రహింప
సమర్థుఁడగుచున్నాఁడు. ప్రపంచముయొక్క నానా కోలాహల
ములందునుఁ బరస్పరవిరుద్ధములగు వాంఛలయొక్క కేకల
మధ్యయందును బవిత్రాత్మయొక్క వాణి శ్రుతిగోచరము
కానేరదు. ఏకాంతవాసము లేనిదే మనుష్యుఁ డాధ్యాత్మి
కాభ్యుదయము నంద నేరడు.

ఈశ్వరసృష్టియందుఁ దమపైఁ దాము తీవ్రతరమగు దృష్టినిఁ బ్రసరింపఁజేసికొనుటయందు దిగులొందునట్టియుఁ, దమ యాంతరికస్వరూపమును సంపూర్ణముగా గ్రహించుటకు భయావహు లగుచుండునట్టియు మనుష్యు లెందఱో కలరు. వా రేకాంతమందుఁ దమ పవిత్రాంతఃకరణమునుండి బహిర్గతములగుచుండు గంభీరములగు భావములను గాంచి హర్షించుటకుమారు భయము జెందుచుందురు. వారు క్షణకాలమయినఁ బసలతోడు నపేక్షింపక స్వతంత్రాలోచనమందు నిమగ్నులయి యుండఁజాలరు. అట్టి దుర్బలహృదయు లేకాంతమునఁ గూర్చున్నంతనే తమ వివిధవాసనలయొక్క భూతప్రేతముల మానసిక ప్రతిబింబము సూక్ష్మముగ గోచరించినంతనే భయపరికంపితులయి పోవుచున్నారు. కావుననే వా రేకాంతవాసముచే నాత్మవిజయపథము నన్వేషించి నిత్యానందము ననుభవించుటకుమారుగఁ గేవలము వినోదముయొక్క నాదము తీవ్రస్వరమున విననగుచుండు నట్టి స్థలములకును, బరమసత్యముయొక్క దివ్యవాణిని వినరాకుండఁ జేయునట్టి మహా సంరంభయుతములగు ప్రదేశములకును జనుచుండుట కలవడియుందురు. కాని సత్యముయెడ ప్రబలస్నేహమును గలిగి యుండునట్టియు, బుద్ధివికాసము నభిలషింపుచుఁ దన్మార్గము నన్వేషింపుచుండునట్టియు మానవోత్తముఁడు నిత్య మే

కాంతవాసమందే కాలము గడుపుచుండును. అతఁడు తన యథార్థమగు స్వరూపమును సంపూర్ణముగను, స్పష్టముగను వీక్షింపఁ గలుగుచున్నాఁడు. అతఁడు సదా కోలాహలమయ ప్రపంచమునుండియుఁ, గల్పితానందమయస్థానములనుండియు దూరముగా నుండుచుఁ బరమసత్యముయొక్క మృదుమధురమగు దివ్యవాణి ప్రతిధ్వనింపుచుండు పవిత్రస్థానమును జేరుచుండును. అయ్యెడనే యా పరమసత్యముయొక్క పవిత్రవాణి వాని హృదయకుహరమున ధ్వనింప నారంభించి వానికొక లోకోత్తరశ్రావ్యమగు సంగీతానందరసమును బాన మొనరింప నొసంగుచుండును.

ప్రపంచమందు మనుష్యు లధికముగా సంగీతమునకయి యాతురపడుచుఁ దిరుగుచున్నారు. వారు నూతనములగు వినోదములను, వింతలను, నవీనములగు నాహ్లాదములను, నుత్తేజనములను మిక్కిలి యన్వేషింపుచున్నారు. కాని శాంతియన నెట్టిదో వారు గుర్తింపఁజాలనట్టి గాఢాంధకారమున మునింగియుండుచున్నారు. వారు క్షణికములును, హీనములును నగు వినోదములయొక్క వివిధమార్గములందు సౌఖ్యమును దడుముకొనుచుఁ దిరుగుచున్నారు. కాని వారెప్పటికిని విశ్రాంతిసౌభాగ్యమునకే నోచకున్నారు. నానావిధములగు హాస్యముల మూలముననను, జ్వరపూర్ణములగు ప్రలాపముల

మూలమునను వా రానందమును, జీవితమును వెంబడింపుచు, దిరుగుచున్నారు. కాని నిరంతరము శోకాతురులయి యుండి. యవిరామముగ నశ్రుపాత మొనరింపుచుఁ, దుదకు భయంకర మృత్యుముఖంబునఁ బడి పోవుచున్నారు.

స్వార్థబహుళములగు నాహ్లాదనముల నన్వేషించుటలో మనుష్యుఁడు జీవితసముద్రముపైఁ గొట్టుకొనిపోవుచు నాజలనిధియొక్క ప్రచండవాయువేగమందనఁగా తుపానునందుఁ జిక్కువడి పోవుచున్నాఁడు. అట్లు తుపానునకుఁ జిక్కి, యెదురుదెబ్బలఁ దినుచు, ఘోరముగ దురపిల్లుచుఁ దుద కెప్పటికో స్వీయాస్తిక్యముయొక్క గంభీరమౌనమునందు విద్యమానమయి యున్న రక్షణ మను కొండ నారోహింపఁ గలుగుచున్నాఁడు.

మానవుఁడు బాహ్యమగు కృషియందు నిమగ్నుఁడయి యున్నంతపర్యంతము వాని యాధ్యాత్మికశక్తి హీనమగుచునే యుండఁగలదు. అతఁడు హీనమగు తనయాభ్యంతరికశక్తిని దిరిగి పరిపుష్టమొనరించుకొనన భిలషించినచో నేకాంతవాసమందు ధ్యాన మొనరింపవలసివచ్చుచున్నది. ఏకాంతవాసము నుండి విముఖుఁడయి యుండు వ్యక్తి జీవితముయొక్క సత్యజ్ఞానమును బడయనేరఁడు. ఒకవేళ సత్యజ్ఞానమును సంపాదించినను దానిని స్వల్పకాలపర్యంతమయిన సురక్షితముగా

నంచుకొనఁజాలఁడు. ఈ రహస్యముచే నేకాంతవాసము యొక్క ప్రభావ మెల్లరకు గోచరింపుచున్నది. ఏకాంతవాసముచే జీవితముయొక్క సత్యజ్ఞానమును సముపార్జింపనేరని వ్యక్తి తన హృదయక్షేత్రమున సూక్ష్మముగను, నగాధముగను వేరూనియున్న పాపములను గ్రహింపఁజాలఁడు. కారణమేమన సత్యజ్ఞానములేని వాని కాపాపములు బాహ్యముగఁ బుణ్యములుగనే గానఁగుచుండును. మహోచ్చకోటికిఁజెందిన ధీమంతులుదక్క లోకమందలి సమస్తమానవులీపుణ్యరూపమునందున్న మహాభయంకరపాపములకు బలియయిపోవుచున్నారు.

"అంతర్ధ్యానముయొక్క నిస్తబ్ధము లగు గడియలందు వినీతభావముతోఁ దనపైఁ దాను సందేహమును శ్రద్ధను వహించునట్టి మానవోత్తమునియందే వాస్తవికమగు మహత్వము వెలయుచుండును."

సదా బాహ్యములగు నుత్తేజనములకుఁ జిక్కియుండు మనుష్యుఁడు నిరాశకును, శోకములకును గురియగుచుండును. ప్రాపంచిక విలాసములయొక్క నినాదము మిక్కిలి ప్రబలమగు స్థానమందే హృదయశూన్యతయు మిక్కుటముగా నగాధమును, దీవ్రమును నగుచుండును. ఎవ్వాని సమగ్ర జీవితము విలాసములయొక్క లాలసలయందే కాక, ప్రాపం

చిక కార్యవ్యగ్రితయందుఁ జిక్కువడియుండెనో, ఎవ్వఁడు దృష్టపదార్థములయొక్క పరివర్తనశీలమగు దృశ్యముచేతనే నిజప్రయోజనమును గలిగించుకొనఁ జూచుచుండునో, ఎవ్వఁ డేకాంతవాసముయొక్క ముఖ్యావలంబనముచే స్థిరాస్తిక్యము యొక్క యాంతరికమును, నదృష్టమును నగు సూక్ష్మప్రపంచ మును వీక్షింపఁజాలఁడో అట్టి మనుష్యుఁడు సయితము జ్ఞాన మునుఁ బుద్ధిని సంపాదింపలేక శూన్యహృదయుఁడయియుండు చున్నాఁడు. అతఁ డేవిధముగను జగత్తునకు సాయ మొనరింపఁ జాలఁడు; అవసరమయినపుడు తన యోగ్యములగు కాంక్షలను బలిదాన మొసంగ నేరఁడు. కారణ మేమన వానియొద్ద సమ ర్పణ మొనరించుటకు బలిభోజనమే లభింపనేరదు. వాని యాధ్యాత్మికభండారము శూన్యమయియుండును. కాని వస్తు వులయొక్క సత్యమును నిర్ణయించు నిమిత్త మేకాంతము నాహ్వానించునట్టియుఁ దన యింద్రియముల వశీభూత మొన రించుకొని, నిజేచ్ఛాప్రాబల్యముఁ దగ్గించినట్టియు మనుష్యుఁ డనుదినము నూతనమగు జ్ఞానమును, బుద్ధిని సంచయ మొన రించుకొనుచున్నాఁడు. అతఁడు వలయుచోఁ బ్రపంచమున కపారమగు సాహాయ్యము నొనరింపఁగలుగుచు సత్యస్వరూ పముచేఁ బరిపూర్ణుఁడయి యుండుచున్నాఁడు. కారణ మేమన వాని యాధ్యాత్మికభండారము సమృద్ధిగ నుండుచుండును.

అభ్యాసమునుండి పుష్కలముగా సంపదల వినియోగింపు చున్నకొలఁదియు వృద్ధియగుచుండును.

మనుష్యుఁ డాభ్యంతరిక సత్యములయొక్క ధ్యానము సం దనురక్తుఁడయి యున్నంతవఱకు మిక్కుటముగా జ్ఞానమును, పౌరుషమును సంపాదింపఁగలుగుచున్నాఁడు. అతఁడు కోమలమగు పుష్పమువలె సత్యముయొక్క సర్వవ్యాపకమగు ప్రకాశము వైపునకుఁ దన్నుఁ దానే వికసింపఁజేసికొనుచు, జీవిత చైతన్యమును బ్రసాదించు రశ్మిని బ్రాప్తింపఁజేసికొనుచు దానిని గబళించివేయుచున్నాఁడు. అతఁడు జ్ఞానముయొక్క యక్షయఝరముయొద్ద కరిగి నుప్రసన్న హృదయముతో నానెలయేటి దివ్యోదకమును బానమొనరింపుచుఁ దన తీవ్రపిపాసను నివర్తింపఁ జేసికొనుచున్నాఁడు. ఇట్టిమనుష్యుఁ డేకాగ్రమగు ధ్యానముచే నొక్క సంవత్సరకాలములో సద్గ్రంథపఠనముచేఁ బడయఁజాలని సత్యజ్ఞానము నొకగడియయందే సంపాదింపఁ గలుగుచున్నాఁడు. ఆస్తిక్య మపరిమితము. జ్ఞాన మనంతము, దాని యుద్గమస్థాన మభంగము. పైని వచ్చిన సత్పురుషుఁడు తన యాస్తిక్యముయొక్క యాంతరిక గాంభీర్యముపై విశ్వాసమును గలిగియుండుచున్నాఁడు. అతఁడు స్వర్గీయ వివేకముయొక్క యనూనస్రవంతియందలి హృదయాహ్లాదకరమగు జలమునుండి నజరామరత్వమును బానమొనరింపుచున్నాఁడు.

ఆస్తిక్యముయొక్క పరమసత్యములతో సంయోగమొన రించుకొనఁ దలపడియున్న వ్యక్తియే ప్రతిభాసంపన్నుఁడు. అతఁడే జీవితజలముయొక్క శాశ్వతోద్గమస్థాన మందుఁ జేటికి మాటికిఁ జేరి తజ్జలమును బానమొనరింపుచున్నాఁడు. కుశాగ్ర బుద్ధియొక్క సంపాదనపద్ధతు లసంఖ్యాకములును, నభేద్యము లును నయియున్నవి. కారణమేమన నాపద్ధతులు సర్వవ్యాపక ములును, నున్నతియొక్క ప్రాథమికద్వారములును నయి యుండుటచేతనే కుశాగ్రబుద్ధియొక్క సమస్తకార్యములు నిత్యనూతనములయి రాజిల్లుచున్నవి. కుశాగ్రబుద్ధి తనజ్ఞాన మును బరుల కొసంగుచున్నకొలఁదియు జ్ఞానమునందు స్వాభా వికముగాఁ బరిపూర్ణుఁ డగుచుండును. వాని ప్రతికార్యమును సంపూర్ణమయినపిదప వానిమస్తిష్క మపూర్వమగు నభి వృద్ధిని గాంచి విస్తృత మగుచుండఁగలదు. అతఁడు సమస్తవస్తు వులయొక్క మర్మముల గ్రహింపుచుఁ బ్రకృతిశక్తియొక్క చర మసీమను వీక్షింప సమర్థుఁడగుచున్నాఁడు. కుశాగ్రబుద్ధి జ్ఞాన ముచే నిండియుండు చున్నాఁడు. వాఁడు తనశక్తియొక్క ప్రభావముచే నంతముయొక్కయు, ననంతముయొక్కయు భేద ము నేకీభూతమొనరించివేయుచున్నాఁడు. అతనికి సామాన్య సాహాయ్యక ప్రయోగములయొక్క యావసరమే తటస్థిం పనేరదు. జలాశయములనుండి కిరణములద్వారమున దివా

కరుఁడు జలమును గ్రహించువిధంబుననే సూక్ష్మగ్రాహియగు కుశాగ్రబుద్ధి సకలార్థసిద్ధిదాయకమును, సకలకార్య సాధకమును, హృదయాహ్లాదకరమును నగు జ్ఞానసలిలము నాసర్వవ్యాపకమగు ఝురమునుండి యావసరమగునపుడెల్ల గ్రహింపుచున్నాఁడు. కుశాగ్రబుద్ధియందును, సామాన్య మానవు నందును గలభేదమును మనము తెలిసికొను టుచితము. కుశాగ్రబుద్ధి యాభ్యంతరికసత్యమునందు నిత్యా మధివసింపుచుండును. సామాన్యమానవుఁడు సదా బాహ్యదృశ్యములందుఁ గాపురము సేయుచుండును. సాధారణమనుష్యుఁడు వినోదములను, వింతలను విలోకింపఁ దిరుగుచుండఁ గుశాగ్ర బుద్ధి నిత్యము బుద్ధిసంచయమునకయి సంచార మొనరింపుచుండును. సామాన్యమానవుఁడు గ్రంథముపై నాధారపడి యుండుచుండఁ గుశాగ్రబుద్ధి తన యాంతరికాస్తిక్యముపై నవలంబింతుఁ డయియుండుచున్నాఁడు. పుస్తకజ్ఞానము శ్రేష్ఠమయినదే, కాని దీనియొక్క యథార్థావశ్యకతను గ్రహింపవలసి యుండును. అపుడే గ్రంథపఠనము లాభదాయకము కాఁగలదు. లేనిచో నియ్యది బుద్ధి నుదయింపఁ జేయఁజాలదు. బుద్ధియొక్క సంచయద్వారము స్వయముగా జీవితమందే యేర్పడియున్నది. ఈ ద్వారమును మనుష్యుఁ డభ్యాసానుభవములచే గ్రహించి తెఱువఁ గలుగుచున్నాఁడు. పుస్తకములచే

మనకు సమాచారములు తెలియవచ్చును. కాని స్థిరమగు జ్ఞానము లభింపనేరదు. సద్గ్రంథములు మనజ్ఞానసంపాదనగతి నుత్తేజిత మొనరింపఁగలవు, కాని స్వయముగా జ్ఞానమును సంపాదింపనేరవు. కావున మనము కేవల సద్గ్రంథపఠనముతో సంతృప్తచిత్తులము గాక, స్వయముగా శ్రమపడవలసి యున్నది. కేవలము గ్రంథములపై నవలంబితుఁడయియుండు వ్యక్తి తనలో పలి మానసంచయద్వారమును సమీపింపఁజాలక పోవుటచేఁ దానొనరించిన శ్రమనంతయు వ్యర్థ మొనరించి మిక్కిలి పరి శ్రాంతుఁడయి పోవుచున్నాఁడు. అతఁ డెంత చతురుఁడయి యున్నను జ్ఞానము నార్జింపఁ జాలఁడు. అతఁడు తన సమా చారభండారముల (గ్రంథాంతము) వలను శీఘ్రముగాఁ జేరఁగలుగుచున్నాఁడు, తిరిగి శూన్యుఁడగుచు నాసమాచార ములనే సంపాదింపుచు హృదయకోశమును నింపివేయుచు న్నాఁడు. చీటికి మాటికి నతఁ డొనరింపుచుండు నిట్టి కార్యము లచే జీవితముయొక్క మధురస్వాతంత్ర్యమును, నవీనతను బడయఁజాలఁడు. ఇట్టి మనుష్యుఁడు జ్ఞానోపలబ్ధియొక్క యనం తమార్గములనుండి తన్నుఁ దానే తొలఁగించుకొని, జీవితము తోడి పొత్తును విసర్జించి మృతప్రాయములగు నశ్వరదృశ్యము లతోడఁగూడి వ్యవహరింప నారంభింపుచున్నాఁడు. సమాచార ములు సమాప్తము లయిపోవుచున్నవి, కాని జ్ఞాన మెప్పటి కిని సమాప్తము కానేరదు.

చమత్కృతబుద్ధియు, మహత్వప్రాప్తియు నేకాంత మందు బుష్టములును, వికసితములును, సంపూర్ణములును నగు చున్నవి. అతిసామాన్యమనుష్యుఁ డయినను నిత్య మేకాంతమందుఁ దన శక్తులను, మనోబలమును గూర్చి విచారింపుచు నానిని సుసంఘటిత మొనరించుకొనఁ నాలోచింపుచుఁ దన యాదర్శప్రియమగు నభిలషితకర్మను గూర్చి విచారింపుచు, బరీక్షింపుచు నున్నచో నిజాభీష్టసిద్ధినంది త్వరలో కుశాగ్రబుద్ధి కాఁగలుగుచున్నాఁడు. ప్రపంచముయొక్క వివిధములగు వినోదములను, విలాసములను సంపూర్ణముగా విసర్జించి, సర్వజనప్రీతి పాత్రితనుండియు, మిథ్యాప్రశంసనుండియు విముఖత్వమును వహించి, సకల మానవజాతీయ కల్యాణము నిమిత్త మేదేని యొక్క మహోన్నతాదర్శమును సంపూర్ణ మొనరించుట కయి యేకాంతమం దాలోచన గావింపుచుఁ గార్య మొనరింపుచుండు మనుష్యుఁడు భవిష్యద్దర్శియు, స్వయంసిద్ధుఁడును గాఁగలుగుచున్నాఁడు. నిశ్శబ్దముగా నిజహృదయమును మృదులముగను, మధురముగను, సుందరముగను, బవిత్రముగను, శ్రేష్ఠముగను జేసికొనుచుండునట్టియు, నేకాంతమందుఁ జిరకాలపర్యంతము ధ్యానపూర్వముకముగ వస్తువుల యాంతరికమగు శాశ్వతనిర్ణయ మొనరింపుచున్నట్టియు మనుష్యుఁడా స్తికత్వముయొక్క యమృతశాస్త్రప్రసారయుతుఁ డగుచు

న్నాఁడు. అతఁడు, సార్వజనికగీతమునకు సుస్వాగత మొసం
గఁ దన హృదయమందిర సింహద్వారమును దెఱచివేయుచు
న్నాఁడు. అతఁ డీరీతి వర్తించి తుద కొక కవియయి పోవుచు
న్నాఁడు.

సమస్తవిధములగు కుశాగ్రిబుద్ధులస్థితి యొకేవిధముగ
నుండుచుండును. కుశాగ్రిబుద్ధి యేకాంతము యొక్క స్వచ్ఛ
హృదయమును, దివ్యదృష్టిని, స్పష్టమగు శ్రివణశక్తిని గలిగి
యున్నట్టి సుందరాకారుఁడగు నొక బాలకునివంటివాఁడు.
కాని యపు డపు డాకుశాగ్రిబుద్ధిచే మానముయొక్క సురక్షి
తద్వారమునుండి విలోకింపఁబడు కోలాహల ముగ్ధమగు
ప్రిపంచము, వాని నిగూఢమగు భేదమును, గ్రిహింపఁజా
లదు.

అన్యమతావలంబుల యెడ మిక్కిలి కౄరిముగ వర్తిం
పుచుండిన సెంటుపాలు తన క్రైస్తవమతమునం దంధభక్తిని,
బక్షపాతమును గలియుండెడివాడు. పరమత సహనబుద్ధియు,
విశ్వసోదర ప్రేమయు లేని యతఁడు మూఁడుసంవత్సరముల
కాలము వనమునం దేకాకియయి వసించి, నిరంతరైకాంతచిం
తనముచే నాత్మపరిశోధనమునం దప్రితిహత ప్రితిభా
భాసముపేతుఁడయి, విశ్వజనీన ప్రేమయుతుఁ డగు ధర్మదూ
తయు, భ[illegible] సిద్ధుఁడును నను విఖ్యాతిని